Az Európai Unió
Hivatalos Lapja

C 383

Magyar nyelvű kiadás

Tájékoztatások és közlemények

58. évfolyam

2015. november 17.

Tartalom

I *Állásfoglalások, ajánlások és vélemények*

VÉLEMÉNYEK

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az EGSZB 509. plenáris ülése (2015. július 1–2.)

2015/C 383/01 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — A nők és a közlekedés (feltáró vélemény az Európai Bizottság felkérésére) . . . 1

2015/C 383/02 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Környezetvédelmi, szociális és az egészségre vonatkozó kereskedelmi üzenetek (állítások) az egységes piacon (saját kezdeményezésű vélemény) . . . 8

2015/C 383/03 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Sport és európai értékek (saját kezdeményezésű vélemény) . . . 14

2015/C 383/04 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Energiatárolás: integrációs és energiabiztonsági tényező (saját kezdeményezésű vélemény) . . . 19

2015/C 383/05 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Intelligens városok: egy új európai iparpolitika motorjai (saját kezdeményezésű vélemény) . . . 24

2015/C 383/06 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség és hatása a kkv-kra (saját kezdeményezésű vélemény) . . . 34

2015/C 383/07 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Célkitűzések a 2015 utáni időszakra az euromediterrán régióban (saját kezdeményezésű vélemény) . . . 44

2015/C 383/08 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Fejlesztésfinanszírozás – a civil társadalom álláspontja (saját kezdeményezésű vélemény) . . . 49

2015/C 383/09 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Európai Bizottság által az érintett felekkel folytatott konzultáció értékelése (saját kezdeményezésű vélemény) . . . 57

HU

III *Előkészítő jogi aktusok*

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

Az EGSZB 509. plenáris ülése (2015. július 1–2.)

2015/C 383/10 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Zöld könyv a tőkepiaci unió kiépítéséről *(COM (2015) 63 final)* 64

2015/C 383/11 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Párizsi Jegyzőkönyv – terv a globális éghajlatváltozás 2020 utáni kezelésére *[COM(2015) 81 final]* 74

2015/C 383/12 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, a Régiók Bizottságának és az Európai Beruházási Banknak – A stabil és alkalmazkodóképes energiaunió és az előretekintő éghajlat-politika keretstratégiája *(COM(2015) 80 final)*, valamint A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Az energiahálózatok összekapcsolására vonatkozó 10 %-os célkitűzés elérése – Az európai villamosenergia-hálózat felkészítése a 2020. évre *(COM(2015) 82 final)* 84

2015/C 383/13 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Új európai szomszédságpolitika felé *(JOIN (2015) 6 final)* 91

2015/C 383/14 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az olajok (étolajok) és zsírok (étkezési zsírok), erukasav-tartalma legmagasabb szintjének rögzítéséről szóló 76/621/EGK tanácsi irányelv és a cukoripar szerkezetátalakítására szolgáló ideiglenes rendszer megállapításáról szóló 320/2006/EK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről *(COM(2015) 174 final – 2015/0090 COD)* 99

2015/C 383/15 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Atlanti-óceán keleti részén és a Földközi-tengerben élő kékúszójútonhal-állományra vonatkozó többéves helyreállítási tervről és a 302/2009/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről *(COM (2015) 180 final – 2015/0096 COD)* 100

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EGSZB 509. PLENÁRIS ÜLÉSE (2015. JÚLIUS 1–2.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — A nők és a közlekedés

(feltáró vélemény az Európai Bizottság felkérésére)

(2015/C 383/01)

Előadó: Madi SHARMA

Társelőadó: Raymond HENCKS

2015. március 8-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A nők és a közlekedés.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2015. június 16-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2015. július 1–2-án tartott, 509. plenáris ülésén (a július 1-jei ülésnapon) 119 szavazattal 1 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. **Következtetések és ajánlások**

1.1. A közlekedési ágazat minden területén – légi, tengeri, közúti, vasúti közlekedés, belvízi hajózás, világűr, logisztika – hagyományosan a férfiak dominálnak. Ennek eredménye a következő:

— a közlekedéspolitika férfiközpontú: férfiak alakítják, az ő életstílusukhoz igazodik,

— az ágazatban elsősorban férfiakat foglalkoztatnak, a foglalkoztatás a férfi munkavállalókra van szabva,

— az iparágban meghonosodott értékek kevéssé támogatják az ágazatban dolgozó nőket, és nem veszik figyelembe a nemi szempontokat,

— a nemek közötti egyenlőség figyelembevétele hiányzik az uniós közlekedési politikából.

Az 1. mellékletben található, az ágazat aktuális statisztikáiról készült pillanatfelvétel rávilágít az ágazatban tapasztalható diszkriminációra. Számos említett akadály általánosan jellemző más ágazatokra is, a közlekedési ágazat azonban különösen rosszul kezeli ezeket a kérdéseket.

1.2. Ezért a feltáró vélemény, amely az uniós közlekedési biztos felkérésére készült, arra összpontosít, hogy milyen lehetőségek vannak a közlekedési ágazatban a nők jobb bevonására és a nagyobb gazdasági, társadalmi és fenntartható növekedés megteremtésére. Ez a dokumentum nem foglalkozik a nőkkel mint a közlekedés felhasználóival, az EGSZB azonban úgy véli, hogy erről a kérdésről is lehetne feltáró véleményt kidolgozni. A hiányosságok ellenére a helyzet változhat, ha az Európa 2020 stratégia keretében nemi szempontból semleges politikák megvalósítására kerül sor a versenyképesség, az innováció, a növekedés és a munkahelyteremtés támogatása érdekében. A növekedést és a munkahelyteremtést ösztönző új európai beruházási tervnek figyelembe kell vennie a nemek közötti egyenlőséget, oly módon, hogy megszünteti a létező nemi alapú akadályokat, és kiépíti a kötelezettségvállalás és a bevonás kultúráját, hogy a férfiak és a nők egyenlő mértékben tevékenykedhessenek a közlekedés valamennyi területén. A nemek közötti egyenlőséget nagyobb mértékben el kell ismerni ahhoz, hogy az az uniós közlekedéspolitika jelentős részévé váljon.

1.3. A legfőbb ajánlások a következők:

— adatokat kell gyűjteni és kulcsfontosságú mutatókat kell meghatározni az akadályok feltérképezéséhez és lebontásához,

— biztosítani kell, hogy a nők láthatóan és tevékenyen vegyenek részt a politika kidolgozásában és a döntéshozatalban, valamint a tervezésben,

— proaktívan be kell vonni mindkét nemet a jobb munkakörnyezet megteremtésébe, beleértve az egyenlő munkáért járó egyenlő bért, az ágazat valamennyi alterületére kiterjedően,

— olyan intézkedéseket kell hozni, melyek vonzóbbá teszik a nők számára a közlekedési ágazat foglalkoztatási lehetőségeit, ehhez pedig olyan eszközökre van szükség, amelyekkel emelhető a foglalkoztatás színvonala,

— jobban be kell vonni az egyetemeket és a karriertanácsadó szolgálatokat az ágazat szerteágazó lehetőségeinek – ideértve a technológiát, a kutatás-fejlesztést és a mérnöki területet – népszerűsítésébe,

— proaktívan támogatni kell a nőknek az üzleti életben betöltött szerepét,

— lehetőségeket kell biztosítani a nők számára, az ágazatot pedig nyitottabbá kell tenni (számukra).

2. **Áttekintés**

2.1. A nemek kérdése a közlekedésben összetett téma, ezért itt nem foglalkozunk vele részletesen. A közlekedés iránti érdeklődést az oktatás, a család, a tapasztalatok, a szükség vagy az innovációk szükséglete kelti fel. Az ágazatban való részvétel az oktatási intézményekben kínált karrierlehetőségek, képesítések, készségek vagy hálózatok eredménye. Az ágazatban való megmaradás függhet a humánerőforrás-fejlesztéstől, a képzéstől, készségfejlesztéstől és diverzifikációtól, a munkakörülményektől, a fizetéstől, a munkaidőtől és a munka és magánélet egyensúlyától.

2.2. A nők esetében ide tartoznak a biztonság kérdései, a nemi alapú erőszak, valamint a munkatársak vagy más felhasználók által elszenvedett szexuális zaklatás. Ezenkívül a nők – az anyaság vagy hozzátartozóik gondozása miatt – szakmai pályafutásuk megszakadásával is szembesülhetnek. Ezért az ágazatba való visszatérésükhöz rugalmas munkaszervezésre, átképzésekre és a szolgálati idejük/státusuk elveszítését megakadályozó intézkedésekre van szükség.

2.3. Ahol azonban jók a munkakörülmények, ott az ágazatban dolgozó férfiak és nők is elégedettek munkájukkal, magas képzési normákkal, készségfejlesztéssel, előrelépési lehetőségekkel és a döntéshozatalban való részvétel lehetőségével számolhatnak. A vállalat tulajdonosa számára ez innovációs, növekedési és munkahely-teremtési lehetőségeket eredményez.

2.4. A foglalkoztatási tendenciák elemzése során különbséget kell tenni a közlekedés terén dolgozó, utazó és nem utazó személyzet között. A közlekedésben dolgozó női munkavállalók nehezebbnek találják, ha otthonuktól távol kell dolgozniuk, így a közlekedéshez tartozó csaknem minden szakmában, a repülés kivételével, az utazással járó munkahelyeken a férfiak vannak túlsúlyban. Az utazással járó munkákat hagyományosan jobban megfizetik, így a nemek közötti bérszakadék a közlekedésben egyre tartósabb és egyre nehezebben kezelhető.

2.5. A gazdasági válság hatásai a női munkavállalókat is érintették. A válság előtti tendenciák azt mutatták, hogy az ágazat nyit a nők felé, nagyobb erőfeszítéseket tettek a női munkaerő felvételének aktív támogatása érdekében. Akkoriban ennek a tendenciának nagy részét a szárazföldi szolgáltatásokkal kapcsolatos munkakörök tették ki, valamint az olyan technológiákba való beruházások, amelyek már nem követelnek meg fizikai munkát. Ezeket a tendenciákat azonban visszavetette a válság, mivel a költségek megnyirbálása érintette a nemek közötti munkahelyi egyenlőséggel kapcsolatos politikákhoz szükséges intézkedéseket is.

3. **A politika célja a nemek közötti jobb egyensúly**

3.1. Az EGSZB örömmel látja, hogy Violeta Bulc személyében egy nő kapta a közlekedési biztosi tárcát. A döntéshozó testületek nemi összetétele gyakran inkább sztereotípiákon alapul, mint a hozzáértésen. Ahhoz, hogy az EU közlekedési ágazata sikeres legyen és erős fenntartható növekedést mutasson fel, biztosítani kell **a nemeket illető semlegességet a politikák kidolgozása és a döntéshozatal során**. A nőket egyenlő mértékben be kell vonni mindkét folyamatba, nem pozitív diszkrimináció révén, hanem érdemeik, hozzáértésük és a kinevezések átláthatósága alapján.

3.2. Bebizonyosodott, hogy alapvető előnyöket hoz a vállalatok részére, ha több nő dolgozik vezetői szinten, ideértve a nem ügyvezető igazgatói posztokat is ([1]). A nők döntéshozatali folyamatokban való részvétele hozzájárul ahhoz, hogy a vállalatok, intézmények és szövetségek innovációkkal, valamint új piaci szemléletmóddal álljanak elő. A **munkaerő nemi szempontból vegyes összetétele** elősegíti az együttműködést, a megértést és a toleranciát, valamint bebizonyosodott, hogy ösztönzi a versenyképességet, a termelékenységet és a vállalati társadalmi felelősséget, biztosítva mindkét nemnek a munkahelyen való megtartását.

3.3. Az EGSZB ezért azt ajánlja, hogy vezessenek be egyszerű, nem bürokratikus, **rendszeres felülvizsgálati és jelentéstételi eljárásokat** arról, hogy a közlekedési szereplők (politikai döntéshozók, vállalatok, szakszervezetek, közlekedési szövetségek, érdekelt felek) **milyen eredményeket** értek el a nemek közötti egyenlőség terén. Ennek magában kell foglalnia a felhasználóknak a sztereotípiák elhagyásával és a szemléletváltással kapcsolatos képzését. A férfiaknak és a nőknek ugyanolyan lehetőséget kellene kapniuk a közlekedési rendszer létrehozásának, megtervezésének és irányításának befolyásolására, egyforma fontosságot tulajdonítva értékeiknek. Az Európai Bizottságnak erre tekintettel kell lennie mind a saját politikai párbeszédében, mind pedig **a TEN-T projektek finanszírozásával vagy a kutatás-fejlesztés finanszírozásával kapcsolatos követelményként**.

4. **Adatgyűjtés és mutatók**

4.1. Az Európai Bizottság és a tagállamok jobban támogathatnák az iparágat **a nemi szempontokat is szem előtt tartó és nemek szerint lebontott adatok gyűjtésével és statisztikai elemzésével**, kiemelve a beruházásra vagy támogatásra érdemes kulcsfontosságú területeket.

4.2. Az alábbi mutatókat kellene fontolóra venni:

— iránymutatás és tanácsadás a középfokú és a felsőoktatásban,

— képesítések és képzés – a középfokú oktatástól a felsőoktatásig,

— a munkaerő-felvételkor meghatározott bérek,

— karrierlehetőségek és akadályok,

— a munka és a magánélet egyensúlya,

— munkahelyi egészség és biztonság,

— munkakultúra, a nemi szerepek szerint is lebontva,

— nők a politikaalkotásban és a döntéshozatalban, többek között a vállalatvezetés szintjén,

([1]) HL C 133., 2013.5.9., 68. o.

— források biztosítása a női vállalkozók számára.

4.3. Az adatok elemzését fel lehet használni a foglalkoztatási ciklus vizsgálatára, ahol akadályok vannak a nők belépése és előrejutása előtt az ágazatban. Ezután **ágazatspecifikus eszközöket** lehet létrehozni a nők elleni diszkriminációt eredményező gyenge pontok kezelése érdekében.

4.4. Az Európai Bizottság ezenkívül fontolóra vehetné a következők elemzését:

— a közpénzek elosztása, beleértve az uniós projektfinanszírozást is, mivel a nemi alapú előítéletek a döntéshozatali folyamatokban kihatnak a közpénzek felhasználására és a közületi infrastruktúrák használatára. Ennek **a nemek közötti egyenlőség szempontját érvényesítő költségvetés-tervezés** bevezetéséhez kell vezetnie **az európai közlekedéspolitikában**,

— a makrogazdasági intézkedések felosztása a nemi előítéletek hatásának kompenzálása érdekében az adópolitikák, útdíj-politikák, a légifuvarozási adókkal kapcsolatos politikák, a közszolgáltatási politikák, liberalizációs politikák és fogyasztóvédelmi politika kidolgozása terén. Ez biztosítaná a nemek közötti egyenlőség érvényesítését a közszolgáltatások és a liberalizációs/privatizációs politikák terén az ágazatban,

— emellett adatgyűjtésre is szükség van, az így nyert empirikus információ pedig alapul szolgálhat a jövőbeli európai közlekedéspolitikához és annak folyamataihoz. Például az Egyesült Királyságban ellenőrzik, hogy a tömegközlekedésben mennyire érvényesülnek a nemi szempontok, és felmérik, hogy a közlekedési intézmények eleget tesznek-e a nemek közötti egyenlőség általános követelményeinek.

5. **Foglalkoztatás: a nők részvétele**

5.1. Európában az utóbbi évtizedekben valamennyi ágazatban növekedett a nők munkaerő-piaci részvétele. A növekedés folytatódik, a közlekedési ágazat azonban továbbra is eléggé barátságtalan a dolgozó nőkkel szemben. Az Európai Szociális Alap és az EQUAL program számos kezdeményezése ellenére a közlekedés továbbra is szegregált ágazat, melyben a férfiak túlnyomórészt vezetőként/pilótaként, szerelőként vagy fizikai munkával és nagy munkaterheléssel járó állásokban dolgoznak, a nők pedig többnyire a szolgáltatásokhoz kapcsolódó és adminisztratív munkakörökben.

5.2. A közlekedési ágazat átszervezése általában a főként férfiak által dominált munkaköröket érintette: vasút, kikötők és belvízi hajózás, ugyanakkor több nőt foglalkoztatnak az újonnan létrejött ellátási láncok, logisztikai vállalatok stb. keretében kialakuló szolgáltatási tevékenységek terén. Ma az új technológiák bevezetése lehetővé teszi, hogy nők és férfiak egyenlő arányban vállaljanak munkát olyan ágazatokban, amelyek hagyományosan nehéz fizikai munkával jártak A munka és magánélet egyensúlya azonban továbbra is problémát jelent, és továbbra is akadályozza a nők foglalkoztatását az utazással járó munkakörökben.

5.3. Széles körben általános az a szemlélet, hogy bizonyos munkák, munkahelyek, munkaidő-szervezési formák kizárólag a férfiak számára megfelelőek. Ez jelentős hatást gyakorol a női munkaerőnek az olyan munkakörökbe való felvételére, illetve azokban való megtartására, amelyekben a nők alulreprezentáltak.

5.4. Ami az egyenlő bérezést illeti, a szegregáció a közlekedésben fenntartja a nemek közötti bérszakadékot. A férfiak, akiket képzettebbnek tekintenek, túlnyomórészt műszaki munkakörökben dolgoznak, míg a nők többségben vannak az adminisztráció és az ügyfélszolgálat terén. A férfiak több órát dolgoznak és több teljes munkaidős állással rendelkeznek a közlekedésben, a nők ugyanakkor inkább a rugalmasabb munkaszervezési formákat választják, amelyek korlátozott lehetőségekkel járnak. A közlekedési ágazatban a férfiak előtt jobb karrierlehetőségek állnak, mint a nők előtt. A férfiak által dominált munkakörökhöz való hozzáférés még mindig problematikus, annak ellenére, hogy a férfiak és nők ugyanúgy részesülhetnek szakmai képzésekben. Ez olyan helyzeteket eredményez, hogy a nőknek van ugyan műszaki képesítésük, de nem tudnak a képzettségi szintjüknek megfelelő munkát szerezni. Mindez hozzájárul a nők és a férfiak közötti bérszakadék mélyüléséhez a közlekedés terén.

5.5. A munkahelyi egészségvédelem és biztonság nemi szempontokat is szem előtt tartó megközelítése számos kihívást eredményez, mivel azoknak a munkaköröknek a többségében, amelyekben jelentős kockázata van a munkahelyi baleseteknek és megbetegedéseknek, a férfiak vannak túlsúlyban. Ez csökkenti annak esélyét, hogy egy nem szerint differenciált megközelítést lehessen alkalmazni az egészségvédelemmel és biztonsággal kapcsolatos politikák/intézkedések terén. A különféle munkakörök, feladatok, munkakörülmények és munkaidők azonban különböző kockázati kitettséget eredményeznek.

5.6. Az Európai Unió közlekedési ágazatában nagy számban fordul elő az erőszak minden formája, az incidensek több fajtáját pedig nem jelentik. A harmadik fél általi erőszak ugyanilyen problematikus a közlekedés terén, mivel a nők többnyire olyan munkakörökben dolgoznak, amelyek esetében közvetlen kapcsolat áll fenn a fogyasztókkal, így ők jobban ki vannak téve a fogyasztók agresszív viselkedésének és támadásainak. Az ügyfélszolgálatok személyzetének egyre nagyobb szintű frusztrációval kell szembesülnie a közlekedési dugók, késések vagy a késésekkel kapcsolatos információk hiánya miatt. Ezzel összefüggésben többet kellene tenni annak érdekében, hogy a közlekedési társaságok ösztönzést kapjanak **a munkahelyi erőszakkal szembeni zéró tolerancia politikájának** elfogadására.

5.7. Az EGSZB azt javasolja, hogy az „Útiterv az egységes európai közlekedési térség megvalósításához" című 2011-es fehér könyv átdolgozása során vegyenek fel egy új kezdeményezést az I. melléklet listájába, hogy a közlekedéssel kapcsolatos foglalkozások körében megvalósuljon a nemek közötti egyenlőség. Olyan **fellépésekről van szó, amelyek vonzóbbá teszik a nők számára a közlekedési ágazat foglalkoztatási lehetőségeit**, olyan intézkedésekkel, amelyek minden közlekedési mód esetében **emelik a foglalkoztatás színvonalát**, javítják a munkafeltételeket, **a képzést és az egész életen át tartó tanulást, az üzemi és munkahelyi egészséget és biztonságot, a jó karrierlehetőségeket,** amelyek közül mindegyik tényező hozzájárul a munka és a magánélet jobb egyensúlyának megteremtéséhez. A nőket jobban lehetne integrálni a közlekedési ágazatba olyan pozitív intézkedésekkel, amelyekhez legalábbis új egészségügyi infrastruktúrára, öltözőkre és szálláshelyekre van szükség, továbbá átgondoltabban meg kell vizsgálni az egyes közlekedési módokkal kapcsolatos folyamatos munkaidő, stressz, ismétlődő mozdulatok és fáradtság kérdését.

5.8. Az ágazati európai szociális partnerek számos olyan kezdeményezése, melynek célja, hogy a közlekedés jobb munkahely legyen a nők számára, azt mutatja, hogy az iparág ismeri a kezelendő potenciális akadályokat. Egy tanulmány, melyet a CER és az ETF vasúti szociális partnerek készítettek a nőknek a vasúti foglalkozások terén való képviseletéről és jobb integrációjáról, ajánlásokat fogalmazott meg, amelyek vállalati szintű végrehajtását jelenleg a két szervezet közösen felügyeli. Ugyanilyen megközelítést alkalmaz a városi tömegközlekedés terén az UITP és az ETF. A tengerészet terén 2014-ben az ETF és az ECSA átfogó képzési eszköztárat dolgozott ki, amely iránymutatásokból, egy videóból és egy munkafüzetből áll. A cél, hogy kezeljék a hajók fedélzetén bekövetkező zaklatási eseteket. A kikötőkre és dokkokra vonatkozóan az ETF, az ESPO, az IDC és a FEPORT nemrég közös ajánlásokról állapodott meg, amelyek 14 cselekvési pontot tartalmaznak, és a nők kikötőkben való munkavállalásának népszerűsítésére irányulnak.

5.9. Számos szervezet, köztük az ILO, valamint a szociális partnerek is kidolgoztak már olyan iránymutatásokat, képzési csomagokat, eszköztárakat és gyakorlati útmutatókat, amelyeket fel lehet használni vagy ki lehet bővíteni a nők ágazati részvételének növeléséhez. Az Európai Bizottság egy, a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos erőteljes dimenziót is beépíthetne a **közlekedési szociális, foglalkoztatási és képzési megfigyelőközpont** pillérei közé, amint azt az EGSZB is javasolta „Az uniós politikák hatása a közlekedési dolgozók foglalkoztatására, képzési igényeire és munkafeltételeire" című 2011-es véleményében.

6. **Nők az üzleti életben**

6.1. A vállalkozók egyre fontosabbá válnak foglalkoztatási lehetőségeket kínáló szereplőkként és többek között a közlekedési ágazat kulcsszereplőiként ([2]). Ez jelenleg a többek között a zöld gazdaság, az intelligens közlekedési rendszerek, a CCTV, a valós idejű tervezés és a biztonság terén való részvételüket foglalja magában.

6.2. Egyszerű, külön a női tulajdonú vállalkozásokra irányuló politikákkal olyan fokú megtérülés érhető el, amely fokozná a növekedést és a foglalkoztatási lehetőségeket az EU-ban. Az Európai Bizottságnak meg kellene fontolnia **a női tulajdonú vállalkozások hivatalának** létrehozását az Európai Bizottságon és az illetékes tagállami minisztériumokon belül. Ennek lehetőleg a gazdasági fejlődéssel foglalkozó minisztériumok részeként kell működnie, hogy egyértelmű legyen a gazdasági vállalkozói tevékenységek és a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos feladatkörök szétválasztása.

([2]) HL C 299., 2012.10.4., 24. o.

6.3. Ezenkívül megfontolandó egy, a **női vállalkozásokkal foglalkozó igazgató** vagy főképviselő kinevezése az Európai Bizottságon belül és a tagállamokban, akinek az lenne a több tárcát is érintő szerepe, hogy tudatosítsa, milyen gazdasági előnyök rejlenek abban, ha minél több nőt ösztönöznek üzleti vállalkozás indítására és fejlesztésére. Ennek a vállalkozásokkal foglalkozó igazgatónak a felelősségi körébe az is beletartozhatna, hogy segítse azokat az iparágakat, illetve tudományos ágazatokat, amelyek nagyobb számú női vállalkozást eredményeznek: a kutatást, a természettudományokat, a csúcstechnológiát alkalmazó mérnöki tudományokat, a közlekedéstervezést és az informatikai fejlesztést.

7. **A nők és a közlekedés: megvalósítás**

7.1. A nők alulreprezentáltságának megszüntetése és a nők tehetségében rejlő lehetőségeknek a közlekedési munkaerőpiacon történő hatékonyabb és kiterjedtebb kihasználása érdekében az EGSZB a következő eszközöket ajánlja, amelyeket **minden szinten fel lehet használni a nők kapacitásainak kiépítésére**. Ezt pedig az uniós projektek Közlekedési Főigazgatóságon belül történő kidolgozása révén, vagy más megvalósított uniós projektekkel együttműködve (partnerségek) lehet végrehajtani:

— az ágazatban dolgozó intézmények, ipari szövetségek, szakszervezetek, érdekelt felek között **koordinált megközelítés** kidolgozása egy olyan kampány megvalósítása érdekében, amely üdvözli a nőket a közlekedési ágazatban, valamint hangsúlyozza, hogy a **nőknek az ágazatban való jobb integrációja** hozzáadott értéket biztosít az uniós gazdaság és társadalom számára. *Ezt valósította meg nemrégiben az egyesült királyságbeli Transport for London vállalat, amely 100 olyan nőt mutatott be, aki a közlekedési ágazatban dolgozik. Sikerük ünneplése megmutatta, milyen fontos szerepet töltenek be a nők a közlekedésben, valamint hogy milyen elkötelezettek, motiváltak és ambiciózusak az ágazat női munkavállalóinak jelenlegi és jövőbeli generációi,*

— **egyenlőség a közlekedésben**: ez nem ágazatspecifikus, de tanulmányok szerint az ágazatban tapasztalható egyenlőtlenségek jelentik annak fő okát, hogy a nők nem kívánnak nagyobb mértékben szerepet vállalni az ágazatban. A következő témákkal kell kiemelten foglalkozni:

  — egyenlő munkáért egyenlő díjazás,

  — átlátható munkaerő-felvételi folyamatok,

  — rugalmas munkavégzési formák – köztük a munkakör-megosztás és a részmunkaidő lehetőségei,

  — a tehetségek vonzása – figyelembe véve az idősebb és a fiatalabb női munkavállalókat is, magas szintű képzettséggel vagy anélkül,

  — döntéshozatal – több nő bevonása a vállalatok igazgatótanácsaiba, az irányítási struktúrákba, a szakszervezetekbe a tagság szintjén túlmenően, valamint a döntéshozatalba.

7.2. Mentorálás: a támogatási mechanizmusok erősítése, tudás és tapasztalatok átadása, hálózatépítés és tanácsadás. Ezt belülről, a vállalatokon belül és munkavállalói szintek között, valamint kívülről, vállalatok és hasonló közlekedési szereplők között, továbbá már létező, nem csak a közlekedésre összpontosító mentorálási programok révén lehet biztosítani. A mentorok hálózatában férfi és női résztvevőknek is közre kell működniük. Ezeket a hálózatokat klaszterekké is át lehetne alakítani, és ágazatokon átnyúló jelleget is ölthetnek, hogy a közlekedési ipar egészében meg lehessen osztani a tudást, a legjobb gyakorlatokat, az ismereteket és lehetőségeket.

7.3. Fejlesztési programok: olyan képzés létrehozása, amely lehetővé teszi **a készségek fejlesztését és a szakmai képzettségek megszerzését** a kompetenciák fejlesztése érdekében nemi előítéletek nélkül, így biztosítva a munkaerő-felvételhez vagy az előléptetéshez szükséges kompetenciák egyenlő szintjét.

7.4. **Oktatás:** az oktatási rendszer felülvizsgálata és a közlekedési ágazatban betöltött szerepek népszerűsítése annak a feltételezésnek az átgondolása érdekében, hogy az ágazat csak a férfiak számára megfelelő. Női szerepmodellek azonosítása a lehetőségek kibontakoztatása érdekében.

7.5. Az **innováció és a kisvállalkozások támogatása a közlekedésben**: a kis- és közepes méretű vállalkozásokban dolgozó nők felkutatása új tendenciák, innovációs és kutatás-fejlesztési lehetőségek felmérése céljából. **Sikeres példák bemutatása.** *Legjobb gyakorlat: A Women 1st Top 100 Club a vendéglátás, személyszállítás, utazás és idegenforgalom terén dolgozó legbefolyásosabb nők hálózata, akik a jövő női vezetőinek követeiként és szerepmodelljeiként tevékenykednek* (http://women1st.co.uk/top-100).

7.6. **Az ellátási láncok bevonása**: a beszállítók ösztönzése arra, hogy az ellátási láncukra vonatkozóan nemi adatokat is felvegyenek. Annak fontolóra vétele, hogy milyen lehetőségek vannak a közbeszerzési szerződések női tulajdonban lévő vállalkozásoknak történő odaítélésére. (Legjobb gyakorlat: *az egyesült államokbeli WEConnect kezdeményezés külön a nők részére kínál pályázatokat és közbeszerzési szerződéseket valamennyi ágazatban. Jelenleg már Európában is működik* (http://weconnectinternational.org).

7.7. **Vállalati társadalmi felelősségvállalás** (CSR): a vállalatok ösztönzése arra, hogy a vállalati társadalmi felelősségvállalás keretében tegyenek közzé nemekre vonatkozó statisztikákat, és segítsék a nők előrejutását a közlekedési ágazatban. Hozzájárulás egy mindenkire vonatkozó „**választott iparág**" ágazati márka kiépítéséhez.

7.8. Nemzetközivé válás: Európát nagyra értékelik **a tudástranszfer és a partnerségek kiépítése** miatt. A közlekedés világméretű ágazat, számos kihívással, melyek terén Európa megoszthatja tapasztalatait és innovációs kapacitását, valamint ő maga is nyithat új piacok felé. Az ágazatban tevékenykedő nők egyik kulcsfontosságú szerepe lenne az európai ipar és szakértelem népszerűsítése a világban.

Kelt Brüsszelben, 2015. július 1-jén.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Környezetvédelmi, szociális és az egészségre vonatkozó kereskedelmi üzenetek (állítások) az egységes piacon

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2015/C 383/02)

Előadó: Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER

2015. január 22-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki az alábbi tárgyban:

„Környezetvédelmi, szociális és egészségre vonatkozó kereskedelmi üzenetek (állítások) az egységes piacon”

(saját kezdeményezésű vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2015. június 9-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2015. július 1–2-án tartott, 509. plenáris ülésén (a 2015. július 2-i ülésnapon) 135 szavazattal 17 ellenében, 14 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. **Következtetések és ajánlások**

1.1. A kereskedelmi kommunikáció fontos eszköz a vállalatok kezében ahhoz, hogy termékeiket és szolgáltatásaikat átlátható módon tudják terjeszteni, a belső piac hatékony működését magas szintű fogyasztóvédelem mellett garantálva. Bizonyos üzenetek azonban nem helytállóak, vagy pontatlanságokat tartalmaznak, azaz olyan környezetvédelmi, szociális vagy etikai és egészségre vonatkozó állításokkal élnek, amelyek kárt okoznak mind a szabályokat maradéktalanul betartó vállalatoknak, mind pedig a fogyasztóknak.

1.2. Az áruk és szolgáltatások környezeti és szociális hatását jelenleg különféle kezdeményezések keretében, többféle módon és formában mérik és jelölik, különböző értékelési módszerek alapján. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) fontosnak tartja, hogy az Európai Bizottság uniós módszereket javasoljon az áruk és szolgáltatások átfogó környezeti hatásának értékelésére és jelzésére. Hasonlóképpen létre kellene hozni a hivatalos címkék lajstromát, amely tartalmazná azok jelentését és az odaítélésükért, érvényességükért és ellenőrzésükért felelős testületeket. A fogyasztóknak minden esetben joguk van világos és pontos tájékoztatásra a termékek származási helyét illetően.

1.3. Az EGSZB reméli, hogy az Európai Bizottság a 2005/29/EK irányelv folytatásaként felülvizsgálja a fogyasztók és vállalatok megbízható és átlátható információhoz való hozzáférésének megkönnyítését célzó irányelveket, és tisztázza a kereskedelmi kommunikációban alkalmazott környezetvédelmi, etikai és az egészségre vonatkozó állítások alkalmazását.

1.4. Az adminisztratív együttműködés keretében a tagállami szintű fogyasztói hatóságoknak „szemlét” kellene tartaniuk a környezetvédelmi, szociális, etikai és egészségre vonatkozó kereskedelmi üzenetek (állítások) terén, hogy konkrét adatok segítségével értékelni tudják a jelenlegi helyzetet.

1.5. Uniós szinten koherens, teljes és konzisztens jogi keretet kell létrehozni az internetes kereskedelmi kommunikáció szabályozására, amely figyelembe veszi a magánszférához való jogot, valamint egyéb közérdekű célok védelmét.

1.6. Az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak saját hatáskörükön belül fejleszteniük kellene az e területen meglévő ön- és társszabályozási rendszerekkel kapcsolatos felügyeleti, ellenőrzési és büntető tevékenységeiket, melyek kitérnek a környezetvédelmi, szociális és egészséggel kapcsolatos kereskedelmi üzenetekre (állításokra), garantálva, hogy a nemzeti és európai reklám-önszabályozási szervek betartsák a közösségi rendelkezésekben és ajánlásokban meghatározott előírásokat, különösen a magas szintű fogyasztóvédelem elérése érdekében. Emellett tájékoztatni kellene a fogyasztói szervezeteket a magatartási kódexek készítéséről, bevonva őket azok kidolgozásába.

2. **Bevezetés**

2.1. Az Európai Unióban számos vállalat kínál teljes körű, helytálló és átlátható információt a fogyasztóknak a piacon forgalmazott áruk és szolgáltatások legfontosabb jellemzőiről. A környezetvédelmi, szociális és egészséggel kapcsolatos állítások nem megfelelő alkalmazása azonban hátrányt okoz a szabályokat betartó cégeknek és az árukat és szolgáltatásokat megvásárló fogyasztóknak.

2.2. A tájékoztatáshoz való jog lehetővé teszi a belső piac átláthatóbb működését és ellensúlyozza a beszállítók és a fogyasztók közti nyilvánvaló aszimmetriák hatásait.

2.3. A fogyasztóknak joguk van ahhoz, hogy teljes körű, helytálló és átlátható információt kapjanak a piacon forgalmazott áruk és szolgáltatások legfontosabb jellemzőiről.

2.4. Következésképpen az információ meghatározó tényező a fogyasztók és felhasználók vásárlási döntéseinek meghozatalában, mind akkor, amikor egy adott terméket preferálnak és tudatosan kiválasztanak, mind pedig akkor, amikor elutasítják a szükségleteiket vagy igényeiket kevésbé kielégítő termékeket. A technológiai fejlődés segítségével pedig a vállalatok egyre könnyebben tudják testre szabottan kezelni a különböző fogyasztói csoportok igényeit, a termékek személyre szabásával magukhoz kötve a vásárlókat. Erre kiváló példa a *one to one* marketing.

2.5. Egy olyan szociális piacgazdasági modellben, amilyet a Szerződés lefektet, nem mondható el, hogy az EU átfogó jogi kerettel rendelkezik a kereskedelmi kommunikációra vonatkozóan. Ez a keret feleslegesen bonyolult, hiányos, következetlen és esetenként összefüggéstelen, mivel elsősorban az alábbi jogszabályokon alapul:

— a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv ([1]), amely csak a fogyasztók és a vállalatok közti kapcsolatokra vonatkozik. Ez az irányelv az egészséggel kapcsolatos uniós és tagállami szabályok sérelme nélkül érvényes, a pénzügyi szolgáltatásokat illetően pedig a tagállamok előírhatnak az irányelvben szereplőknél szigorúbb vagy korlátozóbb szabályokat is,

— a megtévesztő és összehasonlító reklámról szóló 2006/114/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv irányelv ([2]) a vállalatok közötti kapcsolatokra alkalmazandó,

— a 2010/13/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv irányelv ([3]) a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról (Audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv), amely az úgynevezett „határok nélküli televíziózásról szóló irányelvet" módosította,

— az élelmiszer-ágazatban az élelmiszerek tápanyag-összetételére vagy egészségvédő hatásaira vonatkozó állításokról szóló 1924/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet ([4]) érvényes. Idetartoznak az egészség területéhez tartozó egyéb ágazatok, például a szépségápolási és higiéniai cikkek ágazata is, melyek szabályozásán az Európai Bizottság már dolgozik,

— a vállalati társadalmi felelősségvállalásról szóló közlemény ([5]) vagy az európai digitális egységes piaci stratégiáról szóló legutóbbi közlemény ([6]).

2.6. Az Európai Bizottság számos közleményt kiadott és egy nyilvános vitát is szervezett, jelenleg pedig többek között a termékek „ökológiai lábnyomának" témáját dolgozza fel, melynek célja, hogy megbízható és pontos tájékoztatást tudjon garantálni a termékek egész életciklusuk folyamán kifejtett környezeti hatásairól.

2.7. Jóllehet a fogyasztók a technológiai fejlődésnek köszönhetően könnyebben hozzáférnek az információhoz, az online kereskedelmi kommunikáció uniós szintű szabályozását jelenleg több különböző dokumentum tartalmazza (irányelvek az elektronikus kereskedelemről, a fogyasztóvédelemről, a magánélet védelméről a kereskedelmi kommunikációban, a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról stb.). Az EGSZB úgy véli, hogy a jövőben javaslatot kell benyújtani az elfogadott stratégia folytatásaként. Ugyanakkor haladéktalanul konszolidációt kellene végrehajtani, hogy egyetlen, egységes szerkezetbe foglalt szöveg tartalmazza a hatályos szabályokat, elkerülve az e csatornán keresztül közvetített üzenetek ellentmondásosságát.

([1]) HL L 149., 2005.6.11., 22. o.
([2]) HL L 376., 2006.12.27., 21. o..
([3]) HL L 95., 2010.4.15., 1. o.
([4]) HL L 404., 2006.12.30., 9. o.
([5]) COM(2002) 347 végleges.
([6]) COM(2015) 192 final.

2.8. Másrészről a fogyasztóvédelmi együttműködésről szóló 2006/2004/EK rendelet együttműködési keretet hozott létre az Európai Bizottság és a tagállamok között, melynek az esetleges szabálysértések értékelése érdekében alaposabban foglalkoznia kellene ezekkel a területekkel.

2.9. A jelenleg elérhető jogorvoslati lehetőségek tagállamonként igen eltérőek: van, ahol közvetlenül a bíróságtól várnak hatékony megoldást a szabályok betartásának elérésére, máshol a reklámra vonatkozóan különféle ön- és társszabályozási kezdeményezéseket dolgoztak ki magatartási kódexek és bíróságon kívüli vitarendezési szervek létrehozása révén, melyek kiegészítik a hatályos adminisztratív és bírósági szabálykövetés-ellenőrzési jogszabályokat és mechanizmusokat.

2.10. Vannak azonban olyan egyéb tényezők, amelyek tovább bonyolítják a kérdést, például:

— a fakultatív címkézés lehetősége,

— a vállalati társadalmi felelősségre vonatkozó politikák hatásai,

— a fogyasztók jobban keresnek bizonyos, meghatározott tulajdonságokkal rendelkező termékeket, amelyek egy konkrét problémára adott válaszképpen jelentek meg,

— a tényleges ellenőrzési mechanizmusok gyakran elégtelenek, valamint

— a fogyasztók nehezen tudják megkülönböztetni és összehasonlítani az információkat.

2.11. Végül bizonyos promóciós módszerek – mint a *branded content*, (márkázott tartalom), az érzelmekre ható marketing és a *storytelling*, a termékmegjelenítés (*product placement)* vagy az ún. neuromarketing-alkalmazások – miközben segítik az áru/szolgáltatás kínálóját, hogy hatékonyabban érje el kereskedelmi céljait, a polgárok számára megnehezítik, hogy az áruk és szolgáltatások hasznának reális értékelése és azoknak az árhoz való viszonyítása alapján racionális vásárlási, használati és fogyasztási döntéseket hozzanak. Egyebek mellett azért, mert sokszor „megfeledkeznek" a hirdetési és nem hirdetési tartalmak közti hagyományos különbségtételről, amivel sértik az üzenet címzettjének azon jogát, hogy tisztában legyen a látszólag informatív üzenet mögött rejlő kereskedelmi jelleggel és szándékkal, és így hajlamosak elsősorban a leginkább kiszolgáltatott fogyasztókat (fiatalokat, időseket, fogyatékossággal élőket és cselekvőképteleneket) megtéveszteni.

2.12. Egyszóval az EGSZB üdvözli, hogy vannak olyan jobb minőségű termékek és szolgáltatások, amelyeket etikus módon állítottak elő, vagy nagyobb környezeti vagy társadalmi hasznuk van, illetve, hogy léteznek a környezetvédelmi, szociális és egészségre vonatkozó kereskedelmi üzenetek (állítások). Ebben a véleményben mindenesetre a helytelen, pontatlan vagy zavart okozó állításokkal és kereskedelmi kommunikációval foglalkozik.

3. **Általános megjegyzések**

3.1. A bizonytalan, pontatlan vagy nehezen ellenőrizhető, és így tévedésekhez és zavarhoz vezető állításokon alapuló kereskedelmi kommunikáció földrajzi előfordulása és gyakorisága változó, de mindenképpen komoly károkat okoz a fogyasztóknak, a szabálykövető vállalatoknak és tágabb értelemben véve az etikus és átlátható áru- és szolgáltatáspiaci gyakorlatnak.

3.2. A következményei közül például az alábbiakat említhetjük meg:

— az említett állítások árakra gyakorolt hatása révén torzul a kínálat,

— átláthatatlan piacok jönnek létre, ahol a kínálat és a kereslet között markáns aszimmetria van,

— a fogyasztók vásárlóereje csökken, mivel amiatt, hogy nem rendelkeznek helytálló információval, melynek alapján összevethetnék a szükségleteiket és vágyaikat a kínálat jellemzőivel, kevésbé tudnak tájékozott döntést hozni,

— a döntéseikben környezeti, társadalmi vagy egészségügyi szempontok iránt elkötelezett, felelősségteljes fogyasztókat eltántoríthatja és frusztrálhatja, ha a kapott információ csalárdnak, hibásnak vagy ellenőrizhetetlennek bizonyul,

— az ún. *„potyautas-magatartás”* terjedése, amely megnehezíti a felelősségteljes fogyasztás meghonosodását. Egyes kereskedők ugyanis kihasználják a fent említett szempontok iránti fogyasztói érdeklődés erősödését anélkül, hogy készek volnának erre erőforrásokat szentelni. Ez a tisztességesen eljáró vállalatokat is megkárosítja,

— a fogyasztóknak megrendül a piacba és a hatósági ellenőrzésekbe vetett bizalma.

3.3. Az információknak meg kell felelniük a fogyasztók valós szükségleteinek és elvárásainak, ezért megfelelőségüket a cél, a tartalom, a prezentálás és a hirdetés üzenetének kontextusa alapján kell értékelni, az alábbi alapvető szempontok alapján: megbízhatóság, aktualitás, pártatlanság, pontosság, relevancia, tömörség, érthetőség, egyértelműség, olvashatóság és könnyű hozzáférhetőség. Az EGSZB kiáll amellett, hogy a termékek címkéjén jelenítsék meg a termék származási helyét, mivel ez emeli a védelem szintjét és megelőzi a fogyasztók megtévesztését és összezavarását, továbbá megkönnyíti számukra a választást.

4. **Környezetvédelemmel kapcsolatos állítások**

4.1. A környezetvédelemmel kapcsolatos állítások középpontjában elsősorban az áll, hogy a termékek összetétele vagy felhasználása milyen hatást gyakorol a környezetre. Gyakran az éghajlatváltozással és a szennyező anyag-kibocsátásokkal kapcsolatosak, de más kérdéseket is érinthetnek, például a természeti erőforrások racionális felhasználását, az erdőirtást, a fajok sokféleségét vagy az energiahatékonyságot. Alapvetően a vállalati tevékenységek és a termékfogyasztás környezetre gyakorolt hatására, ökológiai lábnyomára koncentrálnak.

4.2. Ha ezeket az állításokat tisztán a formalitás vagy a látszat kedvéért alkalmazzák, a termékekhez vagy azok előállításához viszont semmi közük, akkor a „zöldre festés” (*greenwashing*) néven ismert jelenséggel állunk szemben, amely a következőképpen határozható meg: „a környezeti szempontból kedvező információk szelektív felnagyítása a reklámban, miáltal a fogyasztóban olyan torz kép alakul ki, amelyben e »környezetbarát« tulajdonságok túlreprezentáltak”. Ezt az Európai Bizottság is definiálja a 2005/29/EK irányelv alkalmazásáról kiadott útmutatójában ([7]).

4.3. Egy márka (káros vagy kedvező) környezeti hatásairól szóló információ is formálja a márka imázsát a fogyasztók körében. Az imázs pedig kihat többek közt a vásárlási döntésekre vagy a politikai álláspontokra. A vásárlási döntésekben testet öltő „rossz” magatartás büntetése és a „jók” megjutalmazása révén a rendszer mintegy dinamikus egyensúlyban van.

4.4. A leggyakoribb *„greenwashing”*-módszerek a következők:

— egy környezetszennyező eljárás környezetbarát színben való feltüntetése. Olyan állítás, amely néhány jellemző alapján azt sugallja, hogy a termék környezetbarát, figyelmen kívül hagyva más, fontos környezeti szempontokat. Elképzelhető, hogy maga a végtermék felettébb környezetbarát, az előállítása azonban erősen környezetszennyező. Akár az ellátási láncban is előfordulhatnak káros gyakorlatok, például egészségtelen munkakörülményekhez vagy egészségkárosító termékek használatához kapcsolódóan,

— bizonyítékok hiánya. Olyan környezetvédelmi kijelentés, mely nem erősíthető meg könnyen hozzáférhető adatokkal vagy harmadik fél által kiállított, megbízható tanúsítvánnyal,

— homályosság: nagyon rosszul megfogalmazott állítás, amelynek valódi jelentését a fogyasztó valószínűleg rosszul fogja értelmezni,

— „hamis” címkék vagy olyan díjak, amelyeket a termék valójában nem kapott meg.

4.5. Olyan kritériumokat kell alkalmazni, melyek elősegítik, hogy a fogyasztók helyes információhoz jussanak, és meg kell tiltani a kereskedelmi kommunikációban alkalmazott környezetvédelmi állításokkal való visszaéléseket.

4.6. Harmonizált európai módszereket kellene bevezetni – amilyen például az ún. „ökológiai lábnyom” – annak érdekében, hogy megoldható legyen a termékek és a szervezetek környezeti nyomon követése. Ez segítene átláthatóbbá tenni a piac működését. Célszerű volna, ha ezek a módszerek széles körben alkalmazott nemzetközi szabványokon alapulnának, például a gyártó/forgalmazó által tett, környezeti hatásra vonatkozó állításokra vonatkozó ISO 14201 nemzetközi szabványon vagy a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara kódexén.

([7]) SEC(2009) 1666 végleges. Lásd a 2.5.1. pontot.

5. **Etikai és szociális tartalmú állítások**

5.1. Ugyanúgy, ahogy a környezetbarát jellegre vonatkozó állításokkal is Dunát lehetne rekeszteni, a vállalatok és az áruk „etikus és szociális jellege" kapcsán is beszélhetünk egyfajta *„zöldre festésről"*. Ezúttal arról van szó, hogy a termék megvásárlását szociális jellegű, jótékony vagy szolidáris cselekedetként állítják be, amely közvetetten bizonyos szükségletekkel vagy nehézségekkel szembesülő csoportok vagy közösségek javát szolgálja.

5.2. Manapság gyakran látni, hogy egyes márkákat valamilyen szociális célú projekttel kapcsolnak össze vásárlásösztönző kampányok révén. Ezek az úgynevezett „jótékonysági promóciók" vagy szociális tevékenységhez kapcsolt promóciós kampányok, amelyek a gazdasági válság kontextusában gyakoribbá váltak. Ha ezek hamis állításokkal kizárólag az értékesítést szolgálják, megzavarhatják és hibás vásárlási döntésre vezethetik a fogyasztót, ezért kimondottan károsak.

5.3. A tevékenységek bizonyos közösségeket vagy népcsoportokat célzó szolidaritási, humanitárius vagy szociális segítségnyújtási kampányokra, vagy akár egy vészhelyzet, illetve egy diszkriminációval, szegregációval vagy egyenlőtlenséggel járó strukturális probléma következtében előálló akut ügyek támogatására irányulnak.

5.4. Szintén a *„social washing"* vagy szociális *„greenwashing"* kategóriájába tartozik, ha kellő megalapozottság nélkül társadalmilag felelősként mutatnak be egy vállalatot, vagy ha egy szociális és hirdetési jellemzőt felnagyítanak, mintha az az adott cég alaptevékenységének része volna.

5.5. Az etikai vagy szociális természetű állításokat időnként környezetvédelmi állításokkal kombinálják, de az aktuális helyzet függvényében más szempontokra is kiterjedhetnek, pl. munkaügy, a helyi termékek promóciója, állampolgári részvétel, vagy bármi más, amivel kapcsolatban vásárlásra lehet ösztönözni a fogyasztókat.

5.6. Emellett figyelembe kell venni az etikai, szociális és környezetvédelmi „álszakértők" burkolt tevékenységét, ami tévedéshez vezet és összezavarja a fogyasztókat, mivel e „szakértők" gazdasági szereplőkként vagy közvetítőkként dolgoznak a piacon, kihasználva a fogyasztók jóhiszeműségét és hiszékenységét, és hazug érvekkel és profitszerzési céllal igyekeznek termékeket és szolgáltatásokat értékesíteni.

5.7. A belső piac működése szempontjából különösen károsak azok a pénzügyi jellegű tevékenységek, amelyek etikai, szociális vagy környezetvédelmi érvekkel próbálnak pénzügyi termékeket és szolgáltatásokat eladni anélkül, hogy megfelelnének a pénzügyi intézményektől elvárt fizetőképességi követelményeknek és más felügyeleti ellenőrzéseknek. Az Európai Bankfelügyelet nemrégiben véleményt fogadott el, melyben számos intézkedést javasol a kockázatok csökkentésére, a reklámokra vonatkozó követelmények állítására és a résztvevőknek az esetleges érdekellentétekkel szembeni védelmét szolgáló ajánlások megfogalmazására.

5.8. Elébe kell menni a *„social washing"* jelenségének, azaz annak, hogy hamis információkkal a társadalmi elkötelezettség látszatát keltsék.

6. **Egészséggel kapcsolatos és egyéb tartalmú állítások**

6.1. A fogyasztókat az utóbbi időkben foglalkoztatja az egészséges életmód, és az élelmiszerek, kozmetikai és egyéb egészséggel kapcsolatos termékek előállításában is teret nyer a technológia, ami szintén az egészséggel kapcsolatos állítások használatára ösztönöz, akár – súlycsökkentési és esztétikai céllal – az étkezéssel és a táplálkozással, akár a kognitív és fizikai képességek javításával kapcsolatban.

6.2. A környezetvédelmi állításokhoz hasonlóan a fogyasztók egészséges étkezéssel kapcsolatos, az utóbbi időkben felerősödött aggodalmai is lehetőséget kínálnak a biogazdaságra vonatkozó állítások használatára, illetve bizonyos összetevők – vitaminok, omega-3 zsírsavak, cukrok, só, alkohol vagy akár transzgenikus anyagok – jelenlétét/hiányát is jelezhetik.

6.3. A lakosság fokozatos elöregedése és a várható élettartam növekedése is kiváló táptalajt biztosít az illegálisan használt állításokat alkalmazó tájékoztatási gyakorlat terjedésének.

6.4. Az „egészségmarketing" területén, amely ilyen állításokhoz folyamodva igyekszik hatékonyabbá tenni az áruk értékesítését, például az étrend-kiegészítők és a gyógynövénytermékek ágazatában vagy a tömegesen fogyasztott termékek területén is, szintén visszaélnek az állítólagos gyógyhatásról szóló állításokkal, melyeket általudományos érvekkel támasztanak alá.

7. **Részletes megjegyzések**

7.1. Figyelembe kell venni, hogy a fakultatív címkézés és a logó- és piktogramtervezés kínálta lehetőségek nagyon tág asszociációkat indítanak el a fogyasztókat vásárlási döntésre indító kognitív és érzelmi folyamatokban. Szöveggel vagy képpel nem szabad semmi olyat határozottan állítani, amit nem lehet kétséget kizáróan bizonyítani. Az állítások ellenőrzésére egyedi intézkedéseket kellene hozni.

7.2. Az állítások felügyeletét azonban a közvetítéséhez használt médium függvényében kell megszervezni, mivel mindegyik esetében sajátos körülményeket kell figyelembe venni. Röviden és sematikusan összefoglalva az állítások az alábbi módokon jelentethetők meg:

— szövegek,

— üzenetek és szlogenek,

— logók,

— szimbólumok és jelek,

— piktogramok,

— képek és fotók,

— grafikonok és adatok,

— színskála,

— közismert és elismert személyek és intézmények neve, képmása.

7.3. Olyan információk esetén, amelyek nem bizonyítható kijelentéseket alkalmaznak vagy kereskedelmi célokat szolgálnak, kérni lehet ezek mellőzését vagy megfelelő kiigazítását.

7.4. Ezért az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy a 2006/2004/EK rendelet keretében, az adminisztratív együttműködés révén és konkrétan a közös tevékenységek előmozdításával hozzák meg a szükséges intézkedéseket az etikai, környezetvédelmi vagy egészséggel kapcsolatos, helytelen állítások csalárd alkalmazásának felszámolása érdekében, szorosan együttműködve az európai fogyasztói központokkal, amelyekre alapvető szerep hárul az ilyen jellegű helyzetekben.

Kelt Brüsszelben, 2015. július 2-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Sport és európai értékek

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2015/C 383/03)

Előadó: Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER

2014. július 10-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Sport és európai értékek.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás, szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2015. június 17-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2015. július 1-jén és 2-án tartott, 509. plenáris ülésén (a július 2-i ülésnapon) 99 szavazattal 59 ellenében, 32 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. **Következtetések és ajánlások**

1.1. A sport hozzájárul az Unió stratégiai célkitűzéseinek megvalósításához, kiemeli az alapvető pedagógiai és kulturális értékeket, valamint az integráció motorjaként működik, mivel nemtől, etnikai származástól, vallástól, életkortól, állampolgárságtól, szociális körülményektől és szexuális irányultságtól függetlenül valamennyi polgárhoz szól. A sport olyan eszköz, amely hozzá tud járulni az intolerancia, az idegenellenesség és a rasszizmus leküzdéséhez.

1.2. A sporttevékenységek mindenki számára lehetővé teszik, hogy konstruktív életszemléletet sajátítsanak el, és gazdagabbá váljanak olyan, sportban rejlő értékekkel, mint a kemény munka, a szolidaritás vagy az összetartás. Ezek a tevékenységek emellett fizikai és mentális értelemben is jó közérzetet teremtenek, pozitív értékek felmutatásával segítve a szociális problémák enyhítését. Ilyen szempontból fontos, hogy a vitában arról is szó legyen, hogy rögzíteni kell egy általános minimumnorma-rendszert, amely elősegíti, hogy a gyermekek és a fiatalok a sport gyakorlása során minden sportágban szem előtt tartsák a „fair play” szabályait.

1.3. A sport területén végzett önkéntes munkának kulcsszerepe van a tömegsport fejlődésében és a sportklubok működésében, így társadalmi és gazdasági téren, valamint a demokrácia szempontjából jelentős értéket teremt. Éppen ezért a sport révén megvalósuló önkéntességet és aktív polgári szerepvállalást támogatni kell, a téli sportok esetében is.

1.4. A jó kormányzásra és a helyes gazdálkodásra vonatkozó alapelveknek biztosítaniuk kell a sportversenyek tisztességességét. A sportban fontos feltétel a sportszervezetek autonómiája, amelyeknek az átláthatóság, az elszámoltathatóság és a demokrácia elveivel összhangban kell működniük. Ebből kiindulva tehát valamennyi érdekelt félnek megfelelő képviselettel kell rendelkeznie a döntéshozatali folyamatban. Ennek az általános prevenciós keretnek a megszilárdítása érdekében, ahogy azt egy nemrégiben készült széles körű tanulmány ([1]) is igazolta, alapvetően fontos, hogy erősítsük a bizalmat a nemzeti hatóságok és a sportintézmények között, megkönnyítve ezzel a nemzeti igazságszolgáltatási intézmények és a nemzetközi sportintézmények közötti szükséges információcserét.

1.5. Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy az innováció tekintetében terjesszenek, illetve egymás között, Európán belül cseréljenek információkat az ahhoz kapcsolódó kedvező tapasztalatokról és bevált gyakorlatokról, hogy miként lehet a sport innovációs és gazdasági hajtóerőként játszott szerepének erősítését célzó stratégiai partnerségeket létrehozni és támogatni a különböző ágazatokhoz tartozó főbb érdekeltek között. Ilyen szempontból nagyon fontos, hogy élni tudjunk azokkal az előnyökkel, amelyeket a nagy sportrendezvények megszervezése hozhat – és kell is, hogy hozzon – az őket megrendező régiók és városok számára; úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak oda kell figyelnie azokra a világban felmerülő új kezdeményezésekre és módszerekre, amelyek segíteni kívánják a régiókat és városokat abban, hogy olyan sportprojekteket indítsanak el, amelyek előmozdítják a gazdaság és a társadalom fenntartható fejlődését.

([1]) „Protecting the Integrity of Sport Competition: The Last Bet for Modern Sport”, 120–124. oldal, Université Paris 1, Panthéon-Sorbonne és International Centre for Sport Security (ICSS), 2014. május.

1.6. A sportszektor fejlődése érdekében a különböző szinteken elő kell segíteni az EU finanszírozási eszközeinek alkalmazását.

1.7. Európai szinten lépéseket kell tenni a társadalmi kohézió elősegítésére, a hátrányos helyzetű közösségek sporttevékenységekbe való bevonásának előmozdítására, valamint az emberek társadalmi beilleszkedésének támogatására, ideértve a börtönbüntetésüket töltő személyeket is, hogy a sport eszközt jelenthessen számukra a társadalomba való visszailleszkedéshez, hiszen a benne rejlő értékeknek (kemény munka, szolidaritás és végső soron a „fair play") köszönhetően lelkileg feltölt és érzelmi stabilitást ad. Mindez hozzájárulhat a társadalmi kirekesztés és a hátrányos megkülönböztetés kiküszöböléséhez.

1.8. Az EU-nak fontos szerep jut az egyenlőtlenségek leküzdésében, hogy így felszámolhassuk azokat az akadályokat, amelyek elzárják a fogyatékkal élők elől a sportolási lehetőségeket, támogathassuk sportversenyeken való részvételüket, és megszűnjenek az ilyen téren tapasztalható társadalmi előítéletek. Pozitív lépés volna ezért az Európai Bizottság részéről, ha javasolná a Miniszterek Tanácsának, hogy dolgozzon ki egy európai kódexet a sport és a társadalmi integráció összekapcsolása terén bevált gyakorlatokról, ezzel is támogatva és ösztönözve a sporttevékenységet a fogyatékossággal élők körében.

1.9. Az EU-nak és a tagállamoknak kiemelt figyelmet kellene fordítaniuk arra, hogy az idősebbek körében népszerűsítsék a sportot és a testmozgást. Az egyre idősödő Európában rendkívül fontos, hogy ezt célzott kezdeményezésekkel és finanszírozással segítsék elő.

2. **Bevezetés**

2.1. Az integrációs folyamat keretében a Lisszaboni Szerződés közös értékeket irányoz elő az Unió és tagállamai számára. Ezek a magasabb rendű értékek az alábbiak: az emberi méltóság, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság és az emberi jogok tiszteletben tartása, beleértve a kisebbségekhez tartozók jogait is.

A Lisszaboni Szerződés hatáskört biztosít az EU-nak arra, hogy hozzájáruljon az európai sport előmozdításához (EUMSZ 165. cikk). A sport különböző (társadalmi, gazdasági, kulturális) vetületeit meg kell vizsgálni abból a szempontból, hogy azok hogyan illeszkednek az EUSZ 2. cikkében rögzített értékekhez. Ez a cikk kimondatlanul is egyértelmű fellépési kötelezettséget ír elő az intézmények és a tagállamok számára, amelyeknek – a szubszidiaritás elvének tiszteletben tartása mellett – támogatniuk kell az európai sport előmozdítását célzó politikákat, szabályokat és intézkedéseket.

2.2. Ennek a saját kezdeményezésű véleménynek az a célja, hogy a polgárok és a társadalmi szervezetek körében megpróbálja jobban tudatosítani az európai értékekben és a sport – ideértve a téli sportokat is – értékeiben rejlő lehetőségeket, illetve hogy lendületet adjon az EU sportpolitikájának, hiszen egyelőre csak néhány bírósági ítélet született ezen a téren, amelyek főként a gazdasági szabadságjogok gyakorlásához kapcsolódtak.

2.3. Már az ókori görög filozófusok is különbséget tettek a testi és a szellemi tevékenység között, és az olimpia szelleme is ebből a gondolatkörből nőtt ki, amelyben csírájában már ott volt az etikus magatartás és a béke elősegítésének célkitűzése is.

Az Európa 2020 stratégia európai és globális céljainak megvalósítása terén fontos szerep jut a sportnak, hiszen ez a szektor jelentősen hozzájárulhat az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedéshez.

3. **A sport társadalmi szerepe**

3.1. Ahhoz, hogy a sport betölthesse társadalmi szerepét, a tagállamoknak megfelelő infrastruktúrákat kell fenntartaniuk, amelyek a területükön elegendő és kiegyensúlyozott alaplétesítmény-hálózatot és felszereltséget biztosítanak, és így lehetővé teszik a sporttevékenységek gyakorlását.

3.2. Az önkéntes munka továbbra is az európai sport egyik sarokköve marad, hiszen az önkéntesek azok, akik – a nonprofit sportegyesületekkel karöltve – önzetlenül lehetővé teszik a sporttal kapcsolatos eszmék kibontakoztatását és terjesztését. Ennek kapcsán hangsúlyozni kell az iskolák szerepét az olimpiai értékek közvetítésében, hiszen egy demokratikus és pluralista társadalomban az integráció és az együttélés elősegítőiként ezek elősegítik a béke és az egyetértés szellemének a sportban való érvényesülését, emellett előmozdítják a sporthoz kötődő, az erőszak, a rasszizmus, az intolerancia és az idegenellenesség kiküszöböléséhez hozzájáruló emberi értékek megőrzését.

3.2.1. A jó kormányzás elveinek alkalmazása alapvetően fontos a sportszervezetek esetében, amelyek működését az átláthatóság, a felelősségvállalás és a demokrácia kell hogy jellemezze. Emellett megfelelő képviseletet kell kapnia bennük a döntéshozatali folyamatokban érdekelt valamennyi félnek, így a szurkolóknak is, akik szintén elősegíthetik a „fair play" elterjesztését. Ahol a tevékenységek finanszírozásában közpénzek is szerepet kapnak, ott el kell gondolkodni azon, hogy nincs-e szükség szigorúbb átláthatósági követelmények előírására.

3.2.2. Az EGSZB úgy véli, hogy mérlegelni kell az olyan nemkívánatos jelenségek, mint például a sporteredmények manipulálása, a dopping vagy az erőszakos cselekmények elleni fellépések összehangolásának lehetőségét, nem csupán az Unió által az EUMSZ 6. és 165. cikkében elismert hatáskörök, hanem a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének térségéhez kapcsolódó hatáskörök és minden olyan, egyéb hatáskör alapján is, amely szükséges lehet olyan szupranacionális intézkedések elfogadásához, amelyeknek valóban visszatartó hatásuk lehet.

3.2.3. Ezeknek az intézkedéseknek a magas szintű biztonság garantálását kellene célozniuk; szó lehet például olyan lépésekről, amelyek a rendőri (Europol) és az igazságügyi szervek (Eurojust) vagy más illetékes szervek – köztük a sportszövetségek – közötti koordinációra és együttműködésre irányulnak.

3.3. A testmozgás és a sport ösztönzése döntően fontos a modern társadalomban élő emberek egészségének védelméhez. Ki kell emelni, hogy a sporttevékenység az egészséges életmód része, amely javítja az életminőséget, és a rendszeres sport révén csökkenthetők az egészségügyi kiadások.

3.4. Az EU intézményei által a sport területén tett lépések – többek között „a sport európai dimenziója" téma körül kialakult vitának, a sport Erasmus+ programba való felvételének, valamint a nemek közötti egyenlőség sportban való érvényesülését célzó stratégiai lépéseknek köszönhetően – jelentős lendületet kaptak. Az említett program prioritásait minden évben újra megvitatják, így az EGSZB azt kéri, hogy a következő kiértékeléskor vegyék figyelembe a jelen véleményben foglalt észrevételeket is.

3.4.1. Ezt az intézményi fellépést erősíteni kell majd azzal, hogy meghozzák az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy az EU kulturális és történelmi sokszínűségét kifejező, helyi hagyományokban gyökerező, tradicionális sportágak hozzáadott értéke és kedvező oldalai megfelelően érvényesülhessenek. Ezt a sokszínűséget elő kell segíteni és ismertebbé kell tenni.

3.4.2. Az említett Erasmus+ program alapján az Európai Bizottságnak egyértelműen értékelnie kellene – különösen az új készségekkel és munkahelyekkel, illetve az ifjúsággal kapcsolatos célkitűzések elérése szempontjából – a sporttal kapcsolatos tevékenységeknek a programba való beépítéséből eredő hatásokat.

3.5. Ahhoz, hogy a sport hozzájárulhasson az európai értékek megszilárdításához és fejlődéséhez, olyan koordinációs, kiegészítő, illetve támogató intézkedéseket kell elfogadni és végrehajtani, amelyek ezeknek az európai értékeknek a védelmére irányulnak; különösen az emberi méltóság védelméről, valamint az oktatási folyamat egyes aspektusairól van szó. Ezeknek az értékeknek a megfelelő érvényesülése meghatározó a demokrácia és a jogállam zökkenőmentes működése szempontjából. E megközelítésnek nagyobb nyomatékot adhat a sport „fair play" üzenete, amely továbbítja a társadalom felé az európai értékek egy jelentős részét.

A sport európai dimenziója emellett ahhoz is hozzájárul, hogy jobban megfelelhessünk a nők és a férfiak közötti egyenlőségre vonatkozó bizonyos normáknak. Fontos lenne oktatási anyagokat kidolgozni és használni mind a sportvezetők, mind a szülők képzésére, hogy hozzájáruljunk a nemi jellegű sztereotípiák kiküszöböléséhez, valamint a férfiak és nők közötti egyenlőség érvényesüléséhez a sportban, és elősegítsük, hogy a különböző vezetőtestületekben és sportbizottságokban a két nem egyre kiegyenlítettebben képviseltesse magát. Ebben az összefüggésben igen fontos lépésnek tekinthető a bevált gyakorlatok chartájának összeállítása a fiatalok sport általi személyiségfejlesztése és a sporton belüli védelem területén ([2]).

3.6. A sportolás, akár egyénileg, akár csapatban történik, a munkahelyteremtés, a gazdagság és a jólét legitim forrása lehet. A sport megfelelő felhasználása nagyon fontos napjainkban a fiatalok munkanélkülisége és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemben. Külön említést érdemel azoknak a sportolóknak a helyzete, akik a magas szintű versenysportból történő visszavonulásuk után második karriert kezdenek, és külön fel kell készülniük életüknek erre a szakaszára (kettős karrier). Ezeknek a fiataloknak a megfelelő fejlődéséhez feltétlenül szükség van a sport területén szerzett diplomák és képesítések egyenértékűségére és elismerésére. Ez fontos az ebben az ágazatban esetleg létező feketegazdaság felszámolásához és jövőbeli kifehérítéséhez.

([2]) Ez volt az egyik fő következtetése a régióközi sportpolitikai csúcstalálkozónak (Lisszabon, 2015. március 16–17.), amelyen a világ legfontosabb érintett szereplőinek többsége gyűlt össze a sportpolitikák megtárgyalására.

3.6.1. Célszerű lenne meghatározni, hogyan mozgósíthatók az uniós pénzügyi mechanizmusok a sport támogatására olyan eszközként, amely elősegíti a társadalmi integrációt, a fiatalok foglalkoztatását, a nemek közötti egyenlőséget, az innovációt, a társadalomba való visszailleszkedést támogató szervezetekből álló hálózatok létrehozását és más közérdekű célokat.

A társadalmi kirekesztés elleni küzdelem, valamint a társadalomba való visszailleszkedés megkönnyítésére a sport megfelelő eszköz, amelynek révén érvényesíthetők a személyes és szociális fejlődést elősegítő, az egészségre és az oktatásra hatást gyakorló értékek. Európai szinten lépéseket kellene tenni a társadalmi kohézió és integráció elősegítésére, a börtönbüntetésüket töltő személyek esetében is, akik számára a sport a társadalomba való visszailleszkedés egyik eszközét jelentheti, hiszen a benne rejlő értékeknek (kemény munka, szolidaritás és végső soron a „fair play") köszönhetően lelkileg feltölt és érzelmi stabilitást ad.

3.6.2. Létre kellene hozni egy hálózatot olyan szervezetekből, amelyek támogatják a társadalmi kohéziót és a társadalomba való beilleszkedést a sport révén. Különösen azokról a sportágakról lehet szó, melyeket a legszélesebb körben űznek; így kialakulhat a legjobb gyakorlatok cseréje a Szerződésekben foglalt európai értékek alapján. Ennek eszköze egyrészt egy európai kongresszus felállítása lehetne, amely a sport révén történő társadalmi visszailleszkedésre és uniós szintű sportversenyek szervezésére vonatkozó innovatív gyakorlatokkal foglalkozik, másrészt a hálózatok eredményeinek közzététele és terjesztése.

3.7. Az EU-nak intézményi szinten fontos szerep jut az egyenlőtlenségek leküzdésében, hogy így felszámolhassuk azokat az akadályokat, amelyek elzárják a fogyatékos személyek elől a sportolási lehetőségeket, támogathassuk sportversenyeken való részvételüket, és megszűnjenek az ilyen téren tapasztalható társadalmi előítéletek.

Pozitív lépés volna az Európai Bizottság részéről, ha javasolná a Miniszterek Tanácsának, hogy dolgozzanak ki egy európai kódexet a sport és a társadalmi integráció bevált gyakorlatairól.

3.7.1. Sportesemények révén elő kellene segíteni a fogyatékos személyek integrációját, hogy javuljon az ő és családjuk életminősége, és fejlődjenek társas készségeik. Ezért a sport nem csupán egy egészséges időtöltés, hanem egyúttal javítja és növeli ezeknek az embereknek a mobilitását, és lehetővé teszi számukra, hogy fejlesszék döntéshozó képességüket, barátságokat kössenek, és javítsák a csapatmunkával kapcsolatos készségeiket.

3.7.2. Annak érdekében, hogy támogassák a fogyatékos személyek paralimpiai vagy egyéb magas szintű sportját, és így jobban felkeltsék a közvélemény figyelmét, a hatóságoknak kommunikációs stratégiát kell indítaniuk a paralimpiai játékokkal és egyéb magas szintű nemzetközi eseményekkel kapcsolatban. Ehhez igénybe kell venniük a megfelelő médiákat és szakembereket, és a televíziónak magas színvonalon, nagy óraszámban és főműsoridőben kell a paralimpiai játékokat közvetítenie.

3.7.3. Azok a rendelkezések, amelyek az egyes nemzeti jogi kereteket hozzáigazítják a fogyatékos személyek jogairól szóló nemzetközi egyezményhez, ugyanezeket a célokat követik, és „akadálymentességet és egyetemes tervezést" írnak elő olyan eszközökként, amelyeket fel kell használni a polgárok teljes mértékű részvételét lehetővé tevő környezet át-, illetve kialakítására.

3.7.4. Mivel az idősebbek és a fogyatékos személyek sporttevékenységekbe történő bevonását célzó programok kidolgozásával kapcsolatban rendszeresen megemlített egyik akadály az érintett szereplők képzettségének hiánya, azt javasoljuk, hogy biztosítsák az általános és középiskolai testnevelő tanárok és edzők képzési igényeinek kielégítéséhez szükséges eszközöket, hogy befogadó környezetben testnevelési-sportolási tevékenységeket tudjanak szervezni.

3.8. Az európai társadalom elöregedésének láthatóan visszafordíthatatlan folyamata, melyet a várható élettartam folyamatos növekedése kísér, elengedhetetlenné teszi, hogy célzott intézkedések és programok révén támogassuk a sportot és a testmozgást az idősek körében. Ez egy olyan terület, amelyet a legtöbb országban figyelmen kívül hagytak, és uniós és tagállami szinten egyaránt különös gondosságot igényel.

4. **A sporttevékenység gazdasági vetülete**

4.1. A sportnak gazdasági vetülete is van, amely a sportolással és a hivatásos sporttal összefüggő gazdasági tevékenységekből adódik, és ez a belső piacot is érinti. A sport egy másik sajátossága az, hogy olyan struktúrákon alapul, amelyek az önkéntes munkára és ennek társadalmi, pedagógiai és kulturális funkcióira támaszkodnak, jelentős mértékben hozzájárulva olyan pozitív értékekhez, mint a sportszerűség, a tisztelet és a társadalmi befogadás.

Ezért a sporttal összefüggő érdekeket meg kell különböztetni a kereskedelmi érdekektől, és az EGSZB úgy véli, hogy a sportot meg kell védeni a gazdaság túlzott befolyásától annak érdekében, hogy érvényesüljenek a sport elvei és értékei.

4.1.1. A sportnak e sajátossága kapcsán, annak egyedi és lényegi aspektusaira való tekintettel testre szabott kritériumok alapján kellene alkalmazni az uniós jogszabályokat azokban az esetekben, amelyekben az EU a tagállamoknál hatékonyabban és a szubszidiaritás elvét tiszteletben tartva tud fellépni.

4.2. A sport említett gazdasági dimenziójával kapcsolatban figyelembe kell venni a szóban forgó tevékenységek és az alapvető jogok közötti különleges kapcsolatot.

4.2.1. Így a szellemi tulajdont érintő, a sport gazdaságát veszélybe sodró jogsértésekkel, különösen a digitális kalózkodással szembeni védelem érdekében el kell gondolkodni azon, hogy – az arányossági elv alapján – milyen intézkedéseket kellene hozni. Mindenképpen érvényesíteni kell a polgároknak azt az alapvető jogát, hogy hozzájuthassanak az információkhoz. Garantálni kell a nagyközönségnek legalább azt a jogát, hogy értesüljön a hírekről, tudósítani kell a nagy fontosságú eseményekről, és tiszteletben kell tartani az újságírók tájékoztatáshoz való jogát.

4.2.2. Más területeken, mint amilyen például a versenypolitika – konkrétan az állami támogatások –, helyes lenne az állami támogatásokra vonatkozó iránymutatásokat elfogadni annak érdekében, hogy egyértelmű legyen, mely típusú támogatások tekinthetők jogszerűnek a sport társadalmi, kulturális és oktatási feladatainak megvalósításához.

4.2.3. A sportot jelenleg fenyegető egyik legnagyobb veszélyt a nem szabályozott piacokon működő online sportfogadások, különösen az illegális fogadások jelentik. Negatív hatásai hasonlóak a dopping és a nézők által elkövetett erőszakos cselekmények hatásaihoz, és a sportversenyek bizonytalan kimenetele miatt manipulációkra adhatnak alkalmat. A fogadások és a szerencsejátékok szintén problematikus területek. Közérdekű intézkedéseket kell hozni a játékfüggőség megelőzése és a kiskorúak védelme érdekében, különösen az internetes szerencsejátékokkal kapcsolatban.

4.2.4. A sportban rejlő belső ösztönző erő teljesítményük folyamatos javítására és a kiválóság keresésére készteti a sportolókat, ezért a sportágazatra állandó innováció jellemző, amely a sporttechnológiát az alkalmazott tudományok – például a textiltechnológia, az emberi mozgásmechanika, az új anyagok, az érzékelők, az indítószerkezetek és az emberközpontú tervezés – jelentős ágazatává tette. A sportlétesítmények építése és működtetése, továbbá a sport-eseményeken történő részvétel és jelenlét egyre inkább a tapasztalati gazdaság fontos részévé válik. A sportturizmus fejlesztése szintén példa erre a fajta gazdaságra.

4.2.5. Egyéb, a sporttal gazdasági szempontból összefüggő témákat – amilyen például a személyek és a szolgáltatások szabad mozgása, valamint a szponzorálási szerződések, a sportolók által megbízott menedzserek tevékenységének szabályozása, a sport- és egészségbiztosítások, a sportolók oktatási programjai és a sporttal kapcsolatos szakmai képesítések –, értékelni kellene, és adott esetben az Európai Bizottságnak intézkedéseket kellene hoznia vagy javasolnia velük kapcsolatban.

4.2.6. A fiatalabb edzők szakképzésével kapcsolatban javítani kell az egyes uniós tagállamokban létező szabályozást, figyelembe véve, hogy az edzők tevékenysége hasonló a pedagógusokéhoz, és egyes esetekben (pl. a sportversenyekre való felkészülés során), az edző több időt tölt a fiatal sportolóval, mint a tanár a tanulókkal. Az edzőképzést hivatalos keretben kell végezni, és állami, pedagógus szintű diplomával kell elismerni.

4.2.7. Az EGSZB azt kéri, hogy az európai sportszövetségek álljanak ki az ebben a véleményben tárgyalt értékek és elvek védelmében, és reméli, hogy tevékenységük minden területen ezekre támaszkodik, még az egyszerű díjátadások és nyilvános elismerések esetében is.

Kelt Brüsszelben, 2015. július 2-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Energiatárolás: integrációs és energiabiztonsági tényező

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2015/C 383/04)

Előadó: Pierre-Jean COULON

2015. január 22-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Energiatárolás: integrációs és energiabiztonsági tényező.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom" szekció 2015. június 16-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2015. július 1–2-án tartott, 509. plenáris ülésén (a július 1-jei ülésnapon) egyhangúlag (131 szavazattal) elfogadta az alábbi véleményt.

1. **Következtetések és ajánlások**

1.1. Az EGSZB kéri, hogy – tekintettel az Európai Unió éghajlat-változási és energiaügyi céljaira – az energiaszerkezetben nagyobb arányban legyenek jelen a megújuló energiaforrások. Az EGSZB mindig is támogatta a megújuló energiaforrásokat, hiszen a jövőbeli energiaellátás szempontjából az egyetlen hosszú távú megoldást egy jórészt megújuló energiaforrásokból álló fenntartható energiarendszer jelenti. Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy az energiarendszert további elemekkel kell kiegészíteni.

1.2. A megújuló energiák és fejlődésük – mivel időszakosan állnak rendelkezésre – igazi kihívást jelentenek az energiatárolás tekintetében. A tárolás stratégiai kihívást jelent az Európai Unió számára, hogy folyamatosan biztosítható legyen az EU energiaellátásának biztonsága és egy mind műszaki szempontból, mind a költségek tekintetében fenntartható energiapiac létezése. Ezért ez a kérdés igen fontos helyet foglal el az európai napirendben, és prioritást élvező terület, különösen a 2015. februárban elindított energiaunió keretében.

1.3. Az EGSZB egyik előző véleményében már kiemelte a tárolás kérdését, amely „megoldandó probléma, kihasználandó lehetőség és abszolút szükségszerű". Hangsúlyozza a sikeres energetikai átállás fontosságát az Európai Unióban, és kéri, hogy minden eszközt használjanak fel a konkrét és nagy léptékű eredmények elérése érdekében a tárolás terén.

1.4. Az EGSZB megjegyzi, hogy bár különböző tárolási megoldások léteznek, azok technológiai és ipari kiforrottsága eltérő stádiumban van.

1.5. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy az energia tárolása – előnyei mellett – jelentős pénzügyi, környezeti és egészségügyi költségeket is generálhat. Kéri tehát, hogy végezzenek rendszeres hatástanulmányokat nemcsak a technológiák versenyképességének, hanem a környezetre és az egészségre gyakorolt hatásának az értékelésére is. Az EGSZB annak vizsgálatát is fontosnak tartja, hogy e technológiák milyen hatást gyakorolnak a foglalkoztatásra és a munkahelyteremtésre.

1.6. Az EGSZB kéri, hogy növeljék a tárolással kapcsolatos beruházásokat, illetve kutatási és fejlesztési tevékenységeket, valamint javítsák az európai szinergiákat e területen annak érdekében, hogy az energetikai átállás költségei csökkenjenek, garantálva legyen az ellátás biztonsága és az európai gazdaság versenyképes lehessen. Az EGSZB egyetért azzal, hogy javítani kell a tagállamok közötti szabályozás összehangolását az energiatárolás terén.

1.7. Az EGSZB ezenkívül kéri egy egész Európára kiterjedő nyilvános párbeszéd – az európai energiaügyi párbeszéd – elindítását annak érdekében, hogy a polgárok és a civil társadalom egésze magáénak érezhesse az energetikai átállás kérdését, és befolyásolhassa az energiatárolási technológiákkal kapcsolatos jövőbeli döntéseket.

1.8. Az EGSZB emlékeztet a földgáz jelentőségére az energiaszerkezetben, valamint a polgárok energiabiztonsága terén játszott szerepére. Az EGSZB kéri, hogy oly módon ösztönözzék a tárolást az ágazatban, hogy a készletek a szolidaritás elve alapján valamennyi tagállamnak rendelkezésére álljanak.

2. **A sikeres energetikai átállás és az energiabiztonság elérése**

2.1. Az energiaellátás és annak irányítása jelentős társadalmi-gazdasági és politikai prioritás, és alapvető fontosságú a sikeres energetikai átállás és az éghajlatváltozás jelentette kihívások kezelése szempontjából. Az EU-n belül tapasztalható, energia iránti keresletcsökkenés ellenére (az energiafogyasztás 2006 óta csökken, és jelenleg megközelítőleg annyi energiát fogyasztunk, mint a 90-es évek elején) az időszakosan rendelkezésre álló megújuló energiaforrások egyre növekvő alkalmazása fokozta az energia tárolása iránti igényt. Az energiatárolás létfontosságú szerepet játszik majd sok ágazatban (az időszakosság ellensúlyozása, elektromos autók, védelmi ipar stb.), és stratégiai kihívást fog jelenteni Európa és az európai ipar számára. Azt sem felejthetjük el, hogy a megújuló energiák tárolásának a problémája a megújuló energiaforrások ellenzőinek az egyik fő érve.

2.2. Jóllehet a primer energia (földgáz, olaj és szén) könnyen tárolható, a stratégiai tároló létesítmények mérete, költségei és elhelyezkedése továbbra is kérdéseket vet fel. A többi fontos elsődleges energiahordozó, a megújuló energiák vegyes eredményeket mutatnak a tárolás terén. A vízenergia sokszor felhalmozható a víz tavakban és víztározókban történő tárolásával. A biomasszát is viszonylag könnyen lehet tárolni, ugyanakkor a nap- és a szélenergia, melyeket a villamos energia előállításához általában használnak, ma még csak bonyolult és költséges köztes folyamatok útján tárolható.

3. **Európai szintű prioritás**

3.1. Az Európai Bizottság elemezte az energiarendszer széntelenítésére kidolgozott forgatókönyveket, és 2011-ben kiadott egy 2050-ig szóló energiaügyi ütemtervet, amely ismerteti a 2050-re szóló különböző forgatókönyveket. Az ebben feltételezett széntelenítési célok eléréséhez a villamosenergia-ágazat nagy arányban, 59 és 85 % között támaszkodna a megújuló energiaforrásokra, amelyek nagy része különböző megújuló energiát előállító erőművekből származna. Egy ezt követő, 2014-ben kiadott közleményben – „Éghajlat- és energiapolitikai keret a 2020–30-as időszakra" – megerősítették a széntelenítés melletti korábbi döntést, és a megújuló energiaforrások részarányát a villamosenergia-termelésben 2030-ra közel 45 %-osra jelezték. Ez összhangban van az uniós vezetők által 2014. október 23-án, a 2030. évi szakpolitikai kerethez kapcsolódóan meghatározott célokkal. A változó mennyiségben rendelkezésre álló megújuló energiaforrások jelentős részaránya az energiarendszerben több tíz vagy több száz GW-os tárolási kapacitást tenne szükségessé a villamosenergia-hálózatban, még más rugalmas intézkedések alkalmazása esetén is.

3.2. Ezen túlmenően az Európai Bizottság a villamos energia tárolását az egyik kiemelt intézkedési területévé tette, és több ízben hangsúlyozza a tárolás alapvető szerepét. Így az energiatárolásról szóló, 2013. évi munkadokumentumában (http://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/energy_storage.pdf) e területnek és az Unió más kulcsfontosságú szakpolitikai területeinek, például a klímaváltozásnak a jobb összehangolására szólít fel. Az energiatárolást az összes, az energiaügy terén meglévő és jövőbeli releváns intézkedésbe és jogalkotási aktusba be kell építeni, illetve támogatni kell azokkal, ideértve az energetikai infrastruktúrákra vonatkozó stratégiákat is. Az energiaunióról szóló, 2015. február 25-i közleményében az Európai Bizottság emlékeztet arra, hogy *„az Európai Unió elkötelezett amellett, hogy világszinten vezető szerepet töltsön be a megújuló energia területén, és globális központként működjön közre a magas technikai színvonalat képviselő és versenyképes megújuló energiák következő generációjának kifejlesztésében. Az EU ezenfelül azt a célt tűzte ki maga elé, hogy 2030-ra az Unió energiafogyasztásán belül a megújuló energia részaránya elérje a 27 %-ot."* Az Európai Bizottság ösztönzést kíván adni egy új kutatási és innovációs stratégiának: *„ha [Európa] első helyet akar elfoglalni a megújuló energiák globális színterén, ösztönöznie kell a megújulóenergia-technológiák következő generációjának kifejlesztését és korszerű tárolási megoldások kidolgozását"*.

3.3. A legutóbbi madridi fórum következtetései is ez irányba mutatnak: *„A fórum leszögezi, hogy a földgáz tárolása stratégiai szerepet játszik az Európai Unió energiaellátásának biztonsága szempontjából."* Az EGSZB szintén hangsúlyozza a földgáztárolás fejlesztése ösztönzésének a jelentőségét.

4. **Technológiai fejlesztések a tárolás területén**

4.1. A villamos energia tárolására szolgáló megoldások négy fő kategóriába sorolhatók, mivel az energiaszükséglet és a lehetőségek függvényében az energia különféle formában tárolható (villamos energia, földgáz, hidrogén, melegenergia, hidegenergia) vagy a termelési helyszín közelében, hálózatokban, vagy a felhasználás helye mellett:

— helyzeti mechanikus energia (vízerőmű gátja, szivattyús tároló erőművek [PSP]/tengeri PSP-k/sűrített levegős energiatárolók [CAES]),

— mozgási mechanikus energia (lendkerekek),

— elektrokémiai energia (elemek, akkumulátorok, kondenzátorok, hidrogén mint vivőgáz),

— hőenergia (látens vagy érzékelhető hő).

4.2. A villamos energia tárolásának legelterjedtebb módja a világon a víz energiatárolásra való felhasználása vízszivattyúval, ilyenek például a szünetmentes tápegységek (angolul: UPS: *„uninterruptible power system”*). E rendszerek iránt újra érdeklődnek a villamosenergia-hálózatok üzemeltetői, a gyáriparosok és a szolgáltatási épületek kezelői. A PSP-k lehetővé teszik a következőket: az időszakos megújuló energiák, különösen a szél- és a fotovoltaikus energia integrálása; csúcskapacitások és az energiaszükséglet időbeli eltolása; gazdasági arbitrázs *(feltöltés az olcsó és gyenge kereslettel jellemezhető időszakokban, viszonteladás a drágább és nagyobb kereslettel jellemezhető időszakokban, „szociális” kísérő intézkedések mellett)*; a villamosenergia-hálózatokba történő beruházások időbeli eltolása. Kevéssé valószínű ugyanakkor, hogy a lehetséges tárolási kapacitások elegendőek lesznek a hosszan tartó szél- vagy napmentes időszakok ellensúlyozására ezeknek a megújuló energiáknak a nagy léptékű hasznosítása esetén.

4.3. A tárolási piacon megjelent továbbá öt új szegmens, amelyek a következő évtized során általánossá válhatnak:

— termikus vagy vegyi formában történő energiatárolás az ipari folyamatok során, amely a villamosenergia-, a hőenergia-, sőt a földgázfogyasztás optimalizálásának érdekében lehetővé teszi az energiaszükséglet megszűnését vagy időbeli eltolódását,

— a villamosenergia- és a földgázhálózat összekapcsolásával történő tárolás, elektrolízis során keletkező hidrogén injektálásával vagy szintetikus metángáz előállításával (pl.: a német Dena ügynökség: *„Power To Gas [áramból gáz]”* [www.powertogas.info]),

— a villamos energia tárolása a lakóövezetek és lakóépületek számára az intelligens vagy pozitív energiájú épületek/épületegyüttesek kialakításának keretében (Nicegrid projekt Franciaországban),

— a villamos energia mobil tárolása az elektromos járműveken keresztül a V2G rendszerekben (*„vehicle to grid”*): Toyota, Nissan, Renault stb.,

— a változtatható sebességű és teljes mértékben állítható, vízszivattyúval működtetett villamosenergia-tároló létesítmények a kiegyenlítő piac számára (PSP).

4.4. Fel kell hívni a figyelmet a hidrogén ígéretes szerepére (bár az ára, valamint a biztonsági és szállítási kérdések jelentősen mérséklik a benne rejlő lehetőségeket): amennyiben szén-dioxid-mentes forrásból állítják elő, üvegházhatást okozó gázok kibocsátása nélküli energiahordozónak minősül, és számos alkalmazása lehetséges, elsősorban az iparban, többek között a helyi villamosenergia-termelés (*elzárt területek ellátása, vészüzemi áramfejlesztők*), az energiatárolás (*hálózatok támogatása, a megújuló energiák hasznosítása*) és a kogeneráció területén. Használatos továbbá a szárazföldi közlekedésben (*személygépjárművek, tömegközlekedés, nehézgépjárművek stb.*), a légi közlekedésben (*fő vagy kiegészítő repülőgép-hajtóművek*), a tengeri és folyami közlekedésben (*tengeralattjáró, fő vagy kiegészítő hajtómű*) és a kőolaj-finomító és petrokémiai ágazatban („zöld hidrogén”), nem beszélve az egyéb felhasználásokról, elsősorban a mobil készülékekről (*különálló töltők vagy beépített elemek*). Jelenleg mindez fejlesztés alatt áll.

Az elektrolízissel vagy üzemanyagcellával történő előállítási technikák jelenleg már igen rugalmasak és széles körben hozzáférhetőek, még akkor is, ha továbbra is alacsony hatékonyságúak. Ez tovább erősíti a szélturbinák és a napelemek iránti igényt, és így az ezen a területen lévő többletkapacitást. A hidrogén mint energiahordozó megkerülhetetlen a különböző energiahálózatokat rugalmasan összekötő rendszerekben (pl. a berlini *„hibrid erőmű”*). Szükség esetén a hidrogén („metanizált” hidrogén) a megújuló energiaforrásokból előállított villamos energiából is előállítható és betáplálható a gázhálózatba, vagy tárolható is, tüzelőanyagként vagy vegyi anyagként való terjesztés céljából, vagy akár villamos energiaként való visszatáplálásra. Azon túl, hogy az energiatárolás területén messze a legnagyobb potenciállal rendelkezik, hogy teljes biztonsággal szállítható, és hogy (hosszú távon) tárolható olyan infrastruktúrákban, amelyeket jelenleg a gáziparban használnak (geológiai tárolás stb.), a metanizált hidrogénből hosszú láncú szénhidrogének is előállíthatók (amelyek sokféleképpen felhasználhatók: a légi közlekedésben használt üzemanyagoktól az olyan műanyagokig, amelyeket jelenleg csak fosszilis üzemanyagokból állítanak elő). Ezenkívül ideális esetben a körkörös gazdaságban megtalálható szenet (CO_2 stb.) újra felhasználják, így az nem halmozódik fel a légkörben. Üvegházhatást okozó gázok helyett tehát energiát termelnek. Mivel a hidrogén, illetve a hidrogénalapú villamos energia előállítása során hő keletkezik, ennek a hőnek a hasznosítása tovább növeli e megoldások jelentőségét. A hidrogén így egyike azoknak a ritka energiahordozóknak, amelyek lehetővé teszik a villamos energia és más energiaforrások piacainak a gazdasági, társadalmi és környezeti szempontokat figyelembe vevő kiegyensúlyozását.

4.5. Egy másik jó példa a napelemek által a nap folyamán előállított villamos energia egy akkumulátorban való tárolása. A lakóházak tetőire szerelt napelemek problémája az, hogy akkor termelnek villamos energiát, amikor a házak üresek. Este, amikor a lakók hazaérnek, a nap általában már rég lenyugodott, a napelemek pedig már nem termelnek energiát.

4.6. Megoldást nyújthat az a felfedezés, illetve annak gyakorlati alkalmazása, amelyet egy német vállalat tett. Ez a vállalat egyes alkatrészeket összekapcsolt egy okostelefonos alkalmazással kísért szoftverrel: a fogyasztók mobiltelefonjukon ellenőrizhetik annak az akkumulátornak a töltöttségi szintjét, amely a nap folyamán a napelemek által előállított áramot tárolja. A pénzügyi számítás árulkodó: egy otthon napelemei általában véve egy család energiaszükségletének 25-35 %-át termelik meg, ezzel a megoldással pedig rendszeresen meghaladható a szükségletek 70 %-a. Mai árakon számolva a beruházások körülbelül 8 év múlva térülnek meg, az akkumulátorok garanciája pedig 20 évre szól.

4.7. A fenti példa a családi termelés-fogyasztásra is ösztönzőleg hat, utóbbit az EGSZB több véleményében is támogatta („termelő-fogyasztók", angolul *„prosumers"*).

4.8. Már léteznek különféle megoldások, úgy tűnik azonban, hogy a kiegészítő berendezések továbbra is korlátozottan állnak rendelkezésre. Ezenkívül továbbra is jelentős akadályok gátolják az új, rugalmasabb technológiáknak, mint pl. a lítium-ion akkumulátoroknak vagy a villamos energia gázzá alakításának az elterjedését. A legfőbb hátrány e megoldások költsége és gazdasági versenyképessége, mivel még mindig igen távol állnak a piaci feltételek teljesítésétől, de hasonló hátrány az akkumulátorok továbbra is jelentős mérete. Az ADEME előretekintő elemzése (*Francia Környezetvédelmi és Energiagazdálkodási Ügynökség – Les systèmes de stockage d'énergie/Feuille de route stratégique [Energiatárolási rendszerek/stratégiai menetrend]*, 2011) csupán 2030 távlatában számol a helyhez kötött tárolási rendszerek ipari szintű fellendülésével. A maga részéről a McKinsey tanácsadó cég úgy véli, hogy bár az energiatárolás költsége csökkenni fog az elkövetkező években, e csökkenés mértékéről és sebességéről még vita folyik (*Battery Technology Charges Ahead*, McKinsey, 2012). A tanácsadó cég szerint a lítium-ion akkumulátor költsége 600 USD/kWh-ról 2020-ig 200 USD/kWh-ra, 2025-ig pedig 160 USD/kWh-ra csökkenhet.

5. **Stratégiai kérdések**

5.1. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésének szükségessége és az az általános tendencia, hogy egyre szűkösebbé válik a fosszilis üzemanyagok kínálata (noha az elmúlt években új forrásokat fedeztek fel) a megújuló energiák arányának növekedéséhez vezet, ahogy azt az EGSZB több véleményében is kiemelte (TEN/564 és TEN/508). Ezekben hangsúlyozta annak fontosságát, hogy a megújuló energiaforrások fejlődésére való tekintettel ki kell építeni az energiarendszer kiegészítő elemeit, vagyis bővíteni kell a szállítási hálózatokat, a tároló létesítményeket és tartalékkapacitásokat. A nagy mennyiségű megújuló energia előállítása stratégiai célkitűzés, mivel egyrészt csökkenti a behozatalt, ami gazdasági és etikai előnyt jelent, másrészt pedig megköveteli a tárolási lehetőségek széles körű kialakítását (olyan létesítmények kiépítését, amelyek nem csak egyik napról a másikra, hanem egyik évszakról a másikra is képesek energiát tárolni).

5.2. Az EGSZB tehát elismeri, hogy a nagyrészt időszakosan rendelkezésre álló megújuló energiák felhasználását jelentő energetikai átállás szempontjából a tárolás kulcsfontosságú kihívást jelent. Emlékeztet arra, hogy létre kell hozni és bővíteni kell a tárolási kapacitásokat. Hangsúlyozza, hogy az energiatárolás elengedhetetlen az Európai Unió fő energiaügyi célkitűzéseinek eléréséhez, amelyeket az EGSZB támogat, különösen a következőket:

— az energiabiztonság erősítése a polgárok és a vállalkozások számára,

— a megújuló energiaforrások széles körű használata (az időszakos jelleg hatásainak enyhítése fosszilis tüzelőanyagok felhasználása nélkül),

— költségoptimalizálás, csökkentve az energiaárakat.

5.3. Az EGSZB elismeri, hogy az energia tárolása jelentős pénzügyi, környezeti és egészségügyi költségeket is generálhat. Ez vonatkozik egyes föld alatti gáztárolási projektekre, amelyek ütköznek a vízkészletek megőrzésének célkitűzésével. Az EGSZB ezért valamennyi technológia javításáért síkraszáll. Úgy véli, hogy a tömeges tárolás jelentős előnyt jelenthet a megújuló energia kiegészítő jellegű hasznosításában. Ennélfogva, tekintettel a napelemekkel történő villamosenergia-termelés rövid, közép- és hosszú távú ingadozásaira, ezt a szélenergia helyettesítheti. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy mindez hozzájárul majd egy olyan hálózat létrehozásához, amely megteremti majd az összeköttetést a különböző áramforrások között, és amely az intelligens hálózatokra (*„smart grid"*) támaszkodik majd. Ezek az intelligens hálózatok olyan informatikai technológiákat használnak, amelyek optimalizálják az energiatermelést, -elosztást és -fogyasztást. Az EGSZB úgy véli, hogy ezt a technológiát fejleszteni kell, mivel hozzájárul az energiaigény irányításához, ugyanakkor fontosnak tartja a megfelelő hatásvizsgálatok figyelembevételét és az egyéni fogyasztók szabadságának tiszteletben tartását is. Még hasznosabb lenne, ha elkészítenék minden rendelkezésre álló eszköz – például az intelligens fogyasztásmérésre vonatkozó M/441. sz. szabványosítási megbízás és a német BSI védelmi profil – átfogó értékelését annak érdekében, hogy többek között az adatátvitel és -terjesztés teljesen biztonságos legyen, és hogy biztosítható legyen az „intelligens otthon" (*„smart home"*) integrációja, és hogy így ki lehessen dolgozni az intelligens városok jövőbeli igényeire vonatkozó konkrét alkalmazásokat, amilyen például a meteorológiai előrejelzések alapján történő programozás.

5.4. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy fontos az energiatárolásra vonatkozó európai szabályozási keret megteremtése, hogy számszerűsíteni lehessen a villamosenergia- és gázhálózatok környezetbarátabbá tételének előnyeit.

5.5. Az EGSZB ezenkívül rámutat arra, hogy a villamosenergia-hálózatokat kiszolgáló villamosenergia-tárolási piac erőteljesen növekszik, és jelentős vállalkozás- és munkahely-teremtési potenciált rejt, amely kompenzálhatná a munkahelyek megszűnését az energiapiac más területein. A hálózatüzemeltetők és az energiaszolgáltatók beruházási terveit alátámasztja, hogy egyre nagyobb arányban kell szakaszos energiaforrásokat integrálni a rendszerbe. Európában a szivattyús energiatárolással működő erőművek építése, a már meglévők felújítása, valamint a duzzasztógátak ilyen típusú erőművekké alakítása jelenti a piac fejlődésének alapját. Ezért haladéktalanul csökkenteni kell a szivattyús energiatárolással működő erőművek hatékonyságát csökkentő akadályokat. E technológia gazdasági és környezeti előnyeinek biztosítása érdekében meg kell tenni a szükséges intézkedéseket az ilyen erőművek építése és működtetése érdekében.

6. **A kutatás és a fejlesztés megerősítése**

6.1. Az EGSZB megállapítja, hogy az uniós kiadásokat mindeddig inkább a technológiák alkalmazására, semmint a K+F-re fordították („*Energia, Európa hálózatban” című jelentés, Michel Derdevet, 2015. február 23.*). A K+F-re vonatkozó közkiadások Európában (az összes ágazat tekintetében) reálértékben többé-kevésbé az 1980-as évek szintjén állnak (ezzel szemben az amerikai vagy japán kiadások nőttek), míg a megújuló energiaforrások dinamikusan fejlődnek. A 2007-ben elindított SET tervnek (az energiatechnológiákra vonatkozó stratégiai terv) nem sikerült a megfelelő finanszírozást mozgósítania. Az európai energiarendszerre nehezedő számos nyomás – mind a megújuló energiaforrások integrálásának, mind az ellátásbiztonság és az európai gazdasági versenyképesség garantálásának területén – szükségessé teszik az energetikai K+F-re vonatkozó európai együttműködés ösztönzését. A tárolás kulcsfontosságú eleme az intelligens energiahálózatokkal kapcsolatos, 2012-ben és 2013-ban elindított projekteknek, és a K+F egyik legfontosabb pontja a jövő energiahálózataival kapcsolatos problémák megoldása terén.

6.2. Az energiatárolási technológiák technológiai és ipari kiforrottsága eltérő stádiumban van. Az EGSZB kéri, hogy fokozzák a kutatási és fejlesztési munkát, illetve hogy teremtsenek nagyobb szinergiát európai szinten, különösen azért, mert a legtöbb K+F-projekt Európában és világszerte is hasonló kihívásokkal és lehetőségekkel szembesül. Az EGSZB már több véleményében sajnálatát fejezte ki amiatt, hogy a kutatási erőfeszítések nem illeszkednek a célkitűzésekhez, és a kutatás európai szinten történő megerősítésére szólított fel. A tagállamokat is ösztönözni kell, hogy arányosan járuljanak hozzá ehhez az erőfeszítéshez. Az Uniónak mindenképpen és késedelem nélkül fokoznia kell tevékenységeinek koordinációját és beruházásait, mivel a K+F kulcsfontosságú szerepet játszik az utolsó technikai akadályok leküzdésében és abban, hogy a tárolási megoldások meghonosodásának köszönhetően csökkenjenek a még mindig túl magas beruházási költségek. Ez lehetővé tenné a megújuló energiaforrások jobb integrálását, az energetikai átállás költségeinek csökkentését, bizonyos energiafajták egészségre gyakorolt hatásának korlátozását, az ezen ágazaton belüli képzés és foglalkoztatás fejlesztését, az energetikai rendszer biztonságának garantálását, az innovatív és nemzetközi szinten versenyképes hálózatok fejlesztését, és az európai gazdaság versenyképességének javítását is.

Kelt Brüsszelben, 2015. július 1-jén.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Intelligens városok: egy új európai iparpolitika motorjai

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2015/C 383/05)

Előadó: Daniela RONDINELLI

2015. január 22-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése értelmében saját kezdeményezésű véleményt készít a következő tárgyban:

Intelligens városok: egy új európai iparpolitika motorjai.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom" szekció 2015. június 16-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2015. július 1–2-én tartott, 509. plenáris ülésén (a július 1-jei ülésnapon) 149 szavazattal, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. **Következtetések és ajánlások**

1.1. A növekvő urbanizáció kontextusában az EU és tagállamai „egy dinamikusabb, digitális Európa laboratóriumai"-ként tekintenek a városokra, ahol tesztelhetik azokat az intézkedéseket, amelyek a munkahelyteremtés és a társadalmi fejlődés révén képesek növekedést generálni.

1.2. A városok fenntarthatósága a fejlettebb és innovatívabb technológiák, az (európai, nemzeti és helyi szinten) integrált platformok, a modern infrastruktúra, az energiahatékonyság, a polgárok és a felhasználók igényein alapuló hatékonyabb szolgáltatások átalakítása, valamint az intelligens elektromos hálózatok, az internet és a szenzoros technológia közötti integráció intelligens elegyének lesz a gyümölcse.

1.3. A városok mint fejlett, kiterjedt innovációs laboratóriumok hozzájárulhatnának az EU ipari és társadalmi-gazdasági „reneszánszához", beindítva ezzel egy tényleges ipari, pénzügyi és szociális forradalmat.

1.4. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy az intelligens városok egy olyan új európai iparpolitika motorjaivá válhatnak, mely konkrét termelési ágazatok fejlődését képes befolyásolni, széles körre kiterjesztve a digitális gazdaságban rejlő lehetőségeket. Az EGSZB 2015. április 22-i plenáris ülésén tartott beszédében az Európai Bizottság alelnöke, Maroš Šefčovič többek között kijelentette, hogy az intelligens városok az EU fejlesztési prioritásai közé tartoznak, és kiemelte, hogy a városok polgármesterei lelkesen támogatják a jövő településeibe történő befektetést.

1.5. A megvalósításhoz elengedhetetlen egy az eddigi rendkívül széttagolt fellépéseknél fejlettebb és hatékonyabb fejlesztési modellhez való közelítés. Az EGSZB ezért azt javasolja, hogy az európai intézmények és a nemzeti kormányok az „intelligens" koncepciót egy olyan fenntartható, integrált fejlődési modellhez kapcsolják, amely egyaránt alkalmazható a városokra, a szigetekre, a nemzeti szint alatti egységekre és az ipari körzetekre, és amely az alábbi hat alappillér együttes jelenlétével és integrációjával jellemezhető:

— az energiahatékonyságot és a megújuló energiaforrások integrációját célzó technológiák és eszközök,

— új digitális szolgáltatási rendszereket létrehozó technológiai és összekapcsolási platformok terjesztése,

— új digitális szolgáltatások a polgárok és a vállalkozások életminőségének, illetve munkakörülményeinek javítása érdekében,

— az infrastruktúrák korszerűsítése és a városok átalakítása,

— a polgárok, a vállalkozások és a közszféra digitális készségeinek oktatása és képzése,

— gazdasági és pénzügyi fenntarthatósági modell a beruházások számára.

1.6. E hat pillér egyidejű jelenléte standard és elengedhetetlen összetevője kell, hogy legyen egy intelligens városokkal foglalkozó stratégiai projektnek. Ugyanilyen fontos, hogy e modell használatára olyan politikai kontextusban kerüljön sor, amely a legszigorúbb biztonsági előírásokról gondoskodik a digitális ökoszisztéma-szolgáltatások alapját adó hálózatok, informatikai rendszerek, alkalmazások és eszközök tekintetében.

1.7. E javaslat konkrét intézkedésekké alakítása érdekében az EGSZB a civil társadalom elengedhetetlen bevonásán túlmenően azt is rendkívül fontosnak tartja, hogy az EU és a tagállamok összehangolják politikai intézkedéseiket és megfelelő állami pénzügyi forrásokkal lássák el azokat, megnyitva az utat a köz- és magánszféra közötti partnerség strukturális elérhetősége előtt.

1.8. Az EGSZB úgy véli, hogy a polgárok életminőségének és jólétének javítását célzó, teljes mértékben fenntartható innovációk bevezetése érdekében támogatni kell az intelligensebb városokba történő beruházásokat a jelenlegi európai, nemzeti és regionális állami alapok közötti szinergiahatások növelése, valamint az Európai Stratégiai Beruházási Alap (ESBA) által nyújtott lehetőségek kiaknázása révén.

1.9. Ennek megvalósítása érdekében az EGSZB reméli, hogy:

— az Európai Bizottság az illetékes főigazgatóságok, a tagállamok, az EGSZB és a Régiók Bizottsága részvételével létrehozza az „intelligens városok egységes európai szakértői központját”,

— következésképpen minden tagállam létrehozza az „intelligens városok műszaki és pénzügyi hozzáférésével kapcsolatos egyablakos ügyintézést”, mely strukturálisan kapcsolódik az „intelligens városokkal kapcsolatos politikák és források egységes európai szakértői központjához”. Ezeknek az információs pontoknak nyitva kell állniuk a helyi köz- és magánszférabeli érdekeltek előtt a civil társadalmi szervezetekből és a szociális partnerekből álló konzultatív csoportok nemzeti szinten és az egyes városokban történő jogvédő fellépéseinek támogatása érdekében,

— az ESBA új európai beruházási tanácsadó platformja (European Investment Advisory Hub) az intelligens városokkal foglalkozó külön szekciót hoz létre,

— az Intelligens városok és községek – Európai Innovációs Partnerséget kiterjesztik a civil társadalom és az EGSZB részvételére.

1.10. Az EGSZB megítélése szerint ezekre az új eszközökre támaszkodva támogatni kellene egy az ESBA által előírt jellemzőkkel bíró európai projektplatformot, amely előmozdítja az intelligens városokkal kapcsolatos projektek megjelenését és integrálását a tagállamok között, illetve támogatja a projektek finanszírozhatóságát a rendelkezésre álló állami források, potenciális magánforrások és az ESBA keretében elérhető biztosítékformák révén.

1.11. Az EGSZB elengedhetetlennek tartja az intelligens városok közös piacának előmozdítását, többek között egy olyan összehangolt szabályozási keret révén, amely a következőket foglalja magában:

— a köz- és magánszféra közötti partnerségi eszközök európai felülvizsgálata, hogy azok vonzóbbá váljanak a vállalkozások számára, illetve működésük kiterjedjen a szolgáltatási szektorra is, mely a digitális gazdaság lelke,

— az innovatív közbeszerzés és a kereskedelmi hasznosítást megelőző közbeszerzés eszközei,

— egységes mechanizmusok, melyek lehetővé teszik a városi hatóságok számára, hogy átlátható módon hasznosíthassák az intelligens városok platformjai által generált költségmegtakarításokból és új szolgáltatásokból származó gazdasági forrásokat, valamint ösztönözzék azok további innovatív projektekbe való újbóli befektetését.

1.12. Az EGSZB számára a civil társadalmi szervezetek bevonása és részvétele, illetve a szociális partnerek közötti konzultáció nemcsak az intelligens városok fenntartható és integrált fejlesztési modellje végrehajtásával kapcsolatos stratégiai tervek és projektek kidolgozása szempontjából elengedhetetlen, hanem annak biztosítása miatt is, hogy ezek a tervek gazdasági és társadalmi előnyökben öltenek testet a polgárok számára, valamint jobb élet- és munkakörülményeket eredményeznek.

2. **Háttér**

2.1. A globális (a 11. számú millenniumi fejlesztési cél keretében az Egyesült Nemzetek Szervezete a United Smart Cities projekt végrehajtásán dolgozik, azzal a céllal, hogy a világ minden városa fenntartható, inkluzív, a katasztrófákkal szemben ellenállóképes és biztonságos legyen) és európai szinten ([1]) növekvő urbanizáció egyre jobban kapcsolódik az intelligens városok elterjedéséhez (Európai Unió – Regionális politika. Cities of tomorrow, 2011. október), mivel a polgárok többsége (az EU népességének 72 %-a (359 millió) él jelenleg városokban, és 2020-ra ez az arány 80 % lesz az Európai Bizottság adatai szerint) és tés a vállalkozások többsége itt összpontosítja gazdasági, személyes és szociális érdekeit. Egyébiránt Európában, ahol a kisebb városközpontok széles körben elterjedtek, és ahol az ipar hagyományosan kedvezett az üzleti láncoknak és hálózatoknak, az e felé az új modell felé való átmenetet nagy területek és körzetek számára is elő kell készíteni és meg kell könnyíteni.

2.2. A nemzeti és helyi döntéshozók e kérdésekkel kapcsolatos fokozott érzékenységét az is tanúsítja, hogy egyre több kétoldalú partnerségi megállapodás születik európai intelligens városok és más földrészek olyan települései között, amelyeknek még fejlődniük kell a fenntarthatóság irányába. Az ilyen megállapodások célja a sikeres pozitív tapasztalatok cseréje és a bevált gyakorlatok hasznosítása és megosztása. Például a kínai kormány kiválasztott 12 várost, amelyek fenntartható városfejlesztési együttműködési megállapodásokat írtak alá a legintelligensebbnek tartott európai városokkal (http://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/12_cities.pdf). Emellett egyre több projekt és kezdeményezés született az intelligens városfejlesztés témakörében a kormányok, illetve a polgárok (például a Malagai Charta, 2011. február 7., http://www.catmed.eu/pag/fr/11/la-charte-de-malaga), vagy egyesületek, szervezetek vagy európai hálózatok, például a Eurocities (http://www.eurocities.eu) és a Polgármesterek Szövetsége (http://www.covenantofmayors.eu) spontán kezdeményezésére.

2.3. Az Európa 2020 stratégia az ikt-infrastruktúrába, a humántőke növelése érdekében és olyan megoldásokba történő befektetések révén mozdítja elő az intelligens városokat Európa-szerte, amelyek kihasználják az új technológiákból és a digitalizálásból adódó lehetőségeket a következő célok elérése érdekében: a fenntarthatóság és az élet- és munkaminőség javítása a polgárok és a vállalkozások számára; a szolgáltatások hatékonyságának és hozzáférhetőségének növelése; valamint a szegénység, a munkanélküliség, a társadalmi kirekesztés, a szennyezés és a környezeti károk csökkentése.

2.4. A „Digitális Európáról szóló Velencei Nyilatkozat”-tal (http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/digital-venice-2014) a tagállamok kormányai újból kifejezték, hogy támogatni kívánják a digitális gazdaság felé való átmenetet, abban a meggyőződésben, hogy a digitális technológiák egy új iparpolitikai modell sarokkövévé válhatnak, ahol az információs és kommunikációs technológiák fontos szerepet játszanak a javak és szolgáltatások bármilyen fajta előállításában, a pénzügyi eszközökhöz és az energiaforrásokhoz való hozzáféréshez hasonlóan.

2.5. Ebben az összefüggésben a tagállamok „egy dinamikusabb, digitális Európa laboratóriumai”-ként tekintenek a városokra, mivel azok a változások lehetséges motorjai. Az intelligens városok az EU kísérleti terepei a munkahelyteremtés révén növekedést generáló intézkedések kipróbálásához, mivel a digitális technológiákat ott lehet innovatív infrastruktúrákkal és új szolgáltatásokkal kombinálni.

([1]) Az Európai Bizottság közleménye: Uniós városfejlesztési menetrend (COM(2014) 490 final); ECO/369 vélemény, az EGSZB véleménye a következő tárgyban: Uniós városfejlesztési menetrend (HL C 291., 2015.9.4., 54. o.).

2.6. A városok intelligenssé tétele hatással lesz a technológiai innovációra, az intelligens közlekedésre és energiahatékonyságra, valamint a polgárok, munkavállalók és vállalkozások mindennapi életére, például a távmunkához, a digitális demokráciához, a jobb átláthatósághoz kapcsolódó számos változás révén, továbbá lehetővé teszi a döntéshozatali folyamatban való aktívabb részvételt.

2.7. Az „Intelligens városok – civil innovációval Európa gazdaságának megújulása felé" címmel 2014. november 10-én tartott EGSZB-konferencia alkalmával (http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-smart-cities-civic-innovation) a politikai döntéshozók, városvezetők és a civil társadalom képviselői megvitatták, hogy hogyan válhatnak az intelligens városok „útmutató eszközökké" egy új iparpolitika kialakítása számára Európában; illetve támogathatják a növekedést és a foglalkoztatást; miként vehetnek részt a civil társadalom szereplői a stratégiák kialakításában; valamint milyen politikai eszközöket kell végrehajtani az intelligens városokba történő beruházások növekedésének előmozdítása érdekében az egész EU-ban.

2.8. Az EGSZB úgy véli, hogy ahhoz, hogy az intelligens városok egy új európai iparpolitika motorjaivá váljanak ([2]), három intézkedésre kell összpontosítani:

2.8.1. a jelenlegi széttagolt fellépéseknél fejlettebb és hatékonyabb intelligens városfejlesztési modell meghatározása, valamint a projektek egységes látásmódjának előmozdítása, az ikt-k, a mobilitás és az energiahatékonyság integrálásán túlmutatóan. Különösen olyan kezdeményezéseket kellene megcélozni, amelyek különböző formákat ölthetnek helyi szinten, és amelyek a GDP-re, a növekedésre, a foglalkoztatásra és a termelékenységre (mennyiségi gazdasági mutatók), valamint az emberek életminőségére, illetve fizikai és mentális jólétére (kvalitatív gazdasági mutatók) kívánnak hatni egyidejűleg;

2.8.2. az intelligens városokba történő beruházások előmozdítása a köz- és magánszféra közötti partnerségek keretében, amelyek elsőbbséget biztosítanak a rendelkezésre álló európai alapok kihasználásának, valamint az ESBA működésével kapcsolatos szinergiák létrehozásának (rendeletre irányuló javaslat az 1291/2013/EK és az 1316/2013/EK rendelet módosításáról (COM(2015) 10 final), azzal a céllal, hogy egy olyan fejlesztési modellt fogadjanak el európai szinten, mely egyszerre képes szociális, környezetvédelmi, termelési és foglalkoztatási megtérülést generálni (az Európai Bizottság becslése szerint 2,8 millió új munkahellyel számolhatunk 2018-ig (Start-up Europe, EGSZB-konferencia, 2014. november 10.); illetve biztosítani a magánbefektetők kilátásait tőkéjük visszaszerzésére;

2.8.3. a civil társadalom és a szociális partnerek jelenlétének és szerepének megerősítése az intelligens városok stratégiai kialakításának, végrehajtásának és későbbi nyomon követésének folyamatában alapvetően fontos a polgárok és a vállalkozások jobb élet- és munkakörülményeinek biztosítása szempontjából.

3. **Fenntartható és integrált intelligens városfejlesztési modell a digitális gazdaságban**

3.1. Az Európai Parlament tanulmánya ([3]) rámutat arra, hogy a jelenlegi stratégiák és kezdeményezések hogyan célozzák a városok intelligensebbé tételét legalább az egyik alábbi területen: az állampolgári részvétel irányítása, kapcsolat a polgárokkal, életkörülmények, mobilitás, gazdaság, környezetvédelem. Azaz egy intelligens város megteremtésére irányuló projekt akkor is elképzelhető, ha e jellemzőknek csak egyike van jelen. A tanulmány ezt követően meghatározza egy intelligens város három kulcsfontosságú elemét: ezek a technológiai, emberi és intézményi összetevők.

3.2. Az EGSZB elengedhetetlennek tartja az intelligens város fenntartható, produktív és inkluzív új modelljének kidolgozását, melyet már nem „információs technológiai", „környezetvédelmi fejlesztési" vagy „energiahatékonysági" projektnek, hanem egy új európai iparpolitika részének kell tekinteni, ahol a növekedés, mely munkahelyteremtést és társadalmi fejlődést generál, gazdaságaink digitális átállásának eredményét jelenti.

([2]) Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: „Az európai ipar reneszánszáért" (HL C 311., 2014.9.12., 47. o.), Erősebb európai ipart a növekedés és a gazdasági fellendülés érdekében (HL C 327., 2013.11.12., 82. o.), Az uniós ipari tevékenységek visszahelyezése az újraiparosítás keretében (HL C 311., 2014.9.12., 15. o.).

([3]) Belső Politikák Főigazgatósága. Mapping Smart Cities in the EU, 2014. http://www.smartcities.at/assets/Publikationen/Weitere-Publikationen-zum-Thema/mappingsmartcities.pdf

3.3. Ennek a modellnek a megvalósítása nemcsak az intelligens városokra irányuló projektek integráltabb megközelítéséhez kapcsolódik, hanem a következőkhöz is:

— kevésbé széttöredezett stratégiai látásmód a tagállamok és az Európai Bizottság részéről,

— az intelligens városok fejlesztésére irányuló operatív programok, alkotóelemek, európai és nemzeti pénzügyi eszközök fokozott szabványosítása és integrációja,

— pénzügyi megoldások kidolgozása, melyek multiplikátor hatással lehetnek a magánforrásokra, többek között a kockázatok csökkentését célzó közpénzek felhasználása révén,

— egy olyan stratégiai közbeszerzési politika, mely olyan termék- és szolgáltatástípusok generálása felé irányul, mely képes javítani a polgárok, a közigazgatás és a vállalkozások által érzékelt hatékonyságot, illetve növelni egy terület és/vagy hálózat és/vagy egy vállalkozási szektor versenyképességét.

3.4. Ezért az EGSZB – mivel tudatában van annak, hogy egy intelligens stratégia egyaránt megfeleltethető a városoknak, a szigeteknek, a nemzeti szint alatti egységeknek és az ipari körzeteknek – azt javasolja, hogy az európai intézmények és a nemzeti kormányok fogadjanak el egy az intelligens városok számára kidolgozott fejlesztési modellt olyan programokon keresztül, amelyek az alábbi hat alappillér együttes jelenlétével és integrációjával jellemezhetőek (Olaszországban ez az Amerigo szövetség [International Cultural Exchange Programs Alumni] és az Enam [European Network of American Alumni Associations]) javaslata alapján kidolgozott modell szolgál inspirációként a gazdaságfejlesztési minisztérium számára az intelligens városok stratégiájának a meghatározásához az úgynevezett Juncker-terv keretében):

— az **energiahatékonyságot** és a megújuló energiaforrások integrálását **szolgáló technológiák és eszközök** létezése, például az **intelligens villamosenergia-infrastruktúráké (smart grids)**, melyek támogatják és elősegítik az energiamegtakarítási formákat azáltal, hogy beépítik azokat belső megoldásaikba és ad hoc eszközeikbe; az ellátási források kombinálásának elősegítése mind a magán-, mind a közszférában; integráció az összekapcsolási infrastruktúrával és az ingyenesen hozzáférhető IP-jelek terjesztésének elősegítése,

— az új digitális szolgáltatási rendszerek létrehozását lehetővé tévő **technológiai és összekapcsolási platformok** terjesztése az ikt- és **távközlési** infrastruktúráknak köszönhetően, melyek képesek a széles körű összekapcsolás biztosítására, többek között az az intelligens hálózatok integrálása révén, a szenzorokhoz, eszközökhöz és szolgáltatásokhoz kapcsolódó Internet of Everything terjesztésének elősegítése; valamint a köz- és magántermészetű nyílt adatok és a digitális városi menetrend érvényesítése; ezzel egy időben a legmagasabb szintű biztonsági normák kialakítása a megoldások és eszközök, valamint a polgárok, a vállalatok és a közigazgatás adatainak védelme számára,

— **új digitális ökoszisztéma-szolgáltatási rendszerek** kialakítása a polgárok életminőségének, valamint a vállalkozások termelési folyamatainak a javítása érdekében az összekapcsolási platformok és intelligens hálózatok által támogatott intelligens integrált szolgáltatások és eszközök révén. E több ágazatban (pl. mobilitás, e-egészségügy, digitális turizmus, ipar 4.0) is működő digitális ökoszisztéma-szolgáltatási rendszerek előmozdíthatnák az intelligens városokat szolgáló európai ipar kialakulását és megerősödését, különösen ha a nagyobb technológiai szereplők támogatnák a kisebb vállalatok, például a *start-up* vállalkozások által kifejlesztett és előállított megoldások terjedését,

— az **infrastruktúrák** javítását és a **városok átalakítását** célzó projektek, például: bizonyos városrészek funkciójának újratervezése az épületeknek és az állami létesítményeknek a produktivitási, környezetvédelmi és szociális szempontokat szem előtt tartó átépítésével és átalakításával; ennek célja az ingatlanok és az érintett területek nem csupán gazdasági, hanem érzékelhető használati értékének a növelése is, a hatékony és egymáshoz kapcsolódó technológiák, illetve a közvetett közbeszerzési mechanizmusok terjesztése révén,

— a polgárok, a vállalkozások, a közszféra **digitális készségei**nek javítását célzó képzési tervek annak érdekében, hogy a bevezetett innovációkat a végfelhasználók lehető legszélesebb köre használhassa,

— **gazdasági-pénzügyi fenntarthatósági tervek** az olyan beruházások számára, melyek a következők egyértelmű meghatározásán alapulnak: a szolgáltatásokból, az infrastruktúrák értékének növeléséből és a hatékonyság növelésére irányuló lépésekből származó előnyök; az előnyök elosztásának módja a hálózatok koncessziós jogosultjai, a beruházók, az intelligens megoldások és rendszerek kifejlesztői és a felhasználók között; továbbá a **köz- és magánfinanszírozás** eszközei, melyek lehetővé teszik ezeknek az új modelleknek a bevezetését.

3.5. Ezeknek az elemeknek az együttes jelenléte maximalizálhatja a projektek által elért hatást a gazdasági és foglalkoztatási növekedés, az életminőség javítása és a közigazgatási szervek közötti, illetve az azokhoz fűződő kapcsolatok egyszerűsítése, valamint az állami és a magánszektorban megvalósuló energiatakarékosság terén, továbbá a vállalati rendszeren belül továbbgyűrűző hatást generálhat a versenyképesség és a kompetencia terén.

3.6. Az ily módon kialakuló intelligens városok minőségi közszolgáltatásokat és életszínvonalat, jobb munkahelyeket nyújtanak a polgárok és a vállalkozások számára, továbbá új munkalehetőségeket kínálnak az innovatívabb vállalkozási ökoszisztéma és a környezetvédelem fenntarthatóságának javítása révén. Ezek az eredmények már kis mennyiségű, vissza nem térítendő közfinanszírozással is elérhetők, a magánfinanszírozás bevonása és olyan szolgáltatási rendszerek stratégiai tervezése révén, amelyek „új bevételi források”-at képesek teremteni, valamint a nagy ipari csoportok, illetve a kis- és középvállalkozások közötti hálózatok létrehozásával.

3.7. Ezekkel a nagy lehetőségeket rejtő tervekkel kapcsolatban az EGSZB elengedhetetlennek tartja, hogy foglalkozzanak a digitális ökoszisztéma-szolgáltatások alapját adó hálózatok, az informatikai rendszerek, alkalmazások és az eszközök biztonságosságának kérdésével. A városok „intelligens” irányba történő változása megkívánja, hogy a szolgáltatások alapját nyújtó, nagyon érzékeny információkat bizalmasan, tisztességesen és segítőkészen kezeljék.

3.8. Ezen túlmenően elengedhetetlen egy a tagállamok közötti európai szintű vita azokról a biztonsági előírásokról, melyeket az Internet of Everything keretén belüli szolgáltatásokkal és eszközökkel kapcsolatban be kell vezetni. Meg kell előzni, hogy ezeket esetleg leállítsák, befolyásolják vagy más célokra használják fel, hiszen ez komoly károkat okozna az emberek, a közegészségügy, a magánélet és a gazdasági tevékenységek védelme, végső soron pedig minden olyan kezdeményezés számára, amelynek célja az intelligens városok létrehozása.

4. **Az intelligens városok mint az európai iparpolitikai platform eszközei**

4.1. A hat alappillér integrálása révén az intelligens városokkal a beruházások egy olyan új csoportját lehet támogatni, amelyekkel pozitív társadalmi hatás érhető el az externáliák terén, és olyan profitmechanizmus alakul ki, amely gazdasági-pénzügyi szempontból teljes mértékben fenntarthatóvá teszi a beruházásokat.

4.2. Az intelligens városok számára kidolgozott európai projekt a következő három tényező jelenlétében megsokszorozná a kezdeményezések hatását: a megoldások méretezhetőségét elősegítő politikák, ami egyébként az alkotóelemek szabványosításától függ; az intelligens városok közös piacának előmozdítása az egyes tagállamok szétaprózódott és diverzifikált intézkedéseinek ellensúlyozására, valamint közös eszközök meghatározása válaszul a megfogalmazott kritikákra; egységes pénzügyi megközelítés.

4.3. A megoldások méretezhetősége, azaz a már meglévő megoldások kiterjesztésének vagy ismétlésének a lehetősége, pillanatnyilag elsősorban a kísérleti mikro-infrastruktúrákhoz és az intelligens közlekedési rendszerekhez kapcsolódik, és a nagyobb technológiai szolgáltatók bevonásától és a városok együttműködésétől függ. Egyéb kísérleti kezdeményezések, bár jelentősek a javasolt megoldások minősége vagy a polgárok és a vállalkozások helyi szintű bevonásának képessége szempontjából, annyira sajátos természetűek, hogy ez korlátozza a megismételhetőséget.

4.4. Az EGSZB úgy véli, hogy a megoldások európai szintű méretezhetősége kulcsfontosságú elem a megfelelő mennyiségű, a közberuházásokkal partnerségben megvalósuló magánberuházás vonzása szempontjából, hogy ezáltal az intelligens városokra vonatkozó politika maga után tudja vonni a foglalkoztatás, a GDP, a termelékenység növelését és az életminőség javulását.

4.5. Az EGSZB úgy véli, hogy:

— a városoknak biztosított széles körű autonómia mellett, melynek célja, hogy a hat alappilléren belül a helyi feladatoknak és igényeknek jobban megfelelő, specifikus részkomponenseket lehessen megkülönböztetni, a Smart Cities projekteknek biztosítaniuk kellene, hogy az egyedi megoldások megismételhetőek és méretezhetőek legyenek,

— ezt a megismételhetőséget és méretezhetőséget az alapmegoldások interoperabilitására, cseréjére és nyitottságára vonatkozó műszaki előírásokkal is elő kellene segíteni, illetve a helyi szinten megvalósuló maximális rugalmasságot össze kellene kapcsolni a általános és kollektív értékkel bíró, ugyanakkor a sajátos igényekhez is hozzáigazítható megoldások kifejlesztésének az elősegítésével,

— javítani lehet az intelligens beruházások gazdasági és pénzügyi életképességét, ha mind a nagyvállalatok, mind a kis- és középvállalkozások és az induló vállalkozások esetében – különösen ha utóbbiak az előbbiekkel közös hálózatba tömörülnek – elősegítjük, hogy az európai intézkedési programok keretében csúcsmegoldásokra tehessenek javaslatokat,

— lehetséges továbbá a felhasznált állami és magántőke hatékonyságának és eredményességének a javítása, ha elősegítjük, hogy az állami tőkét a projektek azon részeinek és részelemeinek a finanszírozására alkalmazzák, amelyek esetében nagyobb a piaci bukás vagy a teljes csőd kockázata, míg a magántőkét a pozitív vagy magas hozamú elemekre,

— e folyamat társadalmi-gazdasági szempontból mérhető eredményessége javítható a városok közötti együttműködési platformokkal, melyek célja a megismételhetőség, illetve a bevált gyakorlatok terjesztése.

4.6. Ezen intézkedések együttes alkalmazása az intelligens városok közös piacának a létrejöttéhez vezethet, melynek révén az EU az első olyan globális platform lehetne, ahol tesztelhető lenne a fentiekben ismertetett fejlesztési modellt, ami jelentős hatással lenne a következőkre:

— azon beruházások összege, melyek a nagy, közepes és kisvállalkozások számára hozzáférhetőek lennének a köz- és magánszféra közötti partnerségek keretében,

— az induló és az innovatív vállalkozások, illetve a kutatás integrációja és előmozdítása a stratégiai projekteken belül, ami jelentős továbbgyűrűző hatást fejthetne ki a technológiák, a szervezeti és szociális modellek, valamint a foglalkoztatás szempontjából,

— ennek eredményeként az európai szinten egységesebb szabályozási keret által vonzott magán pénzügyi források mobilizálásának a képessége, valamint az állami források megfelelő felhasználása, hogy azok fellendítő hatást tudjanak kifejteni és korlátozzák a kockázatokat.

5. **A beruházások és a gazdasági és pénzügyi fenntarthatóság**

5.1. Sem európai, sem tagállami szinten nem létezik külön alap az intelligens városok számára, hanem egyedi programokhoz kapcsolódóan többféle finanszírozási lehetőség áll rendelkezésre. (A tagállami forrásokon és a strukturális alapokon (ERFA, ESZA, EMVA) nyugvó tagállami programok mellett léteznek olyan európai alapok, amelyekkel finanszírozhatók az egyes intelligens városok specifikus aspektusai; ilyen például a „Horizont 2020” keretprogram, az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz, valamint a COSME, az Urban és a LIFE program.) Mivel a jelenlegi szabályozási keretben nem képzelhető el a források egyetlen alapba történő tömörítése, az EGSZB szerint alapvető fontosságú az érintett intézmények közötti együttműködés javítása; politikáik között nagyobb szinergiákat kell teremteni, az intézmények, a városok, valamint a köz- és magánszféra érintettjei közötti kommunikációt egyértelművé kell tenni és egységesíteni kell.

5.2. Azzal kapcsolatosan, hogy ki kellene alakítani egy az integrált intézkedéseket tartalmazó, érdemi fejlesztési modellt, az EGSZB úgy véli, hogy ez a cél nem érhető el teljes mértékben az Európai Bizottság (hat főigazgatóság foglalkozik horizontálisan az intelligens városokkal) és a tagállamok szakértelmének és erőforrásainak töredezettsége miatt: a tagállamokban a központi, a regionális és helyi kormányzatok között a hatáskörök és a felelősség megosztása nem mindig világos.

5.3. Az EGSZB ezért azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság hozzon létre egy egységes európai szakértői központot az intelligens városokkal kapcsolatos politikák és források kezelésére, az érintett főigazgatóságok, a tagállamok, a Régiók Bizottsága és az EGSZB bevonásával, amelynek feladata a következő lenne:

— az iránymutató politikák központosítása, többek között a töredezettség és a bürokrácia csökkentése érdekében,

— politikai és adminisztratív koordináció biztosítása az EU, a tagállamok és az önkormányzatok között a közös modell és a releváns szakpolitikák végrehajtására,

— koherens információk továbbítása az intelligens intézkedések ütemezésével foglalkozó közigazgatási szerveknek, többek között a rendelkezésre álló pénzügyi források nagyobb átláthatósága, illetve utóbbiak és a költségvetési tételek közötti egyértelmű kapcsolat révén,

— a köz- és magánvállalkozások közötti európai partnerségek létrejöttének elősegítése,

— a szociális partnerek és a civil társadalom bevonásának előmozdítása,

— a bevált gyakorlatokkal kapcsolatos kölcsönös információcsere javítása,

— az intelligens városok integrált és fenntartható fejlesztési modellje nemzeti szinten történő terjesztésének az elősegítése.

5.4. Az intelligens városok egységes európai szakértői központjának az Európai Stratégiai Beruházási Alappal összehangoltan kellene működnie, és ezzel kapcsolatban az EGSZB ismételten rámutat arra ([4]), hogy az ESBA-nak támogatást kellene nyújtania a stratégiai infrastrukturális projektek számára, amelyek gazdasági és társadalmi hozzáadott értéket képviselnek, hogy hozzá tudjanak járulni az EU szakpolitikai célkitűzéseinek megvalósításához ([5]), amelyek célja a közlekedés, a távközlés, a digitális infrastruktúra, az energia, a városi és vidéki területek fejlődése, a társadalmi fejlődés, a környezetvédelem és a természeti erőforrások egységes piacának a kiteljesítése.

5.5. E projektek, melyek rendkívül fontosak az intelligens városok létrejöttéhez, megerősíthetik az európai tudományos és technológiai bázist, és előnyösnek bizonyulhatnak a társadalom egésze számára az innovációval, kutatással és technológiai fejlesztéssel kapcsolatos stratégiák gazdasági és ipari potenciáljának jobb kihasználása révén.

5.6. Az egységes európai központ és az ESBA integrációjának köszönhetően, illetve mivel utóbbi lehetőséget kínál platformok létrehozására a projektekhez, továbbá az európai, nemzeti és ágazati szintű finanszírozáshoz, az EGSZB úgy véli, hogy létre kellene hozni egy európai projektplatformot az intelligens városok számára finanszírozásuk egységes megközelítésének az előmozdítása érdekében, egyrészt a rendelkezésre álló állami és a potenciális magánforrások bevonása, másrészt pedig a kockázatcsökkentés megfelelő állami formáinak az alkalmazása révén. Ez a platform elősegítené azoknak a projekteknek az azonosítását, összevonását és finanszírozását, amelyek több tagállamot érintenek és megfelelnek az intelligens városok modelljének, mely utóbbit az EGSZB szerint el kellene fogadnia az Európai Bizottságnak.

5.7. Az ilyen típusú projektek létrejöttének előmozdítására az EGSZB azt javasolja a tagállamoknak, hogy állítsanak fel egyablakos ügyintézési pontokat az intelligens városok technikai és pénzügyi támogatására, az alábbi célkitűzésekkel:

— a legmagasabb fokú koordináció fenntartása az intelligens városok egységes európai központjával, ezáltal biztosítva a szakpolitikai iránymutatások nemzeti szintű terjesztését,

— a helyi igények megjelenítése olyan követelmények és projektek formájában, amelyek megfelelnek az alappilléreknek,

— a különböző pillérek hatálya alá tartozó kezdeményezések finanszírozására nyújtott vissza nem térítendő közfinanszírozás, illetve kedvező feltételű kölcsönök felhasználásának javítása,

---

([4]) Az EGSZB véleménye: Európai beruházási terv (HL C 268., 2015.8.14., 27. o.).

([5]) A Bizottság közleménye az egységes távközlési piacról (COM(2013) 634 final); az energiaunióról (COM(2014) 520 final, COM (2015) 80 final, COM(2015) 82 final); a Bizottság közleménye az egységes közlekedési piacról (COM(2014) 22 final).

— támogatás biztosítása a megfelelőbb köz-magán társulások és közbeszerzési eszközök kialakítására az üzleti szektorral való gyors, hatékony és eredményes kapcsolattartás elősegítése érdekében,

— olyan pénzügyi keret kiépítése, amely jobban megfelel a közszférabeli források és a magánbefektetők által esetlegesen rendelkezésre bocsátott források ötvözésének, lehetőség szerint az ESBA által nyújtott további garanciákkal.

5.8. Az EGSZB reméli, hogy az ESBA mellett felállítandó új Európai Beruházási Tanácsadó Szolgálat (EIAH) elő fogja mozdítani a tagállamokban egy projekttár létrehozását, valamint a projektek finanszírozásához szükséges eszközök bevezetését. Az EGSZB szeretné, ha elkülönítenének egy intelligens városok fejezetet, amely tartalmazná a projektekkel kapcsolatos összes aspektus figyelembevételéhez szükséges készségeket és kompetenciákat.

6. **Intézkedések a polgári részvétel érdekében, a civil társadalom szerepe és a szabályozási keret felülvizsgálata a politikai döntéshozatal javítására**

6.1. Az EGSZB rámutat, hogy az intelligens városok integrált fejlesztési modell elfogadásának és végrehajtásának előfeltételei a következők: hosszú távú látásmód elfogadása intézményi szinten, a folyamatban lévő változások által érintett érdekcsoportok (a nyilvánosság, a civil társadalmi szervezetek és szociális partnerek) teljes mértékű bevonása, valamint az intelligens városok kialakításához kapcsolódó folyamatok hatékony és innovatív irányítása.

6.2. Az intelligens városok előmozdításához szükséges intézkedések stratégiai tervezésébe bevont európai, nemzeti és helyi intézményeket fel kell szólítani arra, hogy ezekhez a programokhoz hosszú távú, stratégiai látásmódot alkalmazzanak. Az integrált fejlesztési modell eszközként szolgálhat az összes érintett érdekcsoport igényeinek az ötvözéséhez, garantálva azok maximális bevonását, és biztosítva, hogy a kezdeményezések gazdasági és pénzügyi szempontból is fenntarthatóak legyenek.

6.3. A városok intelligens „stratégiai tervező és felügyeleti” szerepben vesznek majd részt a folyamatban, és a tervezett intézkedések végrehajtását egy a különböző üzleti, pénzügyi, ipari, szociális és önkéntes szektorbeli szereplők között, meghatározott ütemterv szerint végbemenő, gyümölcsöző, szoros és folyamatos párbeszédre kellene alapozni, amely lehetőséget nyújt a változásokhoz és a fejleményekhez való alkalmazkodásra.

6.4. A városok csak akkor válhatnak intelligens városokká, ha a folyamat a civil társadalommal zajló állandó párbeszéden alapul, melynek eredményeképp megvalósul a kollektív, magán vagy az általános érdekeket képviselő csoportok teljes mértékű bevonása az igényértékelési szakaszba, ezeknek az igényeknek a konkrét elvárásokká alakításába, valamint a meghozott intézkedések hatékonyságának ellenőrzésébe. Ezt a fajta polgári részvételt mind európai, mind nemzeti, mind pedig helyi szinten elő kell mozdítani.

6.5. Ennek elérésére az EGSZB a következőket javasolja:

— az intelligens városokra és közösségekre vonatkozó európai innovációs partnerséget (ezt a kezdeményezést a High Level Group of the European Innovation Partnership for Smart cities and Communities ismertette 2013. október 14-én – http://ec.europa.eu/eip/smartcities/) ki kellene terjeszteni a civil társadalmi szereplőkre, köztük az EGSZB-re és valamennyi, az intelligens városok modell hat alappillére által lefedett területen érdekelt szereplőre, továbbá a mobilitás, az ikt-k és a környezetvédelem területén megoldásokat keresőkre, amelyek jelenleg már képviselve vannak,

— minden tagállam mozdítsa elő a civil társadalom képviselőinek bevonását támogató kampányok szervezését az igények értékelésének szakaszában, azok megfogalmazásakor, valamint a stratégiák kidolgozása során tanácsadó csoportok felállításával mind az intelligens városok számára pénzügyi és technikai támogatást biztosító egyablakos ügyintézési pontokon, mind pedig az egyes érintett városokon belül,

— hozzanak intézkedéseket a szabályozási keret egyszerűsítésére európai szabályozás révén, lehetőség szerint irányelv formájában, az alábbi célok elérése érdekében:

  — a köz- és a magánszféra közötti partnerségi eszközök felülvizsgálata, hogy vonzóbbá tegyék őket a vállalkozások számára, és terjesszék ki hatáskörüket a szolgáltatásokra is, ami a digitális gazdaság szempontjából központi jelentőséggel bír,

— az innovatív közbeszerzés és a kereskedelmi hasznosítást megelőző közbeszerzés eszközeinek javítása,

— egységes mechanizmusok bevezetése a városi hatóságoknál, hogy átlátható módon hasznosíthassák az intelligens városok platformjain alapuló új szolgáltatásokból származó pénzforgalom rájuk eső részét, például a nyilvános és magánjellegű adatok és nyílt szolgáltatások kereskedelmi használatából eredően; továbbá, hogy a megtakarítások, valamint az infrastruktúra modernizálásából és a szolgáltatásnyújtásból származó jövedelem egy részét befektessék az intelligensebb projektek erősítésébe és kiterjesztésébe.

Kelt Brüsszelben, 2015. július 1-jén.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség és hatása a kkv-kra

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2015/C 383/06)

Előadó: Emmanuelle BUTAUD-STUBBS

Társelőadó: Panagiotis GKOFAS

2014. december 11-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség és hatása a kkv-kra.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok" szekció 2015. június 11-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2015. július 1-jén és 2-án tartott, 509. plenáris ülésén (a július 2-i ülésnapon) 187 szavazattal 2 ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. **Következtetések és ajánlások**

1.1. A kkv-knak az európai gazdaságon belüli súlyára tekintettel az EGSZB alapvető fontosságúnak tartja, hogy ágazatonként és tagállamonként pontos hatástanulmány készüljön arról, hogy a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség hatálybalépése a tárgyalások jelenlegi állása szerint várhatóan milyen következményekkel jár az európai kkv-kra – és egyebek mellett a foglalkoztatásra és a vállalati etikára – nézve.

1.2. A Kereskedelmi Főigazgatóság kkv-król készített két tanulmánya – az egyik, általánosabb hangvételű az exportáló kkv-k által tapasztalt kihívásokról és az előttük megnyíló piacokról ([1]), míg a másik, frissebb (2015. áprilisi) kimondottan a kkv-król és a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerségről szól ([2]) – ugyanis kétségtelenül hasznos, de nem tér ki minden szempontra. Ezek a tanulmányok arra alkalmasak, hogy bemutassák a kkv-k nemzetközi terjeszkedésével és az általuk tapasztalt kereskedelmi és szabályozási akadályokkal kapcsolatos nehézségeket, de nem adnak pontos, megalapozott és ágazatonként és tagállamonként részletezett becslést arról, hogy a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség milyen hatást gyakorolhat a különböző értékláncok részét képező exportáló és nem exportáló vállalkozásokra.

1.3. Ezért az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a tevékenységi ágazatukban (mezőgazdaság, agrár-élelmiszeripar, idegenforgalom, kézművesipar, szállodaipar, vendéglátás, ipar, szolgáltatások stb.) létrehozott integrált transzatlanti piac lehetséges hatásának felmérése érdekében készítsen új hatástanulmányt a partnerség által a kkv-kra, a mikrovállalkozásokra és a szabadfoglalkozásúakra gyakorolt hatásokról – függetlenül attól, hogy azok foglalkoznak-e exportálással vagy sem. Alapvető fontosságú, hogy fel lehessen készülni arra, hogy egy integráltabb transzatlanti piac megnyitása hogyan érinti majd ezeket a vállalkozásokat. Az új versenykörnyezetben a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség megváltoztatja-e gazdasági modelljüket, termelési módszereiket, szabályozási környezetüket, szolgáltatásaik vagy stratégiáik jellegét a beruházások és a foglalkoztatás szempontjából?

1.4. Az EGSZB az Egyesült Államokkal folytatott tárgyalások kapcsán egy tényeken alapuló megközelítés (pl. a közbeszerzések és a kkv-k összehasonlító értékelése, a finanszírozáshoz és a tőkepiacokhoz való hozzáférés, katasztrófavédelem, a piacra vonatkozó információkhoz/követelményekhez való hozzáférés és a kisvállalkozási normák) révén össze kívánja hasonlítani az Atlanti-óceán két partján a kkv-k támogatására alkalmazott politikákat. Ez az összehasonlítás minden bizonnyal lehetővé fogja tenni, hogy az európai kisvállalkozói intézkedéscsomag (SBA) gyakorlati megvalósításának megerősítése érdekében új releváns intézkedéseket határozzunk meg a kkv-k támogatásával kapcsolatban. Ebben a témakörben az EGSZB-nél jelenleg is zajlik egy vélemény kidolgozása (INT/755), amely az ugyanebben a tárgyban korábban készült véleményekre épül. Az EGSZB úgy véli, hogy eljött az ideje annak, hogy az európai intézmények figyelembe vegyék a kkv-k európai és tagállami szervezeteinek kérését, amely egy jogilag kötelező erejű európai kisvállalkozói intézkedéscsomag kidolgozására, valamint az ipar- és kereskedelempolitikák fokozottabb összehangolására irányult. Fontos lenne továbbá, hogy a kkv-követek (SME Envoys) hálózata valóban egy olyan, hatékonyabb hatósággá váljon, amely a belső piacon összehangolja, nyomon követi és érvényesíti a kkv-politikát, valamint előmozdítja a kkv-k újonnan felmerülő igényeinek kielégítését, és megfelelő megoldásokat keres számukra.

([1]) A Kereskedelmi Főigazgatóság (DG Trade) vezető közgazdászának feljegyzése: „SMEs are more important than you think! Challenges and opportunities for EU exporting SMEs" [A kkv-k fontosabbak, mint gondolnánk! Az uniósexportáló kkv-k előtt álló kihívások és lehetőségek] (http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2014/september/tradoc_152792.pdf).

([2]) „Small and Medium Sized Entreprises and the Transatlantic Trade and Investment Partnership" [A kis- és középvállalkozások és a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség] (http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/april/tradoc_153348.pdf).

1.4.1. Az Európai Unióban a kkv-k kategóriája önmagában is rendkívül heterogén, amelyen belül nagy arányban vannak a kevesebb mint 9 munkavállalót foglalkoztató mikrovállalkozások. Ráadásul a kkv-k méret szerinti megoszlása tagállamonként is nagyon eltérő. Ugyanez érvényes a szabályozott és a nem szabályozott szabad foglalkozásokra. Mivel a kereskedelem, az ipar és a kézművesipar területén rendkívül sok mikrovállalkozás tevékenykedik, az EGSZB azt ajánlja az Európai Bizottságnak, hogy a leginkább érintett tagállamok hatóságaival koordinálva (bevonva állami/magán kutatási intézményeket és egyetemeket is) szervezzen helyi szintű figyelemfelkeltő és tájékoztató kampányokat, és rendezzen képzési szemináriumokat a partnerség különböző fejezeteiről és az általa lefedett ágazatokról, valamint az ahhoz kapcsolódó a piacnyitásokról és a fokozott odafigyelést igénylő kérdésekről.

1.4.2. A – szabályozott és nem szabályozott – szabadfoglalkozású tevékenységek az EU-ban olyan, a megbízó és a nagyközönség érdekében végzett, szenzitív szolgáltatásokból álló rendszert alkotnak, amelyek mindig különleges kezelésben részesültek.

1.5. Az EGSZB örömmel fogadja, hogy a tárgyalások részét képezi egy a kkv-knak szentelt fejezet is, ám szeretné annak tartalmát javítani, ezért a részletes megjegyzéseket tartalmazó részben ajánlásokat fogalmaz meg. E fejezet Európai Bizottság által javasolt jelenlegi tartalma több szempontból is kiegészítésre szorul, különösen abban a tekintetben, hogy a kkv-k miként képviseltessék magukat a majdani kkv-bizottságban, és hogy melyek legyenek e bizottság feladatai.

Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, az Európai Parlamentet és a többi illetékes hatóságot, hogy a jelenlegi és jövőbeli kereskedelmi tárgyalások keretén belül az uniós kkv-k érdekeinek figyelembevétele érdekében állandó fejezetként hozzák létre a „Kkv-k fejezetét”, hogy a különböző régiókban és piacokon kiaknázhatóvá váljanak a lehetséges előnyök.

Ez, valamint a „gondolkozz először kicsiben” elv kereskedelmi politikákban való alkalmazása garantálja majd, hogy a kkv-k a globalizációs folyamatok kedvezményezettjeivé és főszereplőivé váljanak.

1.6. Az EGSZB annak biztosítását kéri az Európai Bizottság kkv-küldöttétől, hogy a kis- és mikrovállalkozásokat, illetve a szabad foglalkozásúakat képviseljék a tárgyalási folyamatban, és legalább egy külön helyet kapjanak a tanácsadó testületben (TTIP Advisory Board) a tájékoztatás terén fellépő hiányosságok leküzdése, a több ágazatot átfogó szükséges szakértelem biztosítása és a közös érdeklődésre számot tartó információkkal/adatokkal kapcsolatos alapvető átláthatóságnak való megfelelés érdekében. Javasolja továbbá intézkedések bevezetését a kkv-k gazdasági, szakmai és ágazati szervezeteinek támogatására a kkv-knak és mikrovállalkozásoknak biztosított támogatási és tanácsadási tevékenységeikben az eziránt érdeklődő tudományos és kutatási testületekkel való együttműködésben, illetve szükség esetén finanszírozási módozatok kidolgozását is kéri. Az EGSZB kéri, hogy az állami kereskedelem minden egyes szintjére vonatkozóan kölcsönösen ismerjék el a szakképesítéseket és a minősítéseket, illetve egyenlő versenyfeltételeket szorgalmaz a közbeszerzések minden szintjére vonatkozóan (ideértve a megyéket, a régiókat és a településeket).

2. **Általános megjegyzések**

2.1. ***A kkv-k jelentősége az Atlanti-óceán két partján***

Noha Európában és az Egyesült Államokban nem azonos a kkv-k meghatározása, a gazdasági tevékenységek, a hozzáadott érték és a munkahelyteremtés terén a kkv-k az óceán mindkét partján oroszlánrészt vállalnak. A hozzáadott érték és a kapcsolatépítés szempontjából ez a dominancia azt jelenti, hogy a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség egyfelől a kkv-kra fogja a legnagyobb hatást gyakorolni, másfelől arra, hogy ezek a vállalkozások mennyire lesznek képesek megragadni az új piacok meghódításának lehetőségeit és igazodni az új helyzethez. Több tanulmány is kimutatta, hogy a nemzetközi színtéren is aktív kkv-k jobban előmozdítják az innovációt, növekedésük gyorsabb, illetve több és jobban fizetett munkahelyet hoznak létre.

2.1.1. *Az Unióban működő kkv-k valójában igen gyakran mikrovállalkozások*

Az EU-ban egy vállalkozás akkor számít kis- vagy középvállalkozásnak, ha kevesebb mint 250 főt foglalkoztat és árbevétele nem éri el az 50 millió eurót. Az Európai Bizottság adatai szerint az EU-ban több mint 20 millió kkv működik, amelyek az összes vállalkozás 98 %-át, az teljes foglalkoztatottság 67 %-át és a bruttó hozzáadott érték 58 %-át teszik ki. 2002 és 2010 között az új európai munkahelyek 85 %-át az európai kkv-k teremtették.

Az Európai Bizottság legfrissebb jelentése szerint az európai kkv-k az Egyesült Államokba irányuló teljes közvetlen kivitel 28 %-át biztosítják; ez a szám tehát azt mutatja, hogy ezen a téren van még hova fejlődni. Az Unión kívülre exportáló 790 000 európai vállalkozásból 619 000 kkv, amelyek közül 353 000 a kevesebb mint 9 munkavállalót foglalkoztató mikrovállalkozás, azaz e vállalkozások kis mérete nem akadálya az exporttevékenységnek ([3]).

Ezzel szemben a jelenleg az Egyesült Államokba exportáló európai kkv-k aránya viszonylag kicsi: a fent említett jelentés szerint ezek száma 150 000, amelyből 65 000 a 9 főnél kevesebb alkalmazottat foglalkoztató vállalkozás. Ez az arány – a több mint 20 millió európai kkv kevesebb mint 1 %-a – nagyon kevésnek tűnik. Bizonyos országokban (pl. Olaszország) számos kkv és mikrovállalkozás kiemelt helyen szerepel az amerikai piacokkal kereskedő vállalkozások számát illetően. Az Eurostat adatai azonban csak a közvetlen exportot veszik figyelembe, a közvetett exportot nem, azaz számos, alvállalkozásban vagy vállalkozások közötti (*B to B*) kapcsolat keretében dolgozó kkv vagy mikrovállalkozás állít elő olyan köztes árukat vagy szolgáltatásokat, amelyeket azután az USA-ba irányuló exportra állítanak össze. Ezt a szerény számot a külföldi exportban vagy beruházásban nem érdekelt, kizárólag a helyi (jelenléten alapuló) gazdasághoz kapcsolódó kkv-knak és mikrovállalkozásoknak az európai gazdaságban képviselt súlya magyarázza. Ezzel szemben a más harmadik országok felé potenciálisan vagy már ténylegesen exportáló vállalkozások előtt kétségtelenül jelentős fejlődési lehetőségek állnak.

2.1.2. *Az egyesült államokbeli kkv-k strukturáltabb vállalkozások*

Az egyesült államokbeli kkv-k olyan vállalkozások, amelyek létszáma nem éri el az 500, illetve egyes ágazatokban az 1 000 vagy 1 500 alkalmazottat ([4]). Ezek a társaságok – amelyek mérete tehát az európai uniós vállalkozásokénak akár a többszöröse is lehet – szintén az amerikai gazdaság gerincét alkotják. Az Egyesült Államokban a 28 millió kkv az összes amerikai vállalkozás 99 %-át teszi ki, a magánszektorbeli munkavállalók több mint 50 %-át foglalkoztatja, és a nettó munkahelyteremtés 65 %-át biztosítja ugyanebben a szektorban.

2.2. ***A transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség jelentősége a kkv-k számára***

2.2.1. Méretükből adódóan a kkv-kat gyakran aránytalanul hátrányosan érintik a transzatlanti kereskedelmet terhelő magas vámilletékek és jogszabályi követelmények, mivel a nagyvállalatokhoz képest a kkv-knak több erőforrásra és kompetenciára van szükségük ahhoz, hogy a mennyiségben és értékben is kisebb kereskedelmi forgalom mellett leküzdjék a kereskedelmi akadályokat. Ezért a transzatlanti megállapodás a kkv-kra vonatkozóan vámjellegű és nem vámjellegű liberalizációs intézkedéseket határozott meg. A „Transzatlanti kereskedelmi kapcsolatok és az EGSZB véleménye az együttműködés fokozásáról és egy esetleges EU–USA szabadkereskedelmi megállapodásról" című véleményében az EGSZB már a tárgyalás során érintett összes témával kapcsolatban számba vette a piacnyitási lehetőségeket és a figyelemmel kísérendő kérdéseket ([5]).

2.2.2. A transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerségtől várt egyik legfőbb előnyt a kkv-k számára a – valószínűleg bizonyos szabályok harmonizációjához, illetve közelítéséhez vezető – szabályozási együttműködés, illetve a felügyelet és a tanúsítás kölcsönös elismerése terén elért eredmények jelenthetik. Az EGSZB azonban szeretné itt felhívni a figyelmet a két fél aziránti határozott kötelezettségvállalására, hogy a TTIP-t nem használják fel a hatályos műszaki normák szintjének csökkentésére. Ezért igen ígéretes lehet az Európai Bizottság és a leginkább reprezentatív kkv-szervezetek által partnerségben támogatott Kisvállalkozói Szabványok (Small Business Standards) szervezetre vonatkozó uniós tapasztalatok hozzáadott értékének az elemzése. A szabályozási együttműködésnek átláthatónak kell lennie, és tiszteletben kell tartania a tagállamok és az Európai Unió szabályozási autonómiáját, megőrizve arra vonatkozó hatáskörüket, hogy meghozzák az általuk megfelelőnek tartott intézkedéseket az olyan területeken, mint az egészségügy, a fogyasztóvédelem, a munkaügy és a környezetvédelem.

2.3. ***A kkv-k nemzetközi fejlődése***

A WTO szerint a kkv-k nemzetközi fejlődése négy szakaszra osztható:

— külföldre irányuló közvetlen kivitel,

— kivitel külföldi független szakemberek segítségével,

([3]) Lásd az 1. lábjegyzetet.
([4]) https://www.sba.gov/sites/default/files/files/Size_Standards_Table.pdf
([5]) HL C 424., 2014.11.26., 9. o.

— leányvállalatok létrehozása külföldön,

— infrastruktúra létrehozása külföldön az exporttevékenység célországában történő termelés és értékesítés érdekében.

A kkv-knak e szakaszok mindegyikében több információval, az adminisztratív előírásoknak való megfelelésre vonatkozó kapacitással, illetve emberi és pénzügyi erőforrással kell rendelkezniük, hiszen már az áruk és/vagy szolgáltatások kivitelének megkezdése előtt tisztában kell lenniük az érintett piac szabályaival. Ezt követően képesnek kell lenniük arra, hogy hosszabb távú stratégiát dolgozzanak ki az exportáló országban történő letelepedés, majd a teljes integráció érdekében olyan helyi vállalkozások segítségével, amelyek a helyi jogszabályok tiszteletben tartásával helyi munkaerőt alkalmaznak. Természetesen a digitális gazdaság komoly segítséget jelenthet a kkv-k számára abban, hogy gyorsabban váljanak nemzetközivé. Az elektronikus kereskedelem gyors fejlődése bővíti a kisvállalkozások piaci lehetőségeit, különösen a fogyasztási cikkek ágazatában (vállalkozások és fogyasztók közötti vagy „B to C" kereskedelem), a szabad foglalkozásúak esetében pedig a „B to B" szektorban is.

Az Európai Bizottság elemzése arra is rámutat, hogy a vállalkozás mérete és az exportált mennyiségek között összefüggés mutatható ki. A kkv-k az exportáló vállalkozások 81 %-át, az exportált mennyiségeknek viszont csak a 34 %-át teszik ki ([6]) (speciális réspiacokon viszont világviszonylatban 50 %-nál is többet).

2.4. *A kkv-k nemzetközi jelenlétének mértéke az Egyesült Államokban és az EU-ban*

Egyes források szerint az európai kkv-k nemzetközi jelenléte magasabb szintű, mint az USA-belieké. Erre az eltérésre elsősorban az ad magyarázatot, hogy az európai kkv-k a fejlődésében amúgy még korántsem kiteljesedett európai piac szereplői, ugyanis ez a kereskedelem képezi a nemzetközivé válásuk első lépcsőjét, és mivel ez csak elmélyíti a külföldi piacokkal kapcsolatos ismereteiket, segíti őket abban, hogy értékesítési tevékenységüket az EU-n kívülre is kiterjesszék. A jelek szerint a méret nem akadály: egyes tagállamokban az exportáló vállalkozások 90 %-a kkv, sőt, egyes ágazatok – a divatágazat, az agrár-élelmiszeripar, a gépgyártás vagy a bútoripar – különösen exportorientáltak.

Bár az ezzel a témával kapcsolatos statisztikák meglehetősen hiányosak és az alkalmazott módszerek sokfélesége és a nem mindig összehasonlítható adatok miatt olykor nehezen elemezhetőek, az Európai Bizottság megbízásából készített tanulmányok ([7]) azt mutatják, hogy az EU-ban a kkv-k 42 %-a választotta a nemzetközivé válás valamelyik formáját.

Egy vállalkozás nemzetközivé válása gyakran az alábbi tényezőktől függ:

— a vállalkozás tevékenységi ágazatának exportintenzitása,

— a belső piac mérete.

Az európai kkv-k nemzetközi jelenléte magasabb az olyan ágazatokban, mint a nagykereskedelem, a bányászat, a feldolgozóipar, a gépjármű-kutatás és -értékesítés, és viszonylag alacsony a jogi szolgáltatások, az építőipar, a tervezési és fejlesztési, illetve a humán-egészségügyi szolgáltatások területén, amelyek természetüknél fogva jobban függnek az ügyfélhez vagy a pácienshez való közelségtől ([8]).

Az ezzel a problémakörrel foglalkozó amerikai tanulmány szerint ([9]) a kkv-k a nyilvántartott amerikai áruexport kb. 30 %-át teszik ki, és legfontosabb célpiacaikat Kanada és Mexikó, azaz a NAFTA keretében meglévő partnerpiacok jelentik. Külföldre értékesített legfontosabb árucsoportjainak a gépek, valamint az elektromos és a vegyipari termékek számítanak. Az amerikai kkv-k által exportált szolgáltatások adatai meglehetősen szegényesek, de egyes becslések szerint az amerikai exporttevékenység számottevő részét a professzionális szolgáltatások ágazata teszi ki.

([6]) Lásd az 1. lábjegyzetet.

([7]) A kkv-k nemzetközivé válása – Végleges jelentés 2010. „Annual report on European SMEs 2013/2014 – A Partial and Fragile Recovery" [2013–2014-es éves jelentés az európai kkv-król – részleges és törékeny fellendülés] (http://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/performance-review/files/supporting-documents/2014/annual-report-smes-2014_en.pdf, 62. o.).

([8]) Lásd a 7. lábjegyzetet.

([9]) USITC, Small and Medium-Sized Enterprises: Overview of Participation in U.S. Exports [Kis- és középvállalkozások súlya az amerikai kivitelben], 2010. (http://www.usitc.gov/publications/332/pub4125.pdf).

2.5. ***A kkv-k jelenlegi szerepe a transzatlanti kereskedelmi és beruházási kapcsolatokban***

A kétoldalú transzatlanti kereskedelmet a multinacionális vállalatok közötti kapcsolatok magas aránya jellemzi. Ennek eredményeként e sajátos kétoldalú kapcsolatok többségét a csoporton belüli szolgáltatás- és áruforgalom, valamint a szellemi tulajdonra vonatkozó engedélyek és jogok cseréje, valamint az anyavállalatok és leányvállalataik közötti tőkemozgások teszik ki.

Az Európai Bizottságnak a kkv-król és a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerségről készített tanulmánya megállapítja, hogy 2012-ben a kkv-k az európai export 28 %-át tették ki volumenben. Ez az arány alacsonyabb, mint a kkv-knak az összes EU-n kívüli piacra vonatkozóan volumenben számított exportjának az átlaga, amely 32 %. Ezt a számadatot az Egyesült Államokba exportáló vállalkozások között a kkv-k arányával összefüggésben is vizsgálni kell: ez az arány ugyanis 88 %, azaz jóval meghaladja az EU-n kívülre exportáló kkv-k 78 %-os átlagát. Ezek a számadatok alátámasztják azt a feltételezést, hogy az exportvolumen nagy részét a csoporton belüli kereskedelem generálja, amiből az következik, hogy egy transzatlanti megállapodás lehetőséget jelenthet az európai kkv-k exportjának és beruházásainak ösztönzésére. Meg kell azonban jegyezni, hogy ez az adat nem veszi figyelembe azon európai kkv-k közvetett exportját, amelyek alvállalkozókként és félkész termékek gyártóiként részt vesznek az Egyesült Államokba exportált összetett végtermékek előállításában. A tagállamok szintjén nagy különbségek figyelhetők meg az exportáló kkv-k számát és az exportált mennyiségeket illetően.

Az EU-ba exportáló amerikai kkv-k számával és az exportált mennyiségekkel kapcsolatban nem rendelkezünk pontos számadatokkal. Mindazonáltal az egyesült államokbeli kkv-k teszik ki az amerikai export 33 %-át ([10]), ami nagyon megközelíti az Európai Unióban megfigyelhető arányt.

2.6. ***A kkv-k által tapasztalt főbb akadályok***

Méretükből adódóan a kkv-k általában több nehézségbe ütköznek a külföldi piacokra való bejutás, a kis volumenű forgalomból következő többletköltségek fedezése és a helyi jogszabályoknak való megfelelés során. Az OECD vállalkozáspolitikai, kkv-ügyi és helyi fejlesztési központjának igazgatója, Sergio Arzeni véleménye szerint „a megfelelési költségek arányosan 10–30-szor magasabbak lehetnek a kkv-k számára, mint a nagyvállalatok számára.” ([11])

Összefoglalásul elmondható, hogy nemzetközivé válásuk folyamán a kkv-k kis méretükből és korlátozott erőforrásaikból adódóan számos nehézségekbe ütköznek, és a kimondottan a kereskedelemre vagy a beruházásra jellemző akadályok leküzdése előtt még az alábbi akadályokkal is meg kell birkózniuk:

— az exportfinanszírozáshoz való hozzáférés akadályai,

— a termékekkel/szolgáltatásokkal kapcsolatos követelményekre vonatkozó naprakész információk és adatok hiánya,

— annak a piacnak az elégtelen ismerete, amelyen a kkv-k a termékeiket vagy szolgáltatásaikat szeretnék értékesíteni (piackutatások),

— nehézségek a potenciális ügyfelek felkutatásával és a kapcsolatfelvétellel kapcsolatban,

— az alkalmazotti állomány nem megfelelően képzett a nemzetközi fejlődés lebonyolításához, illetve a befektetőkkel vagy importőrökkel való kapcsolati tőke kiépítéséhez,

— a hatóságok nem biztosítanak ösztönzőket és támogatást, az állami támogatási politikák pedig bürokratikusak,

— kulturális és nyelvi akadályok,

— nem egységes szabályozás, valamint eltérő ekvivalencia- és elismertetési rendszerek a képesítések és működési engedélyek terén.

([10]) „The Transatlantic Trade and Investment Partnership – Big Opportunities for Small Business” [Transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség: Nagy lehetőségek a kisvállalkozások számára], Atlanti Tanács (http://www.atlanticcouncil.org/images/publications/TTIP_SME_Report.pdf, 3. o.).

([11]) WTO, wt/COMTD/AFT/W/53, 23. o.

Ezekre a hiányosságokra tekintettel a kkv-knak leginkább olyan megfelelő segítségnyújtási és tanácsadási szolgáltatásokra lenne szükségük (egyéni figyelemmel kísérés, azaz *coaching*, mentorálás, azaz *mentoring* stb.), amelyeket általában a kkv-k szakmai vagy ágazati szervezetei biztosítanak.

Az európai vállalkozások által az Egyesült Államokban tapasztalt kereskedelmi és a beruházási akadályokat viszonylag nehéz fontossági sorrendbe állítani, mivel a vállalkozások a felmerült akadályokat gyakran úgy írják le, hogy azokat nem feltétlenül sorolják meghatározott kategóriába. Különbség van ezenkívül a nem exportáló vállalatok által észlelt akadályok, illetve az exportáló vállalkozások előtt valóban felmerülő akadályok között. A témában elkészített tanulmányok és felmérések ([12]) áttekintése alapján a főbb akadályok a következők:

— a kötelezettségek nagyon eltérő hatálya és az azok piackonform árakon való biztosíthatóságában mutatkozó jelentős különbségek,

— a szállítási költséggel, a vámalakiságok időtartamával és bonyolultságával, valamint az azzal kapcsolatban felmerülő exportköltségek (a vámilletékek nélkül), hogy vámügynököt kell tartani vagy fizetni, valamint hogy a felelősség megállapítására irányuló esetleges keresetek fedezésére – különösen az Egyesült Államokban – biztosítással kell rendelkezni,

— az exporthitelhez jutás nehézségei,

— az adók és vámok, amelyek egyes ágazatokban, – például a dohány-, a textil- és ruhaipari ágazatban – továbbra is jelentős akadályt jelentenek,

— a származási szabályok bonyolultsága és a származási bizonyítványok költsége,

— a különböző műszaki, illetve egészségügyi és növény-egészségügyi szabályoknak való megfelelés, valamint az e szabályoknak megfelelő bizonyítványok és ellenőrzések,

— a kizárólag egyes amerikai államokban kötelező műszaki és egészségügyi előírások, illetve az államonként eltérő szabályok,

— a szövetségi államonként és helyi szabályozási körzetenként eltérő képesítési követelmények és működési korlátozások,

— a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok védelme, különösen az eredetmegjelölések, valamint a védjegyekre és szabadalmakra vonatkozó előírások különbözőségének figyelmen kívül hagyása,

— a jogi védelem és a piacfelügyelet költsége a földrajzi jelzéssel rendelkező európai vállalatok számára,

— a közbeszerzéseknek a „Buy American" törvényből és e törvény hatályának kiterjesztését célzó rendszeres módosításokból következő korlátozásai,

— a vízum, a tartózkodási engedély és a munkavállalási, illetve az adott tevékenység megkezdéséhez szükséges engedély kérelmezési eljárásának bonyolultsága az Egyesült Államokban,

— az egyes szolgáltatókra vonatkozóan szövetségi szinten vagy a szövetségi államok szintjén bevezetett korlátozások és szükséges engedélyek.

Ezek az akadályok nemcsak a kkv-kra jellemzőek, de az ő esetükben az akadályok hatása jelentősebb és elrettentőbb. A transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség keretében ezen akadályok legtöbbjével külön fejezetek foglalkoznak, amelyeket kivétel nélkül az összes vállalkozásra alkalmazni kell. A partnerség kkv-kra vonatkozó fejezete tehát meglehetősen korlátozott célt fog szolgálni: valamennyi kkv transzatlanti piacon való részvételének előmozdítása releváns információk rendelkezésre bocsátása és a kkv-kkal foglalkozó hatóságok közötti megerősített együttműködés révén.

([12]) „The Transatlantic Trade and Investment Partnership – Big Opportunities for Small Business" [Transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség: Nagy lehetőségek a kisvállalkozások számára], Atlanti Tanács (http://www.atlanticcouncil.org/images/publications/TTIP_SME_Report.pdf, 3. o.). „Small and medium sized entreprises and the Transatlantic Trade and Investment Partnership" [A kis- és középvállalkozások és a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség] (http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/april/tradoc_153348.pdf). „Small companies in a big market" [Kis cégek egy nagy piacon] (http://www.svensktnaringsliv.se/english/publications/small-companies-in-a-big-market-how-a-free-trade-agreement-betwee_611404.html).

2.7. ***A kkv-k támogatási igénye***

2.7.1. A kkv-knak – különösen a kis- és a mikrovállalkozásoknak – az előttük álló akadályokra és korlátozott forrásaikra tekintettel leginkább olyan megfelelő segítségnyújtási és tanácsadási szolgáltatásokra lenne szükségük, egyebek között a munkavállalók képzése terén (egyéni figyelemmel kísérés, azaz *coaching*, mentorálás, azaz *mentoring*), amelyeket általában a kkv-k gazdasági, szakmai vagy ágazati szervezetei biztosítanak. Ügyelni kell arra, hogy ez utóbbiaknak rendelkezésére álljanak az ahhoz szükséges logisztikai eszközök, hogy tájékoztathassák és tanácsokkal láthassák el a vállalkozásokat, és egyénileg támogathassák őket, többek között az európai strukturális és beruházási alapok használatával.

2.7.2. A sajátosságaik és egyéni igényeik szerint az egyes kkv-khoz igazított támogatási és tanácsadási szolgáltatásokon túl a vállalkozásoknak rendelkezniük kell a materiális és immateriális beruházásaik finanszírozásához szükséges eszközökkel is. Ennek érdekében az EGSZB javasolja, hogy az európai strukturális és beruházási alapokon kívül a COSME program finanszírozási eszközei, azok között is a kockázati tőke és a garanciarendszerek szintén könnyen hozzáférhetőek legyenek a – nem utolsósorban az Egyesült Államok piacain beruházni kész – kkv-k számára.

2.7.3. Az EU-nak felül kellene vizsgálnia az áru- és szolgáltatásexportra vonatkozó biztosítási ajánlatot és piaci alapú ajánlatokká kellene azt továbbfejlesztenie.

2.8. ***A transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség kkv-kra vonatkozó jelenlegi fejezete***

Az EGSZB örömmel fogadja, hogy a TTIP részét képezi egy külön a kkv-knak szentelt fejezet is, ám szeretné annak tartalmát javítani (az ajánlásokat lásd a „Részletes megjegyzések" című részben). Az Európai Unió arra irányuló javaslata, hogy a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerségbe illesszenek be egy, a kis- és középvállalkozásokról szóló jogi szöveget, az Egyesült Államokkal 2014. május 19. és 23. között folytatott tárgyalási forduló napirendjén szerepelt. Az EU számára ez új fejezetet jelent a szabadkereskedelmi megállapodásban. A szöveget 2015. január 7-én tették közzé ([13]). Ezeket a rendelkezéseket a kis- és középvállalkozásokról (kkv-ról) szóló X. fejezet foglalja össze, amely a kkv-k kereskedelmi részvételének fokozása és a bevált gyakorlatok cseréje érdekében több kérdést is felvet.

2.8.1. *A kkv-kra vonatkozó együttműködés*

A kkv-k világkereskedelmi versenyképességének előmozdítása érdekében fontos, hogy a Felek információt cseréljenek egymással, eszközöket és erőforrásokat hozzanak létre és bocsássanak rendelkezésre a szellemitulajdon-jogokkal kapcsolatban, megosszák egymással a bevált szabályozási gyakorlatokat, támogassák a vállalkozók érdekeit szolgáló intézkedéseket, és ösztönözzék a kockázati tőkét és a kisvállalkozásokba történő befektetéseket.

2.8.2. *Piaci adatok és információcsere*

A X. cikk (2) bekezdésére vonatkozó jelenlegi javaslat témája a felek közötti információcsere. A javaslat szerint olyan weboldal létrehozására lenne szükség, ahol a legfontosabb információk – például a transzatlanti partnerségi megállapodás szövege, a vámügyi jogszabályok, a hatályos műszaki jogszabályok jegyzéke, az egészségügyi és növény-egészségügyi intézkedések, a közbeszerzésekre vonatkozó szabályok és a vállalkozások cégbejegyzési eljárásai – egyaránt megtalálhatók. Egy EU/USA szakértői csoportnak el kellene végeznie a kkv-k számára leginkább releváns területekre vonatkozó adatharmonizációs program közös elemzését.

A feleknek online adatbázist kellene létrehozniuk, amely egyebek mellett az EU összes nyelvén tartalmazza a vámnómenklatúra kódjait, a vámilletékek mértékét, a származási szabályokat és a származási ország feltüntetésére vonatkozó előírásokat.

2.8.3. *Helpdesk*

Az Európai Bizottság által javasolt szöveg a X. cikk (2) bekezdésének c) albekezdésében egy egyablakos információs pontot is említ. Ennek létrehozását egyébként a Transzatlanti Gazdasági Tanács is szorgalmazza. Ezeknek az információs pontoknak a kkv-k megbízható reprezentatív szervezetei által támogatott kiterjedt alhálózata, amely szilárd kapcsolatokkal rendelkezne az EU és az Egyesült Államok üzleti világában, biztosíthatná a minőségi hatást, csakúgy mint a hatóságok és sok érintett elkötelezettebb szerepvállalását.

2.8.4. *A kkv-bizottság létrehozása*

A X.4. cikk tervezete egy Transzatlanti Bizottság felállítását javasolja.

([13]) http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/january/tradoc_153028.pdf

3. **Részletes megjegyzések**

3.1. ***A kkv fogalommeghatározásában mutatkozó különbségek hatásának felmérése***

A kkv fogalmának meghatározása más Európában és más az Egyesült Államokban, a lehetséges legnagyobb eltérés 250 és 1 000 alkalmazott között mozog. Ráadásul az Egyesült Államokban a kkv meghatározása tevékenységi ágazatonként változik ([14]); a kkv főként az 500 főnél kevesebb alkalmazottat foglalkoztató társaságokat jelenti, de vannak olyan ágazatok, amelyekben ezek a vállalkozások akár 750–1 000 alkalmazottat is foglalkoztathatnak. A legtöbb ágazatban azonban a meghatározás alapja nem az árbevétel vagy az éves mérlegfőösszeg.

Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottság szolgálatait, hogy készítsenek egy olyan részletes táblázatot, amely ágazatonként ismerteti a kkv-k egyesült államokbeli meghatározását, illetve mindenekelőtt kezdjenek el dolgozni annak ellenőrzésén, hogy ezek a definícióbeli különbségek nem hátrányosak-e az európai, kisebb méretű kkv-kra nézvést.

3.1.1. A szabályozott és nem szabályozott szabad foglalkozások a kkv-knak egy, bár eltérő mértékben és hangsúllyal, de valamennyi uniós tagállamban jelen lévő speciális típusát jelentik. Piaci és szolgáltatáskínálatuk a szaktudáson alapul, a szolgáltatás igénybevevője részéről különleges bizalmat igényel, és függetlenségüket illetően speciális követelményeknek kell megfelelniük. Gazdasági partnerként betöltött szerepük mellett az európai társadalmi modellnek is részét képezik.

3.2. **Az *exportáló és a nem exportáló vállalkozásokra kiterjesztett transzatlanti piac hatásának értékelése és figyelemmel kísérése***

A kkv-knak az európai gazdaságon belüli súlyára tekintettel az EGSZB alapvető fontosságúnak tartja, hogy ágazatonként és tagállamonként pontos hatástanulmány elkészítését mérlegeljék arról, hogy a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség hatálybalépése a tárgyalások jelenlegi állása szerint várhatóan milyen következményekkel jár az európai kkv-kra – és egyebek mellett a foglalkoztatásra – nézve. A transzatlanti piac lehetséges hatásának felmérése érdekében hatástanulmányokat kell készíteni a kkv-kra, a mikrovállalkozásokra és a szabad foglalkozásúakra gyakorolt hatásokról, függetlenül attól, hogy ezek a vállalkozások végeznek-e exporttevékenységet vagy sem.

Miután az Európai Parlament megvizsgálta, hogy a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség milyen hatást gyakorol a feldolgozóiparra és az energiapiacra, arra a megállapításra jutott, hogy annak hatása kedvező, ám tevékenységi ágazatonként eltérő lesz ([15]). A partnerség helyi gazdasághoz szorosabban kapcsolódó, más tevékenységi ágazatokra (mezőgazdaság, idegenforgalom, kézművesipar, szállodaipar, ikt, vendéglátás, ipar, önfoglalkoztatók, szolgáltatások, szabad foglalkozások stb.) gyakorolt hatásáról azonban eddig még nem készült vizsgálat.

A transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerségről szóló következő tárgyalási fordulók során jelentős eredményeket kell elérni a mezőgazdasági szektor vonatkozásában, különös hangsúlyt fektetve a piaci hozzáférésre, a földrajzi jelzésekre, valamint az állat- és növény-egészségügyi intézkedésekre. Az unióbeli élelmiszer-biztonsági, illetve állat- és humán-egészségügyi normák magas színvonalát mindenképpen fenn kell tartani.

Alapvető fontosságú, hogy fel lehessen készülni arra, hogy egy integráltabb transzatlanti piac megnyitása hogyan érinti majd ezeket a vállalkozásokat. Az új versenykörnyezetben a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség megváltoztatja-e gazdasági modelljüket, termelési módszereiket, szolgáltatásaik vagy stratégiáik jellegét a beruházások és a foglalkoztatás szempontjából? Olyan alkalmazkodási intézkedéseket és politikákat is meg kell határozni, amelyek minden európai kkv számára lehetővé teszik a partnerséggel járó előnyök lehető legjobb kiaknázását.

3.3. ***Új de minimis korlát meghatározása annak érdekében, hogy a kkv-k és a mikrovállalkozások kis léptékben is „tesztelhessék" a piacot***

A *de minimis* határértékkel meghatározott küszöbök alatt nem kell illetéket vagy adót fizetni és a vámkezelési eljárások, köztük az adatokkal kapcsolatos követelmények minimálisak.

Az Atlanti Tanács kéri, az Egyesült Államok pedig határozottan szeretné, hogy a kisvállalkozások által az Egyesült Államokba vagy az Európai Unióba küldött csomagokra vonatkozó határértékeket – jelenleg sorrendben 200 USD, illetve 150 EUR – emeljék 800 USD-ra. Noha az EU-ban az áruk vámmentességet élveznek, (tagállamtól függően) a 10 vagy 22 EUR-nál nagyobb értékű küldemények után héa fizetendő.

([14]) https://www.sba.gov/sites/default/files/files/Size_Standards_Table.pdf

([15]) Ipari, Kutatási és Energiaügyi Bizottság: „TTIP impact on European Energy markets and manufacturing industries" [A transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség hatása az európai energiapiacra és a feldolgozóiparra], 2015. (http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536316/IPOL_STU(2015)536316_EN.pdf).

A repülőgéppel érkező utasokra és a bevitt csomagokra vonatkozó *de minimis* küszöbértékek felemelése nyomán különösen a fogyasztási cikkek ágazatában állhat elő az a helyzet, hogy a kkv-k, különösen az új, induló vállalkozások kis léptékű exporttal kezdenek foglalkozni vagy elektronikus kereskedelmet folytatnak anélkül, hogy vámilletéket kellene fizetniük. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy értékelje e kérés megvalósíthatóságát (azaz hogy az milyen hatással járna pl. a vámilletékekből származó bevételekre és a szellemitulajdon-jogokra nézve). Az EGSZB üdvözli az Európai Unió kezdeményezését egy olyan adatbázis létrehozására, amely a „Tíz dolog, amit tudni kell az online kereskedelemhez" címet viseli ([16]), és amelyet elsősorban a termékeiket más uniós tagállamokba exportáló európai gazdasági szereplők figyelmébe ajánl. Az EGSZB úgy véli, hogy ezt az adatbázist a transzatlanti kereskedelemre is alkalmazni lehetne.

3.4. *Az összes releváns információt elérhetővé kell tenni egy többnyelvű portálon*

Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságnak azt a kérését, hogy hozzanak létre egy a kkv-knak szóló honlapot, és az alábbi igényeket fogalmazza meg:

— minden információnak rendelkezésre kell állnia az Európai Unió 24 hivatalos nyelvén,

— a szoftvernek a lehető legegyszerűbbnek és leginkább felhasználóbarátnak kell lennie,

— annak biztosítása érdekében, hogy az eszköz megfeleljen az igényeiknek, az adatbázis működését egy uniós vállalkozásokból álló csoportnak kell tesztelnie,

— az adatbázisba legyen beépítve egy humán modul is, amelynek segítségével az Atlanti-óceán mindkét partján egy-egy csapat válaszol a feltett kérdésekre.

Az Európai Bizottság kkv-król és a partnerségről szóló jelentéséből egyértelműen kiderül, hogy a vállalkozások nagy része – bár ismeri az exportra vonatkozó intézkedéseket – nem tudja megállapítani, hogy szövetségi intézkedésekről, a szövetségi államok intézkedéseiről vagy egyéni szabványokról van-e szó. Ezért fontos, hogy a hatóságok módszeresen fel tudják tárni azokat az eljárásokat és szabályozásokat, amelyek teljesítését a kkv-k különösen nehéznek találják, és az adott problémáról külön magyarázó feljegyzéseket állítsanak össze, amelyben ismertetik, hogy mi a követendő eljárás az előírt követelményeknek való megfelelés érdekében.

3.5. *Reprezentatív jellegű és pontosan meghatározott jogosultságokkal rendelkező kkv-bizottság*

Az EGSZB üdvözli, hogy a kkv-kért felelős hatóságok európai és amerikai szinten is intézményesítik a már kialakult párbeszédet. Ugyanakkor úgy véli, hogy a kkv-k képviseleti szervezetei a rájuk vonatkozó transzatlanti párbeszéd során is megfelelő képviseletet érdemelnek, és hogy a jövőbeli kkv-bizottság összetételét nem lehet kizárólag a tagállami hatóságokra korlátozni, hanem azt az Atlanti-óceán mindkét partján a kkv-k/nagyon kis méretű és mikrovállalkozások képviseleti szervezeti előtt is meg kell nyitni. A kkv-kra vonatkozó szabályozási keretfeltételek némelyike a kkv-k foglalkoztatottjaira és fogyasztóira is komoly hatást gyakorol majd. Ezért a jövőbeli kkv-bizottságban ezeknek az érdekcsoportoknak is részt kellene venniük, hogy érdekeiket a kezdetektől fogva megfelelően érvényesíthessék.

Az EGSZB azt javasolja, hogy a jövőbeli kkv-bizottság hatásköre terjedjen ki a következőkre: a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség kkv-kra/nagyon kis méretű és mikrovállalkozásokra történő alkalmazásával kapcsolatos feltételeknek és azoknak a hatásoknak a nyomon követése, amelyeket ezek a feltételek a kkv-k foglalkoztatottjaira és fogyasztóira gyakorolnak, hatástanulmányok készítése, javaslatok kidolgozása a kkv-k/nagyon kis méretű és mikrovállalkozások, valamint ezek foglalkoztatottjai és fogyasztói által tapasztalt nehézségek megoldására, az ilyen vállalkozások felé irányuló kommunikáció megszervezése stb.

3.6. *Tájékoztató kampány tagállami és regionális szinten*

Ahhoz, hogy a kkv-k is élni tudjanak a partnerség által kínált új kereskedelmi lehetőségekkel (a vámilletékek eltörlése, a kereskedelmi kapcsolatok megkönnyítése és a szabályozási együttműködés, amelyek eredményeként a megfelelőségi értékelések, képesítések és szakmajogi szabályok összehangolhatók, illetve kölcsönösen elismerhetők), alapvető fontosságú, hogy a kkv-k pontos tájékoztatást kapjanak.

Ezek az információk nem adhatók meg kizárólag weboldalakon keresztül. Ahhoz, hogy a kkv-k jobban megismerhessék és megértsék a rendelkezésre álló eszközöket és állami támogatási kezdeményezéseket, a nemzetközi kereskedelem, illetve az USA-ba irányuló exportok és beruházások terén jártas szakértők részvételével tájékoztató kampányt kell szervezni számukra. A kkv-k ugyanis többnyire még nem ismerik azokat az eszközöket, például a piacrajutási adatbázist és az Enterprise Europe hálózatot, amelyek hozzájárulhatnak ahhoz, hogy tevékenységüket a nemzetközi színtérre is kiterjesszék. A sikeres nemzetközi jelenléthez és a külföldi fejlődéshez vezető úton a kkv-knak először saját országukban kell lépéseket tenniük, azaz tisztában kell lenniük azzal, hogy a tagállamok és esetlegesen az EU szintjén milyen erőforrások és támogatások állnak rendelkezésükre.

([16]) https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/dem/watify/selling-online?language=en

Az EGSZB ezért javasolja, hogy hozzák létre az európai és amerikai kkv-k egyesületeinek hálózatát, melynek feladata a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség előmozdítása lenne egy hiteles, alulról építkező megközelítés révén.

3.7. ***A kkv-k támogatását célzó európai politika elmélyítése***

3.7.1. Fontos, hogy a partnerségről ne az a kép alakuljon ki, hogy az a közbeszerzési szerződések keretében a kkv-k számára helyi és regionális szinten fenntartott preferenciális elbánás lerombolásának eszköze. Épp ellenkezőleg: a partnerségnek meg kell őriznie az ilyen preferenciákat, amennyiben azok az európai és az amerikai kkv-kra egyaránt vonatkoznak.

3.7.2. Ezenfelül kiemelten fontos, hogy a tárgyalási folyamat során, valamint a szabályozási együttműködés terén tiszteletben tartsák a „gondolkozz először kicsiben" elvet, és ezáltal a kis- és mikrovállalkozások prioritásait és adottságait már a jogalkotási folyamat megindításakor figyelembe vegyék, sajátos érdekeiket pedig védjék. Az EGSZB ezért azt kéri, hogy a kis- és mikrovállalkozások rendelkezzenek külön képviselettel a tanácsadó testületben (*TTIP Advisory Board*).

3.7.3. A szabályozási együttműködést illetően biztosítani kell annak lehetőségét, hogy testre szabott támogatást nyújtsanak a kkv-k, különösen a kis- és mikrovállalkozások számára, hogy azok segítséget kapjanak a szabályozás előírásainak való megfeleléshez.

3.7.4. Hangsúlyozni kell, hogy a transzatlanti piacon beruházni vagy exportálni képes vállalkozások között sok innovatív vállalkozás van, amelyeknek az Egyesült Államokban és az Európai Unióban egyaránt szigorú és érthető szabályokra van szüksége a szellemi tulajdon védelme terén.

3.7.5. Az agrár-élelmiszer-ipari ágazattal kapcsolatban kiemelt figyelmet kell fordítani azokra a vállalkozásokra, amelyek termelésüket és az azzal kapcsolatos eljárásaikat etikai, kulturális és környezetvédelmi megfontolásokra alapozzák. Továbbra is fontos, hogy ezeknek a fenntartható fejlődéshez hozzájáruló termékeknek a kereskedelmét elő kell segíteni. A fogyasztó számára mind a termékek eredete, mind a termelési módszerek tekintetében garanciát jelentő földrajzi jelzések megfelelő védelmét szintén biztosítani kell. Az EU évek óta minőségi termékpolitikát folytat: ez az egyik fő, az uniós termelőknek versenyelőnyt biztosító tényező, egyben jelentősen hozzájárul a kulturális és gasztronómiai hagyományok megőrzéséhez, és a piactámogatási és a termelők bevételeit kiegészítő intézkedésekkel együtt segíti a vidékfejlesztést.

3.7.6. Az EGSZB egy másik véleményben vizsgálja az európai kisvállalkozói intézkedéscsomaggal (SBA) kapcsolatban az Egyesült Államokban és az EU-ban szerzett tapasztalatokat, hogy feltérképezze, hogy az amerikai kisvállalkozói intézkedéscsomag milyen előnyöket biztosít az amerikai kkv-k számára a közbeszerzésekhez vagy a finanszírozáshoz való hozzáférés terén. E vizsgálat lehetővé teszi, hogy ha eljön az ideje, javaslatot tegyünk az európai kisvállalkozói intézkedéscsomag javítására és hozzá kapcsolódó hatékonyabb munkamódszerekre annak érdekében, hogy az az európai kkv-k számára még kedvezőbb és erősebb legyen.

Kelt Brüsszelben, 2015. július 2-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Célkitűzések a 2015 utáni időszakra az euromediterrán régióban

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2015/C 383/07)

Előadó: An LE NOUAIL MARLIÈRE

2015. január 22-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Célkitűzések a 2015 utáni időszakra az euromediterrán régióban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok" szekció 2015. június 11-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2015. július 1-jén és 2-án tartott, 509. plenáris ülésén (a 2015. július 1-jei ülésnapon) 57 szavazattal 22 ellenében, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. **Következtetések és ajánlások**

1.1. Az EGSZB azt javasolja az Unió a Mediterrán Térségért tagállamainak és az EU-nak, hogy a megfelelő nemzetközi egyezmények ratifikálásával erősítsék meg a közös megegyezés alapján kialakított fenntartható fejlesztési célokat.

1.2. Az EGSZB javasolja az Unió a Mediterrán Térségért tagállamainak és az EU-nak, hogy gondoskodjanak a fenntartható fejlesztési célok eléréséhez szükséges közberuházások hatékony védelméről.

1.3. Az EGSZB azt ajánlja az Unió a Mediterrán Térségért tagállamainak és az EU-nak, hogy az emberekhez minél közelebb, a civil társadalom és az önkormányzatok helyi szintű bevonásával szervezzék meg a végrehajtást.

1.4. Az EGSZB tudomásul veszi a „Külügyek és nemzetközi kapcsolatok" tanácsa 2015. május 26-i ülésének következtetéseit, valamint az Európai Bizottságnak az EU és a tagállamok hivatalos fejlesztési támogatáshoz kapcsolódó kötelezettségvállalásairól és teljesítéséről szóló 2015. évi jelentését.

1.5. Ugyanakkor sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy az EU csak 2030-ra kívánja elérni a GDP 0,7 %-ában meghatározott célt ([1]).

1.6. Az EGSZB támogatja az EU-nak azt a szándékát, hogy megerősítse a nem pénzügyi vetületeket (a nemzetközi jogi eszközök ratifikálása, a pénzügyi bűncselekmények elleni küzdelem).

1.7. A két-, több és sokoldalú kereskedelmi érdekeket, valamint a fenntartható fejlődés céljait egyaránt figyelembe vevő, koherens álláspont kialakítását szorgalmazza, hogy mind a célok, mind az európai támogatások hitelességét meg lehessen őrizni.

1.8. Az EGSZB azt javasolja, hogy hosszabbítsák meg a szociális partnerek és az uniós intézmények között a szakképzésről és az egész életen át tartó tanulásról folyó párbeszédet, amelyben az EGSZB-t is részvételre kérték fel, és amelynek megvalósításához intézményünk is hozzájárult ([2]). Javasolja emellett a megfelelő cselekvési programok meghosszabbítását is.

1.9. Az EGSZB javasolja, hogy ezeket az ajánlásokat építsék be az EU programjába és szomszédságpolitikájába, és biztosítsák az összhangot a kereskedelmi, kül-, fejlesztési, pénzügyi, demokráciavédelmi és emberi jogi politika között, ahogyan arra Federica Mogherini alelnök is kötelezettséget vállalt 2015. május 28-án a civil társadalom előtt ([3]).

([1]) Neven Mimica biztos, az EGSZB 508. plenáris ülésén, 2015. május 28-án.
([2]) http://www.etf.europa.eu/web.nsf/pages/home
([3]) http://eeas.europa.eu/statements-eeas/2015/150528_01_en.htm

2. **Bevezetés**

2.1. A 2015 utáni fenntartható fejlesztési célokról szóló vita a következő években előkelő helyet kap mind az európai, mind a nemzetközi napirenden. Az euromediterrán régió országainak van néhány olyan közös sajátossága, amelyekre oda kell figyelni annak mérlegelésekor, hogy a fenntartható fejlesztési célokat miként lehet beépíteni az európai szomszédságpolitikába és a dél-mediterrán országok szakpolitikáiba. Az élelmezésbiztonság, a szegénység és a társadalmi kirekesztés, a vízhez való hozzáférés nehézségei, a régió demokratikus és gazdasági átmenet alatt álló országainak különleges helyzete, valamint a béke és biztonság helyreállításának szükségessége miatt hasznos lehet egy olyan EGSZB-vélemény, amely azzal a céllal készül, hogy néhány irányelvet fektessen le a földközi-tengeri térségre vonatkozó 2015 utáni menetrend végrehajtása és nyomon követése kapcsán.

2.2. Az EGSZB azzal, hogy megkönnyíti a konkrét nehézségek azonosítását és a civil társadalommal karöltve javaslatokat dolgoz ki az euromediterrán régió számára, hasznos tanácsokat adhat e sokat szenvedett régió kormányainak és az európai uniós intézményeknek.

2.3. Az EGSZB ezzel a véleménnyel folytatni kívánja a fenntartható fejlesztési célokkal kapcsolatban általában, illetve konkrétan e földrajzi régió – a Földközi-tenger partvidéke – vonatkozásában végzett munkáját.

2.4. Az ENSZ főtitkára összefoglaló jelentést terjesztett be a kormányoknak a Rio+20 konferencia után elfogadott „Milyen jövőt akarunk?" című nyilatkozatára épülő, a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos 2015 utáni általános célkitűzéseket vizsgáló nyílt munkacsoport eredményeiről. Ebben szerepel az a döntés, hogy a fejlődő országokra vonatkozó millenniumi célokat olyan univerzális – ugyanakkor differenciált – célkitűzésekké kell átalakítani, amelyek az emberiség egészére vonatkoznak, az iparosodott, a feltörekvő, a fejlődő és a kevésbé fejlett országokban egyaránt. Széles körű konzultációkra került sor különböző regionális és szubregionális szinteken, és a szervezett civil társadalom ENSZ-ben képviselettel rendelkező főbb csoportjainak lehetőségük volt ezekben részt venni és érvényesíteni érdekeiket. 17 átfogó célkitűzést és ezen belül 169 célt fogadtak el „a végrehajtás eszközeit és a fenntartható fejlődést célzó globális partnerséget" illetően.

2.5. 2015-ben két fontos rendezvényre kerül sor, amelyek elválaszthatatlanul összekapcsolódnak a 2015 utáni fenntartható fejlesztési célokkal: egy, a fejlesztés finanszírozásáról 2015 júliusában, Addisz-Abebában tartandó nemzetközi konferenciára, valamint 2015 végén, Párizsban az Éghajlat-változási Keretegyezmény Feleinek 21. Konferenciájára.

2.6. A 2015 utánra szóló fenntartható fejlesztési program keretet kíván létrehozni az ENSZ jövőbeli helyszíni fellépéseihez, mostantól kiemelt hangsúlyt helyezve az egyenlőségre, a társadalmi befogadásra és a tisztességes munkára, s emellett megőrizve a dolgozó emberek fenntartható bevételi forrásait, megóvva a környezetet, és figyelembe véve a biológiai és természeti erőforrások megújulásának ütemét is. A program azonban abból az előfeltevésből indul ki, hogy a társadalmainkat vezérlő gazdasági paradigma nem fenntartható. Ez azt jelenti, hogy a világ vezető politikusainak ambiciózus célokat kell kitűzniük. A jelenlegi gazdasági, szociális, környezetvédelmi – és így végeredményben politikai – helyzet a világ számos részén egyáltalán nem fenntartható, és a szóban forgó, euromediterrán régióra ez különösen igaz. Sokan vélik úgy, hogy a fenntartható fejlődési célok eléréséhez legalábbis módosítani kellene a gazdaságokat korunkban vezérlő gazdasági és pénzügyi alapelveket, hogy így változtatni tudjunk a jelenlegi helyzeten.

2.7. A Földközi-tenger északi partvidékén, a dél-európai országokban olyan a társadalmi és gazdasági helyzet, amelyet a polgárok már nem fogadnak el, és amely nem teszi lehetővé azoknak a sürgető környezet- és éghajlatvédelmi intézkedéseknek a megtételét, amelyek esélyt teremtenének az európai polgárok számára ahhoz, hogy egy környezetvédelmi, gazdasági és szociális tekintetben más jellegű térséget építsenek ki maguknak. A fiataloknak – annak ellenére, hogy a nemzeti és az európai rendszer sokat fektetett az oktatásukba – nincs módjuk arra, hogy kibontakozzanak, és hozzájáruljanak az EU gazdasági, társadalmi és környezeti versenyképességének erősítéséhez.

2.8. 2008 óta kevés új munkahely jött létre, sőt, számos leépítésre került sor, a munkahelyek létrejöttének üteme pedig nem követi a demográfiai tényezők alakulását, sem a munkaerőpiacra kikerülő diplomások számát, ami oda vezet, hogy az emberek elutasítják a kilátástalan megszorítási politikákat. Az oktatással, az egészségüggyel, a közlekedéssel és a lakhatással kapcsolatos közpolitikák és közszolgáltatások viselik a megszorítások következményeit, pedig a fenntartható fejlődési célok megvalósításához éppen e szolgáltatások megerősítésére van szükség. A hajléktalanok vagy rossz lakáskörülmények közt élők száma az EU-28 területén egyre nő, és a létrejövő munkahelyek többsége rendkívül ingatag, bizonytalan és perspektíva nélküli. Rohamosan nő a nem vagy csak rosszul fizetett gyakornokok száma, az európai társadalom radikalizálódásának, a tolerancia csökkenésének, a másokkal szembeni ellenségességnek és meg nem értésnek lehetünk tanúi, a generációk közti szakadék egyre mélyül, és individualista, túlélésre koncentráló szemlélet ver éket a hivatásos politikusok és a frusztrált polgárok közé.

2.9. A Földközi-tenger déli partvidékén a gazdasági hasznot kisajátító, a szólásszabadságot és a polgárok közötti egyenlőséget korlátozó diktatúrák elutasítását láthattuk. Több ország is irányt váltott azonban, és ahelyett, hogy – ahogy reméltük – a demokrácia melletti nemzeti konszenzus példáit követték volna, a hatalom visszacsúszott egy nagy hatalommal rendelkező, autoriter katonai réteg kezébe. Eközben radikalizálódott csoportok, élve a kínálkozó lehetőségekkel, katonai tevékenységet kezdtek folytatni vagy bűnöző rezsimeket alakítottak. Afrika egy része ma ilyen jellegű, állandó fenyegetés alatt van, a Közel- és Közép-Keleten pedig tömeges népességmozgások, illetve a katonai és a politikai erővonalak átrendeződése figyelhető meg. Tömören fogalmazva, a civil lakosságnak egy perc nyugalma sincs.

2.10. Ilyen körülmények között nem valószínű, hogy a béke helyreállításának, az anyagi jólét növelésének vagy a régió gazdasági fejlesztésének eszközeként a fenntartható fejlődéshez kapcsolódó bármilyen cél hiteles lehetne. Demokratikus, társadalmi vagy környezeti szempontból instabil régiók nem képesek tartósan befektetéseket vonzani, a befektetések ott hosszabb ideig nem maradnak meg és nem prosperálnak. Emellett az, hogy a gazdasági fejlődés hosszú évtizedekig csak a családok és az emberek kisebb része és a diktátorok számára hozott hasznot, aláásta az igazságos, átlátható és demokratikus módon működni képes intézményeket.

3. **Környezet**

3.1. A tények azt mutatják, hogy az euromediterrán régió ki van téve a – tengeri és szárazföldi – környezeti katasztrófák kockázatának. Egy 2013-as jelentés szerint a földközi-tengeri partvidéki környezet legalább 150 millió ember megélhetését biztosítja. Ugyanez a jelentés idézi az ENSZ Környezetvédelmi Programját (UNEP), mely szerint a Földközi-tenger partvidékén összesen 13 gázkitermelő üzem, 55 olajfinomító, 180 erőmű, 750 jachtkikötő, 286 kereskedelmi kikötő, 112 repülőtér és 238 tengervíz-sótalanító üzem található, és ezek legtöbbje potenciálisan kiválthat környezetvédelmi vészhelyzetet. A jelentés megállapítja továbbá, hogy az egész térség számára kiemelten fontos, hogy megfelelő intézkedéseket léptessenek életbe az esetleges természeti vagy ember okozta katasztrófák hatásának enyhítésére ([4]).

4. **Foglalkoztatás**

4.1. Johannes Hahn biztos május 28-i beszédében hangsúlyozta, hogy *minden évben* 5 millió új munkahelyet kell teremteni ahhoz, hogy munkát adhassunk az egyre növekvő számú munkaerő kezébe és biztosíthassuk a társadalmi befogadást. Emlékeztetett továbbá arra, hogy e cél eléréséhez legalább 6 %-os gazdasági növekedésre van szükség a régióban.

4.2. Ehhez a tisztességes munkahelyek megteremtésének elősegítése (8. célkitűzés) a kulcs, mivel a szegénység egyik gyökere az alacsony színvonalú (bizonytalan, rosszul fizetett, tartós és átfogó szociális védelem nélküli) foglalkoztatás. A hangsúlyt ezért a szegénység és a kirekesztés elleni küzdelem alapvető eszközeiként ismét a növekedés minőségére, a biztonságos és egészséges foglalkoztatási és munkafeltételekre, valamint a munkavállalók és családjuk számára biztosított szociális védelemre kell helyezni.

5. **A finanszírozás magánforrásai**

5.1. A magánszférának az iparfejlesztést célzó kereskedelmi partnerségekhez való hozzájárulása csak akkor lehet produktív és hatékony, ha azt a tisztességes foglalkoztatásra vonatkozó megfelelő menetrend kíséri, amelynek az eddiginél kérlelhetetlenebbnek kell lennie a tisztességes munkafeltételek megkövetelése terén. Minden eddiginél fontosabb, hogy a létrehozott munkahelyek színvonalasak és jól fizetettek legyenek, emellett tekintettel legyenek a környezetre és az emberi egészségre, valamint hatékony szociális védelemmel párosuljanak ([5]). Ez különösen fontos a közel-keleti és észak-afrikai térségben, ahol a fiatalok munkanélkülisége a legmagasabbak között van a világon és folyamatosan növekszik, így jelentős a nem foglalkoztatott, de oktatásban, képzésben sem részesülő (NEET) fiatalok aránya. Alapvetően fontos, hogy az informális szektorban dolgozók számára a társadalmi és politikai stabilitás és a konfliktusok megelőzése érdekében garantáljunk egy minimális jövedelembiztonságot, mivel ez csökkenti a radikalizmust és a szélsőségességet, s ezzel hozzájárul a politikai stabilitáshoz és a biztonsághoz ([6]). Az alap- és továbbképzés, az egyenlőség, a fiatalok és a nők munkaerő-piaci részvétele, a polgároknak az az igénye, hogy tiszteletben tartsák őket, a véleménynyilvánítás szabadsága, a tisztességes bérek, a biztonság, a környezet és a közegészség védelme, a koragyermekkori nevelés, valamint a generációk közötti szolidaritás közös kívánalmak a Földközi-tenger mindkét partján. A kormányoknak képeseknek kell lenniük arra, hogy ezek megvalósulását garantálják, és ne merüljön fel a részérdekeket egyoldalúan védő szupranacionális egyezkedés veszélye, még akkor sem, ha esetleg szeretnénk, hogy az univerzális célok finanszírozása terén a nemzetközi kereskedelem nagy szerepet kapjon ([7]).

([4]) http://www.preventionweb.net – Euromediterrán Partnerségi Program (PPRD South), 2013. február.
([5]) Lásd: az EGSZB véleményét: „Szociális védelem az Európai Unió fejlesztési együttműködésében” (HL C 161., 2013.6.6., 82. o.).
([6]) 2015 utáni célkitűzések az euromediterrán régióban, EGSZB-meghallgatás, 2015. május 22., „Solidar vision on post 2015”.
([7]) Az EGSZB véleménye, REX/441 (lásd e Hivatalos Lap 49. oldalát).

6. **A végrehajtás eszközei és a célok felé történő előrehaladás nyomon követése**

6.1. A WTO keretében folyó többoldalú tárgyalások során központi téma a kereskedelem mint a tisztességes fenntartható fejlődés megvalósításának eszköze. Eközben több folyamatban lévő tárgyalás is arról tanúskodik, hogy nincs összhang egyes szabad kereskedelmi célok, illetve a fenntartható fejlődéshez kapcsolódó célkitűzések megvalósítása között. A következőkről van például szó: a szolgáltatásokról szóló olyan megállapodások, amelyek számos, sok ember számára hozzáférhető és a célok megvalósításához szükséges közszolgáltatás liberalizációját vagy privatizációját irányozzák elő; a környezeti termékekről szóló megállapodások, technológiatranszferek, iparjogvédelmi jogok; megállapodás az új informatikai technológiákról, a nyersanyag-kitermelő és bányászati iparágakról; a multinacionális vállalatok és az államok közötti viták rendezésére szolgáló rendszerek. Számos olyan terület van, ahol az önmagukban helyeselhető célkitűzések a nagy hatalmú vállalatok és államok közötti alkudozások nyomán veszítettek hitelességükből.

6.2. A kereskedelempolitikának nemcsak a liberalizációt kellene öncélként támogatnia, hanem politikai mozgásteret kellene biztosítania a fejlődő országok számára, hogy megfelelően odafigyelhessenek a munkanélküliségre, a kiszolgáltatott helyzetben lévő emberekre, a nemek közötti egyenlőségre és a fenntartható fejlődésre gyakorolt hatásokra. Ezért valamennyi kereskedelmi megállapodás és beruházási egyezmény átfogó áttekintését javasoljuk, hogy meghatározzuk azokat a területeket, ahol esetleg korlátozzák a fejlődő országok lehetőségeit abban, hogy megelőzzék és kezeljék a válságokat, szabályozzák a tőkeáramlásokat, védjék a megélhetéshez és tisztességes munkahelyhez való jogot, érvényesítsék a méltányos adózás szempontjait, alapvető közszolgáltatásokat nyújtsanak és biztosítsák a fenntartható fejlődést.

6.3. A kormányoknak kötelezően el kellene végezniük a két- és többoldalú kereskedelmi és beruházási megállapodások emberi jogi szempontú hatásvizsgálatát, különös figyelmet fordítva a fejlődéshez, az élelmiszerhez, az egészséghez és a megélhetéshez fűződő jogokra és tekintetbe véve a perifériára szorult csoportok helyzetét is. Ehhez hozzátartozna a genfi Emberi Jogi Tanács által 2014 júniusában elfogadott állásfoglalás-tervezet végrehajtása, mely szerint munkacsoportot kell létrehozni egy olyan eszköz előkészítésére, amely az emberi jogokkal kapcsolatos nemzetközi kötelezettségeket írna elő a transznacionális vállalatok számára.

6.4. Bizonyos ideig – amíg nem mondható ki, hogy a világ kiheverte a 2008-as pénzügyi válság és a 2011-es demokratikus válság utóhatásait – a 2015 utáni fejlesztési célokhoz kapcsolódó, foglalkoztatási és környezetvédelmi szempontból előnyös beruházásokat nem szabadna figyelembe venni a költségvetési hiány számításánál, és úgy kellene tekinteni őket, mint közérdekű, általános, tartós és fenntartható befektetéseket, amelyeket nulla kamattal finanszíroznak, és amelyekbe fedezeti alapok nem fektethetnek.

6.5. Az adócsalás és adókikerülés, valamint az illegális tevékenységből – például nem hivatalos munkából, migránsok utaztatásából, újrahasznosítatlan hulladékok kiviteléből – származó pénzek pénzmosási célú illegális mozgásai elleni küzdelem várhatóan lehetővé tenné, hogy hozzájussunk a fenntartható fejlesztési célok eléréséhez szükséges további forrásokhoz ([8]).

6.6. Végül pedig szem előtt kell tartani, hogy a meglévő nemzetközi jogi eszközök szintén segíthetik a végrehajtást, és ha bizonyos egyezményeket – így az ILO munkára vonatkozó legfontosabb egyezményeit, a nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetések minden formájának kiküszöböléséről szóló, 1979. december 18-i ENSZ-egyezményt, a migráns munkavállalók és családjuk védelméről szóló egyezményt, a háztartási alkalmazottak védelméről szóló C189. sz. egyezményt, a mezőgazdaság munkavédelméről szóló C184. sz. egyezményt vagy a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát és annak fakultatív jegyzőkönyvét, hogy csak néhány példát említsünk – ratifikálnak, és átültetik őket az Unió a Mediterrán Térségért valamennyi tagállamának tételes jogába, akkor azok elsődleges nem pénzügyi végrehajtási eszközöket jelentenének, amelyek (*de jure*) már önmagukban is garantálnák az egyének jogvédelmét, amire elengedhetetlenül szükség van ahhoz, hogy a gyakorlatban (*de facto*) is megvalósíthassunk számos fenntartható fejlődési célt, például az alábbiakhoz kapcsolódóakat:

Fenntartható fejlődési célok ([9])

1. cél A szegénység valamennyi típusának felszámolása mindenütt

2. cél Az éhezés felszámolása, az élelmezésbiztonság és az élelmezés javulásának megvalósítása, a fenntartható mezőgazdaság megvalósítása

([8]) A források (Világbank, IMF, transparency.org stb.) szerint legalább 1 000 milliárd dollár.

([9]) Az ENSZ csúcstalálkozója számára, a 2015 utáni fejlesztési menetrend elfogadásával kapcsolatban készített záródokumentum tervezete (*Zero draft*) alapján, a 2015. januári helyzetnek megfelelően.

3. cél Az egészséges életmód biztosítása és a jólét ösztönzése mindenki számára, minden életkorban

4. cél Inkluzív és méltányos minőségi oktatás biztosítása, valamint az egész életen át tartó tanulás lehetőségeinek ösztönzése mindenki számára

5. cél A nemek közötti egyenlőség megvalósítása és valamennyi nő és lány jogainak érvényesítése

6. cél A víz és a megfelelő higiénés körülmények rendelkezésre állásának és fenntartható kezelésének biztosítása

7. cél A megfizethető, megbízható, fenntartható és korszerű energiához való hozzáférés biztosítása

8. cél A tartós, inkluzív és fenntartható növekedés, valamint a teljes, produktív és tisztességes foglalkoztatás ösztönzése mindenki számára

9. cél Ellenálló infrastruktúra kiépítése, az inkluzív és fenntartható iparosodás ösztönzése, valamint az innováció előmozdítása

10. cél Az egyenlőtlenségek csökkentése az országokon belül és az országok között

11. cél A városok és települések befogadóvá, biztonságossá, ellenállóvá és fenntarthatóvá tétele

12. cél A fenntartható fogyasztási és termelési minták biztosítása

13. cél Sürgős fellépés az éghajlatváltozás és annak hatásai elleni küzdelem érdekében ([10])

14. cél Az óceánok, tengerek és tengeri erőforrások megőrzése és fenntartható hasznosítása a fenntartható fejlődés céljait követve

15. cél A szárazföldi ökoszisztémák fenntartható használatának védelme, helyreállítása és ösztönzése, fenntartható erdőgazdálkodás, az elsivatagosodás elleni küzdelem, a talajromlás megállítása és visszafordítása, a biológiai sokféleség csökkenésének megállítása

16. cél Békés és befogadó társadalmak ösztönzése a fenntartható fejlődés céljait követve, az igazságszolgáltatáshoz való általános jog biztosítása, valamint hatékony, elszámoltatható és inkluzív intézmények létrehozása valamennyi szinten

17. cél A végrehajtás eszközeinek erősítése és a fenntartható fejlődést célzó globális partnerség megújítása

6.7. 2015. május 28-án a Régiók Bizottsága és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság az Európai Bizottsággal közösen fórumot rendezett az euromediterrán országok civil társadalma részére, amelyen Johannes HAHN európai biztos és Federica Mogherini alelnök, valamint az Európai Parlament elnöke is felszólalt.

6.8. E fórum során, amelynek célja az volt, hogy megvitassa az EU szomszédságpolitikájának új irányait, Johannes HAHN biztos emlékeztetett azokra a különféle pénzeszközökre, amelyeket közvetlenül a Szíriában és a szomszédos országokban kialakult humanitárius válság enyhítésére fordítottak – a Szomszédságpolitikai Civil Társadalmi Eszközből 52 millió eurót szántak erre –, és ismertette azokat a vállalt fellépéseket, amelyekre további 40 millió eurót kell fordítani a Madad alapból.

6.9. Végül pedig utalni kell az európai migrációs stratégiára, amelyet az Európai Bizottság két héttel az államfői csúcstalálkozó után tett közzé, és amely az EUMSZ 78. cikkének (3) bekezdése alapján a menekültek befogadásával és letelepítésével kapcsolatos tevékenységek konkrét megosztását javasolja ([11]).

Kelt Brüsszelben, 2015. július 1-jén.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

([10]) Elismerve, hogy az ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezménye az éghajlatváltozásra adott globális válaszról folytatott tárgyalások legfontosabb nemzetközi és kormányközi fóruma.

([11]) http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-is-new/news/news/2015/20150527_02_en.htm

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Fejlesztésfinanszírozás – a civil társadalom álláspontja

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2015/C 383/08)

Előadó: Ivan VOLEŠ

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2015. február 18-án úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Fejlesztésfinanszírozás – a civil társadalom álláspontja.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok" szekció 2015. június 11-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2015. július 1-jén és 2-án tartott, 509. plenáris ülésén (a 2015. július 2-i ülésnapon) 142 szavazattal 0 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. **Következtetések és ajánlások**

1.1. Az EGSZB kéri, hogy az új fejlesztési menetrend kapjon globális dimenziót, és törekedjen az emberek életminőségének javítására. E programnak az emberi jogok tiszteletben tartásán, a konfliktusmegelőzésen és a békés konfliktusrendezésen, a felelősségteljes kormányzáson, a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésén, a nők szerepének erősítésén, valamint mindazok részvételén kell alapulnia, akik felelősnek érzik magukat a világ fejlődéséért és annak megőrzéséért a jövő nemzedékei számára.

1.2. Az EGSZB üdvözli a fenntartható fejlődéssel kapcsolatban javasolt célok elfogadását, és a rendelkezésre álló pénzügyi források teljes körű igénybevételét, illetve azok átlátható és hatékony felhasználását kéri a fenntartható fejlődés gazdasági, társadalmi és környezeti dimenzióinak kiegyensúlyozott integrálása érdekében. Küzdeni kell a források fegyveres konfliktusokra történő pazarlása, jogellenes átcsoportosítása és az árnyékgazdaságba történő átirányítása ellen.

1.3. Az EGSZB kéri, hogy a szociális párbeszéd előmozdítása tartozzon a fejlesztési prioritások közé, mivel az fontos eszköz a szociális partnerek érdekeinek kiegyensúlyozott figyelembevételéhez, és ezáltal a fenntartható fejlesztési célok sikeres végrehajtásához elengedhetetlen társadalmi béke fenntartásához.

1.4. A hivatalos fejlesztési támogatásnak a legkevésbé fejlett országokra és a kiszolgáltatott helyzetű országokra kell irányulnia. Az EU-nak ismételten meg kellene erősítenie abbéli elkötelezettségét, hogy a GNP 0,7 %-át fordítja a hivatalos fejlesztési támogatás egészére, melyből 0,15–0,20 %-ot biztosít a legkevésbé fejlett országok számára. Ezt a kötelezettségvállalást össze kell kapcsolni a fejlesztési támogatás valamennyi finanszírozási forrásának felhasználására vonatkozó szabályszerűség és ésszerűség követelményével, a Monterrey-ben, Dohában és Busanban elfogadott elvekkel összhangban.

1.5. A hivatalos fejlesztési támogatást nemcsak volumene, hanem minősége és a fenntartható fejlődéshez való hozzájárulása tekintetében is értékelni kell. E célból a hatékonyság értékeléséhez új mutatók kidolgozása szükséges.

1.6. A fejlődő országoknak nyújtott költségvetési támogatás hatékonyságának növelése érdekében az EGSZB az uniós kohéziós politika és annak eszközei, így a strukturális alapok és a Kohéziós Alap alkalmazásával kapcsolatos tapasztalatok kiaknázását javasolja, hogy ezeket a fejlesztési finanszírozási eszközöket célzottan a fenntartható fejlesztési célok megvalósítására használják.

1.7. Annak érdekében, hogy javuljon az – egyre jelentősebb, állami vagy magánforrásból származó – nemzeti erőforrások felhasználása, az adórendszer gyökeres reformjára, a jó adóügyi kormányzás megvalósítására és az informális szektornak a legális gazdaságba történő integrálására, valamint a korrupció kezelését és megelőzését célzó eltökélt harcra van szükség. Az adócsalás, az adóparadicsomok és a jogellenes pénzmozgások elleni küzdelemre vonatkozó nemzetközi megállapodások megkötése, valamint az OECD-vel és az ENSZ nemzetközi adóügyi együttműködési szakértői bizottságával való jobb együttműködés segítheti ezeket a lépéseket.

1.8. Az EGSZB üdvözli, hogy a köz- és magánszféra közötti partnerségek és a PPP-projektek finanszírozásának ötvözése („blending") révén a magánszektor részt vesz a kereskedelmi szempontból teljes egészében vagy részben életképtelen projektek megvalósításában. A sikeres végrehajtás a fenntarthatóság előzetes értékelésén, az átláthatóság – ideértve a jelentések kidolgozásáét is –, a megosztott felelősségvállalás és a kötelező erejű kötelezettségvállalások elveinek tiszteletben tartásán alapul.

1.9. Az EGSZB elismeri azt a hozadékot, amelyet a közvetlen külföldi befektetések jelenthetnek a fejlesztés számára, amennyiben azok a fenntartható fejlesztési célok elérésére irányulnak. A közvetlen külföldi befektetések jövedelmét elsősorban azokban a fejlődő országokban kellene újra befektetni, ahol azok keletkeztek. A kedvezményezett országoknak világos beruházási stratégiával kellene rendelkezniük. Az új befektető államoknak, így például Kínának, Brazíliának, Indiának és másoknak figyelembe kellene venniük a fenntartható fejlődés elveit a fejlődő országokban végrehajtott beruházásaik során.

1.10. Az EGSZB támogatja a fejlesztési finanszírozás innovatív és kiegészítő forrásait, például a közösségi finanszírozást, a nemzetközi jótékonysági alapok tevékenységeit, a diaszpóra megtakarításainak hazautalását a származási országokba. Üdvözli a fejlődés innovatív finanszírozásával foglalkozó vezető csoport egyes javaslatait, mivel ezek a finanszírozási formák fontos erőforrássá válhatnak, amennyiben globális szinten kerülnek bevezetésre és nem rónak túlzott terheket az érintett ágazatra.

1.11. A civil társadalmat, melynek részei a szociális partnerek és a nem kormányzati szervezetek is, hatékonyabb és strukturáltabb módon kell bevonni a fejlesztési programok kialakításába, végrehajtásuk nyomon követésébe, illetve eredményeik és hatásaik értékelésébe. Következésképpen mind a fejlődő, mind pedig a fejlett országokban helyénvaló egy a fejlesztési támogatási folyamatok ellenőrzésére szolgáló rendszer kialakítása és automatikus tökéletesítése, valamint a civil társadalom érintett szervezeteinek ebbe történő bevonása. Ennek érdekében az EGSZB rendelkezésre bocsátja az AKCS-országokkal, Latin-Amerikával, Ázsiával, a keleti partnerséggel, az euromediterrán térséggel és egyéb partnerekkel való együttműködés terén szerzett széles körű tapasztalatait.

1.12. Ahhoz, hogy a civil társadalom képes legyen e feladat ellátására, programokkal kell támogatni a partnerországok civil társadalmi intézményeinek kapacitásépítését.

2. **Az EGSZB álláspontjának legfontosabb elemei a 2015 utáni időszakra vonatkozó fejlesztési menetrendre vonatkozóan**

2.1. A 2015. év döntő fontosságú az új globális fejlesztési megközelítés meghatározása szempontjából. A millenniumi fejlesztési célok csak részben teljesítették legfontosabb feladatukat, a szegénység csökkentését. Az új fenntartható fejlesztési céloknak ([1]) biztosítaniuk kellene azokat az alapvető változásokat, amelyeket az EGSZB már régóta szorgalmaz. Az EGSZB örömmel veszi tudomásul, hogy ajánlásai egy részét beépítették a fenntartható fejlesztési célokba.

2.2. Legutóbbi véleményeiben az EGSZB azt kérte, hogy az új fejlesztési célok képezzék szerves részét a világszintű fenntartható fejlődésnek ([2]). Kiemelte azt a pótolhatatlan szerepet, amelyet a civil társadalom játszik a fejlesztési politikában ([3]); rámutatott arra, hogy a szociális biztonságot integrálni kell az EU fejlesztési politikájába ([4]), valamint benyújtott egy sor javaslatot a magánszektor 2015 utáni fejlesztésbe történő bevonására ([5]), a fenntartható fejlődés célkitűzéseinek és a civil társadalom szerepének az uniós beruházási megállapodásokba foglalására ([6]), a kereskedelem növekedéshez és fejlesztéshez történő hozzájárulásának módjaira ([7]), valamint az euromediterrán régió vonatkozásában a 2015 utáni időszakra szóló célkitűzésekre ([8]). 2014. október 20-i, rendkívüli együttes ülésén a REX szekció és az EGSZB fenntartható fejlődés megfigyelőközpontja ajánlásokat fogadott el a 2015 utáni időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend kapcsán a fenntartható fejlesztési célokról és azok finanszírozásáról szóló, soron következő tárgyalások számára.

([1]) Az ENSZ szeptemberi, New Yorkban tartandó csúcstalálkozóján.

([2]) Lásd az EGSZB alábbi véleményét: *Méltó életet mindenkinek: A szegénység felszámolása és a világ fenntartható jövőjének biztosítása* (HL C 271., 2013.9.19., 144. o.).

([3]) Lásd az EGSZB alábbi véleményét: *A civil társadalom részvétele az Európai Unió fejlesztési, valamint fejlesztési együttműködési politikáiban* (HL C 181., 2012.6.21., 28. o.).

([4]) Lásd az EGSZB alábbi véleményét: *A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Szociális védelem az Európai Unió fejlesztési együttműködésében* (HL C 161., 2013.6.6., 82. o.).

([5]) Lásd az EGSZB alábbi véleményét: *A magánszektor bevonása a 2015 utáni időszakra vonatkozó fejlesztési keretbe* (HL C 67., 2014.3.6., 1. o.).

([6]) Lásd az EGSZB véleményét a következő témában: *A fenntartható fejlődés szerepe és a civil társadalom részvétele a harmadik országokkal kötendő önálló uniós beruházási megállapodásokban* (HL C 268., 2015.8.14., 19. o.).

([7]) Lásd az EGSZB véleményét a következő témában: *Kereskedelem, növekedés és fejlődés – A leginkább rászoruló országokra szabott kereskedelmi és beruházási politika kialakítása* (HL C 351., 2012.11.15., 77. o.).

([8]) Lásd a REX/438 jelű véleményt a következő témában: Célkitűzések a 2015 utáni időszakra az euromediterrán régióban (6.4. pont) – Lásd e Hivatalos Lap 47. oldalán.

2.3. A szociális párbeszéd a 2015 utáni időszakra vonatkozó fejlesztési menetrend fontos alkotóelemét kell, hogy képezze, mivel egy olyan eszközről van szó, amely lehetővé teszi a munkáltatók és a munkavállalók közötti kapcsolatok szabályozását, a szociális partnerek érdekeinek kiegyensúlyozott figyelembevétele révén pedig elősegíti egy adott társadalom sikeres és folyamatos fejlődéséhez elengedhetetlen társadalmi béke megőrzését.

2.4. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy biztosítani kell a szabad kereskedelmi célok, illetve a fenntartható fejlődéshez kapcsolódó célkitűzések közötti összhangot a WTO keretében folyó tárgyalások, az EU által jelenleg a szolgáltatásokról és a környezeti termékekről folytatott tárgyalások, valamint a már létező WTO-megállapodások végrehajtása során.

2.5. Minden kereskedelmi és beruházási megállapodásnak meg kell felelnie a fenntartható fejlesztési kritériumoknak, éspedig a foglalkoztatásra, a kiszolgáltatott csoportokra és a nemek közötti egyenlőségre kifejtett hatásuk tekintetében is. Nem akadályozhatják meg a fejlődő országokat abban, hogy kezeljék a válsághelyzeteket, szabályozzák a tőkeáramlásokat, érvényesítsék a méltányos adózás szempontjait és alapvető közszolgáltatásokat nyújtsanak. A kormányoknak teljes körű fenntarthatósági hatásvizsgálatot kellene végezniük – különösen a gazdasági partnerségi megállapodások kapcsán –, külön figyelmet fordítva a fejlődéshez, az élelmiszerhez, az egészséghez és a méltányos jövedelemhez fűződő jogokra és tekintetbe véve a kiszolgáltatott csoportok helyzetét is.

2.6. A fenntartható fejlődéssel kapcsolatos általános konszenzusnak tiszteletben kell tartania az alapvető emberi jogokat, valamint ki kell állnia a konfliktusok megelőzése és a béketeremtés, a társadalmi egyenlőtlenségek felszámolása, a jó kormányzás biztosítása, a demokratikus helyi önkormányzatok támogatása, a nők szerepének megerősítése, illetve a magánszektornak a fejlesztésbe való bevonása mellett. Ennek érdekében az ENSZ tagjainak el kell fogadniuk, valamint népszerűsíteniük és ratifikálniuk kell a nemzetközi jogi eszközöket, egyezményeket, megállapodásokat és szabályozásokat ([9]). Úgy véljük, hogy az Európai Bizottság *Globális partnerség a szegénység felszámolásáért és a fenntartható fejlődésért 2015 után* című közleménye ([10]) megfelelő alapot jelent az elkövetkezendő tárgyalásokhoz, amelyek során vezető szerep betöltésére kérjük az Európai Uniót.

3. **Általános megjegyzések**

3.1. Az EGSZB kiemeli, hogy a fenntartható fejlődés területén globális megközelítésre van szükség. Elsősorban az egyes államok felelőssége saját fejlődésének biztosítása, míg a nemzetközi közösség feladata, hogy olyan támogató nemzetközi környezetet alakítson ki, amely minden ország fenntartható fejlődését elősegíti, magában foglalja a világszintű közjavak tiszteletben tartását, a természeti erőforrások megőrzését, a pénzügyi piacok stabilitását, a nemzetközi kereskedelem nyitottságát, a migráció kezelését és a technológiai fejlesztések célzott támogatását a fenntartható fejlesztés szolgálatában.

3.2. A fenntartható fejlesztési célok megvalósításának előfeltétele az összes rendelkezésre álló pénzügyi forrás mobilizálása. Az ENSZ Kereskedelmi és Fejlesztési Konferenciájának becslése szerint a fejlődő országoknak a fenntartható fejlesztési célok eléréséhez szükséges éves beruházási szükségletei a 2015–2030 közötti időszakban 3 900 milliárd USD-t tesznek ki, melyből 2 500 milliárdra nincsen finanszírozás ([11]).

3.3. Az EGSZB egyetért azzal a meggyőződéssel, hogy világszerte elegendő finanszírozási forrás áll rendelkezésre. A hivatalos erőforrások mellett ([12]) léteznek rejtett erőforrások, mint például a háborúk és fegyveres konfliktusok finanszírozása a világban. A rendelkezésre álló forrásokat az adóelkerülés, a feketegazdaság és a jogellenes pénzügyi átutalások is korlátozzák, amelyekkel szemben szisztematikusan fel kell venni a harcot.

([9]) Egyebek között a nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetések minden formájának kiküszöböléséről szóló, 1979. december 18-i ENSZ-egyezményt, a migráns munkavállalók és családjuk védelméről szóló nemzetközi egyezményt, a háztartási alkalmazottak védelméről szóló C189. sz. egyezményt, a mezőgazdaság munkavédelméről szóló C184. sz. egyezményt vagy a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát és annak fakultatív jegyzőkönyvét.

([10]) Lásd: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: *Globális partnerség a szegénység felszámolásáért és a fenntartható fejlődésért 2015 után*, COM(2015) 44 final, 2015. február 5.

([11]) Lásd: *The Global Development Financing Landscape – Who can contribute what?* [„Globális fejlesztésfinanszírozási színtér – ki tud hozzájárulni és hogyan?"], James Zhan, az UNCTAD igazgatója, az üzleti és beruházási csoport vezetője, UNCTAD World Investment Report, nyilvános meghallgatás alkalmával előadva 2015. február 24-én az Európai Parlamentben.

([12]) Becslések szerint a bankok 121 000 milliárd, a nyugdíjalapok 34 000 milliárd, a biztosítótársaságok 28 000 milliárd, a multinacionális vállalatok 25 000 milliárd és az állami befektetési alapok 6 500 milliárd USD értékű eszközkészlettel rendelkeznek.

3.4. A források felkutatásának és rendelkezésre bocsátásának szervesen kapcsolódnia kell ahhoz a kötelezettséghez, hogy megfelelően kell azokat felhasználni. Továbbra is igazodnunk kell a fejlesztési támogatással kapcsolatos eredményesség és hatékonyság Monterrey-ben, Dohában és Busanban elfogadott elveihez, és határozottan küzdenünk kell a fejlesztési erőforrások minden formájának (pénzügyi vagy sem) pazarló és ésszerűtlen felhasználása ellen.

3.5. A fejlesztési támogatást nemcsak volumene, hanem minősége és a fenntartható fejlesztési célkitűzések eléréséhez való hozzájárulása, valamint az emberek életének javítása szempontjából is értékelni kell. Ehhez értékelési kritériumokat is magukban foglaló új mutatókat kell kidolgozni, illetve meg kell erősíteni a fejlődő országok statisztikai hivatalait, ennek keretében szaktudásátadást és kölcsönös információcserét is végezve.

3.6. A civil társadalom összes rétegéből származó szervezeteknek a fejlesztési célkitűzések és a nemzeti fejlesztési tervek kialakításában történő fokozottabb részvétele elősegítené a magánszektorbeli érdekek és az állami célkitűzések összeegyeztetését. Ezeknek az ágazatoknak közös az érdeke: az olyan elvek érvényesítése, mint az átláthatóság, a közbeszerzések nyitottsága, az alkalmazott eszközök hatékonysága és ésszerűsége, illetve a köztisztviselők felelősségvállalása az elfogadott fejlesztési stratégia végrehajtása érdekében.

3.7. A fejlesztés terén rá háruló feladatok ellátásához a magánszektornak kedvező vállalkozói légkörre van szüksége, amely magában foglalja a jogállamiság általánosan elismert demokratikus elveinek tiszteletben tartását, megkönnyíti a vállalkozások létrehozását és növekedését, csökkenti a bürokráciát, erősíti az átláthatóságot, megállítja a korrupciót és ösztönzi a beruházásokat. Fontos, hogy a magánszektor megfeleljen a vállalatok társadalmi felelősségvállalása terén nemzetközileg elfogadott elveknek, tiszteletben tartsa az alapvető gazdasági és szociális jogokat, valamint a fenntartható fejlődés követelményeit, illetve az ILO tisztességes munkára vonatkozó menetrendjének megfelelő új munkahelyeket teremtsen.

3.8. Az EGSZB emellett a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos valamennyi uniós politika koordinációjának és koherenciájának megerősítését kéri ([13]), hogy elkerülhetőek legyenek az esetleges párhuzamos erőfeszítések, az átfedések, a széttöredezettség vagy akár az ellentmondó megközelítések, és a fenntartható fejlesztési célok elérése érdekében a tagállamok által nyújtott kétoldalú fejlesztési támogatás szisztematikus koordinálásának elmélyítését szorgalmazza.

4. **Részletes megjegyzések**

4.1. ***Hivatalos fejlesztési támogatás***

4.1.1. Jóllehet a hivatalos fejlesztési támogatásnak nincs módja minden fejlesztési támogatásra vonatkozó igény kielégítésére, továbbra is nélkülözhetetlen marad a legkevésbé fejlett országok, a fegyveres konfliktusok által sújtott, a természeti katasztrófáktól vagy járványoktól fenyegetett országok, illetve a távoli szigetek és a tengeri kijárattal nem rendelkező országok lakói számára.

4.1.2. Elsősorban a hivatalos fejlesztési támogatásból származó eszközöket célszerű a szegénység felszámolására fordítani a szegény és sebezhető országokban. Az EGSZB megjegyzi, hogy a vagyon egyenlőtlen eloszlása következtében nőtt a szegénység a közepes jövedelmű országokban. A szegénység felszámolása céljából fontos kihasználni a hivatalos fejlesztési támogatás fellendítő hatását minden támogatási forrás, köztük a magánbefektetések mobilizálására.

4.1.3. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot és a Tanácsot, hogy az Addisz-Abebában tartandó konferenciára való felkészülés keretében állapodjanak meg egy közös és egyértelmű európai álláspontban a hivatalos fejlesztési támogatással kapcsolatosan. Az EU-nak ismételten meg kellene erősítenie abbéli elkötelezettségét, hogy a GNP 0,7 %-át fordítja a hivatalos fejlesztési támogatás egészére, és hogy a GNP 0,15–0,20 %-át a legkevésbé fejlett országok számára bocsátja rendelkezésre hivatalos fejlesztési támogatás keretében. Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy az éghajlatváltozás elleni fellépést célzó intézkedések, amelyek megtárgyalására a 2015. decemberi párizsi konferencián kerül sor, további erőforrásokat igényelnek majd.

4.1.4. A hivatalos fejlesztési támogatás volumenére vonatkozó statisztikák nem mutatják sem a támogatás minőségét vagy eredményeit, sem pedig azok tényleges hatását a kedvezményezett országok fejlődésére. Az EGSZB támogatja az OECD Fejlesztési Segítségnyújtási Bizottsága arra vonatkozó javaslatát, hogy a hivatalos fejlesztési támogatáson túlmenően a hivatalos fejlesztési támogatás keretén kívül nyújtott fenntartható fejlesztési támogatást is kövessék nyomon ([14]). A nem pénzügyi támogatásnak (pl. oktatás, tapasztalatcsere, a technológia és a know-how átadása, tudományos és technológiai együttműködés) gyakran jóval nagyobb hatása van a fejlődés szempontjából egy országra, mint a pénzügyi támogatásnak.

([13]) Ezek közé tartozik a kereskedelem, a mezőgazdaság, a munkahelyteremtés, a szociális védelem, az éghajlatváltozás, az energiaügy, a környezet és a biológiai sokféleség védelme, a közlekedés, az egészségügy, a termék- és fogyasztóvédelmi politika, a regionális és városfejlesztés, a migráció, valamint a korrupció és a pénzmosás elleni küzdelem.

([14]) A fenntartható fejlődés teljes hivatalos támogatása.

4.1.5. A fejlődő országok számára nyújtott költségvetési támogatásnak mindig rendelkeznie kellene egy pontos költségvetési előirányzattal, illetve biztosítani kellene az adományozó és a kedvezményezett közös felelősségvállalását abban a tekintetben, hogy a támogatás e formájának a fenntartható fejlesztési célok elérésére történő felhasználása összhangban legyen a pénzügyi igazgatásra és ellenőrzésre vonatkozó nemzetközileg elismert szabályokkal, ideértve a korrupció kezelését és megelőzését célzó, szigorú feltételekhez kötött rendelkezéseket, valamint intézkedéseket. Magát az uniós finanszírozást hitelesen meg kell védeni a korrupciótól. Az EGSZB az európai kohéziós politika végrehajtása során szerzett tapasztalatok kihasználását javasolja a fejlődő országokban is, a fenntartható fejlesztési célokra szánt fejlesztési előirányzatok elosztásának javítása és célzottabbá tétele, felhasználásuk szigorúbb ellenőrzése és az elért eredmények értékelése érdekében.

4.2. ***A nemzeti erőforrások***

4.2.1. Az EGSZB meggyőződése, hogy a fejlesztésre szánt nemzeti – akár állami, akár magán- – erőforrások jelentősége érzékelhetően nőni fog az elkövetkező időszakban.

4.2.2. Ahhoz, hogy nőjön a nemzeti erőforrások felhasználásának volumene és hatékonysága, folyamatosan küzdeni kell az illegális pénzmozgások, valamint az illegális tevékenységekből – például nem hivatalos munkából, migránsok utaztatásából, újrahasznosítatlan hulladékok kiviteléből – származó pénzek tisztára mosása ellen, javítani kell az adóbeszedést, küzdeni kell a korrupció és a bűnözés ellen, továbbá az elterjedt feketegazdaságot integrálni kell a legális gazdaságba. Támogatni kell a fejlődő országokat adórendszerük gyökeres megreformálásában, illetve a jó pénzügyi kormányzás javításában. Az EGSZB kéri, hogy az EU aktívabban lépjen fel az adócsalás, az adóparadicsomok és az illegális pénzmozgások elleni küzdelemre vonatkozó nemzetközi megállapodások megkötése, valamint az OECD Adópolitikai és adóigazgatósági központjával és az ENSZ nemzetközi adóügyi együttműködési szakértői bizottságával való jobb együttműködés érdekében.

4.2.3. Napjainkban a nemzeti magánberuházások volumene, függetlenül attól, hogy azok közvetlenül vagy egy portfólió keretében realizálódnak-e, sokszorosa a külföldi beruházásokénak. Ezeket a fejlesztési célok felé kell irányítani, például megfelelő ösztönzők, illetve jól előkészített és szavatolt PPP-projektek révén annak érdekében, hogy fontos eszközzé váljanak a fenntartható fejlesztési célok elérésében.

4.2.4. Különösen az ásványkincsekben gazdag fejlődő országok rendelkeznek kiaknázatlan lehetőségekkel a nemzeti erőforrások terén, miközben lakosságuk nagy része szegénységben él a viszonylag jelentős állami bevételek ellenére, és nem törődnek saját gazdaságuk, infrastruktúrájuk és szociális szolgáltatásaik kiépítésével. A civil társadalom joggal kritizálja a fejlődő országok nyersanyag-kitermelő iparágaiba befektető egyes külföldi beruházók módszereit, amikor a környezetvédelemmel, a munkavállalók szociális védelmével, az adófizetés átláthatóságával és a nyereség külföldre történő átutalásával kapcsolatos alapvető normáknak való megfelelést, valamint az OECD multinacionális vállalkozásokra vonatkozó iránymutatásaiban foglalt jelentések elkészítését kéri ([15]). Az EGSZB üdvözli a helyzet orvoslása érdekében tett intézkedéseket, amilyen például a nyersanyag-kitermelő iparágak átláthatóságára irányuló kezdeményezés ([16]).

4.3. ***A források ötvözése („blending") és a köz- és magánszféra közötti partnerségek (PPP-k)***

4.3.1. A források ötvözése („blending") és a köz- és magánszféra közötti partnerségek (PPP-k) Az EGSZB meggyőződése, hogy ott, ahol a kormányok nem rendelkeznek megfelelő eszközökkel ahhoz, hogy saját forrásaikból megvalósítsák az elengedhetetlen beruházásokat, és ahol ez utóbbiak – elsősorban az infrastruktúra és a közszolgáltatások terén – kereskedelmi szempontból nem életképesek, a köz- és magánszféra közötti partnerségekhez kell fordulni és ezen PPP-projektek finanszírozását a források ötvözése révén kell megvalósítani, az OECD ajánlásainak megfelelően ([17]).

4.3.2. Ezeket a köz- és a magánszféra partnerségére alapuló projekteket az érintett állam fejlesztési stratégiájával összhangban kell kialakítani, megvalósíthatósági tanulmányokra alapozva, előzetesen figyelembe véve a fenntarthatósági tényezőket, illetve tiszteletben tartva az átláthatóság, a megosztott felelősség és a kötelező erejű kötelezettségvállalások elvét. A szociális partnereket és a civil társadalom egyéb képviselőit be kell vonni e projektek fenntartható fejlesztési hozadékának értékelésébe, illetve meg kell őket bízni azzal, hogy ellenőrizzék az ILO-egyezmények betartását.

4.3.3. A források ötvözéséhez lehetne fordulni a szociális gazdaság, illetve a kiszolgáltatott társadalmi csoportok gazdasági környezetbe való integrálására irányuló fenntartható projektek keretében is.

([15]) Lásd: http://www.oecd.org/corporate/mne/48004323.pdf
([16]) Lásd: https://eiti.org
([17]) http://www.oecd.org/governance/budgeting/PPP-Recommendation.pdf

4.4. ***A külföldi befektetések***

4.4.1. 2013-ban a fejlődő országok felé irányuló közvetlen külföldi befektetések elérték a 778 milliárd USD-t, azonban azok hozzájárulása a fenntartható fejlődéshez gyakran továbbra is kétséges maradt. A fejlődő országokba irányuló közvetlen külföldi befektetések csupán 2 %-a jut a legkevésbé fejlett országoknak. Szubszaharai-Afrikában a közvetlen külföldi befektetések elsősorban a nyersanyag-kitermelő iparágak felé irányulnak, figyelmen kívül hagyva a gazdaság többi részét. Az új befektető államoknak, így például Kínának, Brazíliának, Indiának és másoknak figyelembe kellene venniük a fenntartható fejlődés elveit a fejlődő országokban végrehajtott beruházásaik során.

4.4.2. Az EURODAD nem kormányzati szervezetnek a fejlődő országok pénzügyeivel foglalkozó 2014-es tanulmánya szerint az ezekből az országokból kivitt pénzügyi források összege kétszerese a külföldről érkezőkének, ideértve a hivatalos fejlesztési támogatást, a közvetlen külföldi befektetéseket, a jótékonysági adományokat, a nyereségátvitelt, a megtakarításokat és egyéb forrásokat is ([18]). Biztosítani kellene, hogy ezek a pénzeszközök lehetőség szerint a kedvezményezett országokban kerüljenek ismét befektetésre a fenntartható fejlesztés érdekében.

4.4.3. A nemzeti fejlesztési stratégiákban is szerepelnie kellene a beruházások támogatásának. A közvetlen külföldi befektetések elnyeréséhez és fenntartható fejlesztési célok felé irányításához megfelelő feltételeket kell teremteni: ilyen például a béke, a stabilitás, a jó közigazgatás. A fejlődő országoknak a fenntartható fejlesztési célokat is bele kellene foglalniuk a megkötendő beruházási megállapodásaikba, valamint megfelelő biztosítékokat kellene ajánlaniuk. Az EGSZB javasolja, hogy a származási országokban és a célországokban működő, a befektetések előmozdításával foglalkozó ügynökségek és pénzügyi intézmények létesítsenek közvetlen technikai együttműködést a nemzeti fenntartható fejlesztési stratégiával összhangban.

4.4.4. Elő kell segíteni a környezet- és társadalomtudatos befektetést, mely rövid távon is biztosít némi nyereségességet, és hosszú távú nyereségességre nyújt kilátást szociális hatásainak, mint például a kapacitásépítésnek és a környezetvédelemnek köszönhetően, előmozdítva ezáltal a fenntartható fejlődést.

4.5. ***Innovatív és kiegészítő finanszírozási formák***

4.5.1. A közösségi finanszírozás és beruházás ([19]) olyan eszköz, mely nagy lehetőségeket rejt a kisebb fejlesztési projektek finanszírozására. Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy nagyon rövid időn belül definiálni kell ezeket az eszközöket, és ki kell dolgozni, majd pedig jóvá kell hagyni a szükséges megfelelő szabályozási keretet, ahogyan azt az erről szóló véleményében már javasolta ([20]).

4.5.2. Az EGSZB üdvözli, hogy egyre több jótékonysági alap, alapítvány és nemzetközi program foglalkozik a fenntartható fejlődéssel; ilyen pl. az AIDS, a tuberkulózis és a malária elleni küzdelmet célzó globális alap, az oktatást célzó globális partnerség, a legkevésbé fejlett országokban a gyermekek védőoltásáért küzdő szövetség (GAVI) stb. Az ilyen alapoknak és alapítványoknak, ahol az állami intézmények együttműködnek a magánadományozókkal és a nem kormányzati szervezetekkel, javítaniuk kellene tevékenységeik összehangolását, és azokat a fenntartható fejlesztési célok elérésére kellene irányítaniuk.

4.5.3. A hivatalos fejlesztési támogatásra szánt összegeket, amikor éppen nem fejlesztési projektekhez vannak rendelve, fejlesztési célú befektetési alapokba és garantált kötvényekbe lehetne fektetni annak érdekében, hogy rövid távon jövedelmet termeljenek, és hozzájáruljanak a pótlólagos forrásteremtéshez ([21]). Ez hosszabb távon hozzájárulna a fejlesztési támogatáshoz szükséges források mennyiségének növeléséhez ([22]).

4.5.4. Az EGSZB üdvözli a fejlődés innovatív finanszírozásával foglalkozó kísérleti csoport bizonyos javaslatait ([23]), és támogatja a fenntartható fejlesztési célok új finanszírozási forrásainak megteremtésére irányuló erőfeszítéseket. Az is szükséges azonban, hogy ezeket az új forrásokat világszinten összehangoltan alkalmazzák, hogy azok ne gátolják egy adott ágazat versenyképességét, és hogy a fenntartható fejlesztési célokra való felhasználásuk átlátható legyen. Az EGSZB üdvözölné, ha a bankszektor egy önkéntes globális kezdeményezés révén hozzájárulna a fenntartható fejlesztési célok eléréséhez rendelkezésre álló források és a szükségletek közötti szakadék finanszírozásához a fenntartható fejlesztési célok megvalósítása érdekében.

([18]) http://www.eurodad.org/Entries/view/1546315/2014/12/15/The-State-of-Finance-for-Developing-Countries-2014

([19]) Lásd: Infodev, *Crowdfunding's Potential for the Developing World* [„A közösségi finanszírozásban rejlő lehetőségek a fejlődő világ számára"], 2013, Világbank, pénzügyi és magánszektor-fejlesztési részleg.

([20]) Lásd az EGSZB alábbi véleményét: *A közösségi finanszírozásban rejlő lehetőségek felszabadítása az Európai Unióban* (HL C 451., 2014.12.16., 69. o.).

([21]) A hivatalos fejlesztési támogatásra szánt költségvetési források éves elosztása teljesen kizárja e lehetőségeket.

([22]) A Belgiumi Befektetési Társaság (BIO), amelyet a kormány az afrikai országokban működő vállalkozások támogatására alapított, a vállalkozóknak nyújtott hitelekre szánt pénzügyi eszközeinek egy részét más befektetési alapokba csoportosította át, és igényei szerint, fokozatosan nyerte vissza.

([23]) Lásd: http://leadinggroup.org/rubrique7.html

4.5.5. A kevéssé kiaknázott források között találhatók a diaszpórából származó pénzügyi eszközök, vagyis a származási országba hazautalt megtakarítások, amelyeket szintén hasznosítani lehetne a fenntartható fejlesztési célok elérése érdekében. Az ilyen átutalások költségét csökkenteni kellene. A diaszpóraközösségek tagjai számára oktatási és ösztönző programokat kellene kínálni, amelyek elősegítik a befektetési hajlandóságukat olyan fejlesztési projektekbe, amelyek nemcsak a megtakarításaik hasznosítását tennék lehetővé, de fenntartható fejlesztési célok megvalósítását is előmozdítanák.

4.6. *A mikro-, kis- és középvállalkozások finanszírozása*

4.6.1. A mikro-, kis- és középvállalkozások, amelyek a legnagyobb növekedési és munkahely-teremtési potenciállal bírnak, nehézségekkel küzdenek a kellő mértékű finanszírozáshoz való hozzáférés terén. Ez elsősorban a legkevésbé fejlett országokban akkut probléma. Meg kell találni a módját a mikro-, kis- és középvállalkozások pénzügyi forrásokhoz való hozzáférése megkönnyítésének. Ehhez figyelembe kell venni a vállalati formák különbözőségét a fejlődő országokban, ahol a mikrovállalkozások, a kisebb kereskedők, a mezőgazdaságban pedig a kis családi gazdaságok vannak túlsúlyban.

4.6.2. A kis- és középvállalkozások számára többféle mikrohitelrendszer létezik. Az EGSZB a mobiltelefonos alkalmazásokat használó rendszereket tartja a leghatékonyabbnak. Üdvözli továbbá a zöld energiaprojektek finanszírozásához használt mikrohiteleket, valamint a 0 %-os kamatra nyújtott mikrohitelekre irányuló kezdeményezéseket. Hiányzik a kis- és középvállalkozások számára történő (10–200 000 USD közötti) hitelnyújtás; azt lízinggel és egyéb sajáttőke-eszközökkel lehetne helyettesíteni. Ennek érdekében támogatni kell a pénzügyi piacok és a helyi bankok fejlődését, ideértve a helyi ügynökökét is.

4.6.3. A fejlett országok által a kis- és középvállalkozásoknak nyújtott támogatás részét kellene képeznie a tapasztalatok, a menedzsmentismeretek és a technikai know-how átadásának, a pénzügyi irányítással kapcsolatos képzésnek, a pénzügyi alapismeretek oktatásának, valamint az ellátási és értékláncokba való beilleszkedésük előmozdításának. Az EU-nak ajánlania kellene a késedelmes fizetésekről szóló irányelvében megállapított elveknek a kis- és középvállalkozások finanszírozása javítása érdekében történő alkalmazását.

4.6.4. Meg kell védeni a mezőgazdasági ágazatban tevékenykedő mikro-, kis- és középvállalkozásokat a „földszerzési" célú befektetési gyakorlatoktól, amelyek a megszűnésükhöz vezetnek. Az éghajlatváltozás hatásaival kapcsolatos biztosítási eszközök bevezetése is segíthetné őket. A fejlesztési tervek keretében nem szabad megfeledkezni a szociális gazdaság vállalkozásainak a támogatásáról sem, mivel azok fontos szerepet játszhatnak a fenntartható fejlesztési célok teljesítésében.

4.6.5. A társadalmi és gazdasági fejlődéshez fontos annak elérése, hogy a fejlődő országokban élő lakosság lehető legszélesebb rétegei férjenek hozzá a pénzügyi eszközökhöz (például alapszintű bankszámlához vagy mobiltelefonos pénzügyi alkalmazásokhoz).

4.7. *A civil társadalom bevonása a fejlesztési támogatásba*

4.7.1. A fejlett országok civil társadalma, beleértve a szociális partnereket és a nem kormányzati szervezeteket is, közvetlenül vesz részt a fejlesztésben, és fontos szerepet játszik a fejlesztési együttműködés irányvonalának meghatározásában, és az együttműködés hatékonyságának ellenőrzésében ([24]).

4.7.2. Szisztematikusan támogatni kell a fejlesztési támogatás folyamatának és eredményeinek nyomon követésére szolgáló ellenőrző rendszerek létrehozását, illetve továbbfejlesztését a különböző országokban, az érintett civil társadalmi szervezetek közvetlen bevonásával, a fenntartható fejlesztési célok elérése előtt álló akadályok beazonosítása és felszámolása érdekében. E téren az EGSZB építhet a bizottságok, platformok és közös konzultatív szervek – így az AKCS–EU nyomonkövetési bizottság, valamint az EU–Latin-Amerika–Karib-térség civil társadalmi találkozók – nagy múltú tevékenységeinek pozitív tapasztalataira.

([24]) Lásd: Fejlesztéspolitikai fórum (www.friendsofeurope.org/policy-area/global-europe// – angolul) és A fejlesztés politikai fóruma (http://www.uclg.org – angolul).

4.7.3. A közvetlen fejlesztési támogatást nyújtók között találjuk a szociális partnereket is. A fejlett országokban a szakszervezetek szociális célú fejlesztési projekteket valósítanak meg, és támogatják a társszervezetek intézményi fejlődését. A munkáltatói szervezetek, a kereskedelmi kamarák, a kkv-k szövetségei és az ágazati szövetségek projekteket hajtanak végre a fejlődő országok vállalati partnerszervezeteivel közösen, és átadják azoknak a tapasztalataikat.

4.7.4. A nem kormányzati szervezetek pótolhatatlan szerepet játszanak a fejlesztési támogatásban a fejlett és a fejlődő országokban egyaránt. Elsősorban természeti és humanitárius katasztrófák következményeinek elhárítására, továbbá például szociális, egészségügyi, a nemek közti egyenlőséggel összefüggő és oktatási téren lépnek fel. Forrásokat mozgósítanak a nagyközönség köréből, gyűjtéseket, oktatási kampányokat szerveznek stb. Érdekes példa ezenkívül a „távolból történő örökbefogadás" révén való oktatásfinanszírozás, amely az egyszerű polgárok közti kapcsolatkialakítást teszi lehetővé.

4.7.5. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy támogassa az uniós civil társadalmi szervezeteknek a fenntartható fejlesztési célok elérését célzó tevékenységeit, megfelelően finanszírozva a partnerországok civil társadalmi intézményrendszerének kialakítását célzó programokat. Az EGSZB jelenleg tájékoztató jelentést készít, amely módozatokat fog javasolni a civil társadalomnak a 2015 utáni fejlesztési program végrehajtásába és nyomon követésébe történő hatékony bevonására, és kiegészíti majd a jelen véleményt.

Kelt Brüsszelben, 2015. július 2-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Európai Bizottság által az érintett felekkel folytatott konzultáció értékelése

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2015/C 383/09)

Előadó: Ronny LANNOO

2015. január 20-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (a továbbiakban: EGSZB) úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Az Európai Bizottság által az érintett felekkel folytatott konzultáció értékelése.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „*Az Európai Bizottság által az érintett felekkel folytatott konzultáció értékelése*” albizottság 2015. június 9-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2015. július 1–2-án tartott, 509. plenáris ülésén (a 2015. július 2-i ülésnapon) 179 szavazattal 1 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

Előzetes megjegyzések

E saját kezdeményezésű vélemény célja, hogy elemezze azokat a jelenleg alkalmazott módszereket, amelyekkel az Európai Bizottság az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 11. cikkének (3) bekezdése értelmében konzultációkat folytat az érintett felekkel. Az említett elemzés alapján a vélemény arra törekszik, hogy konstruktív és reális javaslatokat fogalmazzon meg azzal a céllal, hogy a konzultációs folyamat struktúrája a konzultációban részt vevő felek érdekében javulhasson, és nyomon követése biztosítható legyen.

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Ebben a véleményében az EGSZB ajánlásokat fogalmaz meg az érintett felekkel az EUSZ-ben előírtak szerint folytatott konzultációról, e konzultációk színvonalának javítása, továbbá az uniós polgárok és Európa közötti szakadék csökkentése érdekében. Ez a szándék vezette az Európai Bizottságot is, amikor az érintett felekkel széles körű konzultációt kezdeményezett a konzultációs eljárásokról, és ugyanez a törekvés tükröződik a Timmermans alelnök által kezdeményezett, a minőségi jogalkotásra irányuló jogszabálycsomagban is. Az Európai Bizottság kérésére az EGSZB hamarosan véleményt fogalmaz meg a minőségi jogalkotásra irányuló jogszabálycsomagról.

1.2. Az EGSZB aggasztónak találja az érintett felekkel folytatott konzultáció lebonyolításának módját, és következésképpen a konzultáció eredményeinek minőségét is. Ezért kiegyensúlyozott, reprezentatív, továbbá az érintett szervezetek és érdekcsoportok számára hozzáadott értéket képviselő konzultációk lebonyolítását kéri.

1.3. Az EGSZB 2014. első félévében vizsgálatot végzett egy konzultációs mintán, aminek alapján arra a következtetésre jutott, hogy a minőségi szempontú megközelítés az adott főigazgatóságtól függően változik; a válaszok száma nem elégséges, ami rontja a reprezentativitást; a konzultáció nyelvezete és szóhasználata nem felel meg a célcsoportoknak, az eredményekről nem állnak rendelkezésre jelentések és a nyomon követés is elmarad. Összességében tehát az állapítható meg, hogy a mostanáig érvényben lévő konzultációs iránymutatások alkalmazása nem megfelelő.

1.4. Az EGSZB tisztában van azzal, hogy az Európai Unió tagállamainak sokszínű polgárságával és szervezeteivel nehéz az iránymutatásoknak megfelelő konzultációt folytatni, ezért az alábbiakban néhány kézzelfogható és reális strukturális javaslatot ismertet, egyúttal pedig felkéri az Európai Bizottságot, hogy vállaljon konstruktív szerepet új intézkedések kidolgozásában és végrehajtásában.

1.5. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy főigazgatóságai számára tegye kötelezővé az érintett felekkel folytatott konzultációra vonatkozó iránymutatások és minőségi normák betartását. Ezen iránymutatások végrehajtása érdekében az EGSZB azt javasolja, hogy a főtitkárságának szintjén a Bizottság hozzon létre egy koordinációs egységet, amely az érintett felekkel folytatott konzultáció során támogatást nyújtana a főigazgatóságoknak.

1.6. A válaszok minőségének javulását és számának növekedését vélhetően egy olyan stratégiai szemléletű megközelítés biztosítaná, amely a konzultáció előkészítésétől az eredmények kiértékeléséig szisztematikus részvételt irányozna elő az érintett szereplők (a célközönséget képviselő szervezetek, a tanácsadó és egyeztető szervek) számára. A konzultációk átgondoltabb ütemezése és a célokkal kapcsolatos kommunikáció minden bizonnyal elő tudná mozdítani az érintett felek részvételét.

1.7. Az EGSZB rámutat arra, hogy a minőségi konzultációs eljáráshoz alapvető fontosságú az érintett felek megfelelő feltérképezése. Ezért azt javasolja, hogy az Európai Bizottság ennek érdekében vonja be a meglévő szervezeteket, például az EGSZB-t és a képviseleti szervezeteket, és támaszkodjon az átláthatósági nyilvántartásra. Új szervezetek létrehozására ezért nincs szükség.

1.8. Az EGSZB úgy véli, hogy újra racionalizálni kell az érintett felekkel folytatott konzultáció módszereit és eszközeit. Alapvetően kétféle konzultációs módszer létezik: az írásbeli/online konzultáció és a szóbeli konzultáció/interaktív vita. A megfelelő módszereket és eszközöket többek között mindig a kitűzött cél vagy a célközönség függvényében kell kiválasztani, méghozzá oly módon, hogy illeszkedjenek a konzultációs folyamat általános stratégiai szemléletébe. Az EGSZB javasolja továbbá új és hatékony technológiák bevezetését bizonyos célcsoportok – például a fiatalok – eredményesebb megszólítása érdekében.

1.9. E megközelítésben különbséget kell tenni a civil társadalmi szervezetekkel, illetve a közvéleménnyel folytatott konzultáció között. E kettő ugyanis nemcsak módszerében, hanem céljaiban is eltér egymástól, hiszen míg az első esetében a reprezentativitást kell biztosítani, a másodiknál azt, hogy minél több válaszadó vegyen részt a konzultációban.

1.10. Az EGSZB véleménye szerint az írásbeli kérdőíves módszer alkalmazása esetén a kérdőívet az EU összes hivatalos nyelvén rendelkezésre kell bocsátani. Az EGSZB azt is támogatja, hogy a kérdőívet az érintett közönséget képviselő szervezetek előzetesen megkapják, hogy annak esetlegesen túl szakmai szóhasználata ne okozzon értelmezési nehézséget a célközönség számára.

1.11. Az EGSZB hangsúlyozza: az eredmények feldolgozásakor fontos lenne mennyiségi és minőségi súlyozást alkalmazni attól függően, hogy a válasz magánszemélytől vagy civil társadalmi szervezettől érkezett-e, illetve hogy a szóban forgó szervezet mennyire reprezentatív és szerepvállalása milyen mértékű. A képviseleti szervezettől érkezett válasz ekkor magasabb súllyal esne latba.

1.12. A konzultációkban való részvételi arány növelése érdekében az EGSZB fontosnak tartja, hogy minden konzultáció esetében készüljön összefoglaló jelentés a beérkezett válaszokról, és az arra is térjen ki, hogy egyes válaszokat miért vettek figyelembe a javaslat kidolgozása során, másokat pedig miért nem.

1.13. A Szerződésekben meghatározott feladatának értelmében az érintett felekkel folytatott konzultáció sikere érdekében az EGSZB kész a közvetítő szerepét betölteni. Az EGSZB szívesen vállalja, hogy a folyamat minden fontos szakaszában (az érintett felek körének meghatározása, a kérdőívek összeállítása, az eredmények összesítése és nyomon követése) részt vesz és együttműködik. A folyamat strukturáltságának, kiegyensúlyozottságának és reprezentativitásának fokozása érdekében az EGSZB vállalja, hogy – mint korábban is – meghallgatásokat, konferenciákat, valamint platformokat és vitafórumokat szervez.

1.14. Az érintett felekkel folytatott konzultáció keretében az Európai Bizottságnak jobban ki kellene aknáznia az EGSZB-vel folytatott megerősített együttműködésben rejlő lehetőségeket, ahogyan azt az EGSZB és az Európai Bizottság által 2012. február 22-én aláírt együttműködési jegyzőkönyv ([1]) is ajánlja. Ez az erőforrások optimalizálása érdekében és az intézményközi együttműködés elveinek szem előtt tartásával lehetővé tenné egyfelől az érintett felek egyedülálló tudásának és szakértelmének, másfelől az EGSZB által a konzultációs gyakorlatok során szerzett szaktudásnak, tapasztalatnak és szakértelemnek a lehető legjobb kiaknázását.

1.15. Az interaktív viták esetében az EGSZB szervezőként tudna együttműködni az Európai Bizottsággal, ahogyan azt a (például a bevándorlásról, a fogyasztópolitikáról stb. szóló) strukturált párbeszéd-platformok kapcsán most is gyakran vállalja.

([1]) http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.eu-cooperation.22470

1.16. Végül az EGSZB szorgalmazza egy széles körű tájékoztatási kampány indítását a konzultációs folyamatról és a konzultációkról. Az EGSZB az általa képviselt szervezetekkel együtt kész tevékeny szerepet vállalni ebben a munkában.

1.17. Az EGSZB a részvételi demokrácia alapvető eszközét jelentő strukturált civil párbeszéd előmozdítójaként arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy éljen gyakrabban a strukturális párbeszéd platformokban rejlő lehetőségekkel. Ez egyrészt lehetővé tenné az érintett szereplők számára, hogy folyamatosan részt vegyenek a politikai folyamat összes szakaszában, másrészt kedvező hatást gyakorolna a költségekre és a konzultáció hosszára.

2. **Az érintett felekkel folytatott konzultáció jelenlegi helyzete**

2.1. ***Rendelkezések***

2.1.1. Az Európai Unióról szóló szerződés 11. cikkének (3) bekezdésének értelmében „az Európai Bizottság, annak érdekében, hogy biztosítsa az Unió fellépéseinek koherenciáját és átláthatóságát, az érintett felekkel széles körű előzetes konzultációkat folytat."

E konzultációk célja, hogy a szakpolitikák kidolgozása során és azok demokratikus relevanciájának és a közvélemény általi lehető legszélesebb körű támogatottságának érdekében részvételi lehetőséget biztosítsanak a szervezett civil társadalom szereplői, valamint a polgárok számára az általános európai érdekek meghatározásában.

2.1.2. A „konzultáció" olyan folyamat, amelynek keretében az Európai Bizottság összegyűjti a polgárok és az érintett felek véleményét és nézeteit. Ez a kiegészítő folyamat nem érinti a civil társadalommal folytatott strukturált párbeszédet (EUMSZ 11. cikk (2) bekezdés), a különleges keretek között, például a társadalmi párbeszéd keretében a szociális partnerekkel (munkáltatói szervezetekkel és szakszervezetekkel) folytatott konzultációt (EUMSZ, 154. cikk), vagy a tanácsadó szervekkel, pl. az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal folytatott konzultációt (EUMSZ 304. cikk) ([2]), melyeket semmi esetre sem pótolhat.

2.1.3. Az EUMSZ 154. cikkének értelmében folytatott konzultáción kívül a szociális partnerek, a szakszervezetek és a munkáltatói szervezetek teljes mértékben részt vesznek a 2.1.1. és a 2.1.2. pontban említett konzultációkban, közelebbről egyebek mellett a fogyasztóvédelem, a környezetvédelmi jog vagy a kereskedelempolitika területén.

Az Európai Parlamentet, a Tanácsot és az Európai Bizottságot az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság, valamint a Régiók Bizottsága segíti tanácsadói minőségben. Az EGSZB és az Európai Bizottság közötti együttműködés részletes szabályait emellett együttműködési jegyzőkönyv ([3]) is részletezi.

2.2. ***Az érintett felekkel folytatott konzultációra vonatkozó iránymutatások***

2.2.1. Az Európai Bizottság 2002-ben minimumszabályokat ([4]) állapított meg, amelyeket kötelezően alkalmazni kell az érdekelt felekkel bármilyen jogalkotási vagy nem jogalkotási javaslatról folytatott konzultációkra. A célravezető és hatásos szabályozás program (REFIT) keretében a Bizottság azt is jelezte, hogy a felhatalmazáson alapuló, illetve a végrehajtási jogi aktusok értékelése, célravezetőségi vizsgálata és kidolgozása érdekében konzultációkra kerül sor ([5]).

2.2.2. A konzultációk lebonyolításához a főigazgatóságoknak szóló 2002-es iránymutatásaiban az Európai Bizottság egyebek mellett előírja, hogy az adott témában magyarázó feljegyzéseket kell közzétenni, valamint közzé kell tenni a konzultáció tartalmát és célját. A dokumentum előírja továbbá, hogy a konzultáció végén közzé kell tenni a kapott válaszok számát, a válaszadói kör ismertetését és az eredmények összefoglalását.

([2]) Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke.
Az Európai Parlament, a Tanács vagy a Bizottság a szerződésekben meghatározott esetekben konzultál az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal. Ezek az intézmények minden olyan esetben kikérhetik az EGSZB véleményét, amikor azt indokoltnak tartják. Az EGSZB saját kezdeményezésére is adhat véleményt olyan esetekben, amikor ezt indokoltnak tartja.
Ha a Tanács vagy a Bizottság szükségesnek tartja, az EGSZB számára véleményének benyújtására határidőt tűzhet ki, amely az erről szóló értesítésnek az elnök általi kézhezvételétől számított legalább egy hónap. A határidő lejártát követően a vélemény hiánya nem képezheti akadályát a további eljárásnak.
Az EGSZB véleményét a tanácskozásokról készült összefoglalóval együtt megküldik a Tanácsnak és a Bizottságnak.

([3]) Lásd az 1. lábjegyzetet.

([4]) A COM(2012) 746 közlemény és az SWD(2012) 422 bizottsági szolgálati munkadokumentum által kiegészített és módosított COM (2002) 704.

([5]) COM(2014) 368.

2.2.3. A kérdőívek többnyelvűségével kapcsolatban jelenleg nincs hatályban lévő formális szabály.

2.2.4. Az érintett felekkel folytatott konzultáció során betartandó 2002. évi iránymutatások és minimumszabályok a konzultációs folyamatban tíz lépést határoznak meg, amelyek három szakaszra oszthatók: a stratégiakidolgozás ([6]), a konzultáció lebonyolítása ([7]), az eredmények elemzése ([8]).

2.2.5. Az Európai Bizottság a célkitűzésektől és a célközönségtől függően tizenkét különböző módszert határozott meg az előkészítő konzultációkra vonatkozóan. Ezek a következők: nyilvános online konzultáció; tanulmányok; Eurobarométer felmérés; konferenciák, nyilvános meghallgatások; találkozók az érintett felekkel; megbeszélések, műhelymunkák, szemináriumok a közvetlenül érintett felekkel; célcsoportok; személyes interjú; az Európai Bizottság szakértői csoportja; kkv-panelek; konzultáció a helyi és regionális önkormányzatokkal; kérdőívek, online vitafórumok.

2.3. ***Az iránymutatások gyakorlati alkalmazása***

2.3.1. Az iránymutatások és a számtalan lehetséges módszer és eszköz ellenére a jelenlegi konzultációs rendszer hatékonyságát több érintett fél is megkérdőjelezi. A konkrét akadályok között említik azt, hogy nehezen lehet értesülni a konzultációról (vagyis a konzultációval kapcsolatos információk és a konzultáció meghirdetése nehezen lelhető fel a vonatkozó uniós honlapokon), de említik még a konzultáció nyelvét és szóhasználatát, az eredményekről való tájékoztatást, illetve a nyomon követést.

2.3.2. Ezenfelül a konzultációk minősége és szemléletmódja terén jelentős különbségek vannak az egyes főigazgatóságok között, és megállapítható a koordináció vagy az egységes módszertani megközelítés hiánya.

2.3.3. Az EGSZB mintavételezést végzett, hogy megvizsgálja: a 2014-ben megtartott első 25 konzultáció során hogyan alkalmazták az iránymutatásokat. Az EGSZB e mintavételes vizsgálat alapján a következő megállapításokat teszi:

— az **online konzultációkon való részvétel** rendkívül nagy eltéréseket mutat ([9]),

— ilyen kevés válaszadó esetén a konzultáció **reprezentativitása** földrajzi szempontból és a válaszadók kategóriáját tekintve is elégtelen. Több válasz esetén a földrajzi reprezentativitás is jobb, a válaszok minősége azonban gyakran továbbra is kiegyenlítetlen. Mindamellett egyértelmű tendenciaként figyelhető meg, hogy a „nagy” tagállamok válaszadói túlsúlyban vannak. Másfelől a Brüsszelben működő szervezetek válaszait jellemzően úgy tekintik, mintha Belgiumból érkeztek volna, holott sok esetben olyan európai szövetségekről vagy szervezetekről van szó, amelyek nem kapcsolódnak Belgiumhoz mint tagállamhoz,

— **az eredmények átláthatóságával és az azokról adott visszajelzéssel** kapcsolatban a 25 konzultációt tartalmazó mintából kiderül, hogy az Európai Bizottság a 25-ből csak 6 alkalommal, azaz az esetek kevesebb mint egy negyedében tett közzé összefoglalót az eredményekről. A konzultációk kevesebb mint felénél a válaszokat is közzétették. A konzultáció tárgyának esetleges nyomon követéséről azonban a Bizottság egyetlen esetben sem adott bővebb tájékoztatást.

Azaz megállapítható, hogy általában a reprezentativitás, a minőség, valamint az eredményekre és a nyomon követésre vonatkozó információk hiányoznak.

([6]) 1. a konzultáció célkitűzésének megfogalmazása; 2. az érintett felek körének feltérképezése; 3. a módszertan és az eszközök meghatározása; 4. az ütemezés és a konzultáció időtartamának megállapítása.

([7]) 1. internetes honlap készítése; 2. a konzultáció meghirdetése; 3. a kapott válaszok elismerése.

([8]) 1. az eredmények elemzése; 2. jelentés készítése és visszajelzés adása; 3. a konzultáció kiértékelése.

([9]) A résztvevők számát 25 konzultációból csak 13 esetében tüntették fel. A válaszadók száma 14 és 1 114 között mozog. Minden második konzultáció esetében kevesebb mint 100 válasz érkezett.

3. **Új Európai Bizottság: új munkamódszerek és új kilátások**

3.1. Az új Európai Bizottság politikai iránymutatásaiban meghatározott tíz prioritás közé tartozik a demokrácia fokozása az Európai Unióban. E prioritás középpontjában az Európai Bizottsággal és az Európai Parlamenttel kapcsolatot tartó minden szervezetre és személyre kiterjedő kötelező lobbinyilvántartás létrehozása áll.

3.2. Az Európai Bizottság 2015. május 19-én a jogalkotás minőségének javítását célzó intézkedéscsomagot ([10]) tett közzé, amelyről az EGSZB az Európai Bizottság felkérésére hamarosan véleményt fog alkotni. A tervezett intézkedések négy fő pilléren nyugszanak: nagyobb átláthatóság és több konzultáció, a hatályos jogszabályok folyamatos felülvizsgálata, a hatásvizsgálatok és a minőség-ellenőrzés javítása és egy új intézményközi megállapodás.

3.3. Ennek keretében az Európai Bizottság javaslatot tett az érintett felekkel folytatott konzultációra vonatkozó iránymutatások kiigazítására is. Ennek előkészítéseként konzultációt tartott az érdekelt felekkel folytatott konzultációra vonatkozó iránymutatásokról ([11]). E konzultáció eredményeit ([12]) ebben a véleményben is figyelembe vesszük.

4. **Az EGSZB ajánlásai a konzultációk hatékonyságának fokozására**

Az EGSZB értelmezésében a konzultáció az uniós polgároktól való távolság csökkentésének egyik eszköze, feltéve, ha az eljárások lebonyolítása strukturált, folyamatos és garantálja az érintett felek megfelelő reprezentativitását. A konzultációk csak így fogják elősegíteni azt, hogy a polgárok és a civil társadalom hatékonyan be tudjon kapcsolódni az európai projektbe.

Ennek érdekében az EGSZB már konkrét javaslatokat is tett, különösen a jogalkotás minőségének javítására vonatkozó program keretében folytatott konzultációról, az EUMSZ 11. cikkéről és a REFIT programról szóló véleményeiben ([13]).

4.1. ***A konzultációs folyamat főbb elemei***

4.1.1. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a főigazgatóságok számára tegye kötelezővé a meglévő belső iránymutatások követését, szankcionálja azok be nem tartását (például akkor, ha a válaszok nem átláthatóak vagy nem készült vizsgálati jelentés) ugyanúgy, ahogy a Hatásvizsgálati Testület a rossz minőségű hatásvizsgálatot szankcionálja.

4.1.2. Ennek érdekében az EGSZB szorgalmazza, hogy az Európai Bizottság a főtitkárságán állítson fel egy koordinációs egységet, amely az Európai Bizottság témáért felelős alelnökének közvetlen irányítása alá tartozna. Ez az egység a főigazgatóságok számára is segítséget nyújtana a konzultációk átfogó és stratégiai megközelítése, a minőségi követelmények és az eljárások kidolgozása és végrehajtása, valamint a minőséggel, a tájékoztatással és a nyomon követéssel kapcsolatos támogatás terén.

4.1.3. A koordinációs egység munkáját egy szakértői csoport és a konzultáció célcsoportjainak képviselői segítenék. Az EGSZB kéri, hogy az Európai Bizottság ehhez vegye igénybe az EGSZB szakértelmét is, különösen a célcsoportok kiválasztása, a kérdőívek jóváhagyása, valamint az eredmények összefoglalása és nyomon követése terén.

4.1.4. A konzultációk szisztematikusabb megközelítésével – pontos ütemezéssel és előzetes bejelentéssel – az érdekelt felek segítséget kaphatnak ahhoz, hogy a részvételüket előkészítsék. Ezért a konzultációkhoz feltétlenül szükség van egy megbízható és rendszeresen frissített, előzetes ütemtervre. Az EGSZB általánosabb megközelítésben azt javasolja, hogy az Európai Bizottság intézményi alapon és a reprezentativitás tekintetében strukturálja jobban a konzultációkat, és aknázza ki a tanácsadó szervek vagy azok tagállami, regionális vagy helyi szintű testvérszervezeteinek erőforrásait.

4.1.5. Az EGSZB kéri, hogy az Európai Bizottság minden évben tegyen közzé értékelést a konzultációkkal kapcsolatos megközelítéséről és annak eredményeiről.

([10]) http://ec.europa.eu/smart-regulation/index_en.htm

([11]) Az érdekelt felekkel folytatott konzultációra vonatkozó iránymutatásokról szóló konzultáció, 2014. június 30.–2014. szeptember 30.: http://ec.europa.eu/smart-regulation/guidelines/consultation_2014/stakeholder-consultation/index_en.htm

([12]) http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/docs/contributions/summary_responses_stakeholder_consultation_guidelines_public_consultation_en.pdf

([13]) Az EGSZB véleménye: „Jobb szabályozás” (HL C 48., 2011.2.15., 107. o.).
Az EGSZB véleménye: „A Lisszaboni Szerződés 11. cikke (1) és (2) bekezdésének végrehajtására vonatkozó elvek, eljárások és intézkedések” (HL C 11., 2013.1.15., 8. o.).
Az EGSZB véleménye: „Célravezető és hatásos szabályozás program (REFIT): helyzetkép és kilátások” (HL C 230., 2015.7.14., 66. o.).

Az EGSZB javasolja, hogy kiindulópontként az Európai Bizottság állítsa össze a tagállamokban összegyűjtött legjobb gyakorlatok jegyzékét. Ehhez rendkívül hasznos segítséget nyújthatnak az OECD által e témában készített tanulmányok ([14]). Az EGSZB javasolja továbbá a polgári szerepvállalás és részvétel bármilyen egyéb formájának ösztönzését. Erre jó példa lehet az Európa Tanács „A döntéshozatalban való állampolgári részvétel jó gyakorlatának kódexe" című dokumentuma ([15]).

4.2. ***Az érdekelt felek feltérképezése***

4.2.1. A konzultáció célcsoportjának helyes meghatározása alapvető fontosságú a szükséges információk megszerzéséhez. Ehhez bizonyítottan megbízható és professzionális eszközökre van szükség. Ezenfelül feltétlenül biztosítani kell a meglévő szereplőkkel, az EGSZB-vel, valamint a civil társadalommal, illetve annak legitim szervezeteivel folytatott hatékony együttműködést is. Hatáskörének megfelelően, valamint az érintett szervezetekkel és a Bizottsággal folytatott eredményes együttműködés keretében az EGSZB vállalja, hogy részt vesz a meghatározott célcsoportokon belül tevékenykedő képviseleti szervezetek feltérképezésében.

4.2.2. Az EGSZB által a szervezett civil társadalom szervezeteinek reprezentativitására vonatkozó kritériumok terén végzett munkát ([16]) referenciaként lehetne felhasználni a fent említett képviseleti szervezetek körének meghatározásához. Az EGSZB ezzel kívánja elérni, hogy az említett szervezetek még nagyobb befolyást gyakoroljanak a konzultációkra, és hogy a velük folytatott együttműködés szálait még szorosabbra fűzze.

4.2.3. A válaszadók megfelelő földrajzi és célcsoport szerinti megoszlására módszeresen oda kell figyelni. Ezenfelül biztosítani kell, hogy az érdekelt felek feltérképezése során az alulreprezentált vagy kevesebb erőforrással rendelkező csoportok nagyobb figyelmet kapjanak.

4.2.4. Az EGSZB hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a konzultáció kérdéseire adott válaszok elemzésekor alkalmazzanak súlyozási mechanizmust, hogy ezáltal elsőbbséget biztosítsanak a reprezentatív és a közvetlenül érintett szervezetek számára.

4.2.5. Az érintett felek konzultációkon való részvételének fokozásához rendkívül fontos az e konzultációk végén adott visszajelzések tartalma. Fontos, hogy a résztvevők lássák a hozzájárulásuk eredményét, és ezáltal érezzék, hogy ténylegesen hatást gyakoroltak az előterjesztett javaslatokra, vagy hogy magyarázatot kapjanak arra, hogy egyes válaszokat miért hagytak figyelmen kívül.

4.3. ***Módszertan és eszközök***

4.3.1. Az EGSZB „a hálózatok hálózataként" vállalja, hogy az írásbeli konzultációkat a különböző érdekelt felek körében (online) terjeszti (hasonlóan a Régiók Bizottságához, amely ugyanezt a szerepet tölti be a helyi önkormányzatok felé). Az interaktív viták esetében az EGSZB kapcsolati hálójának és az e téren szerzett tapasztalatainak birtokában szervezőként lépne fel.

4.3.2. A célközönség nyelvén megfogalmazott (online) konzultációs kérdőívet véleményezésre át kell adni az érintett célcsoport vagy célcsoportok civil szervezeteinek. Ezenfelül ajánlott, hogy a kérdőívet egy, az érintett szereplőkből összeállított csoporton előzetesen leteszteljék. Az ilyen szervezetek eléréséhez jó eszköz lehetne az érintett szereplők előzetes feltérképezése, valamint az átláthatósági nyilvántartás (lásd: 4.2. pont). Az EGSZB ebben a munkában az ösztönző szerepét vállalná.

4.4. ***A konzultációk ütemezése és időtartamának meghatározása***

4.4.1. Az iránymutatás előírja, hogy egy online konzultáció esetében legalább 12 hetes, egy interaktív vita esetében pedig 20 munkanapos határidőt kell előirányozni. Az EGSZB azt javasolja, hogy a nyári időszakban ne indítsanak konzultációt. Ezenfelül fontos, hogy a tervezett ütemezést maximálisan betartsák (lásd: 4.1.4. pont).

Ahhoz, hogy a résztvevők felkészülhessenek a konzultációban való részvételre, az EGSZB szerint elegendő tájékoztatást kell nyújtani számukra a teljes előkészítési folyamatról és a (különböző) konzultációk ütemezéséről. Ehhez minden olyan eszközt igénybe kell venni, amely az érintett feleket részvételre ösztönzi.

4.5. ***A konzultáció meghirdetése: elérhetőség és láthatóság***

4.5.1. Az EGSZB kéri, hogy az Európai Bizottság – a tagállamokban működő küldöttségeivel együtt – dolgozzon ki hatékony és folyamatos tájékoztatási kampányt a konzultációk meghirdetésére, és az érintett feleket ösztönözze az abban való részvételre. Az EGSZB ebben is kész szerepet vállalni, és felkérni tagjait arra, hogy a hálózatukon belül terjesszék az információkat.

([14]) http://www.oecd.org/gov/regulatory-policy/governance-regulators.htm
([15]) http://www.coe.int/t/ngo/code_good_prac_en.asp
([16]) Az EGSZB véleménye (HL C 88., 2006.4.11., 41. o.).

4.5.2. Minden konzultációt világosan, megfelelő módon és a kellő időben meg kell hirdetni az Európai Bizottság és a tagállamok tömegtájékoztatási eszközeiben, valamint a civil társadalom érintett szervezeteinél. Az Európai Bizottság tagállami képviselőit szintén be kellene vonni ebbe az átfogó megközelítésbe.

4.6. ***Az eredmények kielemzése***

4.6.1. Az EGSZB hangsúlyozza annak fontosságát, hogy az Európai Bizottság vegye figyelembe a konzultációk során kifejezésre juttatott szempontokat, és indokolja meg, hogy azokat milyen mértékben vette figyelembe.

4.6.2. Az eredmények feldolgozásakor alkalmazott, indokolással ellátott súlyozás során (lásd: 4.2.3. pont) fontos, hogy a szervezett civil társadalom szereplői képviseltessék magukat a legnagyobb arányban.

4.7. ***Jelentés készítése és visszajelzés***

4.7.1. Az EGSZB támogatja, hogy a beérkezett válaszok áttekintése mellett az Európai Bizottság összefoglaló jelentést is tegyen közzé. Ez elősegíti az átláthatóságot.

4.7.2. Az EGSZB szorgalmazza továbbá, hogy – elsősorban a válaszadók – kapjanak tájékoztatást az eljárás utóéletéről, úgymint a javaslat esetleges kiigazításairól és a döntéshozatali folyamat következő szakaszairól.

5. **Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság szerepe**

5.1. ***A konzultációs folyamat során***

5.1.1. Az erőforrások optimalizálása érdekében és az intézményközi együttműködés szem előtt tartásával az EGSZB a döntéshozatali folyamathoz kész a Bizottság rendelkezésére bocsátani az uniós szakpolitikákban aktív szerepet vállaló érdekcsoportokkal kapcsolatos ismereteit, valamint az érintett felekkel folytatott konzultációs gyakorlatok során szakértőként szerzett tapasztalatát és szakértelmét.

5.1.2. Az EGSZB vállalja, hogy – munkái prioritásától függően – az Európai Bizottsággal együttműködésben nyomon követ és értékel bizonyos konzultációkat, véleményt fogalmaz meg a témában és adott esetben nyilvános meghallgatást szervez.

5.1.3. Az EGSZB az érintett szervezetekkel együttműködésben kész arra, hogy támogatását és szakértelmét felkínálja az Európai Bizottságnak a konzultációs folyamat fontosabb szakaszaiban, különösen a célcsoport kiválasztása, a kérdőívek kidolgozása és a nyomon követés terén.

5.1.4. Ezenfelül az EGSZB „a hálózatok hálózataként" vállalja, hogy az írásbeli konzultációkat a különböző érdekelt felek körében (online) terjeszti (hasonlóan a Régiók Bizottságához, amely ugyanezt a szerepet tölti be a helyi önkormányzatok felé).

5.1.5. Az interaktív viták esetében az EGSZB szervezőként tudna együttműködni az Európai Bizottsággal, ahogyan azt a (például a bevándorlásról, a fogyasztópolitikáról stb. szóló) strukturált párbeszéd-platformok kapcsán most is gyakran vállalja

5.1.6. Egy hatékony és folyamatos tájékoztatási kampány keretében az EGSZB azzal tud segítséget nyújtani, hogy felkéri a tagjait, hogy a hálózatukon belül terjesszék az információkat.

5.2. ***Az Európai Bizottság és az EGSZB közötti együttműködési jegyzőkönyv keretében***

5.2.1. Az EGSZB a konzultáció előkészítésének, végrehajtásának és nyomon követésének szakaszaiban kommunikációs csatornaként vállalhat szerepet az Európai Bizottság és a szervezett civil társadalom közötti közvetítésben.

5.2.2. Bizonyos tevékenységek, például az interaktív viták esetében pedig az Európai Bizottság és az EGSZB közösen léphetne fel.

Kelt Brüsszelben, 2015. július 2-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EGSZB 509. PLENÁRIS ÜLÉSE (2015. JÚLIUS 1–2.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Zöld könyv a tőkepiaci unió kiépítéséről

(COM(2015) 63 final)

(2015/C 383/10)

Előadó: Juan MENDOZA CASTRO

Társelőadó: Milena ANGELOVA

2015. március 9-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Zöld könyv a tőkepiaci unió kiépítéséről

(COM(2015) 63 final).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió" szekció 2015. június 18-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2015. július 1–2-án tartott, 509. plenáris ülésén (a július 1-jei ülésnapon) 100 szavazattal 2 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. **Következtetések és ajánlások**

1.1. Az EGSZB támogatja a tőkepiaci unió kiépítéséről szóló zöld könyvet, és várakozással tekint az Európai Bizottság ahhoz kapcsolódó javaslatai elé, hogy milyen változtatásokra lehet majd szükség a dokumentumban megfogalmazott célok megvalósításához. Bízik abban, hogy a javasolt intézkedések az összes érdekcsoport által kifejtett álláspontok kiegyensúlyozott figyelembevételén alapulnak majd.

1.2. Az Európai Bizottság kezdeményezésének célja az kell, hogy legyen, hogy megfelelő szabályozási mechanizmusok segítségével megteremtse egy olyan hatékony és korszerű pénzügyi szolgáltatási szektor feltételeit, amely lehetővé teszi, hogy a finanszírozási forrásokat kereső vállalatok – különösen a kkv-k és a nagy növekedési potenciállal rendelkező vállalatok – előtt megnyíljon az út a tőkebefektetőkhöz.

1.3. Az EGSZB a tőkepiacokat olyan likviditási gyűjtőhelyeknek tekinti, ahol a vállalatok finanszírozáshoz juthatnak, valamint pénzügyi eszközökkel kereskedhetnek, és határozattan támogatja a tőkepiaci unió végső célját, azaz a piac jelenlegi szétaprózottságának megszüntetését, ami lehetővé teszi valamennyi vállalattípus tőzsdei jegyzését.

1.4. Mivel a tőkepiaci unió (CMU) már jelentős részben megvalósult a nagyvállalatok esetében, az EGSZB hangsúlyozza az olyan intézkedések szükségességét, amelyek lehetővé teszik, hogy a kkv-k is élvezhessék a CMU előnyeit.

1.5. A CMU-nak hosszú távon úgy kellene javítania a gazdaság finanszírozását, hogy kiaknázza a vállalatirányítás és a vállalati társadalmi felelősségvállalás legjobb gyakorlatainak ösztönzésében rejlő lehetőségeket, és eközben nemcsak gazdasági, hanem környezetvédelmi és társadalmi célokat is szem előtt tart.

1.6. A kkv-k sajátos szükségleteire külön figyelmet kell fordítani a CMU-val kapcsolatos jövőbeli döntések során. Az EGSZB ezért meghatározó és gyors fellépést javasol a következő területeken:

— a másodlagos piac fejlesztése,

— egységes és egyszerűsített szabvány kidolgozása a kkv-knak a pénzügyi eszközök szabályozott piacaira való bevezetésére vonatkozó minőségi és mennyiségi követelmények tekintetében,

— hitelminősítések bevezetése egy szabványosított, átlátható módszertan szerint,

— egyszerűsített, szabványosított kritériumok (modell) elfogadása a szabályozott piacokra való bevezetés tekintetében, a pénzügyi információkon túl ideértve egy részletes középtávú, befektetési és vállalkozásfejlesztési üzleti tervet is,

— több „testre szabott” befektetési termék létrehozása, mivel ezek minden bizonnyal jobban illeszkednek majd a vállalatok szükségleteihez,

— a mikro-, kis- és középméretű vállalatok meghatározásainak aktualizálása és összevonása a különféle uniós jogszabályokban, hogy hatékonyabban figyelembe vehessék a kkv-k sokféleségét és a tagállamok közötti különbségeket,

— a növekedést mutató és nagy növekedési potenciállal rendelkező vállalatok fogalmának meghatározása, és kiemelt figyelem biztosítása az ilyen vállatok szükségleteinek a tőkepiacon,

— egy egységes európai tőzsdei szegmentációs modell létrehozása, amely a kkv-kat kibocsátói típusuk alapján különbözteti meg, illetve specializált szegmenseket hoz létre az adott nemzeti szabályozott piacokon,

— a nemzeti fogyasztóvédelmi szervek és pénzügyi szabályozó hatóságok adminisztratív kapacitásának erősítésére irányuló erőfeszítések ösztönzése,

— olyan feltételek biztosítása a befektetők számára, amelyek legalább hasonlóak a nemzetközi piacok feltételeihez, ha nem jobbak azoknál.

1.7. Az EGSZB egyetért a zöld könyv megállapításával, amely szerint a háztartások megtakarításainak csak igen kis hányadát tartják az államkötvényeknél és banki betéteknél produktívabb befektetési formákban, különösen most, hogy a megtakarítókra pénzügyi tekintetben nehéz idők járnak.

1.8. Az EGSZB kiemeli a hagyományos banki tevékenységek jelentőségét a pénzügyi rendszer stabilitásának szempontjából, és elismeri az európai bankunió megvalósításának jelentőségét.

1.9. A fenntartható, magas színvonalú értékpapírosításhoz ösztönözni kell a rövid közvetítői láncokat alkalmazó alapstruktúrákat.

1.10. Az EGSZB úgy véli, hogy a zöld könyv részletes áttekintést nyújt a tőkepiacok jelenlegi helyzetéről Európában, valamint a CMU megvalósításához szükséges intézkedésekről.

2. **A zöld könyv tartalma**

2.1. Más joghatóságokhoz képest Európában nem kellőképpen fejlett a tőkepiaci alapú finanszírozás. Az európai részvény-, kötvény- és egyéb piacok kisebb szerepet játszanak a növekedés finanszírozásában, és az európai vállalkozások változatlanul nagymértékben támaszkodnak a bankokra, így gazdaságainkat érzékenyen érinti a banki hitelezés szigorítása.

2.2. Emellett a megfelelő befektetői bizalom is hiányzik, és az európai megtakarításokat nem feltétlenül a leggyümölcsözőbb módon használják fel.

2.3. A tőkepiaci unió (CMU) kiépítése az Európai Bizottság munkaprogramjának kulcsfontosságú kezdeményezése.

2.4. A CMU célja, hogy diverzifikáltabb finanszírozási forrásokat biztosítson a gazdaságnak, továbbá csökkentse a tőkebevonás költségeit, különösen a kkv-k számára.

2.5. Az integráltabb tőkepiacok – különösen a saját tőke tekintetében – javítanák az európai gazdaság sokkelnyelő képességét, és több befektetést tennének lehetővé anélkül, hogy növekedne az eladósodottság.

2.6. A tőkepiaci unió – a hatékony piaci infrastruktúrának és a közvetítőknek köszönhetően – várhatóan fellendíti a befektetőktől az európai beruházási projektek felé irányuló tőkeáramlást, javítja a kockázatok és a tőke uniós szintű elosztását, és végső soron ellenállóbbá teszi majd Európát a jövőbeli sokkokkal szemben.

2.7. A CMU alapjául szolgáló legfontosabb elvek a következőket tűzik ki célul: a tőkepiacok által a gazdaság számára, továbbá a munkahelyteremtés és a növekedés terén biztosított előnyök maximalizálása, a 28 tagállamra kiterjedő egységes tőkepiac megteremtése, a pénzügyi stabilitás szilárd alapjaira való építkezés, hatékony védelem biztosítása a fogyasztók és a befektetők számára, hozzájárulás egy globálisan vonzó befektetési környezet megteremtéséhez és az Unió versenyképességének javításához.

3. **Általános megjegyzések**

3.1. Az EGSZB teljes mértékben támogatja az Európai Bizottság kezdeményezését. Ha azt akarjuk, hogy Európa valamennyi tagállama egy dinamikus, tudásalapú gazdaságban fejlődjön tovább, a tőkepiaci uniót szükséges strukturális reformnak kell tekintenünk. A különféle innovatív pénzügyi termékek unióbeli fejlesztése előtt álló akadályokat fel kell számolni, mivel ez visszafogja a beruházási célú, versenyképes finanszírozást, különösen a kis- és középvállalkozások, az induló vállalkozások és a hosszú távú infrastrukturális termékek tekintetében.

3.2. Az Európai Bizottság kezdeményezésének azt kellene célul kitűznie, hogy egy olyan hatékony és korszerű pénzügyi szolgáltatási szektort hozzon létre, amelyet megfelelő, de nem túlzó szabályozás jellemez, mivel ez a befektetési finanszírozás forrásainak jóval bővebb választékát kínálja, és egyúttal kezeli a beruházások aggasztóan alacsony szintjének problémáját is.

3.3. Az EGSZB a tőkepiacokat olyan likviditási gyűjtőhelyeknek tekinti, ahol a vállalatok finanszírozáshoz juthatnak, és pénzügyi eszközökkel kereskedhetnek. Ebből kiindulva az EGSZB úgy véli, hogy a CMU már megvalósult a nagyvállalatok esetében, és az Európai Bizottság zöld könyvben feltett kérdéseire adott válaszaiban főként olyan intézkedésekre összpontosít majd, amelyek lehetővé teszik, hogy a kkv-k és a nagy növekedési potenciállal rendelkező vállalatok is profitáljanak egy ilyen unióból.

3.4. A CMU-nak hosszú távon úgy kellene javítania a gazdaság finanszírozását, hogy kiaknázza a vállalatirányítás és a vállalati társadalmi felelősségvállalás legjobb gyakorlatainak ösztönzésében rejlő lehetőségeket, és eközben nemcsak gazdasági, hanem környezetvédelmi és társadalmi célokat is szem előtt tart.

3.5. A zöld könyv a kkv-kat a célcsoporthoz tartozó kibocsátóknak tekinti. Ezért a kötvények és a rögzített kamatozású pénzügyi eszközök tekintetében a jövőbeli döntések során külön figyelmet kell fordítani a kkv-k sajátos igényeire a következő területeken:

— a lejáratok finanszírozási módjának megfelelő kiválasztása,

— a finanszírozás és megtérülés szerkezete,

— a finanszírozás költsége, ideértve az adott piacra való bekerüléssel kapcsolatos költségeket,

— az adott pénzügyi termék előkészítését szolgáló garanciák és fedezetek tartalmi és szerkezeti jellemzői.

A fent említett szükségletek megfelelő kezeléséhez alapvető fontosságú, hogy egyszerűsített és szabványosított termékeket és eljárásokat dolgozzunk ki a kkv-k tőkepiaci részvételéhez.

3.6. Az EGSZB azt kéri az Európai Bizottságtól, az európai felügyeleti hatóságoktól és a tagállamoktól, hogy körültekintően járjanak el a CMU megvalósulását célzó jövőbeli jogszabályok kidolgozásakor és átültetésekor, biztosítandó, hogy az uniós tőkepiac olyan feltételeket teremtsen a befektetők és a kibocsátók számára, amelyek legalább hasonlóak a nemzetközi piacok feltételeihez, ha nem jobbak azoknál.

3.7. Egy hatékonyan működő tőkepiaci unió nem lehetséges az uniós polgárok mint egyéni befektetők vonzása és bevonása nélkül. Az EGSZB egyetért a zöld könyv megállapításával, amely szerint a háztartások megtakarításainak csak igen kis hányadát tartják az államkötvényeknél és banki betéteknél produktívabb befektetési formákban, különösen most, hogy a megtakarítókra pénzügyi tekintetben nehéz idők járnak.

3.8. Hangsúlyozni kell a hagyományos banki tevékenységek jelentőségét a pénzügyi rendszer stabilitása szempontjából.

3.9. Egy olyan fenntartható és magas színvonalú értékpapírpiac, amelyre a zöld könyv is utal, rövid közvetítői láncokat alkalmazó alapstruktúrákat követel meg a hitelfelvevők és a megtakarítók közötti közvetlen kapcsolat megteremtése érdekében.

4. **Válaszok a zöld könyvben feltett kérdésekre**

4.1. ***Az elsőként megvalósítandó kiemelt intézkedések***

1. *A rövid távú fellépések tekintetében azonosított öt kiemelt területen túl mely területeket kellene előnyben részesíteni?*

A javasolt intézkedések nagy része az elsődleges piacokra összpontosít. Szem előtt tartva a kkv-k sajátos jellemzőit, meg kell vizsgálni a másodlagos piac fejlesztésének lehetőségeit is.

Különösen fontos, hogy egységes és egyszerűsített szabványt dolgozzanak ki a kkv-knak a pénzügyi eszközök szabályozott piacaira való bevezetésére vonatkozó minőségi és mennyiségi követelmények tekintetében. Egy olyan mechanizmust is ki kell alakítani, amely vonzóbbá teszi a tőzsdén jegyzett kkv-kat a befektetők számára, szem előtt tartva a kkv-k korlátozott pénzügyi és adminisztratív forrásait.

A befektetők érdekeit figyelembe vevő legfontosabb elvek tiszteletben tartása mellett először a tájékoztatóról szóló irányelv néhány specifikus kérdésével kellene foglalkozni az adminisztratív és bürokratikus követelmények lehetőség szerinti enyhítése és a kkv-kra vonatkozó bizonyos közzétételi kötelezettségek liberalizációs lehetőségeinek feltárása érdekében.

— A tájékoztató vizsgálatára vonatkozó határidőket le kellene rövidíteni az olyan kibocsátók számára, akik már rendelkeznek a kereskedésbe bevezetett értékpapírokkal a szabályozott piacon, értékpapírokat bocsátottak ki nyilvánosan, és részvénytársaságként működnek, illetve kibocsátóként vannak bejegyezve. A határidőket ennek megfelelően 7 napra lehetne rövidíteni. Külön eljárást kellene alkalmazni a kkv-k egyszerűsített tőzsdei jegyzésének tekintetében, különösen, ha a tőzsdék nem hivatalos piacán kereskednek velük. Az irányelvnek a nemzeti szabályozók számára nagyobb mérlegelési jogkört kellene biztosítania a kkv-k tőzsdei jegyzésének szabályozását illetően.

— A 2003/71/EK irányelv 14. cikke (2) bekezdésének értelmében a nyilvános kibocsátásra vonatkozó értesítést, valamint a jegyzési időszak kezdetének és végének időpontját közzé kell tenni egy napilapban. A bejelentéseknek/értesítéseknek, illetve magának a tájékoztatónak a nyomtatott formában vagy napilapokban történő közzétételére vonatkozó követelményeket fokozatosan enyhíteni kellene. Az interneten, különösen pedig az adott szabályozott piac vagy vállalat honlapján keresztül történő információközlésnek kellene a kibocsátó és a befektetők közötti kommunikáció legfőbb eszközévé válnia. Másrészről lehetséges a weboldalakon keresztül történő információközlésre vonatkozó követelmények bizonyos mértékű egységessége is – egységesítés vagy a befektetők számára készült speciális weboldal révén –; ez utóbbiak így gyorsabban és könnyebben hozzájuthatnának a nyilvánosan kibocsátott értékpapírokkal kapcsolatos lényeges információkhoz.

2. *A kkv-k hitelinformációinak hozzáférhetősége és szabványosítása kapcsán milyen további lépések mozdíthatnák elő a kkv-k és az induló vállalkozások finanszírozási piacának mélyülését és a befektetői kör kiterjesztését?*

A következő intézkedések tűnnek ésszerűnek ebben a kontextusban:

— hitelminősítések bevezetése egy szabványosított, átlátható módszertan szerint,

— egyszerűsített, szabványosított kritériumok (modell) elfogadása a szabályozott piacokra való bevezetés tekintetében, ideértve – a pénzügyi információk mellett – egy részletes középtávú, befektetési és vállalkozásfejlesztési üzleti tervet is.

3. *Miként segíthető elő az európai hosszú távú befektetési alapok (EHTBA-k) szélesebb körű felhasználása?*

A legsürgetőbb intézkedés a nyugdíjalapokra és biztosítótársaságokra vonatkozó szabályozási követelmények abból a célból történő felülvizsgálata a különböző tagállamokban, hogy ezek portfólióját szükség esetén liberalizálják, lehetővé téve az EHTBA-kba való befektetéseket. A nyugdíjalapokat és biztosítótársaságokat érdekelni fogja ez az eszköztípus, és rendelkeznek is az EHTBA-k tőkésítéséhez szükséges forrásokkal. A folyamat előmozdítása érdekében hasznos lesz egy olyan egységes, a jövedelmezőséget értékelő modell kidolgozása, amely a befektetési lánc egészét lefedi.

4. *A közös szabványok kialakítását célzó piacvezérelt erőfeszítéseken kívül szükség van-e uniós fellépésre a zártkörű kibocsátási piacok létrehozása érdekében?*

Nincs. Uniós fellépésre akkor lehet szükség, ha a szóban forgó piacvezérelt erőfeszítések nem járnak sikerrel.

4.2. ***A tőkepiacok kialakítását és integrációját célzó intézkedések***

5. *Milyen további intézkedések mozdíthatják elő, hogy könnyebben lehessen forráshoz jutni, és hogy a források oda irányuljanak, ahol valóban szükség van rájuk?*

Általánosságban a finanszírozáshoz való hozzáférés javulna, ha több „testre szabott” befektetési terméket hoznának létre, mivel ezek jobban megfelelnének a vállalatok igényeinek (például a lejárat, a fedezet vagy a kifizetések szerkezetének tekintetében).

A szabályozó testületeknek továbbá meg kellene engedniük a hitelviszonyt megtestesítő eszközök kibocsátásának lehetőségét, aminek a kötvénytulajdonosokkal kötött egyfajta szerződésként a lehető leghasonlóbbnak kellene lennie a projektfinanszírozáshoz és a vállalatok számára nyújtott banki hitelezéshez.

6. *Szükség van-e a vállalati kötvénypiacok nagyobb likviditását elősegítő intézkedésekre, például szabványosításra? Amennyiben igen, melyek ezek az intézkedések, és ezek a piac által is megvalósíthatók, vagy szabályozói beavatkozást igényelnek?*

Igen, a szabványosítás növeli majd a likviditást a vállalati kötvénypiacokon. Ebben az esetben ésszerűnek tűnik az összes érdekelt féllel megvitatott és egyeztetett szabályozói intézkedések alkalmazása.

7. *A piac által kidolgozott iránymutatások támogatásán kívül szükség van-e uniós fellépésre a szabványosított, átlátható és elszámoltatható környezetvédelmi, társadalmi és vállalatirányítási befektetések – köztük a zöld kötvények – kialakításának előmozdítása terén?*

Igen, a szabványosítási kritériumoknak tartalmazniuk kellene specifikus elveket a környezetvédelmi, társadalmi és vállalatirányítási befektetések tekintetében. Az EGSZB támogatja a „zöld kötvényeket”, valamint a „zöld” jelzáloghiteleket, energiahatékonysági projektekkel és megújuló energiával kapcsolatos kölcsönöket stb. Ezeknek mind szerepelniük kellene a befektető választási lehetőségei között. Az EGSZB szükségesnek tartja a környezetvédelmi, társadalmi és vállalatirányítási befektetések széles körű ösztönzését szolgáló információk terjesztését és kampányok indítását, valamint a legjobb gyakorlatok közzétételét e téren, többek között az üzleti hálózatokkal és befektetői szövetségekkel való és ezeken keresztül történő szoros együttműködés révén.

8. *Van-e létjogosultsága a multilaterális kereskedési rendszerekben jegyzett kis- és középvállalkozásokra vonatkozó, uniós szintű közös számviteli standard kidolgozásának? A kkv-k növekedési piacainak szerves részévé kell-e tenni ezt a standardot? Ha igen, milyen feltételek mellett?*

A kkv-k jelenlegi, európai szintű definíciója rendkívül eltérő méretű vállalatokat foglal magában, és nem teszi lehetővé az ágazati alapon történő megkülönböztetést. Az EGSZB a mikro-, kis- és középméretű vállalatok fogalmának szabványosított, európai meghatározását támogatja, és sürgeti, hogy a különféle definíciókat aktualizálják és vonják össze a különböző uniós jogszabályokban a kkv-k sokfélesége és a tagállamok közötti különbségek hatékonyabb figyelembevétele érdekében ([1]). Ajánlja a növekedést mutató és nagy növekedési potenciállal rendelkező vállalatok fogalmának meghatározását, és javasolja, hogy szenteljenek kiemelt figyelmet az ilyen vállatok szükségleteinek a tőkepiacon. E nélkül a multilaterális kereskedési rendszerekben csak korlátozott számú ország vehet majd részt, és a növekvő piacok nem sok külföldi befektetőt lesznek majd képesek odavonzani. Egy ilyen standard tartalmilag összhangban kell, hogy álljon a kkv-k korlátozott pénzügyi és adminisztratív kapacitásával.

9. *Vannak-e akadályai a megfelelően szabályozott közösségi finanszírozási vagy közösségi hitelezési platformok létrejöttének, akár határon átnyúló szinten? Amennyiben igen, miként lehet áthidalni őket?*

Annak oka, hogy az olyan alternatív finanszírozási formák, mint például a közösségi finanszírozás gyengén fejlődnek, főként a nemzeti jogszabályok közötti különbségekben keresendő. Ezért az Európai Bizottság számára tanácsosnak tűnik a jogalkotási harmonizáció ösztönzése.

4.3. ***A finanszírozási kínálat fejlesztése és diverzifikálása***

10. *Milyen szakpolitikai intézkedések ösztönözhetnék az intézményi befektetőket nagyobb összegek előteremtésére és arra, hogy ezeket az összegeket eszközök szélesebb körébe, különösen hosszú távú projektekbe, kkv-kba és innovatív, valamint intenzíven növekvő induló vállalkozásokba fektessék be?*

Legelőször is az intézményi befektetők portfólióira vonatkozó jogszabályok módosítására van szükség, mivel számos tagállamban az ilyen befektetések nem lehetségesek számukra.

11. *Milyen intézkedések által lehetne csökkenteni az alapkezelőknek az alapok létrehozásával és működtetésével kapcsolatos költségeit az Unió egész területén? Mely tényezők akadályozzák, hogy az alapok kihasználhassák a méretgazdaságosság előnyeit?*

Ezek a költségek már jelenleg sem túlságosan magasak, és mindenekelőtt az értékesítési csatornáktól függnek. Azoknak az alapoknak, amelyeket bankfiókokon vagy egyéb pénzügyi intézményeken keresztül értékesítenek, általában nincsenek jelentős költségeik, és nem szembesülnek olyan akadályokkal, amelyek gátolnák, hogy kihasználhassák a méretgazdaságosság előnyeit. Az egyénileg értékesített alapok költségei magasabbak.

Egyszerűsíteni és egységesíteni kellene a finanszírozási források előteremtésére szolgáló kibocsátási tájékozatókat, valamint az adott szabályozott piacra való belépéssel kapcsolatos regisztrációs dokumentumokat.

Szükség van egy egységes, európai tőzsdei szegmentációs modellre is, amely a kkv-kat kibocsátói típusuk alapján különbözteti meg. Ugyanerre az eredményre jutunk, ha az adott nemzeti szabályozott piacokon specializált szegmenseket hozunk létre.

12. *Az infrastrukturális beruházások külön kezelésére irányuló törekvésnek egyes egyértelműen azonosítható eszközalosztályokra kell-e összpontosulnia? Ha igen, a Bizottságnak mely kategóriákat kellene prioritásként kezelnie a prudenciális szabályok, mint például a CRD IV/CRR és a Szolvencia II. irányelv jövőbeli felülvizsgálatai során?*

Az infrastrukturális projektek finanszírozásához az EGSZB a következőket javasolja:

— egy átfogóbb nyilvános felülvizsgálati mechanizmus létrehozása a stratégiailag összehangoltabb tervezés biztosítása érdekében,

([1]) A kkv-k közös definícióját általánosságban a 2003/361/EU ajánlás rögzíti, amely ma már elavultnak számít, mivel nem tükrözi sem az EU bővítését, sem pedig a válságot követő gazdasági realitásokat. A zöld könyv tekintetében a pénzügyi eszközök piacairól szóló 2014. május 15-i 2014/65/EU irányelvben rögzített kkv-meghatározás a mérvadó. A kkv-k egy másik meghatározását a meghatározott típusú vállalkozások éves pénzügyi kimutatásairól, összevont (konszolidált) pénzügyi kimutatásairól és a kapcsolódó beszámolókról szóló 2013. június 26-i 2013/34/EU tanácsi irányelvben találhatjuk.

— az állami és Európa egészére kiterjedő finanszírozás súlypontjának áthelyezése a pénzügyileg nem életképes, ám társadalmi szempontból fontos projektekre (esetlegesen (részleges) garanciák biztosítása által, amelyek pénzügyileg életképessé teszik ezeket),

— könnyen érthető útmutató készítése a bankokon és tőkepiacokon keresztül történő infrastruktúra-finanszírozásról,

— az infrastrukturális projektek számviteli és szabályozási kezelésének módosítása annak érdekében, hogy ezek vonzóbbá váljanak a befektetők számára,

— egyes egyértelműen azonosítható infrastruktúraprojekt-alosztályok meghatározása és az infrastrukturális beruházások kezelésének ezekhez való igazítása. Ez minden egyes alosztály esetében különböző kockázatértékelést jelent, és javítja majd a kiszámíthatóságot, ami a beruházásokat vonzóbbá teszi az intézményi befektetők számára,

— az olyan struktúrák fokozottabb használata, amelyek lehetővé teszik a lakossági befektetők számára az illikvid finanszírozásban való hatékonyabb részvételt,

— mivel a jelenlegi Szolvencia II. tőkekövetelmények nem tesznek különbséget a hosszú távú vállalati kötelezettség és az infrastruktúrához kapcsolódó kötelezettség között, mérlegelni kellene az ennek módosítása mellett szóló érveket,

— a köz- és a magánszféra közötti partnerségek átláthatóságának és demokratikus elszámoltathatóságának javítása azáltal, hogy megkövetelik az összes szerződéshez való nyilvános hozzáférést és az ezek ár-érték arányáról való, rendszeres időközönkénti nyilvános jelentéstételt.

13. *Egy szabványosított termék bevezetése vagy a határokon átnyúló hozzáférést jelenleg gátló akadályok felszámolása az egységes piac megerősítését szolgálná-e a nyugdíjbiztosítás terén?*

Igen. Ennek során figyelembe kell venni azt is, hogy a nyugdíjszolgáltatás és -filozófia igen eltérő jellegű a tagállamokban, és szem előtt kell tartani az Európai Bizottság által a zöld könyvben megfogalmazott célt, azaz egy összeurópai nyugdíjrendszer megvalósítását.

14. *Az EuVECA és az ESZVA alapokról szóló rendelet módosítása megkönnyítené-e a nagyobb uniós alapok kezelői számára az ilyen típusú alapok működtetését? Milyen egyéb változásokra lenne szükség az ilyen típusú alapok számának növeléséhez?*

Lehetséges, hogy az ilyen jellegű módosítások megkönnyítenék a nagyobb alapok kezelői számára az ilyen alapok működtetését. Ugyanakkor ez túlzott mértékű koncentrációhoz és összeférhetetlenségekhez is vezethetne. Ezért a szóban forgó intézkedések meghozatala előtt tanácsosnak tűnik alaposan megvizsgálni azt a kérdést, hogy valóban ez jelenti-e a legfontosabb akadályt, amely a nagyobb alapok kezelőit meggátolja az ilyen alapok működtetésében.

15. *Mit tehetne az Unió a magántőke és a kockázati tőke mint a gazdaság alternatív finanszírozási forrásainak továbbfejlesztése érdekében? Konkrétan milyen intézkedésekkel lehetne növelni a kockázatitőke-alapok volumenét, és javítani a kockázatitőke-befektetők kilépési lehetőségeit?*

A magántőke- és kockázatitőke-alapok volumenét növelni lehetne az olyan intézményi befektetők portfólióira vonatkozó korlátozások megfelelő enyhítésével, mint a nyugdíjalapok, biztosítótársaságok és az átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozások.

16. *Milyen akadályai vannak a finanszírozásra szoruló vállalkozások számára biztosítandó banki hitelezés és bankon kívüli közvetlen hitelezés biztonságos kiterjesztésének?*

A pénzügyi válságot követően a banki hitelezés egyre jobban beszűkült a szigorúbb tőkemegfelelési követelmények eredményeképpen és a kockázati kitettség csökkentésének szükségessége miatt. A bankon kívüli hitelezés számos tagállam jogrendszerében nem megengedett; a biztosítótársaságok, nyugdíjalapok és egyéb pénzügyi intézmények számos esetben nem hitelezhetnek közvetlenül a nem pénzügyi jellegű vállalatoknak.

17. *Hogyan bővíthető az ÁÉKBV-kban való határokon átnyúló lakossági részvétel?*

A határokon átnyúló befektetések magas szintű befektetési kultúrát, megfelelő szaktudást és az idegen nyelvek ismeretét követelik meg. Ezért a határokon átnyúló lakossági részvétel növelése csak a személyes pénzügyi tervezők (tanácsadók) igénybevételének ösztönzése révén lenne megvalósítható, akik segíthetnének a lakossági befektetőknek abban, hogy nemzetközi kontextusban tájékozott döntéseket hozzanak.

18. *Hogyan járulhatnának hozzá az európai felügyeleti hatóságok a fogyasztók és a befektetők védelmének biztosításához?*

A legtöbb tagállamban a nemzeti fogyasztóvédelmi szervek általában csak korlátozott kapacitással rendelkeznek a pénzügyi szolgáltatások területén. Egyes esetekben még az sem egyértelmű, hogy egyáltalán vannak-e törvényes jogaik ezen a területen, és melyek ezek a jogok. Ezért az európai felügyeleti hatóságok számára hasznos lehet annak ösztönzése, hogy erősítsék meg a nemzeti fogyasztóvédelmi szervek és pénzügyi szabályozó hatóságok adminisztratív kapacitását.

19. *Mely szakpolitikai intézkedések növelhetik a lakossági befektetések mértékét? Mi mást lehetne tenni annak érdekében, hogy az uniós polgárok a tőkepiacokhoz való hozzáférés során nagyobb ellenőrzést gyakorolhassanak és nagyobb védelemben részesüljenek?*

A tagállamokat arra kell ösztönözni, hogy kedvező körülményeket teremtsenek a brókerek és a befektetési társaságok számára az új vállalkozások olyan finanszírozási forrásainak előteremtéséhez, amelyek adókedvezményeket tesznek lehetővé (pl. a befektetéseknek a háztartások megtakarításaira kivetett hozamadóból történő leírását). Az intézményi fogyasztóvédelem javításával együtt (ahogyan azt az előző kérdésre adott válasz is sugallja) a lakossági befektetések növekedését azáltal is lehetne ösztönözni, hogy a nem szakmai befektetőkre és megtakarítókra szabott pénzügyi felvilágosítás különféle formáit alkalmazzák, és nagyon jól szabályozott pénzügyi tervezési tanácsadó szolgáltatásokat nyújtanak az egyéni befektetőknek.

20. *Léteznek-e bevált és megosztható tagállami gyakorlatok a fogyasztók számára nyújtott egyszerű és átlátható befektetési termékek fejlesztése terén?*

A bevált gyakorlatok még nem honosodtak meg eléggé, és még nem nyerték el végleges formájukat. Az említhető kevés példa egyike a szakmai szövetségek által a befektetési termékekre alkalmazott akkreditációs eljárás az Egyesült Királyságban ([2]). Az ilyen termékek fejlesztése általában véve nem könnyű feladat, mivel a befektetési termékek természetüknél fogva összetettek lehetnek, és azért is, mert a kibocsátók megpróbálnak megfelelni a különböző igényeknek, és termékeiknek megpróbálnak a hasonló termékektől eltérő jelleget adni. Problematikus lehet az a gondolat is, hogy ha kormányzati szinten megpróbálják kikényszeríteni a szóban forgó termékek fejlesztését, akkor ezt piaci beavatkozásnak és a verseny korlátozásának is lehetne tekinteni. Ezért az erre irányuló erőfeszítések helyett hatékonyabb lenne, ha az egyéni befektetőknek szóló pénzügyi felvilágosítás és pénzügyi tanácsadó szolgáltatások fejlesztését ösztönöznék.

21. *Vannak-e olyan további intézkedések a pénzügyi szolgáltatások szabályozása terén, amelyek által biztosítható lenne, hogy az Unió nemzetközi szinten versenyképes legyen, és vonzó befektetési célponttá váljon?*

A versenyképességet komparatív szemszögből kell vizsgálni. Ezért az uniós tőkepiacoknak olyan feltételeket kell biztosítaniuk a befektetők számára, amelyek legalább hasonlóak a nemzetközi piacok feltételeihez, ha nem jobbak azoknál. Ehhez a befektetői védelem javítására és az adózási struktúra kiigazítására irányuló intézkedésekre lenne szükség (körültekintőbben megvizsgálva a javasolt pénzügyi tranzakciós adó előnyeit és költségeit).

22. *Milyen intézkedések hozhatók annak érdekében, hogy az uniós vállalkozások előtt megnyíljon az út a harmadik országbeli befektetők és tőkepiacok felé?*

Ennek leghatékonyabb módja az olyan bankokkal való együttműködés ösztönzése, amelyek jól fejlett fiókhálózattal rendelkeznek a harmadik országokban.

([2]) A Brit Biztosítók Szövetsége, a Brit Bankárok Szövetsége és a Lakás-takarékpénztárak Szövetsége a Brit Szabványügyi Intézettel folytatott tárgyalásokat követően úgy döntött, hogy olyan egyszerű pénzügyi termékeket fejleszt ki, amelyek megfelelnek bizonyos, közösen elfogadott elveknek (lásd a 2013. márciusi Sergeant-jelentést).

4.4. ***A piaci hatékonyság fejlesztése – közvetítők, infrastruktúrák és átfogóbb jogi keret***

23. *Léteznek-e a piacok működésének és hatékonyságának javítására szolgáló, e dokumentumban nem említett mechanizmusok, különösen a részvény- és a kötvénypiac működése és likviditása terén?*

Az ilyen mechanizmusok közé tartozhatnak az alábbiak:

— a kkv-k által kibocsátott pénzügyi eszközök piacának hosszú távú minimális likviditását biztosítani kellene. Ezt az olyan likviditásszolgáltatók vagy árjegyzők ösztönzésével lehetne elérni, akik a kkv-k által kibocsátott pénzügyi eszközök jegyzéséért felelősek,

— a befektetők kkv-kba vetett bizalmának erősítése a vállalatirányítással kapcsolatos legjobb gyakorlatok alkalmazása és a legfontosabb pénzügyi befektetőknek a kkv-k irányításába való bevonása révén,

— a kkv-k vonzerejének növelése – például azáltal, hogy lehetővé teszik a vállalati garanciákat (vagy a szakosodott intézmények garanciáit) a bizonyos kritériumoknak megfelelő kkv-k által történő kibocsátások számára,

— ösztönzők bevezetése a szabályozott piacokon jegyzett kkv-k számára,

— ösztönzők bevezetése a tőzsdén jegyzett kkv-k kibocsátásaiba befektetők számára.

24. *Véleménye szerint vannak-e olyan területek, ahol az egységes szabálykönyv továbbra sem eléggé kidolgozott?*

Az egységes szabálykönyvnek a CRD-IV, a betétbiztosítási rendszerekről szóló irányelv és a bankok helyreállításáról és szanálásáról szóló irányelv keretében a bankszektor számára kidolgozott koncepciója egyenlő versenyfeltételeket teremt, és segíti az egységes piacot. Ennek a megközelítésnek a nem banki ágazatra való kiterjesztése ezért nagyon hasznosnak bizonyulhatna. A bankok helyreállításáról és szanálásáról szóló irányelvhez hasonló megközelítést kellene alkalmazni a központi szerződő felek esetében is.

25. *Megítélése szerint az európai felügyeleti hatóságok elegendő hatáskörrel rendelkeznek-e a következetes felügyelet biztosítására? Milyen további, az uniós szintű felügyeletre vonatkozó intézkedések jelenthetnének lényeges hozzájárulást a tőkepiaci unióhoz?*

A felügyeleti konvergencia kérdésében az EGSZB:

— egyetért azzal, hogy megfelelő korrekciós intézkedésekkel javítani kell a Pénzügyi Felügyeletek Európai Rendszerének (PFER) működését,

— szükségesnek tartja a Pénzügyi Felügyeletek Európai Rendszere, illetve az egységes felügyeleti mechanizmus és az egységes szanálási mechanizmus új szervezete közötti koordináció elősegítésére szolgáló intézkedések előmozdítását,

— sürgeti a PFER-hez tartozó intézmények szabályozási funkcióinak ésszerűsítését a szabályozási keret egyszerűsítése, illetve a folyamatok átláthatóságának és hatékonyságának növelése érdekében,

— egy középtávú stratégia kidolgozását kéri a felügyeleti hatóságok működési és szervezeti konszolidációjának előmozdítása érdekében, megfontolva az egyetlen székhely elképzelését és az ikertorony (*twin peaks*) megközelítés bevezetését,

— kéri, hogy az Európai Bizottság értékelje a strukturálisabb jellegű megoldások megvalósíthatóságát a PFER felépítése és a hatósági finanszírozási mechanizmusok tekintetében.

26. *Figyelembe véve a korábbi tapasztalatokat, vannak-e olyan, az értékpapírokhoz fűződő tulajdonjogokkal kapcsolatos célzott változtatások, amelyek elősegíthetnék a fokozottabban integrált tőkepiacok kialakulását az Unión belül?*

Javítani kellene a letétkezelői intézmények közötti kapcsolatokat, csakúgy mint a határokon átnyúló klíring és elszámolás biztonságát.

27. *Milyen intézkedéseket lehetne hozni a biztosítékok határokon átnyúló áramlásának javítása érdekében? Szükség van-e intézkedések kidolgozására a biztosítékok és a pozíciólezáró nettósítási megállapodások jogi érvényesítésének határokon átnyúló javítása érdekében?*

Üdvözlendőek a határokon átnyúló biztosítékok egységes európai nyilvántartásának létrehozására, illetve a nemzeti nyilvántartások adott osztályainak összekapcsolására irányuló intézkedések. Az ilyen intézkedések végrehajtásának híján a határokon átnyúló beruházások korlátozottak maradnak.

28. *Melyek az integrált tőkepiacok társasági jogból fakadó főbb akadályai, ideértve a vállalatirányításra vonatkozó rendelkezéseket is? Vannak-e olyan célzott intézkedések, amelyek hozzájárulhatnak ezen akadályok felszámolásához?*

A kereskedelmi jog, az üzleti gyakorlatok és a vállalatirányítási modellek között tagállami szinten megfigyelhető különbségek jelentik a tőkepiaci unió előtt álló legkomolyabb akadályokat. Ezek felszámolása hosszú időbe telik majd, és nem lesz könnyű, de megkerülhetetlen feladat. A probléma a tagállamok joghatóságainak alapos tanulmányozását követeli meg.

29. *A fizetésképtelenségre vonatkozó jogszabályok mely specifikus aspektusainak harmonizálására lenne szükség a páneurópai tőkepiac létrejöttének támogatásához?*

A fizetésképtelenségre vonatkozó jogszabályok kulcsfontosságúak a tőkepiacok számára, ugyanakkor – ahogyan a kereskedelmi jog és a vállalatirányítás esetében is – ezeket alapos kutatómunkát követően harmonizálni kellene, mivel egyébként a beruházások olyan országokba csoportosulnak át, ahol hatékonyabban védik a befektetők érdekeit. Különösen a „második esély" opciót kellene gondosan mérlegelni.

30. *Milyen, az adórendszert érintő akadályok állnak fenn, amelyeket prioritásként kellene kezelni a fokozottabban integrált uniós tőkepiacok és a stabilabb vállalati szintű finanszírozási struktúrák elősegítése érdekében? Mely eszközöket lehetne ennek érdekében igénybe venni?*

Az adózási rendszerek struktúrája nagymértékben eltérő a tagállamokban, és nagyon érzékeny a változásokra. A jelenlegi helyzetben nagyon nehéz lesz megvalósítani az adórendszerek harmonizációját, és erre úgy kellene tekinteni, mint a folyamatot lezáró szakaszra.

31. *Hogyan tudja az Unió a leginkább támogatni az integrált és hatékony tőkepiacok létrehozását elősegítő új technológiák és üzleti modellek kifejlesztését?*

Az EU-nak egy olyan digitális egységes hálózati infrastruktúra létrehozására kellene törekednie, amely biztosítja a piacok, vállalatok és befektetők közötti gyors, hatékony és biztonságos kommunikációt ([3]), valamint lehetővé teszi a távoli, határokon átnyúló részvételt a részvényesek közgyűlésein és a szavazást is. Annak érdekében is erőfeszítéseket kellene tenni, hogy megtalálják azokat a módokat, amelyek segítségével csökkenthetők a határokon átnyúló kereskedés viszonylag magas elszámolási és klíringköltségei.

32. *Vannak-e olyan, e zöld könyvben nem azonosított kérdéskörök, amelyek esetében véleménye szerint fellépésre van szükség a tőkepiaci unió létrehozása érdekében? Ha igen, melyek ezek, és milyen formát ölthetnének a vonatkozó intézkedések?*

A zöld könyv részletes áttekintést nyújt a tőkepiacok jelenlegi helyzetéről Európában, valamint a CMU megvalósításához szükséges intézkedésekről. A jelenlegi szakaszban tanácsosabbnak tűnik, ha nem nyitunk újabb kérdésköröket, hanem a már eldöntött intézkedések végrehajtásának ütemezését tervezzük meg hatékonyabban, és kiindulási pontként kiválasztunk néhány fontos, taktikai jellegű reformot: ezeknek a reformoknak kézzelfoghatónak kell lenniük, és közvetlen, mérhető hatást kell gyakorolniuk. Ez olyan lendületet teremt, amely megkönnyíti majd a nehezebb reformok végrehajtását a jövőben.

Mindazonáltal az EGSZB megjegyzi, hogy a zöld könyv nem foglalkozik a következő kérdésekkel:

— a pénzügyi eszközök hitelminősítése,

— a pénzügyi termékek prociklikusságának problémájával kapcsolatos intézkedések.

Kelt Brüsszelben, 2015. július 1-jén.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

([3]) A bevált gyakorlatokra jó példa a vállalati hitelek független elektronikus piacaként működő FINPOINT https://www.finpoint.co.uk/

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Párizsi Jegyzőkönyv – terv a globális éghajlatváltozás 2020 utáni kezelésére

[COM(2015) 81 final]

(2015/C 383/11)

Előadó: Lutz RIBBE

2015. március 25-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikkének (2) bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Párizsi Jegyzőkönyv – Terv a globális éghajlatváltozás 2020 utáni kezelésére

[COM(2015) 81 final].

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem" szekció 2015. június 4-én elfogadta véleményét. Az előadó Lutz Ribbe volt.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2015. július 1–2-én tartott, 509. plenáris ülésén (az július 2-i ülésnapon) 193 szavazattal 12 ellenében, 9 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. **Következtetések és ajánlások**

1.1. Az EGSZB azt várja a COP 21 tárgyaló feleitől, hogy végre jussanak megállapodásra egy kötelező jellegű, ambiciózus és méltányos egyezményről. Az ennek érdekében az Európai Bizottság által előterjesztett tárgyalási álláspontot – elhanyagolható kivételektől eltekintve – tartalmilag teljes mértékben támogatjuk. Bíráljuk azonban, hogy az EU még mindig nem értette meg teljesen, hogy a civil társadalomnak milyen központi szerepet kell játszania ebben a folyamatban.

1.2. Az Éghajlat-változási Keretegyezményt aláíró valamennyi szerződő államnak kivétel nélkül felelősséget kell vállalnia azért, hogy elérjük a tulajdonképpeni célt, vagyis azt, hogy megtörténjen *az üvegházgázok légköri koncentrációinak stabilizálása olyan szinten, amely megakadályozná az éghajlati rendszerre gyakorolt veszélyes antropogén* ([1]) *hatást*. Csak így lehet elhárítani, hogy az embereket, a környezetet és az eljövendő generációkat még nagyobb károk érjék.

1.3. A közös, de differenciált felelősség elve helyes. A legtöbb állam esetében arra van szükség, hogy mielőbb kezdjenek meg egy olyan átalakítási folyamatot, amely a fosszilis energiáktól a magasabb erőforrás- és energiahatékonyság, illetve a megújuló energiák felé vezet. Azokat az államokat, amelyek ma csekély szerepet játszanak az éghajlati terhelés kialakulásában, támogatni kell abban, hogy közvetlenül egy karbonszegény gazdaság irányába fejlődjenek. Ezen a téren nagy lehetőségek nyílnak mindenekelőtt az innovatív európai vállalatok számára, amelyeknek azonban politikai támogatásra is szükségük van. Ügyelni kell arra, hogy ez az átalakulás ne vezessen oda, hogy a szegénységi küszöb alatt élő emberek még szegényebbé válnak. Inkább arra kellene hatékony módon felhasználni ezt az átalakulást, hogy új lendületet adjunk a gazdaságnak, különösen regionális szinten, és hogy a helyi emberek bevonásával új, decentralizált, szén-dioxid-mentes energiatermelő létesítményeket hozzunk létre.

1.4. A COP 21 során tehát nem a klasszikus környezetvédelmi témákat tárgyalják majd, hanem inkább egy új, globális „karbonszegény gazdaság" alapjait kívánják lerakni.

1.5. Az ilyen folyamatokhoz úttörőkre van szükség. Európa sok éven át sikeresen betöltötte ezt a szerepet. Ma már azonban nem beszélhetünk arról, hogy egyedül Európa törekedne az éghajlat védelmére. Időközben több más gazdasági tömb is jelentős befektetéseket eszközölt az energetikai átállásba és a zöld technológiákba anélkül, hogy a Felek Konferenciája (COP) tárgyalási folyamatában aktívabb szerepet töltene be. A párizsi tárgyalási forduló kimenetelétől függetlenül a valóságban már rég megkezdődött a harc a környezetbarát technológiáknak az éghajlatvédelem szempontjából fontos jövőbeli piacaiért, és ebből a küzdelemből Európa sem vonhatja ki magát – akár hoz eredményeket a COP 21, akár nem.

([1]) Azaz ember által okozott.

1.6. Azokról a fontos gazdasági keretfeltételekről, amelyek kibocsátásáthelyezéshez (carbon leakage), illetve az alacsony szén-dioxid-kibocsátás áthelyezéséhez (low carbon leakage) vezetnek, a COP keretében nem lesz szó. Éppen ezért az éghajlatvédelemmel összefüggő kérdéseket és gazdasági, szociális és politikai következményeiket az Éghajlat-változási Keretegyezmény (UNFCCC) tárgyalási folyamatán kívül is folyamatosan szem előtt kell tartani. Az EU-nak minden szinten fel kell lépnie annak érdekében, hogy például olyan piacgazdasági mechanizmusok jöjjenek létre, amelyek hozzájárulnak ahhoz, hogy globális kereskedelmi kérdésekben figyelembe vegyék az egyes termékekhez kapcsolódó kibocsátásokat.

1.7. Az EGSZB rámutat, hogy éghajlatunkat nem a COP 21 (remélhetőleg) ambiciózus eredményei, hanem csak azoknak a gyakorlatba való következetes átültetése mentené meg. Ezt pedig nem a politikusok fogják végezni, hanem a polgárok. A megfelelő keretfeltételeket nekik kell ugyan kialakítaniuk, nemcsak a környezetvédelmi, hanem a gazdasági és társadalmi következmények szem előtt tartása mellett, de a végrehajtás a civil társadalom feladata. A határozatokhoz ezért széles társadalmi elfogadottságra és támogatásra van szükség a vállalatok, a szakszervezetek és a civil társadalom minden más résztvevője részéről.

1.8. A civil társadalom sokrétű szerepét (lásd 6. pont) a COP konferencián sajnos csak nagyon érintőlegesen vitatják majd meg, és az EU sem tett semmilyen érzékelhető kezdeményezést annak érdekében, hogy ez ne így legyen. A beterjesztett közlemény egyáltalán nem tartalmaz konkrét utalásokat arra vonatkozóan, hogy a civil társadalomnak milyen szerepet kellene játszania. Az új éghajlat-politikát nem lehet és nem is szabad „felülről" elrendelni, hanem – aktív civil párbeszéden át – a polgárok többsége, és így valamennyi érintett széles egyetértésére kell építeni, és „alulról" kell végrehajtani. Az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak, a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek (EP), hogy indítson el végre egy intenzív és strukturált párbeszédet, hogy ne vesszen el a társadalom részéről az új struktúrák kialakítására mutatkozó alapvető nyitottság. Az eddigi uniós politika e tekintetben nagyon kiábrándító. Ezzel kapcsolatban az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság teremtse meg az ahhoz szükséges strukturális feltételeket, illetve gondoskodjon az ahhoz szükséges forrásokról, hogy a civil társadalom – a kölcsönös elismerés és a befogadás jegyében – párbeszédet kezdhessen minden érintett féllel.

1.9. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a CO_2-kibocsátás csökkentésére irányuló létező technológiákkal környezetvédelmi, gazdasági és társadalmi lehetőségek is együtt járnak, amelyek világszerte elősegíthetik a munkahelyteremtést és az üzletfejlesztést.

2. **Háttér**

2.1. 23 évvel ezelőtt, 1992 májusában fogadták el New Yorkban az ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezményét („United Nations Framework Convention on Climate Change", rövidítve UNFCCC). A 2. cikkben szerepel az egyezmény célkitűzése, nevezetesen *az üvegház-gázok légköri koncentrációinak stabilizálása olyan szinten, amely megakadályozná az éghajlati rendszerre gyakorolt veszélyes antropogén* ([2]) *hatást*. Cél emellett az esetleges következmények enyhítése is.

2.2. Az egyezményt még ugyanebben az évben, az ENSZ riói Környezet és Fejlődés Konferenciáján (UNCED) 154 állam aláírta, és az 1994 márciusában lépett életbe. Ma az egyezménynek már 196 szerződő fél részese.

2.3. Ezek az államok minden évben egy ún. ENSZ-klímacsúcs (a „Felek Konferenciája", angolul „**C**onference **o**f the **P**arties", rövidítve: COP) keretében üléseznek. Eddig nem születtek határozatok olyan intézkedésekről, amelyek elegendőek volnának ahhoz, hogy az egyezmény céljai akár közelítőleg is megvalósuljanak. Kötelező érvényű célkitűzések eddig csak az ipari országok maximális kibocsátásaira vonatkozóan születtek, a COP 3 alkalmával elfogadott „Kiotói Jegyzőkönyv" révén, amelyet azonban tudvalevőleg csak az ipari országok egy része ratifikált.

2.4. Ma azonban már egyetértés van a tekintetben, hogy az immár 21 tárgyalási év után, amelyek során a globális kibocsátás csaknem további 50 %-kal nőtt (az 1992. évi 30,8 milliárd tonna CO_2-egyenértékről 2011-re 43,4 milliárd tonnára) ([3]), és az ember okozta éghajlatváltozás negatív következményei egyre nyilvánvalóbbakká válnak, legfőbb ideje cselekedni.

([2]) Azaz ember által okozott.
([3]) http://de.statista.com/statistik/daten/studie/311924/umfrage/treibhausgasemissionen-weltweit/

2.5. Szinte minden tudományos vizsgálat azt mutatja, hogy még mindig van lehetőség arra, hogy a hőmérséklet emelkedését megfelelő határok közé szorítsuk. Ehhez azonban kellően ambiciózus intézkedéseket kell nagyon gyorsan bevezetnünk. A tanulmányok ugyan azt is kimutatták, hogy a célt elméletileg később is el lehet érni, akkor azonban már csak aránytalanul magasabb költségekkel és jelentős károsodások mellett, amelyek emberek millióit és a gazdaságot egyaránt sújtanák.

2.6. Az Éghajlat-változási Keretegyezmény nem határozza meg, hogy pontosan mi értendő „az éghajlati rendszerre gyakorolt veszélyes antropogén hatás" alatt. A 2010-ben tartott COP 16 alkalmával a részes államok politikailag megállapodtak abban, hogy a globális hőmérséklet-emelkedést az iparosodás előtti szinthez viszonyítva 2 °C-ban (sőt adott esetben 1,5 °C-ban) korlátozzák – anélkül azonban, hogy bármilyen tudományos alapot ismertettek volna, amely igazolná, hogy a cél ezzel a politikai megállapodással valóban el is érhető.

2.7. Az EGSZB figyelmezteti az összes érintettet – politikusokat és a civil társadalmat egyaránt –, hogy súlyos következményekkel járó, kedvezőtlen hatások már most is egyértelműen megfigyelhetők, amikor a felmelegedés még messze 2 °C alatt van. Nem azt kell tehát elérendő célnak tekinteni, hogy a 2 °C-os határt ne lépjük túl, hanem azt, hogy minél inkább alatta maradjunk.

3. **A párizsi COP 21**

3.1. A 21. COP-ra 2015 decemberében, Párizsban kerül sor. Az ígéretek szerint itt egy „globális megállapodás" formájában – végre – meghozzák majd a szükséges ambiciózus, méltányos és **kötelező érvényű** határozatokat, amelyek mind a 196 szerződő félre vonatkoznak. Ezek a tervek szerint 2020-ban lépnek hatályba.

3.2. A meghozni kívánt határozatok többek között az alábbiakat érintik:

a) **az éghajlatváltozás elleni küzdelem**; a szerződő felek kötelezettséget vállaltak arra, hogy nemzeti kibocsátás-csökkentési célkitűzéseiket („tervezett nemzeti hozzájárulások") legkésőbb 2015. március végéig bemutatják az UNFCCC-titkárságnak. E célkitűzéseknek ambiciózusaknak és az eddigi erőfeszítéseken túlmutatóaknak kell lenniük. A tervezett nemzeti hozzájárulásoknak összességükben elegendőnek kell lenniük ahhoz, hogy a hőmérséklet emelkedését 2 °C alatt tarthassuk. 2015. november 1-jéig összefoglaló jelentés készül arról, hogy ezt a célt valóban elértük-e;

b) **az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra** irányuló intézkedések;

c) **pénzügyi szabályozások** az éghajlatváltozás elleni küzdelem, az alkalmazkodás és a károk megtérítése terén; itt többek közt arról a kérdésről van szó, hogy a megígért évi 100 milliárd USD-t 2020-ig a) miként kell felhasználni, és b) milyen kritériumok és előírások alapján kell elosztani;

d) **a technológiaátadás** kérdései (a szellemi tulajdonjogok figyelembevételével);

e) **a megállapodás nyomon követésére,** többek közt a mérésre, a jelentéstételre és az ellenőrzésre/átláthatóságra ([4]) vonatkozó előírások, valamint (különösen fontos!)

f) a megállapodás jogi keretei, vagyis **a határozatok kötelező érvénye**.

3.3. Arról is meg kell állapodni, hogy miként kell konkrét éghajlatvédelmi intézkedésekre kihasználni a 2015. decemberi határozathozatal és a kötelező érvényű intézkedések 2020. évi hatálybalépése közötti időszakot („2020 előtti lépések").

3.4. Emellett a kormányok most először veszik majd fontolóra, hogy az éghajlati politikákat miként kellene végrehajtani. Az EGSZB támogatja azokat a jelenlegi hivatkozásokat, amelyek arra mutatnak rá, mekkora szükség van az emberi jogok tiszteletben tartásának és egy, a karbonszegény gazdaságba való átmenethez kapcsolódó, tisztességes munkát és színvonalas munkahelyeket fenntartó és létrehozó, méltányos átmenetnek a biztosítására.

3.5. Az EU a *Párizsi Jegyzőkönyv – terv a globális éghajlatváltozás 2020 utáni kezelésére* ([5]) című közleményben foglalta össze a COP 21-gyel kapcsolatos álláspontját és várakozásait. Többek között azt javasolja, hogy a megállapodásokat azáltal tegyék kötelező érvényűvé, hogy a Párizsi Egyezményt az Éghajlat-változási Keretegyezmény jegyzőkönyveként fogadják el. A jegyzőkönyvnek „rögtön azután hatályba kell lépnie, hogy azt a globális kibocsátás jelenlegi mértékének együttesen 80 %-áért felelős országok ratifikálták".

([4]) A szerződő felek már ma is kötelesek rendszeres jelentéseket közzétenni, amelyeknek különböző információkat kell tartalmazniuk az aktuális üvegházhatásúgáz-kibocsátásról és a tendenciákról.

([5]) COM(2015) 81 final, 2015.2.25.

3.6. A szerződő államok körében egyetértés van a tekintetben, hogy a **közös, de differenciált felelősség elvét** kell alkalmazni, ami azt jelenti, hogy **valamennyi** szerződő félnek felelősséget kell viselnie, függetlenül attól, hogy jelentős vagy csak csekély szerepet játszik az éghajlati terhelés kialakulásában. A felelősség pontos körét és mértékét több igen különböző tényezőtől – például a korábbi és a jelenlegi kibocsátási szintektől, a gazdaság erejétől, a társadalmi helyzettől, az érintettségtől – kell függővé tenni.

4. **Mit vár az európai civil társadalom a COP 21 tárgyalásoktól?**

4.1. Az EGSZB sürgeti a tárgyaló feleket, hogy Párizsban fogadjanak végre el egy **jogilag kötelező erejű** megállapodást. Kifejezetten támogatja az EU-nak az Európai Bizottság COM(2015) 81 final közleményében rögzített tárgyalási pozícióját.

4.2. A COP 21-en konszenzust kell teremteni a tekintetben, hogy egy előrelátó politika keretében már ma ambiciózus és messze előremutató döntéseket kell hoznunk a holnap érdekében. Ezek a döntések képezik majd az alapját az eljövendő generációk gazdasági és társadalmi tevékenységeinek, és ezek segítenek majd azok problémáinak enyhítésében, akik már ma is szenvednek az éghajlatváltozás következményeitől.

4.3. A COP 21 során tehát nem a klasszikus környezetvédelmi témákat tárgyalják majd, hanem inkább egy új, globális „karbonszegény gazdaság” alapjait kívánják lerakni.

4.4. Az EGSZB üdvözli a közös, de differenciált felelősség elvét. Minden szerződő államnak el kell ismernie a felelősségét, amely alól többé nem bújhat ki, nem bújhat más államok mögé, és nem szabad – ahogy az a múltban már részben megtörtént – annak az elvnek a jegyében eljárnia, hogy „mi csak akkor vállalunk felelősséget, ha fizetnek érte”.

Az éghajlatváltozás elleni küzdelem

4.5. Rámutat arra, hogy csak akkor érhetünk el globális viszonylatban megfelelő kibocsátási szintet, ha a Földön élő minden emberre átlagosan 2 tonnánál nem több CO_2-egyenértéknyi kibocsátás jut.

4.5.1. Európában (ahol egy lakosra évente mintegy 9 tonna CO_2-egyenértéknyi kibocsátás jut) ezt az értéket csak a 2050-re kitűzött célok (80–95 %-os CO_2-csökkentés Európa vonatkozásában) megvalósításával érnénk el. Kínának egyharmadára kellene csökkentenie a jelenlegi egy főre eső kibocsátását (ez jelenleg kb. évi 6 tonna CO_2-egyenérték egy főre), de például az Egyesült Államoknak (ahol ez az érték jelenleg 16,5 tonna CO_2-egyenérték/fő/év) vagy a jelenlegi „világcsúcstartó” Katarnak (40 tonna CO_2-egyenérték/fő/év) még ennél is nagyobb mértékű csökkentést kellene végrehajtania.

4.5.2. Olyan országoktól ellenben, mint Mali (0,04 tonna CO_2-egyenérték/fő/év) vagy Ruanda (0,06 tonna CO_2-egyenérték/fő/év), nem várhatók kibocsátáscsökkentések. Ennyiben az EGSZB nem ért teljesen egyet az Európai Bizottság egyik kijelentésével, nevezetesen azzal, hogy „*valamennyi* országnak jelentősen és folyamatosan csökkentenie kell üvegházhatásúgáz-kibocsátását”. Ezekre az államokra azonban érvényes az, hogy nekik kerülőút nélkül kell a karbonszegény gazdaság irányába fejlődniük. Az éghajlatváltozás elleni küzdelmet és a következményekhez való alkalmazkodást illető éghajlat-politikai felelősség ebből a szempontból valóban közös, de országonként különböző. Ezeknek az államoknak sürgős segítségre van szükségük, ami egyúttal számos együttműködési lehetőséget is nyit az innovatív vállalatok számára. Az európai vállalatok, amelyek (még) a zöld technológiákhoz kapcsolódó szabadalmak 40 %-át birtokolják, ebből különösen sokat profitálhatnak.

4.5.3. Fontos rámutatni, hogy az említett kibocsátási adatok nem adják vissza az egyes államokban a társadalom különböző rétegei között meglévő jelentős különbségeket, és hogy tény, hogy a gyártáskor keletkező CO_2-kibocsátásokat azoknál az országoknál számítják be, ahol az adott termékeket gyártják, nem pedig azoknál, ahol felhasználják őket. Ha ez fordítva lenne, akkor például Kína sokkal jobban, Németország pedig lényegesen rosszabbul állna az üvegházhatású gázok mérlege terén ([6]).

([6]) University Maryland, lásd: www.tagesschau.de/ausland/klimaindex104.html

4.6. Az EGSZB úgy véli, hogy a nemzeti kibocsátáscsökkentési célszámok („tervezett nemzeti hozzájárulások") megállapítása a COP 21-folyamat központi eleme. A tervezett nemzeti hozzájárulások UNFCCC-titkársághoz való benyújtása terén tapasztalható drámai mértékű késlekedések ([7]) nagyon rossz jelként értékelhetők.

4.7. Az EGSZB tisztában van azzal, hogy még egyáltalán nem biztos, hogy a szigorú COP 21-megállapodást szorgalmazóknak sikerül 196 nagyon különböző kiinduló helyzetű, részben szélsőségesen különböző politikai irányultságú és kulturális hátterű szerződő fél mellett egy ilyen, az eljövendő nemzedékek érdekét ([8]) szolgáló szolidaritást megteremteni.

4.8. Már az EU 2030-ig szóló éghajlat- és energiapolitikai jogszabálycsomagjának tárgyalásai – amelyek gyakorlatilag egy uniós szintű „COP-konferenciát" jelentettek – megmutatták, hogy még európai uniós szinten is alig sikerül megvalósítani, amit a COP 21 céloz, nevezetesen hogy egyértelmű nemzeti felelősségeket teremtsünk. Az EGSZB ezért sajnálja, hogy az EU 2030-ig szóló energiaügyi és éghajlat-változási csomagjában már nincsenek nemzeti szintű, kötelező célszámok meghatározva, mert ez nehezítheti az összeurópai célok elérését és a felelősségek „felosztását" ([9]). Ha tervezett nemzeti hozzájárulások kerülnének rögzítésre az egyes uniós tagállamokra vonatkozóan, az kedvező irányba mutató jelzés volna a COP-tárgyalásokhoz.

Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, pénzügyi szabályozások és technológiatranszfer

4.9. A differenciált felelősség azt is jelenti, hogy szolidaritásra lesz szükség a tekintetben, hogy a kevésbé fejlett és pénzügyileg gyenge lábakon álló fejlődő országoknak kiemelten segítsünk abban, hogy éghajlatkímélő, „zöld" gazdaságot építhessenek fel, és képessé tegyük őket arra, hogy megbirkózzanak az éghajlatváltozás okozta károkkal, amelyek sokszor őket érintik a legjobban. Ezzel kapcsolatban vigyázni kell arra, hogy ez a fajta átalakulás ne vezessen oda, hogy az emberek még szegényebbé válnak és a szegénységi küszöb alá kerülnek. Inkább arra kellene hatékony módon felhasználni ezt az átalakulást, hogy új lendületet adjunk a gazdaságnak, különösen regionális szinten, és hogy a helyi emberek bevonásával új, decentralizált, szén-dioxid-mentes energiatermelő létesítményeket hozzunk létre.

4.10. Így tehát fontos szerep jut a pénzügyi kérdéseknek és a technológiatranszfernek. A kevésbé fejlett országoknak egyszer már keserűen csalódniuk kellett, mivel az egykor megígért (a GDP 0,7 %-ának megfelelő) „fejlesztési támogatások" korántsem folytak be a megígért mértékben. Ennek nem szabad még egyszer előfordulnia.

Jogi kötelezettség és a megállapodás nyomon követése

4.11. Az EGSZB támogatja az EU-nak azt a kijelentését, hogy döntően csak egy **jogilag kötelező érvényű** megállapodás teremtheti meg az alapjait a globális szinten egyenlő feltételeknek és a szükséges határozatok végrehajtásának.

4.12. Egy **jogilag kötelező erejű megállapodás** előnyei többek közt a következők volnának:

— világos politikai jelzés volna valamennyi kormány részéről a gazdaság és a befektetők, de a nagyközönség felé is arról, hogy a karbonszegény gazdaság az egész világközösség közös célja,

— hosszú távú és kiszámítható keretet biztosítana, amely költséghatékony módon ösztönzi a szén-dioxid-kibocsátás csökkentését és az ahhoz való alkalmazkodást célzó technológiákba történő beruházásokat,

— világosan rögzítésre kerülne az átláthatóság és a felelősség elve, valamint

— beruházási eszközök válnának elérhetővé a szükséges intézkedésekhez, vagyis közvetlen kapcsolat jönne létre a reálgazdasággal.

([7]) A tervezett nemzeti hozzájárulásokat 2015. március végéig kellett volna benyújtani, 2015. május 17-éig azonban csak Svájc, az EU, Norvégia, Mexikó, az Amerikai Egyesült Államok, Gabon, Oroszország, Liechtenstein, Andorra és Kanada nyújtotta be hozzájárulását.

([8]) Lásd: http://www.futurejustice.org/

([9]) Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „Éghajlat- és energiapolitikai keret a 2020–2030-as időszakra" (NAT/636), 1.2. és 3.3. pont.

4.13. A civil társadalom azt várja, hogy az új éghajlat-változási megállapodás vegye figyelembe az igazságos átmenet („just transition") iránti követelésüket, az emberi és a munkavállalói jogokat, valamint a társadalmi következményeket, ezen belül is a kárrendezés („loss and damage") szempontjait, továbbá az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodással kapcsolatban felmerülő kérdéseket, különösen a legszegényebb országok vonatkozásában.

4.14. A határozatok végrehajtásának szigorúan átláthatónak és ellenőrizhetőnek kell lennie, és rögzíteni kell, hogy a határozatokat be nem tartó államok a továbbiakban nem vehetik igénybe az egyezmény nyújtotta előnyöket.

4.15. Az EGSZB rámutat, hogy az Európai Bizottságnak az a javaslata, hogy rendszeres felülvizsgálatok révén vigyenek dinamizmust a folyamatba, lehetővé tehetné, hogy – az egyes államok eltérő körülményeinek és a felelősségek változásának függvényében – nagyobb mértékű kibocsátáscsökkentési kötelezettségvállalásokra kerüljön sor.

Az EU globális éghajlatvédelemben betöltendő szerepével kapcsolatos elvárások

4.16. Az EU az elmúlt években éghajlatvédelmi kérdésekben világszerte jó hírnevet szerzett magának. Az EGSZB fontosnak tartja, hogy a COP-tárgyalások mellett egy, a tárgyalásokon kívül kifejtett aktív politika révén is bizalmat építsünk ki, elfogadtatva, hogy ambiciózus éghajlat-védelmi politikát nem úgy lehet kialakítani, hogy más országok vagy gazdasági körök rovására gazdasági előnyöket szerzünk magunknak.

4.17. Az EU-nak továbbra is hitelesen és jó példával kellene elöl járnia. Ha nincsenek olyanok, akik a politikában és a gazdaságban az „éllovasok" és „a fejlődés motorjai" szerepét betöltik, akkor az ilyen tárgyalási folyamatok nem vezethetnek eredményre. Fontos hangsúlyozni, hogy az EU csak akkor tudja hitelesen betölteni ezt az éllovas szerepet, ha bebizonyosodik, hogy az éghajlat-védelmi politika kedvező gazdasági fejlődéssel párosul.

4.18. Pozitívumként figyelhető meg, hogy időközben más országok is átvettek számos olyan intézkedést, amelyet elsőként az EU vezetett be, és amely kezdetben nagyon is vitatott volt. Példaként említhetjük a megújuló energiákhoz nyújtott támogatásokat, de a kibocsátáskereskedelmi rendszert is; az utóbbit például részben még Kína is alkalmazza.

4.19. Az EGSZB méltányolja, hogy az EU külügyi főképviselője, Federica Mogherini az „éghajlat-diplomáciai cselekvési terv" ([10]) keretében külpolitikájában intenzíven foglalkozik éghajlatvédelmi kérdésekkel. Fontos és helyes jelzés Juncker bizottsági elnöknek az a kijelentése is, hogy el kell érni, hogy az EU világelső legyen a megújuló energiák terén, és nemcsak azért, mert ez segíti az éghajlatvédelmet, hanem azért is, mert ezzel munkahelyeket lehet teremteni és javul az energiaellátás biztonsága.

4.20. Az EU tehát globális szinten is felmutathat valamit – többek között azt is bebizonyította, hogy a gazdasági növekedésnek egyáltalán nem szükségszerű kísérőjelensége a kibocsátás növekedése. Nincs például a világnak olyan gazdasági térsége, amely megtermelt GDP-egységenként kevesebb üvegházhatású gázt bocsátana ki, mint az EU. Az energia- és erőforrás-hatékonyság kérdésében számos európai vállalat éllovas szerepet tölt be. Ez jelentős mértékben a műszaki eredményeknek, vagyis az európai vállalatok innovációs erejének köszönhető, amelynek hátterében az EU viszonylag szigorú környezetvédelmi szabályozása áll.

4.21. Európa előtt azonban még sok feladat áll: a 2050-re célul kitűzött 80–95 %-os CO_2-csökkentést nem lehet kizárólag műszaki innovációkkal elérni. Ez jól látható például a közlekedés területén, ahol a kipufogógáz-technológia innovatív megoldásai révén elért eredményeket a járművek számának és az átlagosan megtett útnak a növekedése – legalábbis részben – lenullázza. Strukturális változtatásokra is szükség lesz tehát, ez pedig azt jelenti, hogy az éghajlatvédelmi politikának az eddiginél sokkal szorosabban kell kapcsolódnia más politikaterületekhez.

([10]) Megvitatva a Külügyek Tanácsának 2015. január 19-i ülésén, 5411/15.

5. **A COP-tárgyalások menete az utóbbi években – és a valóság a tárgyalásokon túl**

5.1. Az EGSZB sok éve nyomon követi az éghajlatvédelmi tárgyalásokat. Tudatában van annak, milyen fontos, hogy a párizsi tárgyalások pozitív eredménnyel záruljanak, egyúttal azonban rámutat arra, hogy önmagukban a határozatok nem mentik meg az éghajlatot, csak a valódi intézkedések végrehajtása segíthet.

5.2. Az államok közössége minden bizonnyal könnyebben tudna konszenzust elérni Párizsban, ha például a „Rio+20" konferencia közös határozatait – köztük azt, hogy *fokozatosan le kell építeni a fosszilis tüzelőanyagok káros és alacsony hatékonyságú támogatásait, amelyek pazarló fogyasztáshoz vezetnek és aláássák a fenntartható fejlődést* ([11]) – végrehajtották volna, vagy a végrehajtás legalább folyamatban lenne. Már akkor is felismerték, hogy piacgazdasági eszközöket (pl. szén-dioxid-adót, kibocsátáskereskedelmi rendszereket stb.) kellene alkalmazni. Ezeket az EGSZB célravezetőnek találja ([12]). A Nemzetközi Valutaalap (IMF) egy új munkadokumentuma ([13]) évi 5,3 billió (!) dollárra teszi a globális szinten a fosszilis energiahordozóknak juttatott közvetett és közvetlen támogatások összegét, ami naponként több mint 15 milliárd dollárnak felel meg. Még az évi 100 milliárd dollárból gazdálkodó, tervezett Éghajlat-változási Alap sem tudja ellensúlyozni az ezekből a szubvenciókból eredő káros hatásokat.

5.3. A politikai ígéretek és a megvalósítás között azonban hatalmas szakadék tátong, ami megingatja a civil társadalom globális politikai megállapodásokba vetett bizalmát. Párizs nem erősítheti tovább ezeket a csalódásokat, hanem százhetvenfokos fordulatot kell hoznia.

5.4. Európának azonban azt is fontos figyelemmel kísérnie, hogy milyen fejlemények játszódnak le „a COP-tárgyalások világán" kívül, „a valódi gazdasági fejlődés világában". Lássunk erre néhány példát:

— A COP 20 limai konferenciáján Kalifornia és Kína aláírt egy megállapodást, amely szoros együttműködést irányoz elő e hatalmas gazdasági tömbök között a megújuló energiával, az elektromos mobilitással és az energiahatékonysággal összefüggő kérdésekben. Európával nincs hasonló stratégiai együttműködési megállapodás.

— Néhány éve már Kína és az Egyesült Államok vezetik azon országok listáját, amelyek a legtöbbet fektetik a megújuló energiákba. 2013-ban Kína 54,2 milliárd dollárt, az Egyesült Államok 33,9 milliárd dollárt, Japán pedig 28,6 milliárd dollárt fektetett a megújuló energiákba. A negyedik és ötödik helyen az Egyesült Királyság (12,1 milliárd dollár) és Németország (9,9 milliárd dollár) áll. Az ilyen jellegű beruházások különösen Németországban és Olaszországban erőteljesen visszaestek ([14]).

A globális versenyképesség és a kibocsátásáthelyezés, illetve az alacsony szén-dioxid-kibocsátás áthelyezése

5.5. Azok a határozatok, amelyek az Éghajlatváltozási Keretegyezmény céljainak eléréséhez szükségesek, ma nem teszik lehetővé, hogy mindenki csak jól járjon. Ezért joggal utalnak arra, hogy milyen nehéz, ha ugyan nem lehetetlen a COP-határozatokat a rövid távú nemzeti, illetve ágazati (gazdasági) érdekekkel összeegyeztetni.

5.6. Ez nem mindig fog sikerülni, hiszen nyilvánvaló, hogy lesznek olyan gazdasági területek, amelyek a „karbonszegény gazdaság" új rendszerében nem játszanak majd szerepet, vagy ha igen, csak sokkal csekélyebbet, s amelyek így a szükséges szerkezetváltás „vesztesei" közé tartoznak majd. Éppen ellenkezőleg, ezeknek a gazdasági területeknek, illetve az érintett személyeknek és régióknak joguk van megtudni, miként kívánja a politika – lehetőleg törések nélkül és szociális szempontból elviselhető módon – véghezvinni ezt a változást. Ezek a nehézségek azonban nem jelenthetnek indokot arra, hogy ma ne cselekedjünk. Olcsóbb ugyanis ma lépni, elősegítve az átmenetet egy karbonszegény gazdaság felé, mint később a károkat helyreállítani ([15]).

5.7. Európa jövőbeli versenyképessége szempontjából kiemelkedően fontos a jövőbeli piacok feltárásának kérdése (pl. a megújuló energiával vagy a hatékonysággal kapcsolatos technológiák területe vonatkozásában). Azokat a hangokat, amelyek Európában óva intenek pl. a CO_2-kibocsátás áthelyezésétől, vagy azt követelik, hogy Európa ne haladjon túl gyorsan, egymagában az élen, természetesen komolyan kell venni.

([11]) Lásd a zárónyilatkozat 225. pontját.

([12]) Lásd a „Piaci alapú eszközök az erőforrás-hatékony és alacsony szén-dioxid-kibocsátású uniós gazdaság megteremtése érdekében" című EGSZB-véleményt (NAT/620), HL C 226., 2014.7.16., 1. o., 1.3., 1.7. és 1.8. pont.

([13]) „How Large Are Global Energy Subsidies?" [Milyen volumenűek a globális energiatámogatások?] című IMF-munkadokumentum, (WP/15/105).

([14]) Németország: 2011-ben 30,6 milliárd dollár, 2012-ben 22,8 milliárd dollár, 2013-ban pedig 9,9 milliárd dollár. Olaszország: 2011-ben 28,0 milliárd dollár (abban az évben világviszonylatban a 4.), 2012-ben 14,7 milliárd dollár, 2013-ban pedig már csak 3,6 milliárd dollár (ezzel a világranglista 10. helyezettje).

([15]) Lásd a Világ Erőforrásai Intézet *Better Growth Better Climate, The New Climate Economy Report [Jobb növekedés, jobb éghajlat: Az új klímagazdasági jelentés]* című tanulmányát.

5.8. De ma már nem létezik európai szólójáték – globális verseny van! Ma már ezért beszélni kell az alacsony szén-dioxid-kibocsátás áthelyezéséről is, vagyis arról a veszélyről, hogy Európa elveszítheti eddigi technológiai és így gazdasági vezető szerepét például a megújuló energiák terén.

5.9. Ez nagyon gyorsan megtörténhet. A megújuló energiák területén megfigyelhető, hogy Európa az akkumulátoros tárolási technológiák területén egyértelműen lemaradt. Az elektromos mobilitás területén Kína és Kalifornia vette át a vezető szerepet. A világon a legolcsóbb fotovoltaikus paneleket Kínában gyártják, és ez jellemzően nem a bérdömpingre vezethető vissza. A K+F ágazatnak lényegesen több köz- és magánberuházásra van szüksége, mégpedig sürgősen.

5.10. A globális szinten egyenlő versenyfeltételek jelenlegi hiánya komoly kihívást jelent a globális piacon versengő európai vállalkozások számára. Az olyan szektorok, mint az acél-, a papír- vagy a vegyipar – amelyekre a különösen szoros globális kapcsolódások jellemzőek – gazdaságilag még ma is fontosak. Az EU-ban a gyártóiparból eredő káros éghajlati hatások a műszaki fejlődésnek köszönhetően 1990 és 2012 között 31 %-kal mérséklődtek ([16]).

5.11. Nem valószínű, hogy ezeknek az iparágaknak a szerepét 2050-ig teljesen átvehetik az új, „zöld" iparágak. Sem az európai gazdaságnak, sem a globális éghajlatnak nem tenne jót, ha megpróbálnánk elérni, hogy ezek az iparágak EU-n kívüli országokba telepítsék át termelésüket anélkül, hogy ez globális szinten a kibocsátások csökkenésével járna.

5.12. Ennek a kibocsátásáthelyezésnek a mértékét gyakran vitatják. Az áthelyezés lehet közvetlen, amikor az új politikai intézkedések egyenes következményeként a gyárakat és a termelést más, nem uniós országokba telepítik át. De lehet közvetettebb is, ami abban mutatkozik meg, hogy egyre több beruházást hajtanak végre EU-n kívüli országokban, miközben egyelőre az uniós termelést is fenntartják. Ez ma a globális vállalatoknál – számos termeléssel összefüggő tényező miatt – sokkal gyakoribb. Mivel ezekben a „régi iparágakban" világszerte egyre növekszik a termelés, kiegyensúlyozott ösztönzőket kell teremteni, amelyek ezekben az uniós iparágakban is előmozdítják az alacsony szénkibocsátással járó technológiák térnyerését anélkül, hogy csökkentenék az érintett szektorok relatív versenyképességét.

5.13. Az uniós ipari és kereskedelmi vállalatoknak is törekedniük kell arra, hogy a 2050-re kitűzött 80-95 %-os csökkentési célnak megfelelően maguk is csökkentsék tevékenységeik éghajlati hatását. Az ehhez a célhoz vezető út azonban az egyes iparágak és üzleti területek esetében különböző lehet. Az EU ipara és kereskedelme azzal is hozzájárulhat a globális cél eléréséhez, ha olyan termékeket és szolgáltatásokat hoz létre, állít elő és exportál, amelyek más országoknak segítenek abban, hogy csökkentsék saját emissziójukat. Ez azt jelentheti, hogy amíg ez alacsonyabb éghajlati hatás mellett valósul meg Európában, mint más régiókban, addig rövid távon magasabb összkibocsátás is elfogadható, ha az nem veszélyezteti a 2050-es távlatban kitűzött európai kibocsátáscsökkentési célokat. Meg kell tehát vizsgálni, hogy célszerű volna-e minden ipari szektorra külön uniós ütemtervet kidolgozni.

5.14. A kibocsátásáthelyezéssel, illetve az alacsony szén-dioxid-kibocsátás áthelyezésével kapcsolatos, leírt problémák nem képezik részét a COP 21-tárgyalásoknak. Az EU-nak ezért minden szinten fel kell lépnie azért, hogy például olyan piacgazdasági mechanizmusok jöjjenek létre, amelyek a globális kereskedelmi kérdéseknél többek közt az egyes termékekhez kapcsolódó kibocsátásokat is figyelembe veszik. A CO_2-kibocsátásáthelyezés problémájának kezelése érdekében olyan további lépésekre van szükség, mint például a szén-dioxid-kibocsátás határokon történő kiigazítása, melynek célja a szén-dioxid-kibocsátás egyenlő versenyfeltételek biztosítása melletti mérséklése. E rendszer keretében a behozott termékek ára a határokon a rájuk kiszámított kibocsátási tömeg alapján emelkedik. Egy nemrégiben készült tanulmány ([17]) modelljei azt mutatják, hogy ez a kiigazítási eszköz az érintett ágazatokban jelentős mértékben képes csökkenteni a szén-dioxid-kibocsátás áthelyezését.

5.15. Ugyanakkor ezt a kiigazítási mechanizmust a jelenleg tervezett formában Európa néhány fontosabb kereskedelmi partnere nem támogatja. Ezt a kérdést a WTO keretében kell megvitatni. A szerződés lehetővé teszi az ilyen „nem kereskedelmi jellegű" kérdések mérlegelését. Az ehhez kapcsolódó, a szén-dioxid-árakról való globális megállapodás híján jelentkező nehézségeket nem szabad alábecsülni. Ezek az aggályok az eszköz hatékonyabb kialakításával megszüntethetők lehetnek. A szén-dioxid-adók határokon történő kiigazításának a lényege nem egy dömpingellenes eszköz létrehozása, hanem egy globális, fenntartható éghajlati politikához történő hozzájárulás, amennyiben ezt a mechanizmust jól megtervezik ([18]).

([16]) Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA): Az üvegházhatású gázok 1990 és 2012 közötti éves európai uniós nyilvántartása és a 2014-es leltárjelentés.

([17]) Lásd a „Piaci alapú eszközök az erőforrás-hatékony és alacsony szén-dioxid-kibocsátású uniós gazdaság megteremtése érdekében" című EGSZB-véleményt (NAT/620), HL C 226., 2014.7.16., 1. o., 3.5. pont.

([18]) Lásd a 17. lábjegyzetet.

5.16. Ez konkrétan azt jelenti, hogy például a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség és az átfogó gazdasági és kereskedelmi megállapodás tárgyalásai keretében megfelelő mechanizmusokat kellene előirányozni.

Mit jelentene a tárgyalások részleges vagy teljes kudarca?

5.17. Az EGSZB az alábbi megjegyzésekkel annak a véleményének szeretne hangot adni, hogy a COP 21-tárgyalásoknak még a teljes vagy részleges kudarca sem jelentené semmiképpen azt – bármennyire sajnálatos esemény és keserű csalódás volna is egyébként –, hogy az éghajlat védelmére irányuló tevékenységek véget érnek. Az az egyértelműség és kiszámíthatóság, amelyet egy kötelező erejű megállapodás magával hozna, és amely mind a gazdaság, mind a társadalom egésze számára feltétlenül kívánatos lenne és új lendületet adna, nem volna meg. A valóságban a „zöld technológiák" jövőbeli piacaiért folytatott harc már rég megkezdődött, és ebben a küzdelemben Európának – eredményes COP 21-tárgyalásokkal vagy anélkül – mindenképp helyt kell állnia.

5.18. A „karbonszegény gazdaság" felé vezető út köztudottan nem csupán az éghajlatvédelem érvével indokolható. A fosszilis energiaforrások kezdődő szűkössége, az energiabiztonság témája és az a tény, hogy a megújuló energiákhoz kapcsolódó technológiákkal számos területen már olcsóbban lehet energiát termelni, mint a hagyományos energiahordozók segítségével, olyan utat jelöl ki számunkra, amelyen nem fordulhatunk vissza.

6. **A civil társadalom szerepe**

6.1. Amennyire támogatja az EGSZB az Európai Bizottságnak a Párizsi Jegyzőkönyvről szóló közleményében kifejtett nézeteit, annyira érthetetlennek találja másrészről, hogy a közleményből hiányzik mindenfajta arra vonatkozó stratégia, hogy az Európai Bizottság miként kívánja a civil társadalom felé kommunikálni az általa elfoglalt álláspontokat és a határozatok későbbi végrehajtását, illetve megszervezni vele ez utóbbit. Az EGSZB egyértelműen úgy látja, hogy még az Európai Bizottság előtt áll az a feladat, hogy egy, a civil társadalommal és mindenekelőtt az azt képviselő szervekkel folytatott strukturált párbeszéd keretében kiálljon éghajlat-politikai stratégiája mellett.

6.2. A civil társadalomra legalább három fontos szerep hárul. Egyfelől részt kell vennie a politikai tárgyalási folyamat nyomon követésében, és társadalmi nyomást kell gyakorolnia az említett kötelező érvényű döntések meghozatalán túl annak érdekében is, hogy ezek a döntések álljanak összhangban a környezeti, gazdasági és társadalmi elvárásokkal.

6.2.1. A tárgyalások – mint például a COP is – ugyanis csak azért szükségesek, mert az államok közösségén belül eltérő felfogások léteznek a sürgősségről, a hatókörről, a finanszírozásról, a felelősségről stb. Ha mindenki azonos álláspontot volna, akkor nem kellene tárgyalni. A civil társadalmon belül is voltak (és vannak) eltérő álláspontok. Az utóbbi néhány COP-tárgyalás mégis azt mutatta, hogy már rég nem „csak" a környezetvédők, a fejlesztéspolitikai csoportok, a nőszervezetek vagy a bennszülött népek képviselői – hogy csak néhány érdekcsoportot említsünk – azok, akik kiállnak egy szigorúbb éghajlatvédelem mellett, hanem egy nagyon is széles, globális civil társadalmi mozgalom jött lére ennek érdekében.

6.2.2. Különös elismerést érdemel, hogy a (globális) szakszervezeti mozgalom, valamint számos üzleti kör és vállalkozás – például a Szakszervezetek Nemzetközi Szövetsége (ITUC) vagy az Üzleti Világtanács a Fenntartható Fejlődésért (WBCSD) munkáját említhetjük – már sok éve intenzíven foglalkozik a kérdéssel. Elismert tény, hogy a gazdaság erőforrás-hatékony és éghajlatkímélő működtetése új lehetőségeket nyit a gazdasági fejlődésre.

6.2.3. A Limában tartott COP 20 e tekintetben hatásos „demonstráció" volt mindkét fél – a munkaadók és a munkavállalók –, de a teljes civil társadalom részéről is, amely megmutatta a felelős politikusoknak, hogy a társadalom nagyon széles rétegei többet akarnak annál, mint amit a politikai tárgyalásokon eddig elértek.

6.2.4. Az éghajlatvédelmi tevékenységek a településeken és a régiókban is korábban nem látott méreteket öltöttek. Ott is látják ugyanis, hogy nem csupán arra van szükség, hogy elhárítsuk az egyes régiók és az ott élő és gazdasági tevékenységet folytató emberek számára jelentkező további károkat, hanem egyúttal lehetőségek is nyílnak új értékláncok kialakítására, amelyeket ki kell használni.

6.3. A civil társadalom második szerepköre abban áll, hogy aktívan közreműködjön az éghajlatvédelmi határozatok végrehajtásában. A politikának az EGSZB felfogása szerint ebben egy teljesen újfajta stratégiai szerepet kell vállalnia, lehetővé kell tennie a civil társadalomnak ezt a közreműködését, és törekednie kell a civilek sokkal szorosabb bevonására.

6.3.1. Az EGSZB, például amikor azt a kérdést vizsgálta, hogy a civil társadalom miként kapcsolódik be a megújuló energiákra vonatkozó európai irányelv végrehajtásába, határozottan azt tapasztalta, hogy a civil társadalom széles körei – köztük sok kkv is – közvetlen részvételt szeretnének, például civil energiaprojektek formájában, hogy ők maguk is profitálhassanak a régiójukban nyíló új gazdasági lehetőségekből.

6.3.2. Az energetikai átállás dániai és németországi sikere például éppen azon alapul, hogy magánemberek, gazdálkodók, települések, szövetkezetek és kisebb vállalatok is részt vesznek az energiatermelésben, és ebből gazdasági hasznuk származik. Az ilyen részvételi lehetőségeket azonban az Európai Bizottság, ahelyett, hogy javítaná, módszeresen rontja.

6.4. Végül pedig a civil társadalom a folyamat nyomon követése és a határozatok végrehajtásában való közreműködés mellett, harmadik szerepkörként abban is segíthet, hogy a vállalkozások körében megismerteti a bevált gyakorlatokat és a pozitív fejleményeket. Különösen fontos odafigyelni azokra a gazdasági területekre, amelyekről széles körben az a téves elképzelés uralkodik, hogy ott semmit sem tesznek, és hagyják, hogy a kibocsátások tovább emelkedjenek – ilyen például a közlekedés vagy az ipari folyamatok. A politikai döntések célravezetőbbek lehetnek, ha az ösztönzők a technológia és az üzleti modellek jelenlegi, illetve a jövőben várható fejleményeinek ismeretén alapulnak. Ezt a civil társadalmi feladatot olyan konferenciák szervezése és információk megosztása révén lehet ellátni, amelyek a magánszektor erőteljes támogatásáról tanúskodnak, mindenekelőtt az uniós tagállamokban.

6.5. A COP 21-en gyakorlatilag egyáltalán nem lesz szó a civil társadalom stratégiai szerepéről. Ezért különösen fontos, hogy a felelős politikai vezetők a COP-folyamaton kívül egyeztessenek a civil társadalommal, és megfelelő stratégiákat dolgozzanak ki.

6.6. E tekintetben az EU-nak nagy lemaradást kell behoznia. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság sajnálja például, hogy sem az EU 2030-ig szóló energiaügyi és éghajlat-változási csomagjában, sem pedig az európai energiaunióra vonatkozó javaslatban nem szerepelnek konkrét elgondolások a civil társadalom bevonására.

6.7. Az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak, a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek, hogy e tekintetben indítson el végre egy intenzív és strukturált párbeszédet, hogy ne vesszen el a társadalom részéről az új struktúrák kialakítására mutatkozó alapvető nyitottság. Az új éghajlat-politikát nem lehet és nem is szabad „felülről” elrendelni, hanem valamennyi érintett széles egyetértésére kell építeni, és „alulról” kell végrehajtani.

Kelt Brüsszelben, 2015. július 2-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, a Régiók Bizottságának és az Európai Beruházási Banknak – A stabil és alkalmazkodóképes energiaunió és az előretekintő éghajlat-politika keretstratégiája

(COM(2015) 80 final),

valamint

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Az energiahálózatok összekapcsolására vonatkozó 10 %-os célkitűzés elérése – Az európai villamosenergia-hálózat felkészítése a 2020. évre

(COM(2015) 82 final)

(2015/C 383/12)

Előadó: Ulla SIRKEINEN

Társelőadó: Pierre-Jean COULON

2015. március 9-én és március 25-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, a Régiók Bizottságának és az Európai Beruházási Banknak – A stabil és alkalmazkodóképes energiaunió és az előretekintő éghajlat-politika keretstratégiája

[COM(2015) 80 final] és

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Az energiahálózatok összekapcsolására vonatkozó 10 %-os célkitűzés elérése – Az európai villamosenergia-hálózat felkészítése a 2020. évre

[COM(2015) 82 final].

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom" szekció 2015. június 16-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2015. július 1–2-án tartott, 509. plenáris ülésén (a július 1-jei ülésnapon) 100 szavazattal egyhangúlag elfogadta az alábbi véleményt.

1. **Következtetések és ajánlások**

Az EGSZB megállapítja, hogy:

1.1. Az EU energiapolitikája részleges sikereket ért el különösen a fenntartható energia felhasználásának növelése és a fogyasztók választási lehetőségeinek bővítése terén. A legtöbb energiapolitikai kérdést még mindig nemzeti érdekként kezelik.

1.2. Megnövekedtek a kihívások: a gázellátás biztonságának veszélyei; a megnövekedett energiaköltségek, amelyek ártalmasak a fogyasztókra nézve és gyengítik az ipar versenyképességét; az időszakos jellegű megújuló energia magas arányának hatásai a villamosenergia-rendszer stabilitására.

1.3. Jelentős beruházásokra van szükség az energiaellátás biztosításához Európában. A beruházóknak a lehető legkiszámíthatóbb és legmegbízhatóbb politikai keretre van szükségük.

1.4. Annak érdekében, hogy eleget tegyünk az európaiak elvárásainak, az energiával koherensebb módon kell foglalkozni. A tagállamok közötti együttműködés és a teljes mértékben működő belső energiapiac elengedhetetlen.

1.5. Az európai energiaunióra vonatkozó javaslatot támogatjuk, sürgősen végre kell hajtani azt. Ennek eredményeképpen az energia szabad mozgása az ötödik uniós szabadsággá válhat!

Az EGSZB a következőket ajánlja:

1.6. A kezdeményezés sikeréhez egyértelműbb üzenetre – egy elsődleges elképzelésre – van szükség arról, hogy az európai polgárok és vállalkozások mit nyernek az energiaunió révén.

1.7. Az ellátásbiztonság és a fenntarthatóság mellett kiemelt prioritásként kell kezelni a polgárok és a vállalkozások számára jelentkező energiaköltségekkel kapcsolatos fellépést. Ott, ahol a végfelhasználói energiaárak növekedése politikai intézkedéseknek köszönhető, jogosan várható el a korrekció.

1.8. Az energiaforrások közötti egyre növekvő versenyt és az ellátási források diverzifikációjának szükségességét tekintve az energiának az uniós külpolitika központi részévé kell válnia.

1.9. Az energiaügyi jogszabályok különböző területeinek felülvizsgálatára vonatkozó javaslatok előkészítése során, amint a menetrend javasolja és az EGSZB is támogatja, az Európai Bizottságnak el kell kerülnie a következetlenségeket és a költségek növekedését, és inkább meg kell próbálnia egyszerűsíteni a folyamatokat.

1.10. A fogyasztókkal együttműködve módszereket kell kidolgozni a fogyasztók mozgósítására, többek között az ikt innovatív felhasználása terén. Az energiaszegénység kérdését elsősorban szociálpolitikai intézkedések révén kell kezelni.

1.11. Az energiahatékonyságból adódó megtakarítások óriási lehetőségeinek kihasználása során, különösen az épületek és a közlekedés esetében, innovatív finanszírozási ötletekre van szükség.

1.12. Az EU kibocsátáskereskedelmi rendszerének (EU ETS) strukturális reformjára van szükség, ugyanakkor a nem ETS-ágazatokban hozott intézkedések ugyanilyen fontosak.

1.13. Amíg meg nem valósulnak a világszerte egyenlő versenyfeltételek, nagyon komolyan kell venni a kibocsátásáthelyezés problémáját. Az ipar legjobb teljesítményt nyújtó szereplőit teljes mértékben kompenzálni kell a közvetlen és közvetett költségnövekedésért.

1.14. A megújuló energiák, köztük a bioenergia előállításának fejlesztését támogatni kell, de ez nem emelheti a felhasználók költségeit.

1.15. A jövőbeni energetikai kihívások megoldásához a kutatás és az innováció finanszírozásának megerősítésére van szükség. Az energia mint termelési eszköz minél hatékonyabb és fenntarthatóbb kezelése széles körű lehetőségeket biztosít a növekedés és a munkahelyteremtés biztosítására az EU-ban.

1.16. Egy új energiapolitikai irányításnak biztosítania kell az energia különböző aspektusai közötti koherenciát, valamint az uniós szintű célkitűzések elérését. Az ezt támogató, az EGSZB által javasolt európai energiaügyi párbeszédet (EED) haladéktalanul el kell indítani.

1.17. A villamosenergia-hálózatok összekapcsolásának javítása érdekében sürgős intézkedéseket kell végrehajtani, ide értve a gyorsabb jóváhagyási eljárásokat is. Meg lehetne vizsgálni, hogy ténylegesen megvalósítható-e egy mindenki számára azonos célkitűzés.

2. **Bevezetés**

2.1. Az EU-ban az energiapolitikának három fő célja van: az ellátás biztonsága, a fenntarthatóság és a versenyképesség. Az uniós jogszabályok az energiapiacokra, valamint az energia környezetvédelmi és éghajlati vonatkozásaira is kiterjednek. Az EU támogatja az energiaügyi kutatást-fejlesztést és az infrastruktúra fejlesztését. Az energiafelhasználás hatékonysága természeténél fogva jórészt helyi vagy nemzeti felelősség, bár belső piaci vonatkozásait is figyelembe kell venni. A szerződések jogot biztosítanak a tagállamoknak arra, hogy energiaforrásaik felhasználásáról és energiaszerkezetükről döntsenek.

2.2. Az energiapolitikai intézkedések Európában részben sikeresek voltak. Úgy tűnik, hogy az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentése és a megújuló energiaforrások felhasználásának növelése terén kitűzött célokat (2020-ra 20-20-20) határidő előtt sikerül teljesíteni, az energiahatékonyság pedig csaknem eléri a célkitűzést, bár ez részben a gazdasági visszaesésnek köszönhető. Piacok nyíltak meg, és növekedett a fogyasztók választási lehetősége. Az energiapolitikát a gyakorlatban még mindig főként nemzeti kérdésként kezelik. Az uniós jogszabályokat lassan vagy elégtelenül ültették át, ténylegesen működő belső piacot nem sikerült létrehozni. Az energia különböző aspektusaira vonatkozó politikák uniós és nemzeti szinten is elaprózottak és gyakran nem kiegyensúlyozottak.

2.3. Ennek módosítása érdekében a Notre Europe-Jacques Delors Institute 2010-ben javasolta egy Európai Energiaközösség megalakulását. Az EGSZB aktívan támogatta a kezdeményezést.

2.4. A közelmúltban új energiaügyi kihívások jelentkeztek. Egyes tagállamokban felerősödtek az aggodalmak az energiaellátás biztonságát illetően. A fogyasztókat, különösen a védelemre szorulókat, megnövekedett energiaárak sújtják a gazdasági visszaesés közepette. Az ipar küzd versenyképességéért az alacsonyabb energiaárakkal rendelkező többi régióval szemben, ha pedig számos tagállamban folytatódik az ipari hanyatlás és ugyanakkor a kibocsátásáthelyezés is, akkor nemcsak a munkahelyek és a növekedés, hanem maga az energetikai átállás is veszélybe kerül. A megújuló energia terén elért óriási sikerek ellenére Európát az a veszély fenyegeti, hogy elveszíti vezető pozícióját. Egyes országokban a megújuló energiák egyre nagyobb aránya irányítási problémákhoz vezet a villamosenergia-rendszerben, és egyre inkább veszteségesessé teszi a hagyományos energiatermelést. Az Európai Bizottság szerint ([1]) 2020 és 2030 között mintegy 2 000 milliárd euro értékű termelési és hálózati infrastrukturális beruházásokra van szükség az energiaellátás biztosításához, függetlenül attól a kérdéstől, hogy a hagyományos vagy az alternatív tüzelőanyagok mellett tesszük-e le a voksunkat.

3. **Az Európai Bizottság közleményei**

3.1. A Jean-Claude Juncker által vezetett új Európai Bizottság a tíz kiemelt jelentőségű terület egyikévé tette az energiapolitikát. 2014. októberben az Európai Tanács 2030-ig elérendő szakpolitikai célokat határozott meg az energia- és éghajlat-politika terén: az üvegházhatású gázok kibocsátásának legalább 40 %-os csökkenése az 1990-es szinthez képest, a megújuló energiák legalább 27 %-os aránya és legalább 27 %-kal jobb energiahatékonyság.

3.2. 2015. február 25-én az Európai Bizottság közzétette „*A stabil és alkalmazkodóképes energiaunió és az előretekintő éghajlat-politika keretstratégiája*” című közleményét ([2]). A stratégia öt, egymást kölcsönösen erősítő és egymással szorosan összefüggő dimenzióval rendelkezik, melyeket úgy alakítottak ki, hogy hozzájáruljanak az energiabiztonság, a fenntarthatóság és a versenyképesség növeléséhez:

— energiabiztonság, szolidaritás és bizalom,

— teljesen integrált európai energiapiac,

— a kereslet csökkentését elősegítő energiahatékonyság,

— a gazdaság dekarbonizációja, valamint

— kutatás, innováció és versenyképesség.

3.3. A stratégia az Európai Bizottságnak az energiaunióról alkotott átfogó elképzelését ismerteti. Az öt dimenzió terén fennálló kihívások rövid ismertetésén alapulva a Bizottság tizenöt intézkedést javasol. A mellékletben található ütemterv felsorolja az Európai Bizottság tervezett intézkedéseit, főként az idei évre és 2016-ra vonatkozóan. Ezek legtöbbje létező jogszabályok felülvizsgálata.

3.4. Ugyanezen csomag keretében az Európai Bizottság közzétett egy-egy közleményt „*Az energiahálózatok összekapcsolására vonatkozó 10 %-os célkitűzés elérése – Az európai villamosenergia-hálózat felkészítése a 2020. évre*” ([3]), valamint „*A Párizsi Jegyzőkönyv – terv a globális éghajlatváltozás 2020 utáni kezelésére*” ([4]) címmel.

([1]) COM(2014) 903 final.
([2]) COM(2015) 80 final.
([3]) COM(2015) 82 final.
([4]) COM(2015) 81 final.

4. **Általános észrevételek**

4.1. Az EGSZB úgy látja, hogy az európai energiaunióra irányuló bizottsági kezdeményezés hasonló az európai energiaközösség korábbi ötletéhez, következésképpen támogatja ezt a kezdeményezést.

4.2. Ahhoz, hogy a hatalmas igényeknek eleget tudjanak tenni, a beruházóknak a lehető leghamarabb ismerniük kell a 2020-tól érvényes, kiszámítható és megbízható jogi keretet. Az Európai Bizottság által ismertetett intézkedések és ütemterv nem tartalmaznak nagy változásokat, csak a jelenlegi jogszabályok átdolgozását és aktualizálását. Ami a leginkább számít, az a végrehajtás. Most kiemelkedően fontos, hogy ne térjünk el a menetrend időbeli ütemezésétől. Természetesen ugyanilyen fontos, hogy se a Parlament, se a Tanács ne késlekedjen ezekben a kérdésekben.

4.3. Az EGSZB véleménye szerint azonban a kezdeményezés sikeréhez egyértelműbb üzenetre – egy elsődleges elképzelésre – van szükség arról, hogy az európai polgárok és vállalkozások mit nyernek az energiaunió révén. Minden érintett döntéshozónak ehhez az elképzeléshez kell tartania magát.

4.4. Számos érdekelt fél aggodalommal szemléli a nem következetes szabályozást és az energiagazdaság túl sok aspektusába való beavatkozást. Annak érdekében, hogy eleget tegyünk az európaiak elvárásainak, különösen az új kihívásokkal kapcsolatosan, az energiával koherensebb módon kell foglalkozni. Ez a különböző politikai célokra és területekre, valamint a nemzeti, illetve szélesebb körű uniós közös érdekekre is vonatkozik.

4.5. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a tagállamok közötti együttműködés és a teljes mértékben működő belső energiapiac elengedhetetlen az energiapolitikai célkitűzések eléréséhez. Több megújuló energiaforrásra van szükség a külső függőség és a kibocsátások csökkentéséhez. Már most is nyilvánvaló, hogy egy olyan villamosenergia-rendszer, amelynek nagyobb részét alkotják az időszakosan rendelkezésre álló megújuló energiaforrások, jobban tud működni egy a nemzetinél nagyobb piacon. A tartalékolás, a csúcsterhelés és a (gáz)tárolás költségei szintén alacsonyabbak egy nagyobb piacon.

4.6. Az ellátásbiztonság és a fenntarthatóság mellett kiemelt prioritásként kell kezelni a polgárok és a vállalkozások számára jelentkező energiaköltségekkel kapcsolatos fellépést. Amikor a polgárok egyre inkább elidegenednek az EU-tól és nehéz helyzetbe kerülnek a gazdaság lassulása miatt, kétségkívül komoly problémát jelentenek számukra az energiaárak. Ugyanez igaz a nemzetközi piacokon versengő vállalkozásokra, különösen a kkv-kre, és munkatársaikra is.

4.7. Ott, ahol a végfelhasználói energiaárak, különösen a villamos energia ára, főként az adókról és illetékekről szóló politikai döntéseknek köszönhetők, jogosan várható el ennek korrekciója. Az Európai Bizottságnak folytatnia kell az árak felülvizsgálatával és a támogatási intézkedésekre vonatkozó iránymutatásokkal kapcsolatos terveit. Ezzel párhuzamosan az Európai Bizottságnak be kellene mutatnia, hogy az árak szempontjából milyen hatások várhatóak a kibocsátáskereskedelmi rendszerben tervezett módosításoktól és a környezetszennyező energiahordozókra vonatkozó támogatások beígért eltörlésétől ([5]).

5. **Részletes megjegyzések**

Energiabiztonság, szolidaritás és bizalom

5.1. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy az ellátásbiztonság legfőbb hajtóereje a belső energiapiac megvalósítása és a hatékonyabb energiafogyasztás. Ezenkívül sokkal nagyobb figyelmet kell fordítani a nemzetközi geopolitikai helyzetre. Erősödni fog az energiaforrásokért folytatott globális verseny, ennek pedig az EU energiaellátásának diverzifikációjával együtt központi részét kell képeznie az EU kül- és kereskedelempolitikai intézkedéseinek.

5.2. Az energiaforrások diverzifikációja jórészt az energiaszerkezetről és az ellátásról hozott nemzeti döntések kérdése. Az EU támogathatja az infrastruktúra fejlesztését, és támogatnia is kell azt. A gázellátásra most különleges figyelem irányul. Alaposan meg kell vizsgálni a gáz iránti kereslet alakulását az EU-ban, az infrastrukturális beruházások tervezése során pedig ehhez kell igazodni. Nagyobb figyelmet kell fordítani más, például hazai energiaforrásokra.

([5]) Ezeket a Nemzetközi Valutaalap évi 330 milliárd euróra becsüli.

5.3. A tagállamok számára nyilvánvalónak kell lennie annak, hogy érdekükben áll a szoros együttműködés és az információmegosztás egy olyan – földgáz- vagy egyéb – piacon, ahol egy domináns beszállítóval vagy kartellel szembesülnek. Az együttműködésnek azonban nem szabad akadályoznia a piac működését. Elvárható a tagállamok közötti szolidaritás, ez azonban csak bizalomra és a közös kötelezettségek és szabályok tiszteletben tartására alapulhat. Az energiaszigetek problémájára különös figyelmet kell fordítani, többek között a szigetek jellegzetességeit illetően a szárazföldhöz képest.

Teljesen integrált európai energiapiac

5.4. A villamosenergia- és földgáz-hálózatok modernizálása kulcsfontosságú az energiaunió megvalósításához. A villamosenergia-hálózatok összekapcsolásának kérdését a 6. fejezetben vitatjuk meg az e tárgyban készült közlemény alapján.

5.5. Az energiaügyet, különösen a villamosenergia-piacokat, a vonatkozó irányelvek nem megfelelő átültetésének, valamint az átviteli rendszerek működtetői és a nemzeti szabályozók közötti, még mindig gyenge együttműködés következményei sújtják. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság e témákkal kapcsolatos javaslatait, óva int azonban a növekvő adminisztratív terhektől és költségektől.

5.6. A nagy- és kiskereskedelmi piacok közötti kapcsolatok gyengék vagy legalábbis homályosak – nagyobb átláthatóság szükséges az árakat illetően. A beruházások nem elegendő árjelzései és a keresleti oldal rugalmasságának hiánya a legfontosabb kérdés. Kihívást jelent a megújuló energiák megnövekedett aránya, valamint a felesleges kapacitások, illetve a csúcskapacitás és a kiegyensúlyozás kérdése. Felül kell vizsgálni az erre vonatkozó szabályozást, a szabályok kidolgozása során azonban az Európai Bizottságnak kerülnie kell a felhasználói költségek növelését, ugyanakkor támogatnia kell a határokon átnyúló piacok számára kedvező megoldásokat.

5.7. A villamos energia és a földgáz piacai gyakorlatilag egyre nagyobb mértékben a szomszédos országok regionális piacaivá alakultak. Ez üdvözlendő fejlemény az egész EU-ra kiterjedő piacok megvalósulásának útján, és a szabályozóknak is támogatniuk kell. Elsősorban a jó gyakorlatok és tapasztalatok megosztására van szükség a régiók és az EU közt. E téren is el kell kerülni az adminisztratív terhek növekedését.

5.8. Mindenkinek érdeke, hogy mozgósítsuk a fogyasztókat az energiapiacokon, ezt azonban nem lehet kierőszakolni. Gondosan kiválasztott módszereket – elsősorban az ikt innovatív használatát – kell kidolgozni magukkal a fogyasztókkal együttműködve, hogy kiaknázhassuk a keresletoldali válaszban és ezáltal a költségek csökkentésében rejlő lehetőségeket.

5.9. A védelemre szoruló fogyasztók a jelenlegi gazdasági helyzetben számos tagállamban még sérülékenyebbek. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság azon elképzelésével, hogy ezeket a fogyasztókat elsősorban megfelelő szociálpolitikai intézkedésekkel kell támogatni. Az EGSZB által korábban javasolt, az energiaszegénységgel foglalkozó megfigyelőközpont segíthetne a tényleges szükségletek azonosításában.

Energiahatékonyság: hozzájárulás az energia iránti kereslet mérsékeléséhez

5.10. Az energiahatékonyságot illetően az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a munka legnagyobb részét nemzeti és helyi szinten kell elvégezni. A sikeres uniós intézkedések közé tartoznak e téren a címkézési és az ökodizájn-szabályok, melyeket rendszeresen felül kell vizsgálni.

5.11. Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság javaslatokat kíván előterjeszteni annak biztosítása érdekében, hogy a hatékonyságra irányuló intézkedések és a keresletoldali válasz egyenlő feltételek mellett versenyezhessenek az energiapiacon, feltéve, hogy ez a felhasználók tényleges érdekeit szolgálja.

5.12. Az EGSZB egyetért azzal, hogy az építési és közlekedési ágazatban igen nagy lehetőségek rejlenek az energiahatékonyságra, illetve ténylegesen az energiamegtakarításra, melyeket alaposan megtervezett intézkedések révén kell kiaknázni. Például felül kellene vizsgálni az energiatanúsítványokat és az építőanyagok címkézési rendszerét. Az innovatív finanszírozást illetően ötletek kellenek.

A gazdaság dekarbonizációja

5.13. Az EGSZB jelenleg külön véleményt dolgoz ki „a Párizs felé vezető útról". Az EGSZB többnyire támogatja az EU erőfeszítéseit ezen az igen fontos úton a megfelelő globális, jogilag kötelező érvényű vállalások felé.

5.14. Az EGSZB, mint korábbi véleményeiben is, támogatja a kibocsátáskereskedelmi rendszer (ETS) strukturális reformjára tett javaslatokat is. Ugyanilyen fontosak az ETS-en kívüli ágazatokban hozandó jövőbeli, főként nemzeti szintű intézkedésekről szóló döntések.

5.15. Amíg meg nem valósulnak a világszerte egyenlő versenyfeltételek, az EU-nak nagyon komolyan kell vennie a kibocsátásáthelyezés problémáját. Az olyan energiaintenzív vállalatoknak, melyek esetében fennáll a kibocsátásáthelyezés veszélye, kompenzációt kell biztosítani az üvegházhatású gázok kibocsátását illető hatékonyságukkal kapcsolatos közvetlen és közvetett költségnövekedésért az ETS keretében, teljes mértékben kompenzálva a legjobb teljesítményt nyújtókat. A közvetett kompenzációhoz egy az egész EU-ra kiterjedő keret szükséges, hogy el tudjuk kerülni az EU-n belüli versenytorzulást.

5.16. Az EGSZB határozottan üdvözli azt a célkitűzést, mely szerint biztosítani kell, hogy az EU világszerte az első helyen álljon a megújuló energia terén. Támogató intézkedések szükségesek, de összhangban kell állniuk a verseny- és a piaci szabályokkal, a piacon kell alapulniuk, és el kell kerülniük az energia végfelhasználói árának növelését. A kiforrott és versenyképes technológiák támogatását fokozatosan meg kell szüntetni. A fentiek tekintetében az EGSZB támogatja az Európai Bizottság erőfeszítéseit.

5.17. A megújuló energiaforrások mellett a szén-dioxid-mentesítési technológiák és megoldások – tiszta technológiák – valamennyi formájának fejlesztését is uniós célul kell kitűzni.

5.18. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság azon nézetét, mely szerint az EU-nak be kell ruháznia a növényi alapú biogazdaságba mint a nem időszakos megújuló energia egyik legfontosabb forrásába. Az e területre vonatkozó tervek kidolgozása során figyelembe kell venni a környezetre, a földhasználatra és az élelmiszer-termelésre gyakorolt hatásokat. A vízenergiában is vannak lehetőségek.

Energiaunió a kutatásért, innovációért és versenyképességért

5.19. Az EGSZB támogatja a javasolt új kutatási és innovációs stratégiát, megismétli azonban azt a korábbi véleményeiben kifejtett nézetét, mely szerint több forrásra van szükség a jövőbeli energiaügyi kihívások megoldásához. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy különösen a magánfinanszírozás uniós intézkedések alkalmazásával való finanszírozására, valamint a globális kutatási-fejlesztési együttműködésben való nagyobb részvételre van szükség.

5.20. Az EU versenyképessége azonban nem csak arról szól, hogy a legjobbak legyünk az energiával és az éghajlattal kapcsolatos technológiák terén. Legalább ugyanennyire vagy még annál is fontosabb, hogy az energiával mint termelési eszközzel minél hatékonyabban és fenntarthatóbban bánjunk, versenytársainknál jobban. Ez egy szélesebb körű és biztonságosabb módja a növekedés és a munkahelyteremtés biztosításának az EU-ban.

5.21. Az átállás minden gazdasági ágazatot érint. Az EGSZB hangsúlyozza azt a szilárd meggyőződését, hogy az átállásnak igazságosnak és méltányosnak kell lennie. A képzés és az egész életen át tartó tanulás kulcsfontosságú eszközök a sikerhez. Az uniós és a nemzeti szintű társadalmi párbeszédnek központi szerepe van ezen az úton.

Az energiaunió irányítása

5.22. Az EGSZB teljes mértékben támogatja az Európai Bizottság arra irányuló erőfeszítéseit, hogy biztosítsa a koherenciát az energiapolitika különböző aspektusai között, valamint a tagállamok közötti koordinációt. Az új irányításnak arra is törekednie kell, hogy biztosítsa a 2030-ra meghatározott uniós szintű célkitűzések elérését. A tagállamokra azonban nem szabad több tervezési vagy jelentési kötelezettséget róni, ehelyett inkább a jelenlegi követelményeket kell egyszerűsíteni.

5.23. Az EGSZB örömmel látja, hogy az Európai Bizottság figyelembe vette az érintett felekkel való energiaügyi párbeszéd tőle származó kezdeményezését. Most egy részletes cselekvési tervet vár ezzel kapcsolatosan.

6. **Megjegyzések „Az energiahálózatok összekapcsolására vonatkozó 10 %-os célkitűzés elérése" című közleményről**

6.1. A megújuló, időszakos jellegű villamos energia megnövekedett aránya nagyobb hálózati kapacitást tesz szükségessé, ugyanígy a csúcsidőszaki és tartalékkapacitások költségeinek csökkentésére vonatkozó célkitűzés is. Számos esetben egyértelmű, hogy nagyobb összekapcsolási kapacitás szükséges, méghozzá sürgősen. Meghökkentő, hogy milyen sok esetben mennyire távoli még a 10 %-os célkitűzés elérése. A közleményben javasolt intézkedéseket üdvözöljük. Az EGSZB korábban már kifejtette véleményét e témáról, többek között a nemrégiben kidolgozott, „Európai együttműködés az energiahálózatok terén" című saját kezdeményezésű véleményében.

6.2. A közös érdekű projektek esetében alkalmazott megközelítés megfelelőnek tűnik. Hatékonynak tűnik az is, ha prioritásként kezeljük az olyan projektek finanszírozását, amelyek a legnagyobb mértékben növelik majd az összekapcsolódási kapacitást a jelenlegi, 10 % alatti szintről. Ugyanakkor ésszerűnek tűnik az adott országok gazdasági helyzetének figyelembevétele is.

6.3. A TEN-E rendeletet sürgősen teljes körűen végre kell hajtani. Igen nagy szükség van a jóváhagyási eljárások lerövidítése érdekében tett erőfeszítésekre. Ezenkívül ez egy olyan terület, amelyen minden lehetőséget fel kell térképezni a folyamatoknak a helyi érdekeltek mielőbbi bevonásával való megkönnyítésére és felgyorsítására. Az EGSZB ennek érdekében javasolta többek között az európai energiaügyi párbeszéd elindítását. Erre tekintettel kell lenni az energetikai infrastruktúrák fórumával kapcsolatos javaslat kidolgozása során.

6.4. Még meg lehetne vizsgálni, hogy ténylegesen megvalósítható-e egy egyenlő célkitűzés meghatározása valamennyi tagállam számára, azok méretétől, energiaszerkezetétől, szomszédos országaitól stb. függetlenül. Az egy szintre hozott villamosenergia-árakat az elegendő összekapcsolási kapacitás mutatójaként lehetne felhasználni.

Kelt Brüsszelben, 2015. július 1-jén.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Új európai szomszédságpolitika felé

(JOIN(2015) 6 final)

(2015/C 383/13)

Előadó: Gintaras MORKIS

Társelőadó: Cristian PÎRVULESCU

2015. június 10-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Új európai szomszédságpolitika felé

JOIN(2015) 6 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok" szekció 2015. június 11-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2015. július 1–2-án tartott, 509. plenáris ülésén (a 2015. július 1-jei ülésnapon) 108 szavazattal 1 ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. **Következtetések és ajánlások**

1.1. Az Európai Bizottság és az Európai Külügyi Szolgálat (EKSZ) nyilvános vitát indított az új európai szomszédságpolitikáról. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) üdvözli az európai szomszédságpolitika felülvizsgálatát, amely megítélése szerint időszerű és kiemelten fontos intézkedés.

1.2. Az EGSZB megjegyzi, hogy a jelenleg hatályos európai szomszédságpolitika (ENP) nem ad pontos képet az EU szomszédságának valós helyzetéről, és az időközben nagy számban felmerülő kihívásokra nem tudott megfelelő választ adni. Ezért az európai szomszédságpolitika mechanizmusában és eszközeiben alapvető változtatásokra van szükség.

1.3. Az európai szomszédságpolitika országainak külpolitikáját az EU-val fenntartott kapcsolatok terén más és más prioritások és célkitűzések irányítják. Az EGSZB ezért hangsúlyozza, hogy a szomszédságpolitikában a differenciáltság és a rugalmasság elvét kell alkalmazni. Az EGSZB megjegyzi, hogy az európai szomszédságpolitika földrajzi hatályát délen és keleten meg kell őrizni, a kapcsolatokat érintő szakpolitikák azonban fejlesztésre és javításra szorulnak. Az ENP-országok közül néhányat az EU valódi partnerének, míg másokat szomszédoknak kell tekinteni. Az EGSZB ugyanakkor hangsúlyozza, hogy a demokratikus értékek elfogadása és az emberi jogok tiszteletben tartása minden országra vonatkozik, hiszen egy kettős mérce alkalmazása demoralizálólag hatna a többi ENP-országra.

1.4. „*Új európai szomszédságpolitika felé*" című közös konzultációs dokumentumában az Európai Bizottság több kérdést is megfogalmaz. Ezek közül e véleményében az EGSZB elsősorban a legfontosabbnak ítélt kérdéssel, azaz az uniós és a partnerországok civil társadalmainak kérdéskörével foglalkozik.

1.5. Az EGSZB üdvözli a déli partnerekkel a közelmúltban Barcelonában folytatott konzultációs sorozatot, az európai szomszédságpolitika jövőjéről megtartott informális miniszteri megbeszélést, amelyre Barcelonában került sor 2015. április 13-án – amelynek résztvevői újólag megerősítették, hogy közösen kívánnak munkálkodni azért, hogy a Földközi-tenger térsége a jólét és a jószomszédi viszonyok térsége legyen –, valamint a keleti partnerségről szóló, 2015. május 21–22-én Rigában megrendezett csúcstalálkozón elfogadott együttes nyilatkozatot, amelynek résztvevői újólag elkötelezték magukat amellett, hogy tovább erősítik a demokrácia, a jogállamiság, az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok intézményét, és tartják magukat a nemzetközi jog elveihez és normáihoz. Fontos, hogy az EU továbbra is elkötelezett legyen partnereinek területi integritása, függetlensége és szuverenitása iránt.

1.6. Az EGSZB azt javasolja, hogy az új európai szomszédságpolitika középpontjában egyfelől olyan tevékenységeknek kell állniuk, amelyek célja, hogy fokozzák az EU szomszédságában a humánbiztonságot és a stabilitást, másfelől pedig olyanoknak, amelyek kedvezőbb gazdasági és szociális feltételeket teremtenek a partnerség országaiban. A megújított európai szomszédságpolitikának elsődlegesen azt a célt kell kitűznie, hogy biztosítsa az ott élők biztonságát, valamint az esélyt arra, hogy életüket méltóságban és jólétben élhessék hazájukban, ahol erőszak, az elnyomás és a szegénység ismeretlen fogalmak. Az európai szomszédságpolitikának tevékeny szerepet kell vállalnia a bizalomépítő, illetve a konfliktus utáni intézkedések sikerében.

1.7. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a jobb foglalkoztatás, a fenntartható és nyitott gazdaság, a külföldi befektetések, a hatékony és hozzáférhető közszolgáltatások és a szociális védelem egyaránt biztos alapot biztosítanak a stabilitáshoz, a biztonsághoz és demokratizálódáshoz. Az EGSZB szeretné, ha az új európai szomszédságpolitika már meglévő két kiemelt kezdeményezése mellett, amelyek célja, hogy az európai szomszédságpolitika országait még közelebb hozzák az EU-hoz – az egyik az elsősorban társulási megállapodásokkal, illetve mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térségek létrehozásával fémjelzett kereskedelmi liberalizáció, a másik pedig a mobilitás és a vízumkönnyítés (illetve néhány országban vízumliberalizáció) – a partnerség harmadik kiemelt kezdeményezése az oktatás és az (elsősorban a fiatalok számára nyújtott) szakképzés lenne.

1.8. Az EGSZB azt javasolja, hogy az európai szomszédságpolitikát ne válasszák el a közös kül- és biztonságpolitikától (KKBP) és a közös biztonság- és védelempolitikától (KBVP). Ezzel egy időben az ENP térségén kívüli érdekeltek reakcióinak és érdekeinek feltérképezése során az EU-nak határozottságot kell mutatnia abban a tekintetben, hogy senki sem erőltetheti rá az akaratát független államokra, és senki sem diktálhat az EU és az ENP-országok menetrendjével és célkitűzéseivel kapcsolatban.

1.9. Az európai szomszédságpolitikához csatlakozott országok szuverenitásának, függetlenségének és területi integritásának védelme érdekében az EU-nak szorosabb együttműködést kell folytatnia más nemzetközi szervezetekkel, például a NATO-val és az ENSZ-szel. Az ENP-régión kívül folytatott és konfrontáció-megelőzési eszköznek is tekinthető diplomácia és (különösen a civil társadalommal folytatott) kommunikáció javítására is szükség van ahhoz, hogy kölcsönösen előnyös, gazdasági fejlődést és magasabb életszínvonalat eredményező kapcsolatok alakuljanak ki.

1.10. Az EGSZB az EU globális megközelítésének részeként a tagállamok közötti szolidaritás népszerűsítése révén a mobilitás és a migráció szabályozására szólít fel. Az ENP-vel és más országokkal kialakított partnerségek fontos eszközt jelentenek ahhoz, hogy a szomszédságpolitika le tudja küzdeni az előtte tornyosuló jelentős kihívásokat. A Földközi-tenger térségét jellemző humanitárius helyzet megoldásához az EU gyors és koordinált fellépésére van szükség.

1.11. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az európai szomszédságpolitika partnerországainak szemszögéből a vízumkönnyítés és a vízumliberalizáció továbbra is kiemelt kezdeményezés marad. Az EGSZB üdvözli a Marokkóval megkötendő visszafogadási megállapodással kapcsolatos tárgyalásokat, illetve a vízumkönnyítési megállapodáshoz vezető tárgyalássorozat megindítását. Reményét fejezi ki továbbá, hogy hamarosan Tunéziával és Jordániával is kezdetét veheti a vízumkönnyítési és visszafogadási megállapodás megkötéséhez vezető tárgyalássorozat. A Moldovával kötött vízumliberalizációs megállapodást és az Ukrajnával, Örményországgal, Azerbajdzsánnal és Grúziával kötött vízumkönnyítési megállapodást maradéktalanul végre kell hajtani, és e megállapodásoknak követendő példaként kell szolgálniuk az ENP-országok számára.

1.12. Az EGSZB három lehetőséget lát a civil társadalom szerepvállalásának fokozására: az egyik a civil társadalom alkalmassá tétele arra, hogy jobban támogassa a stabilizálódást és a demokratizálódást; a másik, hogy fokozni kell a civil társadalmi szervezetek szerepvállalását az ENP-vel kapcsolatos kötelezettségvállalásokban és tevékenységekben, végül a harmadik, hogy az ENP-országokbeli civil társadalom fejlődéséhez maradéktalanul ki kell aknázni az európai civil társadalomban rejlő szakértelmet és forrásokat.

1.13. Az EGSZB felszólít arra, hogy az alapvető emberi és szociális jogokat – különösen az egyesülés szabadságát és a kollektív tárgyaláshoz való jogot –maradéktalanul tiszteletben kell tartani. Emellett a szociális párbeszédet az európai szomszédságpolitikához csatlakozott keleti és déli országokban is ösztönözni kell. Az EGSZB felszólít arra, hogy a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek függetlenségét tiszteletben kell tartani.

1.14. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a párbeszéd és konszenzus kiépítéséhez a kulturális (valamint a gazdasági és politikai) intézményrendszert is ösztönözni kell. Az EGSZB meglátása szerint az ENP-országokban végbemenő stabilizáció és demokratizálódás sikere azon áll, hogy az adott ország – alapesetben toleráns és befogadó – kulturális és vallási berendezkedése mennyire életképes.

1.15. Az EGSZB azt javasolja, hogy az EU küldjön egyértelmű üzenetet az ENP-országok polgárainak arról, hogy a szomszédságpolitika az adott ország lakóinak, azok biztonságának és jólétének érdekét szolgálja. A civil társadalom szintjén megvalósuló közös felelősségvállalásnak az egész EU-ban prioritást kell élveznie. Az európai szomszédságpolitika felülvizsgálata nyomán az EU érdekeiről és értékeiről folytatott kommunikáció hatékonysága remélhetőleg az EU-ban és a partnerországokban is növekedni fog.

2. **Az európai szomszédságpolitika előtt álló kihívások**

2.1. Az EU-nak az együttműködésben partner szomszédokra van szüksége ahhoz, hogy polgárait biztonságban és jólétben tudhassa. Az európai szomszédságpolitika egyik ambiciózus célkitűzése, hogy az uniós piacra való belépésért, a fokozottabb mobilitásért és a pénzügyi támogatásért cserébe a szomszédos országokban politikai és gazdasági reformok végrehajtását szorgalmazza. Az EU szomszédságában mutatkozó kiélezett biztonsági helyzet és a geopolitikai megrázkódtatások miatt egy stabilitáson, demokrácián és jóléten alapuló szomszédsági térség létrehozása még időszerűbbé vált.

2.2. Az EU szomszédságában végbemenő drámai változások ugyancsak komoly fenyegetést jelentenek az uniós tagállamokra. A keleti partnerség végrehajtása nyomán Oroszország nemcsak az EU-val szomszédos országokkal, de uniós tagállamokkal – különösen az északi, illetve a kelet-közép-európai országokkal – szemben is agresszív politikába kezdett. A Szíriában, Irakban és Líbiában zajló véres konfliktusok miatt ezekben az országokban humanitárius válság alakult ki, és a terrorizmus miatt fennáll a veszélye annak, hogy ez Európára is átterjed.

2.3. Az EU-nak fel kell ismernie, hogy az ENP-országok és szomszédjaik életében játszott szerepe és befolyása ezekben az országokban politikai és társadalmi zavarokhoz vezetett, és egyes érdekcsoportokat az ENP-országok határain túl is fellépésre sarkallt. Az arab tavasz és következményei, valamint az ukrajnai válság egyaránt bizonyíték arra, hogy az EU fontos szerepet játszott az érintett országok társadalmi és politikai folyamataiban. Az érintett országok lakói, akik öntudatra ébredéséhez az EU szerepvállalása is hozzájárult, nagyobb elvárásokat támasztottak kormányaikkal szemben; így az EU-nak – ha csak részben is, de – sikerült lökést adni olyan civil folyamatokhoz, amelyek nyomán politikai mozgalmak vették kezdetüket.

2.4. Ezzel egy időben az európai szomszédságpolitikának az EU és a partnerországok szintjén is el kellett könyvelnie néhány kudarcot. Ezért az európai szomszédságpolitikát és eszközeit alapjaiban felül kell vizsgálni, és az új változatnak a differenciálás és a rugalmasság elvén kell alapulnia. Az európai szomszédságpolitika földrajzi hatályát délen és keleten meg kell őrizni, a kapcsolatokat érintő szakpolitikák azonban fejlesztésre és javításra szorulnak. Az európai szomszédságpolitikának minden szomszédos országot arra kell ösztönöznie, hogy valódi partnerként vegyen részt a párbeszédben és az együttműködésben.

3. **Az új európai szomszédságpolitika legfontosabb pillérei**

3.1. ***Gazdaság és jólét***

3.1.1. Az EGSZB megjegyzi, hogy az EU és az ENP-országok közötti kapcsolatok javulása négy tényező függvénye, ezek a stabilitás, az átláthatóság, a szabadpiaci szabályok és a hosszú távú stratégia. A felülvizsgált európai szomszédságpolitika középpontjában az ENP-országok fenntartható gazdasági és társadalmi fejlődéséhez szükséges feltételek megteremtésének kell állnia. A jobb foglalkoztatás és a nyitott gazdaság az egész társadalom számára hozzáadott értéket teremt, miáltal szilárd alapot biztosít a stabilitáshoz, a biztonság megteremtéséhez, sőt, a demokratizálódáshoz is. Az EU-nak nagyobb figyelmet kell fordítania arra, hogy olyan jobban finanszírozott eszközök álljanak rendelkezésre, amelyek segítségével megvalósulhatnak a versenyképesség fokozásához szükséges gazdasági kiigazítások, a fenntartható üzleti befektetéseket célzó kezdeményezések, valamint a gazdasági termelés kiigazításai, hiszen e tényezők együttese a magasabb színvonalú foglalkoztatás megteremtésének motorja. Kiemelt figyelmet érdemel a fiatalok, a nők és a marginalizált csoportok gazdasági szerepvállalásának megerősítése. A gazdasági növekedést és a foglalkoztatást célzó kezdeményezésekhez megfelelő forrásokat és az adott kezdeményezésre szabott programokat kell biztosítani. E programok végrehajtásához jó alapot szolgáltatnak a Délkelet-Európai Stabilitási Egyezmény keretében végrehajtott társadalmi kohéziós kezdeményezési program bevált gyakorlatai ([1]).

3.1.2. A leggyümölcsözőbb hosszú távú befektetést a gazdasági növekedésbe és a fenntartható biztonságba az oktatás és a szakképzés jelenti. Az EU-nak számba kell vennie, hogy milyen lehetőségek vannak az Erasmus+ programok kiterjesztésére, hogy azokban az ENP-országok nagyobb számban képviseltethessék magukat. Ezek a programok kínálják ugyanis a legjobb keretet ahhoz, hogy tudományos és szakmai készségeit az EU a legfejlettebb ENP-partnerországokkal is megoszthassa. Az EGSZB üdvözli a 2014 októberében útjára indított első Erasmus+ nemzetközi felhívást, és arra bátorítja az EU-t, hogy a programot kibővítve az ENP-országok számára is tegye lehetővé a részvételt, továbbá növelje az egyéb oktatási és szakképzési eszközökhöz nyújtott pénzügyi támogatást.

3.1.3. Az EU-nak minden eszközzel elő kell segítenie a közte és az ENP-országok közötti szabadkereskedelmi térség kiteljesedését. Ez ugyanis a tartós gazdasági és társadalmi jólét megteremtése szempontjából kritikus fontosságú. Az EU-nak aktívabbnak kell lennie azoknak a lehetőségeknek a feltárásában, amelyek kiaknázásával az ENP-partnerországok uniós egységes piaci integrációja még teljesebbé válhat, különösen – a megfelelő feltételek teljesülése esetén – a mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi megállapodások megkötése révén. Azon ENP-országok számára, amelyeknek elsődleges szándéka az integráció mértékének fokozása, a következő lépés a társulási, illetve a mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi megállapodások aláírási folyamata lehet, míg a többi ország számára az együttműködés alternatív platformjai (pl. európai energiaunió) jelenthetnek megoldást. A társulási megállapodások és a mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi megállapodások aláírása azonban önmagában nem tekinthető célnak vagy a megoldáshoz vezető egyetlen lehetséges útnak. E megállapodások értékének fokmérője, hogy mennyire gyakorolnak kedvező hatást az ENP-országokban a fenntartható gazdasági fejlődésre, az innovációra, a stabil foglalkoztatásra és a költségvetési kapacitás fokozására.

3.1.4. Az EGSZB üdvözli a mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi megállapodás kkv-k részére kidolgozott eszközét, amelynek célja, hogy a grúziai, a moldovai és az ukrán kkv-kat támogassa abban, hogy élhessenek a mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi megállapodásból fakadó új kereskedelmi lehetőségekkel, és megfeleljenek az uniós legjobb gyakorlatok szerinti szigorúbb minőségi követelményeknek. A keleti partnerség 2015. május 21-én Rigában megrendezett harmadik üzleti fórumának résztvevői hangsúlyozták: ahhoz, hogy a vállalkozások maximálisan ki tudják aknázni a társulási, illetve a mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi megállapodásokban rejlő lehetőségeket, további eszközöket kell biztosítani számukra az átalakuláshoz és a szigorúbb követelményekhez való alkalmazkodáshoz. A fórum résztvevői azt javasolták, hogy a régióban még hatásosabban kell népszerűsíteni a vállalkozói tevékenységet és a kereskedelmet.

3.1.5. Az új európai szomszédságpolitikának támogatnia kell az államigazgatásra, az igazságszolgáltatásra, a biztonságra és a jogi szabályozásra vonatkozó reformokat, valamint a jogszabályok hatékony végrehajtását, amely egyike a legismertebb tevékenységeinek. Az olyan pozitív trendek, mint az ENP-országokban eszközölt beruházások intenzitásának növelése vagy az EU és az ENP-országok vállalkozásai közötti együttműködés szálainak szorosabbra fűzése, csak akkor kaphatnak lendületet, ha az EU szomszédságában a korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelem terén előrehaladást sikerül felmutatni. Az EU szomszédságában levő országok mindegyikében igen elterjedt a korrupció. Vannak ugyan törekvések a visszaszorítására, de a korrupció a közélet és a magánélet minden szintjén jelen van. Mindezek miatt az EU-nak – finanszírozási programjai részeként – jobban feltételül kellene szabnia azt, hogy hozzanak hiteles korrupcióellenes intézkedéseket, illetve hatékony mechanizmust is ki kellene dolgoznia az ilyen intézkedések végrehajtásának nyomon követésére. Ugyanígy kiemelt figyelmet kell fordítani az ENP-országokban a szociális, oktatási és egészségügyi szolgáltatások hatékonyságának, életképességének és hozzáférhetőségének javítására, mivel ezek a területek kiemelt szerepet játszanak az említett országok lakóinak életminőségében és biztonságában.

([1]) Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: Társadalmi párbeszéd a keleti partnerség országaiban (HL C 161., 2013.6.6., 40. o.).

3.2. ***Stabilitás és biztonság***

3.2.1. A stabilitásnak és a humánbiztonságnak az európai szomszédságpolitika legfontosabb célkitűzésévé kell válnia. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy biztonságos és virágzó szomszédság csak akkor alakítható ki, ha a régióban élők biztonsága jelentősen nő. A kormányzás minősége és az emberi jogok tiszteletben tartása, a bűnözés és a fizikai veszély hiánya, az inkluzív gazdasági fejlődés, valamint a társadalom és a környezet védelme mind-mind olyan tényezők, amelyek közép- és hosszú távon meghatározzák a régió stabilitását. Nem szabad, hogy az EU szomszédos országainak instabilitása, valamint az európai szomszédságpolitikai modell és az ahhoz kapcsolódó eszközök hitelességének hiánya az uniós kötelezettségvállalások lanyhulásához vagy teljesítésük leállításához vezessenek. A stabilitás és a konfliktusmegelőzés céljával életre hívott programoknak és eszközöknek az új európai szomszédságpolitika legkiemeltebb prioritásai közé kell tartozniuk.

3.2.2. Az európai szomszédságpolitikához csatlakozott országok szuverenitásának, függetlenségének és területi integritásának védelme érdekében az EU-nak szorosabb együttműködést kell folytatnia más nemzetközi szervezetekkel, például a NATO-val és az ENSZ-szel. Az ENP-régión kívül folytatott és konfrontáció-megelőzési eszköznek is tekinthető diplomácia és (különösen a civil társadalommal folytatott) kommunikáció javítására is szükség van ahhoz, hogy kölcsönösen előnyös, gazdasági fejlődést és magasabb életszínvonalat eredményező kapcsolatok alakuljanak ki.

3.2.3. Az európai szomszédságpolitikának meghatározó szerepet kell betöltenie a radikalizálódás megelőzése, valamint a terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni harc terén. A terrorizmus elleni küzdelem szükséges és arányos intézkedései mellett az EU-nak a már meglévő szomszédságpolitikai eszközöket is alkalmaznia kell, hogy kezelje e jelenség terjedésének strukturális okait. Ugyanakkor az oktatásba és a gazdaság kínálta lehetőségekbe történő beruházásokra, valamint a kormányzás fejlesztésére irányuló intézkedésekre is szükség van ([2]).

3.2.4. Az új európai szomszédságpolitikának ki kell térnie a „kemény” és a „puha” hatalmi eszközök harmonizációjára. Az európai szomszédságpolitikát nem szabad elválasztani a közös kül- és biztonságpolitikától (KKBP) és a közös biztonság- és védelempolitikától (KBVP). Az ENP jelenlegi felülvizsgálatát az átdolgozott uniós biztonsági stratégiával szoros összefüggésben kell elvégezni.

3.2.5. Kiemelt jelentőségű kérdés a „szomszédok szomszédjai” témája. Senki sem erőltetheti rá az akaratát független államokra, és senki sem diktálhat az EU és az ENP-országok menetrendjével és célkitűzéseivel kapcsolatban. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy Oroszország számára is előnyösebb lenne, ha stabil, demokratikus és gazdaságilag fejlett országok megteremtéséért fáradozna, semmint szembeszegülne azokkal az ENP-országokkal, amelyek tovább szeretnék mélyíteni az EU-val ápolt kapcsolataikat.

3.3. ***Mobilitás és migráció***

3.3.1. Az európai szomszédságpolitika partnerországainak szemszögéből a vízumkönnyítés továbbra is kiemelt kezdeményezés marad. Az EGSZB üdvözli a Marokkóval megkötendő visszafogadási megállapodással kapcsolatos (2015 januárjában indult) tárgyalásokat, illetve a vízumkönnyítési megállapodáshoz vezető tárgyalássorozat megindítását. Reményét fejezi ki továbbá, hogy hamarosan Tunéziával és Jordániával is kezdetét veheti a vízumkönnyítési és visszafogadási megállapodás megkötéséhez vezető tárgyalássorozat. A Moldovával kötött vízumliberalizációs megállapodást és az Ukrajnával, Örményországgal, Azerbajdzsánnal és Grúziával kötött vízumkönnyítési megállapodást maradéktalanul végre kell hajtani, és e megállapodásoknak követendő példaként kell szolgálniuk az ENP-országok számára. Az EGSZB szerint az Ukrajnával és Örményországgal kötött vízumliberalizációs megállapodások erőteljes ösztönzést adnak ezeknek az országoknak ahhoz, hogy gyorsabban integrálódjanak az EU-val. A megállapodások végrehajtását azonban magasabb szintű nemzetközi támogatás mellett kell megvalósítani, hogy biztosítva legyen a szóban forgó országok területi integritása és határaik ellenőrzése.

3.3.2. Az EU szomszédságpolitikáját a migrációval és a mobilitással kapcsolatos általános megközelítés részévé kell tenni. Fontos, hogy az EU rugalmas, átlátható jogi eljárásokon keresztül ösztönözze a foglalkoztatási és oktatási célú bevándorlást ([3]).

3.3.3. Az Észak-Afrikából nagyarányú kivándorlási hullámot – és ennek következtében jelentős számú halálesetet – eredményező közelmúltbeli események tükrében az EU-nak sürgős lépéseket kell tennie azért, hogy megvédje az Unió területére igyekvők életét. Az EU-nak komolyabb és kiterjedtebb együttműködést kell folytatnia az ezekben a kivándorlási hullámokban érintett országokkal: a származási és tranzitországokkal egyaránt.

([2]) HL C 218., 2011.7.23., 91. o.
([3]) HL C 458., 2014.12.19., 7. o.

3.3.4. Az Uniónak megállapodásokat kell kötnie a harmadik országokkal, különösen a szomszédos országokkal, a bevándorlók származási és tranzitországaival, és e megállapodásoknak figyelembe kell venniük az egyes országok sajátos körülményeit. Az így kialakított mobilitási partnerségek keretében meghatározott prioritások magukban foglalják a gazdasági migrációval és mobilitással összefüggő tényezőket is. Nagyobb prioritást kell élveznie a legális migráció és vízumpolitika megszervezésének, a képesítések elismerésének, az oktatási célú mobilitásnak, a társadalombiztosítási jogoknak, valamint a migráció és a mobilitás fejlődést serkentő szerepének ([4]). Szintén kiemelt jelentőségű a Frontex reformja, amelynek célja, hogy tagállamokat támogató európai határőrizeti szervvé váljon, valamint a Frontex tevékenységeire irányuló hatékonyabb és szabványosított elszámoltatási rendszer kialakítása ([5]).

3.4. *Differenciálás*

3.4.1. Az európai szomszédságpolitikát úgy kell újrafogalmazni, hogy az rugalmasabban kezelje a differenciálás elvét, mind földrajzi értelemben, mind pedig – az adott régión belül – az ENP-országok törekvései, a polgári szabadságjogok és emberi jogok, az intézményi kapacitás és biztonsági igények tekintetében. A differenciálás elvének támogatása mellett valamennyi partnerországnak kötelezettséget kell vállalnia arra, hogy biztosítja az alapvető jogokat és a jogállamiságot. A demokratikus értékek elfogadása és az emberi jogok tiszteletben tartása minden országra ugyanúgy vonatkozik, hiszen a kettős mérce alkalmazása demoralizálólag hatna az európai szomszédságpolitika más országaira.

3.4.2. Ami a feltételesség elvét illeti, az EU továbbra is érdekelt abban és elkötelezett iránta. Az EGSZB a partnerországokkal fenntartott kapcsolatokban hangsúlyozta a differenciálás és feltételesség elvét ([6]). Ugyanakkor azt is kifejezésre juttatta, hogy biztosítani kívánja: a „kevesebbért kevesebbet" megközelítés ne érintse hátrányosan egy adott partnerország képességét arra, hogy a reformfolyamatban saját ütemezése és saját felvevőképessége szerint haladjon előre. Amennyiben az ENP-országok nemzeti kormányai nem hajlandóak aktívabban részt venni a szomszédságpolitikai eszközökben, az EU-nak a „puha" hatalmi eszközeit a civil társadalomra kell irányítania.

3.4.3. Miközben az ENP nem azonos a bővítési politikával, az európai államok szabadon pályázhatnak az uniós tagságra, amennyiben teljesítik az Európai Unió működéséről szóló szerződés 49. cikkében említett felvételi kritériumokat és feltételeket. Amennyiben az európai szomszédságpolitika arra ösztönöz egy európai országot, hogy megfeleljen a koppenhágai kritériumoknak, örömmel kell fogadnunk ezt a fejleményt, amely a „többet többért" megközelítésnek köszönhető.

4. **A civil társadalomra és a kommunikációra fektetett hangsúly**

4.1. *Civil társadalom*

4.1.1. Át kell értékelni és növelni kell a civil társadalomnak az európai szomszédságpolitika alakításában betöltött szerepét. Az EGSZB a civil társadalmi tevékenységeket, az emberi jogok védelmét, a gazdasági, társadalmi és kulturális jogokat, illetve a vallásszabadság védelmét nevezte meg, mint egy ország kormányzásának értékelésére szolgáló kulcsfontosságú kritériumokat ([7]). A civil társadalom szintjén megvalósuló közös felelősségvállalásnak az egész EU-ban prioritást kell élveznie. Meg kell erősíteni és ki kell terjeszteni az olyan együttműködési eszközöket, mint a keleti partnerség civil társadalmi fóruma.

4.1.2. A reformot három fő irányvonal mentén lehetne végrehajtani: az egyik a civil társadalom alkalmassá tétele arra, hogy támogatni tudja a stabilizálódást és a demokratizálódást; a másik, hogy fokozni kell a civil társadalmi szervezetek szerepvállalását az ENP-vel kapcsolatos kötelezettségvállalásokban és tevékenységekben, végül a harmadik, hogy az ENP-országokbeli civil társadalom fejlődéséhez maradéktalanul ki kell aknázni az európai civil társadalomban rejlő szakértelmet és forrásokat.

4.1.3. Amint azt a kelet-közép-európai országok demokratikus átalakulása is jól példázza, a civil társadalom kulcsszereplő a stabilizálódás és demokratizálódás megteremtésének folyamatában. Az ENP-nek saját eszközeit alkalmazva kell jelentős erőforrásokat biztosítania a civil társadalmi szervezetek kapacitásnövelése érdekében, valamint azért, hogy a civil társadalmat is bevonják a kormányzási folyamatokba ([8]). Ehhez kulcsfontosságú a szociális párbeszéd és az intézményesített nyilvános konzultáció támogatása, hiszen ezek azok az eszközök, amelyek elősegítik a konszenzus kialakítását és a demokratikus haladást ([9]).

([4]) HL C 451., 2014.12.16., 1. o.
([5]) Lásd a 3. lábjegyzetet.
([6]) HL C 43., 2012.2.15., 89. o.
([7]) Lásd a 6. lábjegyzetet.
([8]) Lásd még HL C 351., 2012.11.15., 27. o.
([9]) Lásd még HL C 248., 2011.8.25., 37. o.

4.1.4. Az EU-nak gondoskodnia kell arról, hogy a kétoldalú megállapodásokban szerepeljen olyan záradék, amely a demokratikus szabadságjogok és a személyhez fűződő jogok védelméről szól, mindazonáltal – ami annak megvalósítását illeti – az EGSZB kéri, hogy az ország irányításának értékelésekor feltétlenül vegyék figyelembe a civil társadalom kezeléséhez (jogi keret, kapacitásépítés, párbeszéd stb.), az emberi jogokhoz, valamint a gazdasági, szociális és kulturális jogokhoz kapcsolódó kritériumokat ([10]).

4.1.5. Az EGSZB kéri, hogy a civil társadalom nagyobb mértékben vegyen részt az EU és az ENP-országok közötti megállapodások szövegezésében, végrehajtásában és ellenőrzésében ([11]). Az ENP-vel kapcsolatos eredményekről szóló jelentésekben nemcsak hivatalos kormányzati adatoknak és állásfoglalásoknak kellene szerepelniük, hanem kormányzati és nem kormányzati szereplők szélesebb körű hozzájárulásainak is. Az EGSZB úgy véli, hogy a tárgyalásokat megelőzően mind az uniós, mind a partnerországokbeli civil társadalmat be kellene vonni egy fenntarthatósági hatásvizsgálat kidolgozásába, valamint hogy a civil társadalmi mechanizmusokat be kell építeni a jövőbeli szabadkereskedelmi megállapodásokba ([12]).

4.1.6. Az ENP-eszközöknek könnyen hozzáférhetőnek kell lenniük mind a tagállamok, mind az ENP-országok civil társadalmi szervezetei számára. Emellett ösztönözniük kell a párbeszédet, az elkötelezettséget és az eszmecserét. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy alapvető szerep jut a tagállamok szociális partnereinek, civil társadalmi szervezeteinek és gazdasági és szociális tanácsainak azáltal, hogy megosztják tapasztalataikat és ismereteiket, terjesztik az információt, teljesítményt értékelnek, átadják a szakértelmet, valamint kezelik az adminisztratív erőforrásokat ([13]).

4.2. *Szociális párbeszéd*

4.2.1. Az EGSZB folyamatosan hangsúlyozza, hogy a szociális párbeszédnek fontos szerepe van a gazdasági fejlődés és a demokratizálódás elősegítésében. Ezenkívül az európai szomszédságpolitika általános sikerét is kiemelte ([14]). Az európai szomszédságpolitikához csatlakozott keleti és déli országokban ösztönözni kell a szociális párbeszédet. Az EGSZB felszólít arra, hogy a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek függetlenségét tiszteletben kell tartani. Ez egyike a nemzetközi és európai szervezetek által megfogalmazott alapvető emberi és szociális jogoknak ([15]).

4.2.2. Az EGSZB felszólít arra, hogy ezen alapvető emberi és szociális jogokat – különösen az egyesülés szabadságát és a kollektív tárgyaláshoz való jogot – minden országnak maradéktalanul tartsa tiszteletben. Arra kéri az érintett országokat, hogy tegyék meg az ahhoz szükséges erőfeszítéseket, hogy előrehaladást érjenek el egy „szociális jogállam" kialakítása, valamint az európai és nemzetközi normák integrációja terén, az EU Alapjogi Chartája, az Európai Szociális Charta (Európa Tanács) és a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) által meghatározottak szerint. E normák tiszteletben tartásának így a társulási megállapodások kidolgozása és értékelése során hivatalosan alkalmazott kritériumok között kell szerepelnie ([16]).

4.2.3. Annak ellenére, hogy valamennyi ENP-országban léteznek munkáltatói és munkavállalói szervezetek, a szociális párbeszéd – amelynek fontos szerepe van a fenntartható növekedés és a társadalmi béke elérésében – eddig meglehetősen elégtelen volt ezekben az országokban. Szisztematikus programot kell kidolgozni, amelynek célja a szociális és foglalkoztatási politika területén szerzett tapasztalatokon alapuló legjobb gyakorlatok cseréjének elősegítése mind az EU-ban, mind a partnerországokban.

4.3. *Kulturális párbeszéd*

4.3.1. Az európai szomszédságpolitikának mind az ENP-országok közötti, mind pedig az uniós tagállamok és az ENP-országok közötti viszonylatban elő kell segítenie a különböző kultúrák megértését, a vallási toleranciát és a kulturális sokszínűséget. Hosszú távon az ENP-országokban végbemenő stabilizáció és demokratizálódás sikere azon is áll, hogy az adott ország kulturális és vallási berendezkedése életképes-e, illetve mennyire toleráns és befogadó.

4.3.2. A párbeszéd és konszenzus kiépítéséhez a kulturális – valamint a gazdasági és politikai – intézményrendszernek is ösztönzésre van szüksége. Ennek a kultúrák közötti párbeszédet, a független kulturális termékek előállítását és a nyilvános viták megszervezését célzó hatékony és jelentős pénzügyi és hálózati támogatásban kell megnyilvánulnia. Megnyilatkozási lehetőséget kell biztosítania az ENP-országok független gondolkodói, művészei és aktivistái számára, és elő kell segítenie azt, hogy szellemi termékeik mind a hazai, mind az európai közönséghez eljussanak.

([10]) HL C 376., 2011.12.22., 32. o.
([11]) Lásd még HL C 299., 2012.10.4., 34. o. és HL C 12., 2015.1.15., 48. o.
([12]) Lásd a 9. lábjegyzetet.
([13]) Lásd a 10. lábjegyzetet.
([14]) Lásd az EGSZB következő tárgyban készült véleményét: „A civil társadalom részvétele a keleti partnerségben" (HL C 277., 2009.11.17., 30. o. és HL C 248., 2011.8.25., 37. o.).
([15]) Lásd az 1. lábjegyzetet.
([16]) Lásd az 1. lábjegyzetet.

4.4. ***Láthatóság és kommunikáció***

4.4.1. Az európai szomszédságpolitika felülvizsgálata nyomán az EU érdekeiről és értékeiről folytatott kommunikáció hatékonysága remélhetőleg az EU-ban és a partnerországokban is növekedni fog. Ez különösen a terrorista csoportok és Oroszország propagandáinak erősödése esetén válik fontossá ([17]). Az EU köteles egyértelműen jelezni az ENP-országok polgárai számára, hogy e politika középpontjában az emberek állnak: az ő biztonságuk és jólétük. Ehhez új eszközök kialakítására van szükség, amelyek a helyi önkormányzatokat, a médiát és az NGO-kat is bevonják.

4.4.2. Az általános tudatosság elengedhetetlen ahhoz, hogy értékelni és méltányolni lehessen az ENP-nek az emberek igényeire gyakorolt hatását. Az EU szomszédságában a véleménynyilvánítás szabadsága, a vallásszabadság, a tömegtájékoztatás szabadsága, valamint az információbiztonság döntő fontosságú. Az egyik legfontosabb célkitűzésnek az internet-hozzáférés, a szabad és független média, a tényfeltáró újságírás, valamint az uniós tagállamok és az ENP-országok közötti média-együttműködési kezdeményezések (media twinning) támogatásának kell lennie, ha meg szeretnénk erősíteni a társadalom agresszív propagandákkal szembeni ellenálló képességét.

Kelt Brüsszelben, 2015. július 1-jén.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

([17]) Lásd az EGSZB következő tárgyban készült tájékoztató jelentését: REX/432 – „How media is used to influence social and political processes in the EU and Eastern neighbouring countries" (A média felhasználása a szociális és politikai folyamatok befolyásolására az EU-ban és a szomszédos keleti országokban) (A Hivatalos Lapban még nem tették közzé.).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az olajok (étolajok) és zsírok (étkezési zsírok), erukasav-tartalma legmagasabb szintjének rögzítéséről szóló 76/621/EGK tanácsi irányelv és a cukoripar szerkezetátalakítására szolgáló ideiglenes rendszer megállapításáról szóló 320/2006/EK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről

(COM(2015) 174 final – 2015/0090 COD)

(2015/C 383/14)

2015. április 27-én az Európai Parlament, 2015. május 11-én pedig a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikkének (2) bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az olajok (étolajok) és zsírok (étkezési zsírok), erukasav-tartalma legmagasabb szintjének rögzítéséről szóló 76/621/EGK tanácsi irányelv és a cukoripar szerkezetátalakítására szolgáló ideiglenes rendszer megállapításáról szóló 320/2006/EK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről

(COM(2015) 174 final – 2015/0090 COD).

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2015. július 1—2-án tartott, 509. plenáris ülésén (a július 1-jei ülésnapon) úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2015. július 1-jén.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság elnöke
Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Atlanti-óceán keleti részén és a Földközi-tengerben élő kékúszójútonhal-állományra vonatkozó többéves helyreállítási tervről és a 302/2009/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről

(COM(2015) 180 final – 2015/0096 COD)

(2015/C 383/15)

2015. április 30-án az Európai Parlament, 2015. május 7-én pedig a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikkének (2) bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Atlanti-óceán keleti részén és a Földközi-tengerben élő kékúszójútonhal-állományra vonatkozó többéves helyreállítási tervről és a 302/2009/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről

(COM(2015) 180 final – 2015/0096 COD).

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2015. július 1—2-án tartott, 509. plenáris ülésén (a július 1-jei ülésnapon) úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2015. július 1-jén.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság elnöke
Henri MALOSSE

ISSN 1977-0979 (elektronikus kiadás)
ISSN 1725-518X (nyomtatott kiadás)

Az Európai Unió Kiadóhivatala
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

HU